ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދު
0202
)މިއީ، 2 މާޗް 2202 ގައި ބޭއްވުނު 01 ވަނަަަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ފުރަތަމަ ދައުރުގެ 2 ވަނަ ޖަލްސާއިން ފާސްކުރެއްވި،
"ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދު" އެވެ. އެޖަލްސާގައި ނިންމަވާފައިވަނީ، އެދުވަހުން ފެށިގެން މިގަވާއިދަށް ޢަމަލުކުރައްވަން
ފެށްޓެވުމަށެވެ. އަދި 0 ޖޫން 2222 އިން ފެށިގެން ޢަމަލުކުރެވެމުން އައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދު އުވޭނެކަމަށެވެ.(
ފިހުރިސްތު
2

5
ފެށުން
....
5
މަ ޖި ލީހު ގެ ވެރިން
....
7
މަ ޖި ލީހު ގެ އި ދާރީ ހިންގުން
....
ރިޔާސަ ތު ބެ ލެހެއްޓުން 7
....
މަ ޖި ލީހު ގެ އޮ ސަ ރުން 01
ފި ....
ޗުް 07
އުރާއި އޓީ
ދަ ....
01
މަ ޖި ލިސްކު ރާ މާ ލަން
....
01
ގެ ލެރީތައް
....
ބް ރޯޑް ކާސްޓް ކު ރުން 01
....
00
ރިޔާސީ ބަ ޔާން
....
02
މަސަ އްކަ ތާއި ތަރުތީބު
....
ސިޔާސީ ޓީ ގެ އުރު 02
ޕާ ދަ ....
ސާ ތައް 21
ޖަ ލް ....
27
މަ ޖި ލީހު ގެ ބަ ހުސް
....
01
ނިޒާ މީ މަ އްސަލަ
....
ސު ކީ ކަންކަން 00
ލޫ ....
07
އަމު ރުގެ ލިޔުމަށް ޖަ ވާބު ދާރީވުން
....
01
ވަޒީ ރުންނާ ސުވާލުކު ރުން
....
މިނިވަން މު އައްސަސާ ތައް ޖަ ވާބު ދާރީކު ރުވުން 50
....
ބި ލާގު ޅޭ ޢާންމު އުސޫލު 52
....
50
ބި ލު ތަޢާރަ ފުކު ރުން
....
55
ތިން ކި ޔުން
....
ބި ލަށް އި ޞްލާޙު ހުށަހެޅުން 57
....
ޤާނޫނުއަސާސީ އި ޞްލާޙުކު ރުން 20
....
22
ކޮ މި ޓީ ތައް
....
71
ކޮ މި ޓީ އެކު ލެވި ގެންވާ ގޮ ތް
....
10
ވަގު ތީ ކޮ މި ޓީ
....
12
މު ޅި މަ ޖި ލިސް އެކީ ގަ އި ކޮ މި ޓީ އަށް ދިއުން
....
3

ކޮ މި ޓީ ތަކާ ގު ޅޭ ޢާންމު ބަ އެއް އުސޫލު 10
....
10
ކޮ މި ޓީ ގެ ޚަރަ
ދު ....
15
ކޮ މި ޓީ ގެ ބަ އްދަލުވުންތައް
....
ޤަ 11
ރާރު
....
010
އިމް ތިޔާޒު
....
015
ވޯޓު ނެގުން
....
011
ރުހުންދިނުން
....
ރައީސުލްޖުމް ހޫރިއްޔާ މަ ޤާމުން ވަކި ކު ރުން 000
....
ރައްޔިތުންގެ މަ ޖި ލީހު ގެ ރައީސް ގެ އިތުބާ ރުނެތްކަ މު ގެ ވޯޓުނެގުން 005
....
007
ވަޒީ ރުންގެ މަ ޖި ލީހު ގެ މެންބަ ރެއް ގެ އިތުބާ ރުނެތްކަމު ގެ ވޯޓު ނެގުން
....
ފަނޑި ޔާރުންނާއި މިނިވަން މުސްތަޤި އްލު މު އައްސަސާތަކު ގެ މެންބަ ރުންނާއި މިނިވަން މުސްތަޤި އްލު މަ ޤާމު ތަކު ގަ އި ތިބޭ މީ ހުން
މަ ޤާމުން ވަކި ކު ރުމު ގެ މަ އްސަލަ 001
....
001
ދައުލަތުގެ ބަ ޖެޓު ހުށަހެޅުން
....
ލްސާތަކު ގެ ޔައުމި އްޔާ 001
ޖަ ....
002
ކޮ މި ޓީ ތަކު ގެ ޔައުމި އްޔާ
....
ޝަކު ވާ ހުށަހެޅުން 000
....
ޝަ 007
ޕެޓި ން
....
020
އެހެނިހެން ކަންކަން
....
000 0
ޖަ ދުވަލު ....
002 0
ޖަ ދުވަލު ....
ރައް ޔިތުން ގެ މަ ހު ގެ ގަ ވާ އި
ޖި ލީ ދު
4

0. ފެށުން
ތަޢާރުފާއި ނަން 0. (ހ) މިއީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 02 ވަނަ މާއްދާގައި
ބަޔާންވެގެންވާ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ކަންކަން ހިންގާނެ އުސޫލުތައް
ބަޔާންކުރުމުގެ ގޮތުން، އެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 88 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަށް
ހަވާލާދީ، އެ މާއްދާގެ ދަށުން އެކުލަވާލާފައިވާ، "ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
"
ގަވާއިދު އެވެ.
(ށ) މި ގަވާއިދަށް ކިޔާނީ "ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދު" މިހެންނެވެ.
0. މަޖިލީހުގެ ވެރިން
މަޖިލީހުގެ ރައީސް 0. (ހ) ޤާނޫނުއަސާސީގެ 80 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އިންތިޚާބުކުރެވޭ މަޖިލީހުގެ
ރައީސަކު ހުންނަންވާނެއެވެ.
(ށ) މަޖިލީހުގެ ރައީސަކީ، ވަކި ފަރާތަކަށް ޖެހުމެއް ނެތި، ޤާނޫނުއަސާސީއާއި
މިގަވާއިދާއި މަޖިލީހުގެ ނިންމުންތަކާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން، ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ އިދާރާއާއި މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާތަކާއި ކޮމިޓީތަކާއި މަޖިލީހުގެ
އެންމެހައި ކަން ކަން، ހިންގުމުގެ އެންމެ އިސްވެރިޔާއެވެ.
(ނ) މަޖިލީހުގައި ހިނގަމުންދާ އެއްވެސް ބަހުސެއްގައި، ނުވަތަ ކޮމިޓީއެއްގެ
ބައްދަލުވުމެއްގައި ހިނގާ އެއްވެސްކަމެއްގައި، މަޖިލީހުގެ ރައީސް ޚިޔާލެއް
ފާޅުކޮށް، މަޖިލީހުގެ ރައީސް އެކަމާމެދު ދެކޭގޮތް ހާމަކޮށްގެން ނުވާނެވެ.
ގަވާއިދު 3. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދާއި އެމަޖިލީހުގެ ޙުރުމަތާއި ޤަދަރު ހިފެހެއްޓުމަކީ،
ހިފެހެއްޓުން
މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ މަސްއޫލިއްޔަތެކެވެ. މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދަށް އުނިކަން އަންނަފަދަ
އެއްވެސް ޢަމަލެއް ހިނގައިފިނަމަ، ނުވަތަ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދަށް އުނިކަމެއް
އަތުވެދާނެކަމަށް ބެލެވޭ އެއްވެސް ކަމެއް ފާހަގަކުރެވިއްޖެނަމަ، އެކަމެއް ހުއްޓުވުމަށް
ކުރަންޖެހޭ ކަންކަން ކުރުމަކީ، މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ ޒިންމާއެކެވެ.
5

މަޖިލީހުގެ ޢިމާރާތް 4. (ހ) ޤާނޫނުއަސާސީގައި ނުވަތަ ޤާނޫނެއްގައި ކަ ނޑައެޅިގެން އެހެންގޮތަކަށް
ކޮންޓްރޯލްކުރުން
ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާހާހިނދަކު، މަޖިލީހުގެ ޢިމާރާތާއި މަޖިލިސްކުރަާާ މާލަމާއި،
އެ މާލަމަށް އައުމަށްޓަކައި މަޖިލީހުގެ ގޯއްޗާއި ޢިމާރާތުގެ ތެރެއިން
ހިނގަންޖެހޭ މަގުތަކާއި ކޮރިޑޯރތަކާއި، މަޖިލީހުގެ ޢިމާރާތާ އިންވެގެންވާ
މަޖިލީހުގެ ގޯތީގެ ސަރަޙައްދަކީ، މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ ބެލެހެއްޓުމާއި އަމުރުގެ
ދަށުގައިވާ ތަންތަނެވެ.
(ށ) މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީކުރާ ކޮޓަރިތަކާއި، އެ ކޮޓަރިތައް ހިމެނޭ ޢިމާރާތާއި، އެ
ކޮޓަރިތަކަށް އައުމަށް އެ ޢިމާރާތުގެ ތެރެއިން ހިނގަންޖެހޭ މަގުތަކާއި
ކޮރިޑޯރތަކާއި، އެ ޢިމާރާތާ އިންވެގެންވާ ގޯތީގެ ސަރަޙައްދަކީވެސް ، މި
މާ އް ދާ ގެ މަ ޤް ޞަ ދުތަ ކަ ށް ޓަކައި، މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ ބެލެހެއްޓުމާއި އަމުރުގެ
ދަށުގައިވާ ތަންތަނެވެ.
(ނ) މަޖިލީހުގެ އެއްވެސް މަސައްކަތެއް، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގެއިން ބޭރުގައި
ހިނގާނަމަ، އެ މަސައްކަތެއް ކުރުމަށް ޚާއްޞަކުރެވި ފައިވަނީ ވަކި ޢިމާރާތެއް
ނުވަތަ ކޮޓަރިއެއް ކަމުގައިވާނަމަ، އެ ޢިމާރާތަކީ ނުވަތަ ކޮޓަރިއަކީ،
މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ ބެލެހެއްޓުމާއި އަމުރުގެ ދަށުގައިވާ ތަނެކެވެ.
(ރ) ޤާނޫނުއަސާސީގެ 021 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ
ގޮތުގެމަތިން ދައުލަތުގެ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
ގެއާއި، އެގޭގެ ގޯތި ތެރެއާއި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ދަށުން ހިންގާ
އެންމެހައި ތަންތަނުގެ ސަލާމަތީ ކަންކަން ބަލަހައްޓާނީ ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ ރައީސް ކަ ނޑައަޅާގޮތެއްގެމަތިންނެވެ.
އެކިއެކި ލިޔުމުގައި 1. މި ގަވާއިދުގައި އެހެންގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާހާހިނދަކު، މަޖިލީހުން ފާސްކުރާ
ސޮއިކުރުން
ބިލުތަކާއި، ޤަރާރުތަކާއި، ވަކި މީހަކު މަޖިލީހަށް ނުވަތަ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީއަކަށް
ހާޒިރުވުމަށް އަންގާ ފޮނުވާ އަމުރުތަކުގައި ސޮއިކުރާނީ، މަޖިލީހުގެ ރައީސެވެ.
6

3. މަޖިލީހުގެ އިދާރީ ހިންގުން
ރައްޔިތުންގެ 6. (ހ) ޤާނޫނުއަސާސީގެ 1 ވަނަ މާއްދާ އާއި 02 ވަނަ މާއްދާގައިވާ އެންމެހައި
މަޖިލީހުގެ އިދާރާ
މަސްއޫލިއްޔަތުތައް އަދާކުރުމަށް އެހީތެރިވެދިނުމަށްޓަކައި ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ އިދާރާގެ ނަމުގައި އޮފީހެއް ގާއިމްކުރަންވާނެއެވެ.
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ އިދާރާ ހިންގުމަށްޓަކައި މުވައްޒަފުން
ހަމަޖެއްސުމަށްޓަކައި ޕާލިމެންޓަރީ ސަރވިސްގެ މުވައްޒަފުންގެ ގަވާއިދުގެ
ނަމުގައި ގަވާއިދެއް އެކުލަވާލައި، މަޖިލީހުން ފާސްކުރަންވާނެއެވެ.
(ނ) ޤާނޫނުއަސާސީގައި ބަޔާންކުރާ މަސްއޫލިއްޔަތުތައް އަދާކުރުމަށްޓަކައި ބޭނުންވާ
ބަޖެޓް އެކުލަވާލައި، ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނުމަށްޓަކައި ޢާންމު ކޮމިޓީއަށް
ހުށަހަޅައި ފާސްކުރަންވާނެއެވެ. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިދާރާގެ ބަޖެޓުގެ
ގޮތުގައި މަޖިލީހުން ފާސްކުރާ ބަޖެޓްގައިވާ ފައިސާ އެއްވެސް އުނިކުރުމެއްނެތި
ސަރުކާރުން މަޖިލީހުގެ އިދާރާއަށް ދޫކުރަންވާނެއެވެ.
(ރ) މި މާއްދާގެ (ނ) ގައި އެހެންބަޔާންވެފައިވީނަމަވެސް، ޤައުމަށް ދިމާވާ
ޚާއްޞަ ހާލަތެއްގެ ސަބަބުން، ބަޔާންވެގެންވާ ވަކި މުއްދަތަކަށް، މަޖިލީހުގެ
މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީން ފާސްކުރާގޮތެއްގެމަތިން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިދާ ރާގެ
ޚަރަދުތައް ކުޑަކުރުމަކަށް މިމާއްދާ ހުރަހެއްނާޅައެވެ.
4. ރިޔާސަތު ބެލެހެއްޓުން
ރިޔާސަތު 0. (ހ) މިގަވާއިދުގައި އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާހާހިނދަކު، މަޖިލީހުގެ
ބެލެހެއްޓުން
ޖަލްސާތަކުގެ ރިޔާސަތު ބަލަހައްޓާނީ، މަޖިލީހުގެ ރައީސެވެ.
(ށ) މަޖިލީހުގެ ރައީސް، މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގެ ރިޔާސަތުގައި އިންނަ
ވަގުތުތަކުގައި، އޭނާއަށް މުޚާޠަބުކުރާނީ "ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް" މިހެންނެވެ.
މަޖިލީހުގެ ނައިބު 8. (ހ) ޤާނޫނުއަސާސީގެ 80 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އިންތިޚާބުކުރެވޭ މަޖިލީހުގެ
ރައީސް
ނައިބު ރައީސަކު ހުންނަންވާނެއެވެ.
7

(ށ) މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސަކީ، މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ މަޤާމުގެ ވާޖިބުތައް
އަދާކުރުމުގަޔާއި، މަޖިލީހުގެ ކަންކަން ހިންގުމުގައި، މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް
އެހީތެރިވެދޭން ހުންނަ މީހެކެވެ. މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ މަޤާމު ހުސްވެއްޖެ
ހިނދެއްގައި، ނުވަތަ މަޖިލީހުގެ ރައީސް އޭނާގެ މަޤާމުގެ ވާޖިބުތައް
އަދާކުރުމަށް އުޒުރުވެރިވެއްޖެ ހިނދެއްގައި، ވަގުތީގޮތުން ، އެމަޤާމުގެ
ވާޖިބުތައް އަދާކުރާނީ، ޤާނޫނުއަސާސީގައި ނުވަތަ މި ގަވާއިދުގައި
އެހެންގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާހާހިނދަކު، މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސެވެ.
ނައިބު ރައީސް 9. (ހ) މި ގަވާއިދުގެ 0 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އެހެން އޮތްނަމަވެސް، މަޖިލީހުގެ
ރިޔާ ސަތު
ރައީސް ބޭނުންވެއްޖެ ހިނދެއްގައި، މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގެ ނުވަތަ
ބެލެހެއްޓުން
ޖަލްސާއެއްގެ ބައެއްގެ ރިޔާސަތު ބެލެހެއްޓުން، މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސާ
ހަވާލުކުރެވިދާނެއެވެ.
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން، މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގެ ރިޔާސަތު ބެލެހެއްޓުން
މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސާ ހަވާލުކުރުމުގައި މަޖިލީހުގެ ރައީސް މަޖިލީހަށް
އަންގަންޖެހޭ ވަކި އެންގުމެއް ނޯންނާނެއެވެ.
(ނ) މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސް ޖަލްސާއެއްގެ ރިޔާސަތު ބަލަހައްޓަމުންގެން ދާ
ވަގުތު، ބަހުސްކުރެވޭ މައްސަލައެއްގައި، އޭ ނާ ވާ ހަ ކަ އެ އް ދަ އް ކައި، ޚި ޔާ ލެ އް
ފާ ޅުކޮ ށް ގެ ން ނުވާ ނެ އެވެ .
(ރ) މަޖިލީ ހުގެ ރައީސް ބޭނުންވެގެން، މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގެ ރިޔާސަތު
ބެލެހެއްޓުން ނައިބު ރައީސާ ހަވާލުކޮށްފައިނުވާ ޖަލްސާއެއް ފެށުމުގެ ވަގުތު
ޖެހޭއިރު، ކުރިން އެނގެންނެތް އެއްވެސް ސަބަބެއް ދިމާވެގެން މަޖިލީހުގެ
ރައީސަށް އެ ޖަލްސާގެ ރިޔާސަތު ބެލެހެއްޓެން ނެތް ކަމަށްވާނަމަ، އެޖަލްސާ
ފެށުމުގެ ވަގުތު ޖެހުމާއެކު، އަމީން ޢާންމު އެކަން ޖަލްސާއަށް
އިޢުލާނުކުރަންވާނެއެވެ. އެކަން އިޢުލާނުކުރުމުން، މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސް
މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތާ ހަވާލުވާންވާނެއެވެ. އެހިސާބުން އެޖަލްސާއަކާ ގުޅިގެން
މަޖިލީހުގެ ރައީސް އަދާކުރުމަށް ކަ ނޑައެޅިފައިވާ ވާޖިބުތައް އަދާކުރާނީ
8

މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސެވެ.
(ބ) މި ގަވާއިދުގެ ދަށުން މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ލިބިދޭ ހުރިހާ ބާރަކާއި
އިމްތިޔާޒެއް، އަދި އޭނާ އަދާކުރަންޖެހޭ ހުރިހާ ވާޖިބުތަކެއް، މަޖިލީހުގެ ނައިބު
ރައީސް ރިޔާސަތު ބަލަހައްޓާ ވަގުތުތަކުގައި އޭނާއަށްވެސް ނިސްބަތް
ކުރެވިގެންވެއެވެ.
ރިޔާސަތު 02. (ހ) މަޖިލީހުގެ ރައީސާއި މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސް މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގެ
ބަލަހައްޓާނެ
ރިޔާސަތު ބެލެހެއްޓުމަށް ނުކުޅެދިއްޖެ ޙާލަތެއްގައި، އެ ޖަލްސާގެ ރިޔާސަތު
މެންބަރުން
ބަލަހައްޓާނެ މެންބަރުން، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 80 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައިވާ
ގޮތުގެމަތިން، މަޖިލީހުގެ ރައީސް، ކަ ނޑައަޅަންވާނެއެވެ. މިގޮތުން،
ކަ ނޑައަޅާނީ މަޖިލީހުގައި އެންމެ ގިނަދުވަހު ޚިދްމަތްކުރި މެންބަރުންގެ
ތެރެއިން ޖުމްލަ 1 މެންބަރެކެވެ. އަދި އެއިން މެންބަރަކަށް ރިޔާސަތު
ބެލެހެއްޓޭނީ ވިދިވިދިގެން ތިން ޖަލްސާގެ މުއްދަތަށެވެ.
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަދައިން، މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތު
ބަލަހައްޓާނެ 1 މެންބަރުން، މަޖިލީހުގެ ރައީސާއި ނައިބު ރައީސް
އިންތިޚާބުވުމަށްފަހު، ވީއެންމެއަވަހަކަށް މަޖިލީހުގެ ރައީސް ކަ ނޑައަޅައި، އެ
ނަންތައް މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގައި އިޢުލާންކުރަންވާނެއެވެ.
(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައި 1 މެންބަރުން މި މާއްދާގެ (ށ) ގައިވާ
ގޮތުގެމަތިން ކަ ނޑައެޅުމުގައި، އެ މެންބަރުންގެ ތަރުތީބު ކަ ނޑައަޅާނީ، އެ 1
މެންބަރުންގެ މެންބަރުކަމުގެ މުއްދަތަށް އިސްކަންދީގެންނެވެ. މެންބަރުކަމުގެ
މުއްދަތު ދެ މެންބަރެއްގެ ދޭތެރޭގައި ހަމަހަމަވެއްޖެ ހިނދެއްގައި، އެފަދަ
މެންބަރުން ތަރުތީބުކުރާނީ މެންބަރުންގެ ޢުމުރުގެ ދޮށިކަމަށް
އިސްކަންދީގެންނެވެ.
(ރ) މަޖިލީހުގެ ރައީސާއި މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސާ ދެ މީހުންމެ މަޖިލީހުގެ
ރިޔާސަތު ބެލެހެއްޓުމަށް ނުކުޅެދޭ ޙާލަތަކަށް އަންނަހިނދެއްގައި، ރި ޔާ ސަތު
ބަ ލަހަ އް ޓާ ނެ މީހަ ކުވެ ސް ދު ރާލާ ކަ ނޑައެޅިފައިނެތް ޙާލަތެއް ދިމާވެއްޖެނަމަ،
9

ނުވަތަ ރިޔާސަތު ބަލަހައްޓާނެ މެންބަރުންކަމަށް މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި
ބަޔާންކޮށްފައިވާ 1 މެންބަރުންވެސް ނުކުޅެދިއްޖެ ޙާލަތެއް ދިމާވެއްޖެނަމަ، އެ
ޖަލްސާއެއްގެ ރިޔާސަތު ބަލަހައްޓާނީ، މަޖިލީހުގެ ޚިދްމަތުގައި އެންމެ
ގިނަދުވަސްވީ މެންބަރުންގެ ތެރެއިން، މި މާއްދާގެ (ނ) ގައިވާ އުސޫލުން
އެންމެ އިސްކަންދެވޭ މެންބަރެވެ.
1. މަޖިލީހުގެ އޮފިސަރުން
މަޖިލީހުން 00. (ހ) އަލަށް އެކުލަވާލެވޭ ކޮންމެ މަޖިލީހެއްމެ އިންތިޚާބުވެ މަސައްކަތް ފެށުމަށްފަހު،
ކަ ނޑައަޅާ
ވީއެންމެއަވަސް ފުރުޞަތެއްގެ ތެރޭގައި އަންނަނިވި ތިން މަޤާމަށް،
މަޤާމުތައް
މަޖިލީހުން، މީހުން ޢައްޔަން ކުރަންވާނެއެވެ.
-0 އަމީންޢާންމު
-0 ސާޖަންޓް -އެޓް-އާމްސް
-3 ކައުންސެލް ޖެނެރަލް
މަޤާމުތަކުގެ (ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ)0(އަދި)3(ގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ މަޤާމުތަކަށް
ޝަރުތުތައް
ޢައްޔަންކުރަންވާނީ ދައުލަތުގެ ބަންޑާރަނައިބުގައި ހުރުމަށް ޤާނޫނުއަސާސީ
ލާޒިމުކުރާ ޝަރުޠުތައް ފުރިހަމަވާ މީހުންނެވެ. އަދި މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ
(0) ގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ މަޤާމަށް ޢައްޔަންކުރަންވާނީ ، މޯލްޑި ވް ސް
ނޭ ޝަ ނަ ލް ޑި ފެ ން ސް ފޯސް ގެ ލެ ފް ޓި ނެ ން ޓްކަ މު ގެ މަޤާ މަ ށް ޝަ ރު ޠު
ފުރިހަ މަވާ މީހެކެވެ.
(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކޮންމެ މަޤާމަކަށް ޢައްޔަންކުރެވޭ
މީހަކުވެސް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީއަށް އިޙްތިރާމު
ކުރުމަށާއި އޭނާގެ މަޤާމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި ވާޖިބުތައް
އިޚްލާޞްތެރިކަމާއި އަމާނާތްތެރިކަމާއެކު އޭނާގެ ޤާބިލިއްޔަތު ތަންދިން އެންމެ
ފުޅާމިނެއްގައި އަދާކުރުންމަތީ ދެމިހުރުމަށާއި، މަޖިލީ ހު ގެ ސިއް ރު މަޖިލީ ހު ގެ
ސިއް ރު ގެ ގޮ ތު ގައި ހި ފެ ހެ އް ޓުމަ ށް އަ ހު ދުވެ، އެ އަ ހު ދު ގެ ލި ޔު މު ގައި
10

ރަ އްޔި ތު ން ގެ މަޖިލީ ހު ގެ ރައީ ސް ގެ ހާޒި ރު ގައި ސޮއިކޮ ށް، އެ އަހުދުގެ
ލިޔުން މަޖިލީހުގެ ރައީސާ ހަވާލުކުރަންވާނެއެވެ.
(ރ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މަޤާމުތަކަށް ޢައްޔަނުކުރެވޭ މީހުންގެ
މަޤާމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމަށް ބޭނުންވާނެ މުވައްޒަފުން ކަ ނޑައަޅައި،
އެ މުވައްޒަފުންނަށް ވަޒީފާދޭނީ، ޕާލިމެންޓަރީ ސަރވިސްގެ މުވައްޒަފުންގެ
ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން، މަޖިލީހުގެ ރައީސެވެ.
އަމީންޢާންމު، 00. (ހ) އަމީންޢާންމު، ސަރޖަންޓް-އެޓް-އާމްސް އަދި ކައުންސެލް ޖެނެރަލްގެ މަޤާމަށް
ސަރ ޖަ ން ޓް-އެޓް -
މީހުން ޢައްޔަންކުރާނީ، އެ މަޤާމުތަކަށް ކުރިމަތިލުމުގެ ފު ރުޞަތު ޢާންމުކޮށް
އާމްސް އަދި
މަޖިލީހުގެ ރައީސް ހުޅުވާލުމުން، ކުރިމަތިލާ މީހުންގެ ތެރެއިން، ކޮންމެ
ކައުންސެލް
މަޤާމަކަށް ޝަރުޠު ފުރިހަމަވާކަމަށް މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ފެންނަ 3 ނަމެއް
ޖެނެރަލް
ޢައްޔަންކުރުމާއި މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅައި، މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއަށް ހާޒިރުވެ ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި
ވަކިކުރުން
މެންބަރުންގެ އަޣްލަބިއްޔަތުންނެވެ.
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން އެ މަޤާމުތަކަށް ކުރިމަތިލުމަށް
ހުޅުވާލުމުން ކޮންމެ މަޤާމަކަށް ކުރިމަތިލީ މީހުންގެ ޢަދަދު ތިނެއް ނުވަތަ
ތިނަކަށް ވުރެ މަދު ނަމަ، ދެވަނަ ފަހަރަށް އިޢުލާންކުރާނީއެވެ.
(ނ) މި މާއްދާގެ (ށ) ގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން އެމަޤާމުތަކަށް ކުރިމަތިލުމަށް
ހުޅުވާލުމުން ކޮންމެ މަޤާމަކަށް ކުރިމަތިލީ މީހުންގެ ޢަދަދު ތިނެއް ނުވަތަ
ތިނަކަށް ވުރެ މަދު ނަމަ، އެމީހުންގެ ތެރެއިން ޝަރުތު ފުރިހަމަވާ މީހުންގެ
ނަންތައް މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅައި މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގައި ހާޒިރުވެ ވޯޓުގައި
ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަޣްލަބިއްޔަތުން ފާސްކުރާނީއެވެ.
(ރ) މި ގަވާއިދުގެ 00 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ
މަޤާމުތަކުންކުރެ މަޤާމެއްގައި ހުރި މީހަކު، އަންނަނިވި ކަންކަމުގެ ތެރެއިން
ކަމެއް ކޮށްފިކަމަށް މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ފެނިއްޖެހިނދެއްގައި، މަޖިލީހުގައި
ތަމްސީލުކުރާ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ މަޝްވަރާގެ މަތިން މަޖިލީހަށް އެކަމެއް
ހުށަހަޅައި، ޖަލްސާއަށް ހާޒިރުވެ ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ
11

އަޣްލަބިއްޔަތުން ފާސްވެއްޖެނަމަ، އެމީހަކު އެ މަޤާމުން ވަކިވީއެވެ.
-0 ޤާނޫނުއަސާސީ އާއި ޤާނޫނާ ޚިލާފު ޢަމަލެއް ހިންގުން.
-0 މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދާ ޚިލާފު ޢަމަލު ތަކުރާރުކުރާކަމަށް ފާހަގަވުން.
-3 މަޤާމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމުގައި ފަރުވާކުޑަކުރާކަމަށް
ފާހަގަވުން.
-4 މަޤާމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމަށް ޤާބިލު ނޫންކަމަށް ފާހަގަވުން.
-1 އެ މަޤާމުގައި ހުރެ ކުރުން އެކަށީގެންނުވާ ޢަމަލެއް ކުރިކަމަށް
ފާހަގަވުން.
(ބ) މި މާއްދާގެ (ރ) ގެ ދަށުން ވަކިނުކުރާހާހިނދަކު، މި ގަވާއިދުގެ 00 ވަނަ
މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ކޮންމެ މީހަކީ، އެމީހަކު އެ
ޢައްޔަންކުރެވޭ މަޖިލީހުގެ ޢުމުރުގެ މުއްދަތަށް ޢައްޔަންކުރެވޭ، އަދި އެ
މަޖިލީހާ ވިދިގެން އެކުލަވާލެވޭ މަޖިލީހުގެ އެ މަޤާމަށް މީހަކު
ކަ ނޑައެޅެންދެން، އެ މަޤާމުގައި ދެމިހުންނާނެ މީހެކެވެ.
އަމީންޢާންމުގެ 03. އަންނަނިވި ކަންކަމަކީ، އަމީންޢާންމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ކަންކަމެވެ.
މަސްއޫލިއްޔަތު
(ހ) ކޮންމެ މަޖިލީހެއް އަލަށް އެކުލަވާލުމާއެކު، އެ މަޖިލީހުގައި ހިމެނިގެންވާ
މެންބަރުންގެ ލިސްޓެއް ، އެ މަޖިލީހުގައި ހިމެނޭ އިންތިޚާބީ ދާއިރާތަކުގެ
ތަރުތީބުގެމައްޗަށް، ތައްޔާރުކޮށް އިޢުލާނުކުރުން.
(ށ) ކޮންމެ މަޖިލީހެއް އަލަށް އެކުލަވާލުމާއި އެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް
އިންތިޚާބުކުރުމާ ދެމެދު ހިނގާ ވަގުތުތަކުގައި، މަޖިލީހުގެ ޤަދަރާއި ޝަރަފު
ހިފެހެއްޓުމާއި މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދާ ގުޅޭގޮތުން އަދާކުރަންޖެހޭ ވާޖިބުތައް
އަދާކުރުން.
(ނ) މަޖިލީހުގެ ކޮންމެ ދައުރެއް ފެށުމާއެކު، އެ ދައުރަކަށް ހުށަހެޅުމަށް
ތައްޔާރުވެފައިވާ ރިޕޯޓުތަކާއި އެ ރިޕޯޓުތައް ހުށަހަޅަންޖެހޭ ކޮމިޓީތަކާއި
12

ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅަންޖެހޭ ރިޕޯޓުތައް ހުށަހަޅަންޖެހޭ ފަރާތާއި އެ
ރިޕޯޓުތައް ހުށަހަޅަންޖެހެނީ މަޖިލީހުގެ ކޮން ނިންމުމެއްގެ ދަށުންކަން ނުވަތަ
ކޮން ނިންމުމަކާ ގުޅޭގޮތުންކަން ސާފުކޮށް އެނގޭނެ ގޮތުގެ މަތިން، ލިޔުމެއް
ތައްޔާރުކޮށް، މަޖިލީހުގެ ކޮންމެ މެންބަރަކަށްމެ ފޮނުވުން.
(ރ) މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގެ ތެރޭަަ ގައި އުފެދޭ ނިޒާމީ ކޮންމެ މައްސަލައަކާއި އެ
މައްސަލައެއް ނިމިގެންދާގޮތް ނޯޓުކުރުމަށްފަހު، އެ ދުވަހުގެ ޔައުމިއްޔާގައި، އެ
ދުވަހެއްގައި ނިންމި ނިޒާމީ މައްސަލަތައް ވަކިން ސާފުކޮށް
އެނގޭނެގޮތުގެމަތިން ހިމެނުން، އަދި އެގޮތުން ނިންމަމުންދާ ނިޒާމީ
މައްސަލަތަކުގެ ވަކި ދަފްތަރެއް ބަލަހައްޓަމުން ދިޔުން.
(ބ) މަޖިލިސް ފެށޭ ވަގުތާއި ނިމޭ ވަގުތު، ކޮންމެ ޖަލްސާއެއްގެ ޔައުމިއްޔާގައި
ވަކިން ސާފުކޮށް އެނގޭނެގޮތުގެ މަތިން ހިމެނުން.
(ޅ) މަޖިލީހުގެ ކޮންމެ ޖަލްސާއެއް ނިމުމުން، މި ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން، އެ
ޖަލްސާގެ ޔައުމިއްޔާ އެކުލަވާލުމަށްފަހު، ކޮންމެ މެންބަރަކަށްމެ ފޮނުވުން.
(ކ) މަޖިލީހުގެ ރައީސް، ސަރުކާރުގެ ވަކި އޮފީސްތަކަކަށް ޔައުމިއްޔާ ފޮނުވާގޮތަކަށް
ހަމަޖައްސާފައިވާނަމަ، އެ އޮފީސްތަކަށް ޔައުމިއްޔާ ފޮނުވުން.
(އ) މަޖިލީހުން ފާސްވާ އެންމެހާ ބިލުތަކާއި ބިލުތަކަށް ގެނެވޭ އެންމެހާ
އިޞްލާޙުތަކާއި މަޖިލީހުން ފާސްކުރާ އެންމެހާ ޤަރާރުތައް މަޖިލީހުން ފާސްކޮށް
ނިމުމުން، އެކަން ކުރެވިފައިވަނީ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިންތޯ
ކަ ނޑައަޅައި، އެ ބިލުތަކަށާއި ޤަރާރުތަކަށް ދީފައިވާ ސުމާރު ނަންބަރުތައް
ދީފައިވަނީ ތަރުތީބުންތޯ ކަނޑައަޅައި، މަޖިލީހުގެ ބިލުތަކާއި ޤަރާރުތައް
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ރައްދުކުރުމުގެ ޒިންމާ އުފުލުން. އަދި
ރައްދުކުރުމަށްފަހު ރައްދުކުރި ތާރީޚު މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް އެންގުން.
(ވ) މަޖިލީހުގެ ރައީސް ގެ ހުއްދައާއި އިރުޝާދާއެކު، މަޖިލީހުގެ ރަސްމީ
ރިޕޯޓަރުން ކަ ނޑައަޅައި، އެމީހުންނަށް މަޤާމު ދީ، އެމީހުން މަޤާމުން
13

ވަކިކުރުން.
(މ) މި ގަވާއިދުގައި ވަކި މުވައްޒަފަކު ކަ ނޑައެޅުމުގެ ބާރު ވަކި ފަރާތަކަށް
ދީފައިނުވާ ޙާލަތުގައި، މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ ލަފާގެމަތިން މަޖިލީހުގެ
މަސައްކަތްތައް ކުރުމަށް އެހީތެރިވެދޭނެ މުވައްޒަފުން ކަ ނޑައެޅުން.
(ފ) މަޖިލީހުގެ ކޮންމެ ދުވަހެއްގެ މަސައްކަތްތައް އެކުލެވިގެންވާ ގޮތް އަންގައިދޭ
ތާވަލެއް ޝާއިޢުކުރަމުން ދިޔުން.
(ދ) މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގައި ނުވަތަ މަޖިލީހުގައި، އެދުވަހެއްގެ ތެރޭގައި
މަޖިލީހުގެ ނިޒާމުގައި ހިނގާ ކަންކަން ސާފުކޮށް އެނގޭނެ ދަފްތަރެއް
"މަޖިލީހުގެ ދަފްތަރު" ގެ ނަމުގައި ކޮންމެ ދުވަހަކު ޝާއިޢުކުރަމުން ދިޔުން.
(ތ) އަމީންޢާންމު އޭނާގެ މަސައްކަތް ކުރުމަށް ނުކުޅެދިއްޖެ ހިނދެއްގައި ނުވަތަ
ވަގުތީގޮތުން އެކަމަށް ޢުޒުރުވެރިވެއްޖެ ހިނދެއްގައި، އަމީންޢާންމުގެ
މަސައްކަތްކުރާނެ މީހަކު ފާހަގަކޮށް، މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ ރުހުމާއިއެކު،
އެކަމަށް އެމީހަކު ޢައްޔަނުކޮށް، އަމީންޢާންމު ރަސްމީގޮތުން ސޮއިކުރަންޖެހޭ
ލިޔެކިޔުންތަކުގައި ސޮއިކުރުމުގެ އިޚްތިޔާރާއި ބާރު އެމީހަކަށްދީ ، ޤާނޫނެއްގައި
އެހެންގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާހާހިނދަކު، މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދު ބުނާގޮތުން
އަމީންޢާންމު ކުރަންޖެހޭ ކަންކަން ކުރުމުގެ އިޚްތިޔާރާއި ބާރު އެމީހަކަށްދީ،
އެކަން އަންގާ ލިޔުމެއް ތައްޔާރުކޮށް، މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ރައްދުކުރުން. އަދި
އެ ލިޔުމުގައި އަމީންޢާންމު ސޮއިކުރުމަށްފަހު، އެމީހަކު ކުރާ ކަންކަމަކީ
އަމީންޢާންމުގެ ނަމުގައި ކުރެވޭ ކަންކަންކަމުގައި ބެލުމާއި އެގޮތުން ކަ ނޑައަޅާ
މީހަކު، ހަމަޖެއްސުމަށް ދޫކުރާ ލިޔުން، މަޖިލީހުގެ ދަފްތަރުގައި
ޝާއިޢުކުރުން.
(ލ) މަޖިލީހުގެ ޢާންމު ހިންގުމާއި، މާލީ ޒިންމާއާ ގުޅޭގޮތުން، ޢާންމު ކޮމިޓީން
އަންގާ އެންގުންތައް ތަންފީޒުކުރުމާއި، އެ ކޮމިޓީގެ އިރުޝާދުގެ މަތިން
އަދާކުރަންޖެހޭ ވާޖިބުތައް އަދާކުރުމާއި، އެ ކޮމިޓީގެ ސިޔާސަތުތައް ހިންގުން.
(ގ) ޢާންމު ކޮމިޓީގެ ޢާންމު ސިޔާސަތާއި ބެލެހެއްޓުމުގެ ދަށުން، އަންނަނިވި
14

ކަންކަން ކުރުން.
-0 މަޖިލީހާއި މަޖިލީހުގެ ނިޒާމުގައި ހިމެނޭ މުއައްސަސާތަކުން ނުވަތަ
ކޮމިޓީތަކުން ނުވަތަ އޮފީސްތަކުން ހިންގާ އިދާރީ ކަންކަމާއި
އެކަންކަމަށްޓަކައި ކުރާ ޚަރަދުގެ އޮޑިޓްކޮށްފައިވާ ހިސާބުތައް ޢާންމު
ކޮމިޓީއަށް ހުށަހެޅުން.
-0 މަޖިލީހުގެ ވަކި އޮފީހަކުން ނުވަތަ ވަކިމީހަކު ކުރާ މަސައްކަތުގެ
އޮޑިޓެއް ހުށަހަޅައިފިކަމަށްވާނަމަ، އެ އޮޑިޓެއްގެ ނަތީޖާއަކީ
ކޮބައިކަމާއި އިޞްލާޙުކުރުމަށް އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅުތަކަކީ ކޮބައިކަން
އެ އޮފީހަށް ނުވަތަ އެ މީހަކަށް އެނގުން.
-3 މާލީ އެއްވެސް ނުރަނގަޅު ޢަމަލެއް ފާހަގަކުރެވިފައިވާނަމަ، އެކަމެއް
މަޖިލީހުގެ ރައީސަށާއި މެޖޯރިޓީ ލީޑަރަށާއި މައިނޯރިޓީ ލީޑަރަށާއި
ކޮމިޓީތަކުގެ މުޤައްރިރުންނަށާއި ޢާންމު ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރަށް
އެންގުން.
-4 މަޖިލީހާ ގުޅޭ ގޮތުން ކުރާ ކޮންމެ އޮޑިޓެއްގެ ރިޕޯޓު، މަޖިލީހުގެ
ރައީސަށާއި މަޖިލީހުގައި ތަމްސީލުކުރާ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ
ލީޑަރުންނަށާއި، ދާއިމީ ކޮމިޓީތަކުގެ މުޤައްރިރުންނަށާއި ޢާންމު
ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރަށް ފޮނުވުން.
-1 މަޖިލީހުގެ އެއްވެސް ގަވާއިދަކާ، މެންބަރަކު ޚިލާފުވެއްޖެނަމަ ނުވަތަ
މެންބަރުން ތަބާވާންޖެހޭ މިންގަ ނޑުތަކުންކުރެ މިންގަ ނޑަކާ
އެއްވެސް މެންބަރަކު ޚިލާފުވެފައިވާނަމަ، އެކަމަކާބެހޭ މަޢުލޫމާތު
ސުލޫކާބެހޭ ކޮމިޓީއަށް އެންގުން.
ސާޖަންޓް -އެޓް - 04. އަންނަނިވި ކަންކަމަކީ، ސާޖަންޓް-އެޓް-އާމްސްގެ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ
އާމްސްގެ
ކަންކަމެވެ.
މަސްއޫލިއްޔަތު
15

(ހ) މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާތައް ހިނގަމުންދާ ވަގުތުތަކުގައި، މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާގައި
ހާޒިރުވެ އިނުމާއި، މަޖިލީހުގެ ރައީސް އަންގާ ގޮތުގެމަތިން މަޖިލީހުގެ
ގަވާއިދު ހިފެހެއްޓުމުގެ ޒިންމާއުފުލުން.
(ށ) މަޖިލީހުގެ ރައީސް ކުރާ އަމުރުތަކާއި މަޖިލީހުން ކުރާ އަމުރުތައް
ތަންފީޒުކުރުން.
(ނ) މަޖިލީހުގެ އިމްތިޔާޒާގުޅޭ އުސޫލުތައް ތަންފީޒުކުރުމާއި، އޭނާގެ މުވައްޒަފުންގެ
ޢަމަލުތަކާ ގުޅޭގޮތުން ޢާންމު ކޮމިޓީއަށް ޖަވާބުދާރީވުން.
(ރ) މަޖިލީހުގެ ގެލެރީތަކަށް މީހުން ވަންނަނީ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދާ އެއްގޮތަށްކަން
ކަށަވަރުކުރުމާއި ގެލެރީތަކުން ނެރެންޖެހޭ މީހުން ގަވާއިދާ އެއްގޮތްވާ
ގޮތުގެމަތިން ނެރުމުގެ ޒިންމާއުފުލުން.
(ބ) މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާގައި ހާޒިރުވެ އިނުމަށް ހުއްދައޮތް މީހަކު ފިޔަވައި، އެނޫން
މީހަކު ޖަލްސާއެއް ހިނގަމުންދާ ވަގުތު، މަޖިލިސްކުރާ މާލަމު ގައި
ނުބެހެއްޓުން.
(ޅ) ސާޖަންޓް -އެޓް-އާމްސްގެ މަޤާމާ ގުޅިގެން އަދާކުރެވިފައިވާ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި
އެކަމަށް ހިނގާފައިވާ ޚަރަދު އެނގޭނެ ލިޔުމެއް، ފުރިހަމައަށް ތައްޔާރުކޮށް،
ކޮންމެ އަހަރެއްގެވެސް ޖޫންމަހުގެ 32 ވަނަދުވަހު އަދި ޑިސެމްބަރުމަހުގެ 30
ވަނަދުވަ ހު ޢާންމު ކޮމިޓީއަށް ހުށަހެޅުން.
(ކ) މި މާއްދާގެ (ޅ) ގައި ބަޔާންކުރާ ރިޕޯޓު ހުށަހެޅުމުގައި، އެއިންކޮންމެ
ރިޕޯޓެއްގައިވެސް އެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ކުރެވުނު ޚަރަދާއި ކުރެވުނު
މަސައްކަތުގެ ތަފްޞީލު ހިމަނައި، އަލަށް އެކުލަވާލައިގެން ހިންގަމުންދާ
ކަންކަމާއި، އަލަށް ތަޢާރުފުކުރެވުނު ސިޔާސަތުތަކާއި އުސޫލުތަކާއި ވަކިކަމެއް
ކުރުމަށް ކުރިމަގަށް ރާވާފައިވާނަމަ، އެކަމެއްގެ ތަފްސީލުވެސް ހިމެނުން.
ކައުންސެލް 01. (ހ) ކައުންސެލް ޖެނެރަލްގެ މަސްއޫލިއްޔަތަކީ މަޖިލީހަށް ޤާނޫނީ ލަފާދީ،
ޖެނެރަލްގެ
ޤާނޫނީގޮތުން މަޖިލިސް ތަމްސީލުކުރަންޖެހޭ ޙާލަތްތަކުގައި މަޖިލިސް
މަސްއޫލިއްޔަތު
16

ތަމްސީލުކުރުމެވެ.
(ށ) ކައުންސެލް ޖެނެރަލްގެ ޤާނޫނީ ލަފަޔާއި ޤާނޫނީ އެހީތެރިކަން މެންބަރުންނަށާއި
މަޖިލީހަށް ދޭނީ ސިޔާސީ ނުފޫޒުން އެއްކިބާވެ ހުރެގެންނެވެ.
6. ދައުރާއި ޗުއްޓީ
ތިން ދައުރު 06. (ހ) ޤާނޫނުއަސާސީގެ 83 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެމަތިން، މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާތައް،
އަހަރެއްގެ ތެރޭގައި ބެހިގެންވާނީ 3 ދައުރެއްގެ މައްޗަށެވެ.
(ށ) މި ގަވާއިދުގައި އެހެންގޮތަކަށް ކަ ނޑަނާޅާހާހިނދަކު، ނުވަތަ އެހެންގޮތަކަށް
މަޖިލީ ހުން ކަ ނޑަނާޅާހާ ހިނދަކު، މަޖިލީހުގެ ފުރަތަމަ ދައުރު ހިނގާނީ
މާޗްމަހުގެ 0 ވަނަ ދުވަހުން ފެށިގެން އޭޕްރީލްމަހުގެ ނިޔަލަށެވެ. ދެވަނަ
ދައުރު ހިނގާނީ ޖޫންމަހުގެ ފުރަތަމަ ދުވަހުން ފެށިގެން އޯގަސްޓްމަހުގެ
ނިޔަލަށެވެ. ތިންވަނަ ދައުރު ހިނގާނީ އޮކްޓޯބަރުމަހުގެ ފުރަތަމަ ދުވަހުން
ފެށިގެން ޑިސެމްބަރުމަހުގެ ނިޔަ ލަށެވެ.
(ނ) މި ގަވާއިދުގައި އެހެންގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާހާހިނދަކު، ނުވަތަ
އެހެންގޮތަކަށް މަޖިލީހުން ކަ ނޑަނާޅާހާހިނދަކު، މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާތައް
ބެހިގެންވާ ތިން ދައުރުގެ ތެރެއިން، ކޮންމެ ދައުރެއްގެވެސް ފުރަތަމަ ޖަލްސާ
ބާއްވާނީ، އެ ދައުރެއް ފެށޭ ތާރީޚާ ވިދިގެން އަންނަ ފުރަތަމަ ހޯމަ ނުވަތަ
ފުރަތަމަ ބުރާސްފަތި ދުވަހުއެވެ. އެދައުރު ނިމޭ ޖަލްސާ ބާއްވާނީ، އެ ދައުރުގެ
ތެރޭގައި އަންނަ އެންމެ ފަހު ބުރާސްފަތި ދުވަހު ނުވަތަ ހޯމަ ދުވަހުއެވެ.
(ރ) މި މާއްދާގެ (ށ) އެހެންއޮތްކަމުގައި ވީނަމަވެސް، 00 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލިސް ފެށުނު ތާރީޚުން ފެށިގެން ޑިސެމްބަރުމަހުގެ 30 ވަނަ ދުވަހާހަމައަށް
މަޖިލީހުގެ ދައުރުތައް ކަ ނޑައެޅިގެންދާނެގޮތް ކަ ނޑައަޅާނީ، މަޖިލީހުގައި
ތަމްސީލުކުރާ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ މަޝްވަރާގެ މަތިން މަޖިލީހުގެ ރައީސެވެ.
މަޖިލިސް އޮންނަ 00. (ހ) އަހަރުގެ ތެރޭގައި، މި ގަވާއިދާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން، ކޮންމެ އަހަރަކު
ދުވަސްތައް
މަޖިލިސް ބައްދަލުވާނެ ދުވަސްތަކުގެ ކަލަންޑަރެއް ، އެ އަހަރަކަށް މަޖިލިސް
17

ހުޅުވައިދޭ ޖަލްސާ އޮންނަ ދުވަހު، އަމީންޢާންމު ޝާއިޢުކުރަންވާނެއެވެ.
(ށ) މި ގަވާއިދުގައި ވަކިކަމެއް ހިނގާނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ދުވަހަކީ، ރަސްމީ
ބަންދު ދުވަހެއް ކަމުގައިވެއްޖެނަމަ، އެދުވަހަކު ކުރުމަށް މި ގަވާއިދުގައި
ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަމެއް ދެން ކުރާނީ، ނުވަތަ ކުރާނެ ކަމަށް މި ގަވާއިދުގެ
ބޭނުމަށްޓަކައި ބަލާނީ، ވިދިގެން އަންނަ ރަސްމީ ބަންދުނޫން ދުވަހެއްގައެވެ.
0. މަޖި ލިސްކުރާ މާލަ ން
މާލަން 08. މަޖިލިސްކުރާ މާލަން ބޭނުންކުރާނީ ހަމައެކަނި މަޖިލީހުގެ ޤާނޫނީ ޖަލްސާތައް
ބޭނުންކުރުން
ބޭއްވުމަށެވެ. ނުވަތަ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ އެކިއެކި ކޮންފަރެންސްތަކާއި ރަސްމީ
ބައްދަލުވުންތައް ބޭއްވުމަށެވެ. ނުވަތަ މަޖިލީހުން ކަ ނޑައަޅާ އެ ހެނިހެން
ރަސްމިއްޔާތުތައް ބޭއްވުމަށެވެ.
ހުއްދަ މީހުން 09. (ހ) މަޖިލިސްކުރާ މާލަމަށް ހާޒިރުވެވޭނީ، ނުވަތަ މަޖިލިސްކުރާ މާލަމަށް ވަދެ، އެ
މާލަމުގައި ތިބެވޭނީ، އަމީންޢާންމު ކަ ނޑައަޅާ އިންތިޒާމެއްގެ މަތިން
އަންނަނިވި މީހުންނަށެވެ.
-0 ރައްޔިތުންގެ މަޖި ލީހުގެ މެންބަރުން.
-0 ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ.
-3 ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ނައިބު.
-4 ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން.
-1 ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ފަ ނޑިޔާރުން.
-6 މަޖިލީހުގެ މަޤާމުތަކަށް ޢައްޔަންކޮށްފައިވާ އޮފިސަރުން.
-0 މަޖިލީހުގެ ވަކި ކޮމިޓީއަކުން ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައެއްގެ ބަހުސް
ހިނގަމުންދާ ވަގުތު، ކަމާބެހޭގޮތުން އެ ކޮމިޓީއަކުން ހުއްދަކުރާ
މުވައްޒަފުން.
-8 އަމީންޢާންމު.
18

-9 ސާޖަންޓް -އެޓް-އާމްސް.
-02 މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގައި ހިނގާކަމަކާ ގުޅޭގޮތުން، ހުއްދަ ލިބިގެން
އަންނަ، ސަރުކާރު ގެ އޮފީހެއްގެ އެންމެ އިސްވެރިޔާއާއި އޭނާއަށް
އެހީތެރިވެދިނުމަށްޓަކައި އަންނަ އޭނާގެ ދެ މުވައްޒަފުން.
-00 މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާތަކުގައި ހިނގާކަމަކާ ގުޅޭގޮތުން، މަޖިލީހުގެ
ރައީސް ދަޢުވަތު ދޭ މީހުން.
-00 ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން، އެމީހެއްގެ ނަން ފާހަގަކޮށް،
ޝުކުރުވެރިކަމާއެކު ބަލައިގަންނަ، މީހެއްގެ ގޮތުގައި ކަ ނޑައަޅާ
މީހުން.
-03 މަޖިލީހުގެ މުވައްޒަފުން.
(ށ) މަޖިލީހުގެ ޚިދްމަތުގައި ތިބޭ މުވައްޒަފުންނާއި، މަޖިލީހުގެ ޚަބަރު
ފެތުރުމަށްޓަކައި އެކްރެޑިޓް ކޮށްފައި ތިބޭ ނޫސްވެރިންނާއި، މެންބަރެއްގެ
އެދުމުގެ މަތިން އޭނާއަށް އެހީތެރިވުމަށް އަންނަ މީހުން، ލިޔުމުން ހުއްދަ
ލިބިގެން، މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއް ފެށުމުގެ 01 މިނެޓުވުމާހަމައަށް،
މަޖިލިސްކުރާ މާލަމަށް ވަދެވިދާނެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް، މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއް
ފެށެން 01 މިނެޓަށްވުމާއެކު އެމީހުން މަޖިލިސްކުރާ މާލަމުން
ނުކުންނަންވާނެއެވެ.
8. ގެލެރީތައް
ގެލެރީ ކަނޑައެޅުން 02. (ހ) މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާތައް ބެލުމަށްޓަކައި ތައްޔާރުކުރެވޭ ގެލެރީތައް
ކަ ނޑައެޅުމާއި، އެ ގެލެރީތަކަށް ވަންނާނެ މީހުންގެ ބާވަތާއި ގިންތި
ކަ ނޑައެޅުމާއި އޭގެތެރެއިން ވަކި ގެލެރީތަކެއް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަށާއި
ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށާއި ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ފަ ނޑިޔާރުންނަށާއި
އެމީހުންގެ މުވައްޒަފުންނަށް ވަދެވޭގޮތަށް ހަމަޖެއްސުމުގެ އިޚްތިޔާރު މަޖިލީހުގެ
ރައީސަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
19

(ށ) މަޖިލީހުގެ މެންބަރެއްގެ ފަރާތުން ހުއްދައެއް ލިބިގެން މަޖިލީހުގެ ޖަ ލްސާ
އަޑުއެހުމަށް އަންނަ މީހުންނަށް ވަދެވޭނެ ގެލެރީއެއް ކަ ނޑައެޅުމުގެ އިޚްތިޔާރު
މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
(ނ) މަޖިލީހުގެ ގެލެރީތަކުގެ ތެރެއިން ގެލެރީއެއް ނުވަތަ ގެލެރީއެއްގެ ބައެއް އެއީ،
ޚަބަރުފަތުރާ ވަސީލަތްތަކުގެ ރިޕޯޓަރުންނަށް ބޭނުންކުރެވޭނެ ތަނެއްކަމުގައި
ކަ ނޑައެޅުމުގެ ބާރު، މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
(ރ) މި މާއްދާގެ ދަށުން މަޖިލީހުގެ ރައީސް އުފުލަންޖެހޭ ޒިންމާތައް މަޖިލީހުގެ
ނިޒާމުގައި ހިމެނޭ މުއައްސަސާތަކާއި މަޤާމުތަކުގެ ތެރެއިން ވަކި ފަރާތަކާ
ހަވާލުކުރުމަކީ މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ކުރެވިދާނެ ކަމެކެވެ.
9. ބްރޯޑްކާސްޓްކުރުން
ޖަލްސާތައް 00. މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއް ހިނގަމުންދާ ވަގުތު، ކްލޯޒްޑް ސަރކިޓް ކެމެރާ މެދުވެރިކޮށް
ފެންނާނެގޮތް
މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާތައް ކޮމިޓީ ކޮޓަރިތަކަށާއި މަޖިލީހުގެ އެހެން އޮފީސްތަކަށާއި
ހަމަޖެއްސުން
ގެލެރީތަކަށާއި ކޮޓަރިތަކަށް ފެންނާނެ ނިޒާމެއް މަޖިލީހުގެ ރައީސް ކަ ނޑައަޅަންވާނެއެވެ.
ބްރޯޑްކާސްޓްކުރުމު 00. (ހ) މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާތައް، އުނިއިތުރެއް ގެނައުމެއްނެތި، ރޭޑިއޯ މެދުވެރިކޮށް
ގެ ފުރުޞަތު
ނުވަތަ ޓީވީ މެދުވެރިކޮށް، ޢާންމުކޮށް، ބްރޯޑްކާސްޓްކުރުމުގެ އުސޫލުތައް،
ޢާ ން މު ކޮމި ޓީ ގެ ލަފާ ގެ މަތި ން މަޖިލީހު ގެ ރައީ ސް ކަ ނޑައަޅައި، އެކަން
ކުރުމަށްޓަކައި މީޑިއާގެ އިދާރާތަކަށް މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާތަކުގެ ރެކޯޑިންގގެ
އަޑު ނުވަތަ އަޑާއި ވީޑިއޯ ލިބޭނެގޮތް ޢާންމު ކޮމިޓީން ކަ ނޑައަޅާ
އުސޫލެއްގެމަތިން، މަޖިލީހުގެ ރައީސް ހަމަޖައްސައި ދޭންވާނެއެވެ.
(ށ) ރޭޑިއޯ ސްޓޭޝަންތަކާއި ޓެެ ލެަވިޜަން ސްޓޭޝަންތަކުގެ ތެރެއިން ޢާންމު
ކޮމިޓީން ކަ ނޑައަޅާ އުސޫލުތަކެއްގެމަތިން މަޖިލީހުން އެކްރެޑިޓްކުރާ
ތަންތަނަށް މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާތައް ވަގުތުން ފޮނުވުމުގެ ހުއްދަ މަޖިލީހުގެ
ރައީސް ދޭންވޭނެއެވެ.
ބްރޯޑްކާސްޓް ކުރުމު 03. (ހ) މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާތައް ބްރޯޑްކާސްޓްކުރުމަށް މި ގަވާއިދުގެ 00 ވަނަ
ގެ މަޤްޞަދު
20

މާއްދާގައި އޮތް އުސޫލުގެ ބޭނުމަކީ ޢާންމުކޮށް ހުޅުވާލެވިގެން ބާއްވާ މަޖިލީހުގެ
ޖަލްސާތަކާއި މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީތަކުގެ ބައްދަލުވުންތައް، ރޭޑިއޯ އާއި ޓީވީގެ
ޒަރީޢާއިން އަންނަނިވި މަޤްޞަދުތައް ހާސިލުކުރުމަށްޓަކައި، މަޖިލީހުގެ އަބުރާ
ޢިއްޒަތް ނުގެއްލޭނެ ގޮތުގެމަތިން، އަދި ޤަބޫލުކުރެވޭ ހަމަތަކެއްގެ މަތިން،
ބްރޯޑްކާސްޓްކުރުމުގެ ހުއްދަ ދިނުމެވެ.
-0 ހޭލުންތެރިކަން ފެތުރުމަށްޓަކައި؛
-0 މަޢުލޫމާތު މުއްސަނދިކުރުމަށްޓަކައި؛
-3 ވަކި ފަރާތަކަށް ނުޖެހި ތެދު ޚަބަރު ފޯރުކޮށްދިނުމަށްޓަކައި؛
-4 މަޖިލީހުގެ އުސޫލުތަކާއި އާދަތަކާއި ކަން ހިނގާގޮތަށް
އަހުލުވެރިކުރުމަށްޓަކައި؛
-1 ޢާންމު މައްސަލަތަކާއި ޤައުމުގެ އެކިއެކި ކަންކަމާ ބެހޭގޮތުން ދެކެވޭ
ވާހަކަތަކާއި އަޅާ ފިޔަވަޅުތަކުގެ މަޢުލޫމާތު ފޯރުކޮށްދިނުމަށްޓަކައި؛
-6 މަޖިލީހުގެ މަސައްކަތްތަކާ ބެހޭގޮތުންނާއި ސަރުކާރާއި ޤައުމު
ހިންގުމުގައި ދިމާވާ ކަންކަމާ ބެހޭގޮތުން ޢާންމުންގެ ހޭލުންތެރިކަމާއި
ވިސްނުންތައް އުފެއްދުމަށްޓަކައި.
(ށ) މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގެ ނުވަތަ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީއެއްގެ ޖަލްސާއެއްގެ
ރެކޯޑިންގ)އެއީ އޯޑިއޯ ރެކޯޑިންގއެއް ކަމަށްވީނަމަވެސް ނުވަތަ ވީޑިއޯ
ރެކޯޑިންގއެއް ކަމަށްވީނަމަވެސް(އެއްވެސް ސިޔާސީ ޕާޓީއެއްގެ ސިޔާސީ
މަސްލަޙަތު ކުރިއެރުވުމަށްޓަކައި ބޭނުންކޮށްގެނެއް ނުވާނެއެވެ. އަދި އެހެން
އިންތިޚާބީ ކެންޑިޑޭޓެއްގެ ޙައްޤަކަށް ހުރަސްއެޅުމުގެ ގޮތުންވެސް
ބޭނުންކޮށްގެން ނުވާނެއެވެ.
ރެކޯޑިންގ 04. މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާގެ ރެކޯޑިންގއެއް ބޭނުންކުރުމުގެ ހުއްދަދެވޭ ފަރާތްތަކާއި މަޖިލީހުގެ
ބޭނުންނުކުރެވޭ
ލައިވް ކަވަރޭޖް ހެދުމުގެ ހުއްދަދެވޭ ފަރާތްތަކުން މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގެ ރެކޯޑިންގގެ
ޙާލަތްތައް
އެއްވެސް ބައެއް އަންނަނިވި އެއްވެސް ކަމަކަށް ބޭނުންކޮށްގެން ނުވާނެއެވެ.
21

(ހ) ސިޔާސީ މަޤްޞަދެއް ހާސިލުކުރުމަށްޓަކައި؛ ނުވަތަ
(ށ) ވިޔަފާރީގެ އިޝްތިހާރެއްގެ ތެރޭގައި ނުވަތަ އެފަދަ އިޝްތިހާރެއްގެ ގޮތުގައި
ބޭނުންކުރުމަށްޓަކައި؛ ނުވަތަ
(ނ) ޑޮކިއުމެންޓަރީއެއް ނުވަތަ ޚަބަރު ޕްރޮގްރާމެއްގައި ބޭނުންކުރަންޖެހިއްޖެ
ހިނދެއްގައި، ހަމައެކަނި އެ މިންވަރަށް ނޫނީ، އިޝްތިހާރަކާއެކު
ބޭނުންކުރުން.
02. ރިޔާސީ ބަޔާން
ރިޔާސީ ބަޔާން 01. (ހ) ކޮންމެ އަހަރަކުމެ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ފުރަތަމަ ދައުރުގެ ފުރަތަމަ
ޖަލްސާގައި ޤައުމުގެ ޙާލަތު ބަޔާންކޮށްދީ އަދި ޤައުމުގެ ޙާލަތު އިތުރަށް
ރަނގަޅު ކުރުމަށްޓަކައި ކުރާންޖެހޭކަމަށް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ފެންނަ
ކަންތައްތަކުގެ މައްޗަށް އެކުލަވާލެވޭ ރިޔާސީ ބަޔާނެއް، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 84
ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން، ރައީސުލްޖުމްހޫ ރިއްޔާ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
ޖަލްސާއެއްގައި އިއްވަންވާނެއެވެ.
(ށ) ކޮންމެ އަހަރަކުމެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ، ރިޔާސީ ބަޔާން އިއްވުމުން، އެވަގުތު
މަޖިލީހުގައި ހިމެނޭ ޕާޓީތަކުގެ ތެރެއިން، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ނިސްބަތްވާ
ޕާޓީ ފިޔަވައި ދެން އެންމެ ގިނައިން މެންބަރުން ތިބި ޕާޓީތަކުގެ ފަރާތުން
(މެޖޯރިޓީ ލީޑަރު، ނުވަތަ މައިނޯރިޓީ ލީޑަރު) އެ ރިޔާސީ ބަޔާނަށް ދޭނެ
ޖަވާބު ތައްޔާރުކޮށް، އެ ޖަވާބު މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގައި، ރިޔާސީ ބަޔާނަށް
ދޭ ޖަވާބުގެގޮތުގައި އިއްވަންވާނެއެވެ.
(ނ) ރިޔާސީ ބަޔާނަށް ޖަވާބު ތައްޔާރުކުރަނީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ނިސްބަތްވާ
ޕާޓީގެ މެންބަރުން ފިޔަވައި މަޖިލީހުގައި ހިމެނޭ އެހެން ޕާޓީތަކާއި ޕާޓީތަކަށް
ނިސްބަތްނުވާ މެންބަރުންގެ ޚިޔާލާ ފިކުރު ހިމަނައިގެންނެވެ. މިގޮތުން
މެންބަރުންގެ ޚިޔާލާއި ފިކުރު ހޯދާނީ މިކަމަށްޓަކައި ބޭއްވޭ ބައްދަލުވުމެއްގައި
މަޝްވަރާކޮށްގެންނެވެ.
22

(ރ) ރިޔާސީ ބަޔާނަށް ދޭ ޖަވާބު ތައްޔާރުވުމުން، އެ ޖަވާބުދިނުމަށް އެދޭ
ޖަލްސާއެއް މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް، އެ ޖަވާބު ދޭ ފަރާތުން އެންގުމުން، އެ
ޖަލްސާއެއްގައި އެ ޖަވާބު ދެވޭނެގޮތް މަޖިލީހުގެ ރައީސް
ހަމަޖައްސައިދޭންވާނެއެވެ. އަދި ރިޔާސީ ބަޔާން އިއްވުމުގައި، ވަގުތުން
ދުރަށްފޮނުވުމަށް ޙަރަކާތްތެރިވި ފަރާތްތަކުން، ރިޔާސީ ބަޔާނުގެ ޖަވާބުވެސް،
ހަމަ އެ އުސޫލުން ވަގުތުން ދުރަށް ފޮނުވައިދޭންވާނެއެވެ.
(ބ) މި މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން، ރިޔާސީ ބަޔާނަށް ދޭ ޖަވާބު، ރިޔާސީ ބަޔާން
އިއްވާތާ 04 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި، ދޭންވާނެއެވެ.
00. މަސައްކަތާއި ތަރުތީބު
ތިން ތާވަލު 06. (ހ) މަޖިލީހުގެ މަސައްކަތް ތަރުތީބުކުރަންވާނީ މައިގަ ނޑު 3 ތާވަލަެެ އްގެ
މައްޗަށެވެ.
-0 ފުރަތަމަ ތާވަލަކީ، މަޖިލިސް ތާވަލެވެ. މި ތާވަލުގައި ހިމެނޭ
ކަންކަމަކީ މުޅި މަޖިލިސް އެކުގައި ކޮމިޓީއެއްގައި ބައްދަލުވެ،
ތަފްސީލުކޮށް، އެ މައްސަލައަށް ބަހުސްކުރެވިގެން ނިންމަންޖެހޭ
ކަންކަމެވެ. އެކަންކަމަކީ:
ޢާންމު ބިލުތަކާއި ޤަރާރުތަކުގެ ތެރެއިން، ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތަށް
އެއިން އަސަރުކުރާނެ ނުވަތަ ޓެކުހެއް ނަގަންޖެހޭނެ ނުވަތަ
ރައްޔިތުންގެ އަތުން އިތުރު ފައިސާއެއް ނަގަންޖެހޭނެ ނުވަތަ
ދައުލަތުގެ އާމްދަނީ އިތުރުވެގެންދާނެ ނުވަތަ ސީދާގޮތުން ނުވަތަ
ނުސީދާގޮތުން އެއްވެސް ފައިސާއެއް ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތުން
ޚަރަދުވެދާނެ ނުވަތަ ވަކިކަމަކަށް ފައިސާ ޚަރަދުކުރުމަށް ހުއްދައެއް
ދޭންޖެހިދާނެ ކަމެއް ހިމެނޭ މައްސަލައެއް ކަމުގައި ވާނަމަ، އެ
މައްސަލައެއް ހިމަނާނީ މަޖިލިސް ތާވަލުގައެވެ.
-0 ދެވަނަ ތާވަލަކީ ޢާންމު ތާވަލެވެ.
23

މަޖިލިސް ތާވަލުގައި ހިމަނަންނުޖެހޭ މައްސަލަތަކުގެ ތެރެއިން، ޢާންމު
ބިލުތަކާއި ޤަރާރުތައް ހިމަނާނީ ޢާންމު ތާވަލުގައެވެ.
-3 ތިންވަނަ ތާވަލަކީ، ޚާއްޞަ ތާވަ ލެވެ.
ޚާއްޞަ ބިލުތައް ހިމަނާނީ ޚާއްޞަ ތާވަލުގައެވެ.
(ށ) -0 މި މާއްދާގެ (ހ) ބޭނުމަށްޓަކައި، "ޢާ ން މު ބި ލު " ކަމަށް
ބުނެފައިއެވަނީ، ޢާންމުކޮށް މުޅި ދައުލަތަށް ނުވަތަ މުޅި ރައްޔިތަށް
އޭގެން އަސަރުކުރާނެ ބާވަތުގެ ބިލަށެވެ.
-0 "ޚާއްޞަ ބިލު" ކަމަށް ބުނެފައިއެވަނީ، މުޅި ދައު ލަ ތަ ށް ނުވަ ތަ މުޅި
ރަ އްޔި ތަ ށް އަ ސަ ރު ކު ރު މު ގެ ބަ ދަ ލު ގައި، ވަކި ފަ ރާތަ ކަ ށް އެކަނި
ނުވަތަ މަދު ފަރާތްތަކަކަށް އެކަނި، ނުވަތަ ވަކި ބާވަތެއްގެ ބަޔަކަށް
އެކަނި އަސަރުފޯރާނެ ބިލުތަކަށެވެ.
ތަރުތީބު 00. މަޖިލީހުން އެހެންގޮތަކަށް ކަނޑަނާޅާހާ ހިނދަކު، ކޮންމެ ދުވަހަކުވެސް މަޖިލީހުގެ
ކަ ނޑައަޅާނެގޮތް
ތަފާތު މަސައްކަތްތައް ތަރުތީބު ކުރެވޭނީ އަންނަނިވި ގޮތުގެމަތިންނެވެ.
(ހ) ދުޢާ.
(ށ) ދުވަހުގެ އެޖެންޑާ އިޢުލާނުކުރުމާއި ޔައުމިއްޔާ ފާސްކުރުން.
(ނ) އެންމެފަހުން މަޖިލިސް ހުއްޓާލިއިރު، ނުނިމިހުރި މައްސަލަތަކަށް
ފުރުޞަތުދިނުން.
(ރ) ކޮމިޓީތަކުން ހުށަހަޅާފައިވާ ބިލުތަކަށް ފުރުޞަތުދިނުން.
(ބ) ވޯޓަށް އެހުމަށްހުރި ކަންކަމަށް ވޯޓަށް އެހުން.
(ޅ) އިތުރު އެހެން މަސައްކަތެއް އޮތްނަމަ އެކަމެއްކުރުން.
ތަރުތީބުން 08. (ހ) -0 މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ މޭޒުމަތީގައިވާ މައްސަލަތައް ނިމުމަކަށް
ޢަމަލުކުރާނެގޮތް
ގެނައުމުގައި އެންމެ ފުރަތަމަ އިސްކަމެއް ދޭނީ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ފަރާތުން އެއްވެސް ލިޔުމެއް، ނުވަތަ
24

މެސެޖެއް، ނުވަތަ ޚިޠާބެއް ހުށަހެޅުމަށް އޮތްކަމަށްވާނަމަ، އެކަމެއް
ކުރުމަށެވެ.
-2 ދެން އިސްކަންދޭނީ، މަޖިލީ ހަށް ތަޢާރުފުކުރަންޖެހޭ ބިލެއް ނުވަތަ
ޤަރާރެއް އޮތްކަމަށްވާނަމަ، އެ ބިލެއްގެ ނަން ނުވަތަ އެ ޤަރާރެއްގެ
ނަން އިއްވައި، ފުރަތަމަ ކިޔުން އިއްވުމަށެވެ.
-3 ދެން އިސްކަންދޭނީ، ކުރިން ތަޢާރުފުކުރެވިފައިވާ ބިލެއް ނުވަތަ
ޤަރާރެއްގެ އެއްވެސް ކުށެއް އިޞްލާޙުކުރު މަށް އޮތްކަމަށްވާނަމަ
އެކަމެއް ކުރުމަށެވެ.
(ށ) ދެން މަޖިލީހުގެ ރައީސް އިސްކަންދޭނީ މަޖިލިސް އެންމެފަހުން ނިމުމަކަށް
އައިއިރު، ނުނިމި ހުރި މައްސަލަތައް ނިންމުމަށް ފުރުޞަތުދިނުމަށެވެ. އަދި
އެއީ، ގިނަވެގެން 0 ގަޑިއިރު ވަންދެނެވެ. އެވަގުތުދީގެންވެސް
ނުނިމޭކަމަށްވާނަމަ، ވިދިގެން އަންނަ ޖަލްސާގެ ހަމަ އެގަޑިއަށް އެ މަސައްކަތް
ފަސްކުރާނީއެވެ. އަދި، އެގޮތަށް އެ މަސައްކަތް ނިމުމަކަށް އަންނަންދެން
އެގޮތަށް ކޮންމެ ދުވަހަކުވެސް ގިނަވެގެން 0 ގަޑިއިރު އެ މަސައްކަތަށް
ޚާއްޞަކުރަމުން ގެންދެވިދާނެއެވެ.
(ނ) ނުނިމިހުރި މައްސަލަތަކަށް ދޭންޖެހޭ ވަގުތު ހަމަވުމުން، އެކިއެކި ކޮމިޓީތަކުން
ހުށަހަޅަންހުރި މައްސަލަތައް ހުށަހެޅުމަށް ފުރުޞަތު ދޭނީއެވެ. ކޮމިޓީތަކަށް
ފުރުޞަތު ދޭނީ މައްސަލައެއް ނުވަތަ ޤަރާރެއް ހުށަހަޅަން އޮތްކަމަށް
މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ކުރިން ނޯޓިސް ދީފައިވާނަމަ، ނޯޓިސްދީފައިވާ
ތަރުތީބުންނެވެ. ނޯޓިސްދީފައިވާ ކޮމިޓީތަކަށް އެދުވަހު ފުރުޞަތު
ނުދެވޭކަމަށްވާނަމަ، ވިދިގެން އޮންނަ ޖަލްސާގައި ފުރުޞަތުދޭނީ، ކުރީދުވަހު
ޖަލްސާ ހުއްޓާލިއިރު ކޮމިޓީތަކުގެ މަސައްކަތް ނިމުނު ހިސާބުން ފެށިގެންނެވެ.
(ރ) ބުނެވިދިޔަ ކަންކަމަށް ކޮމިޓީތަކުން ހުށަހަޅާ ބިލްތަކާއި މައްސަލަތަކަށް
ގިނަވެގެން 0 ގަޑިއިރަށް ފުރުޞަތުދިނުމަށްފަހު، ވަކި ބިލެއްގެ މައްސަލަ
ނިންމުމަށް މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ފުރުޞަތު ދެވިދާނެއެވެ.
25

00. ސިޔާސީ ޕާޓީގެ ދައުރު
ސިޔާސީ ޕާޓީގެ 09. (ހ) ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަކީ، ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ނިސްބަތްވާ މެންބަރުން ވަކި
ދައުރު
އުސޫލުތަކަކަށް ތަބާވެގެން، ވަކި އިންތިޒާމެއްގެ މަތިން ތަރުތީބުވެގެން،
ޙަރަކާތްތެރިވުމަށާއި މަސައްކަތްކުރުމަށް އޮތް މަޖިލީހެކެވެ. އެހެންކަމުން،
މަޖިލީހުގެ އަންނަނިވި މަސައްކަތްތައް ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގައި، ސިޔާސީ
ޕާޓީތަކުގެ ޙަރަކާތްތަކަށާއި ދައުރަށް ބުރަވެ، ޕާޓީތަކުގެ ޕާލިމެންޓަރީ
ލީޑަރުންގެ މަޝްވަރާ، މަޖިލީހުގެ ރައީސް ހޯދަންވާނެއެވެ.
-0 މައްސަލަތަކުގައި ޕާޓީތަކުން ވާހަކަދައްކާނެ މެންބަރުންގެ ޢަދަދު
ކަ ނޑައެޅުން.
-0 މައްސަލަތަކުގައި ޕާޓީތަކުން ވާހަކަދައްކާނެ މެންބަރުންނަކީ ކޮބައިކަން
ކަ ނޑައެޅުން.
-3 ކޮމިޓީތަކުގައި ޕާޓީތައް ތަމްސީލު ކުރެވޭނެ ނިސްބަތާއި ޕާޓީގެ
މެންބަރުން ކަ ނޑައެޅުން.
(ށ) މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ނިސްބަތްވާ ޕާޓީއަކީ 1 މެންބަރުންނަށްވުރެ ގިނަ
މެންބަރުން ހިމެނޭ ޕާޓީއެއްކަމުގައިވާނަމަ، އެ ޕާޓީގެ ޕާލިމެންޓަރީ ލީޑަރުގެ
ދަށުން މަސައްކަތްކުރާނެ ޕާޓީ ވިޕުން ކަ ނޑައަޅަންވާނެއެވެ. އެގޮތުން
ވިޕުން ކަ ނޑައަޅާނީ، ކޮންމެ 02 މެންބަރަކަށް ވިޕެއް ހުންނާނެ
ގޮތުގެމަތިންނެވެ. 1 މެންބަރުންނަށްވުރެ މަދުން މެންބަރުން ތަމްސީލުވާ
ޕާޓީތަކުން ހަމައެކަނި ޕާލިމެންޓަރީ ލީޑަރެއް ހުރުމުން ފުދޭނެއެވެ.
(ނ) މި ގަވާއިދުގެ ބޭނުމަށްޓަކައި ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ނިސްބަތްވާ
މެންބަރުންކަމަށް ބުނެފައިއެވަނީ:
0. ސިޔާސީ ޕާޓީއެއްގެ ނަމުގައި ޢާންމު އިންތިޚާބަށް ކުރިމަތިލައިގެން
ހޮވިފައިވާ މެންބަރުން؛
26

0. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް އިންތިޚާބުވުމަށްފަހު، އެހެން ޕާޓީއަކާއި
ގުޅި، އެ ޕާޓީއެއްގެ ނަމުގައި ތަމްސީލުކުރުމަށް އެދޭ މެންބަރުން.
3. މި މައްދާގެ 0 ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން
އިންތިޚާބުވުމަށްފަހު، މެންބަރަކު ގުޅޭ ޕާޓީއަކީ ޤާނޫނީ ގޮތުން،
ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ދަފްތަރުގައި ރަޖިސްޓްރީވެފައިވާ
ޕާޓީއެއް ކަމުގައި ވާންޖެހޭނެއެވެ.
(ރ) މި މާއްދާގެ (ނ) ގެ)0(ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން އެދޭ
މެންބަރުންގެ ޢަދަދު 3 މެންބަރުންނަށްވުރެ މަދުވެގެންނުވާނެއެވެ.
(ބ) ބަދަލުކޮށްފިނަމަ، މަޖިލީހުގެ ދަފްތަރުގައި ހިމެނުމަށްޓަކައި، އެކަން 0
ދުވަހުގެ ތެރޭގައި މަޖިލީހުގެ އިދާރާއަށް ލިޔުމަކުން އަންގަންވާނެއެވެ.
މެންބަރަކު ޕާޓީއަކާ 0-09 (ހ) ޕާޓީއެއްގެ ނަމުގައި އިންތިޚާބަށް ކުރިމަތިލައިގެން މަޖިލީހަށް އިންތިޚާބުވި
ގުޅުމާއި ޕާޓީއަކުން
މެންބަރަކަށްވިޔަސް އަދި އަމިއްލަ ގޮތުން އިންޚާބަށް ކުރިމަތިލައިގެން
ވަކިވުން
އިންތިޚާބުވި މެންބަރަކަށްވިޔަސް މަޖިލީހުގައި ހިމެނޭ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ
ތެރެއިން ޕާޓީއަކާ ގުޅި ނުވަތަ ވަކިވެވިދާނެއެވެ. އަދި އެއް ޕާޓީއިން އަނެއް
ޕާޓީއަށް ބަދަލުވެސް ވެވިދާނެއެވެ. އަދި ވަކި ޕާޓީއަކަށް ނިޞްބަތްނުވާ
މެންބަރެއްގެ ގޮތުގައިވެސް ދެމިހުރެވިދާނެއެވެ.
(ށ) ޕާޓީއެއްގައި ހިމެނޭ މެންބަރަކު އެ ޕާޓީއަކުން ވަކިވެއްޖެނަމަ، އެ ޕާޓީއަކުން
އެ މެންބަރަކު ވަކިވެއްޖެކަން އެ މެންބަރަކު މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް
ލިޔުމަކުން އަންގަންވާނެއެވެ. އަދި އެކަށް ކަށަވަރުކޮށްދޭ އިލެކްޝަންސް
ކޮމިޝަންގެ ލިޔުމެއް ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ.
(ނ) މަޖިލީހުގައި ހިމެނޭ ޕާޓީއަކަށް ނިސްބަތްވާ މެންބަރަކު އެހެން ޕާޓީއަކަށް
ބަދަލުވާން ބޭނުންވެއްޖެނަމަ، އެ މެންބަރަކު ހުރި ޕާޓީން ވަކިވީކަމުގެ
ލިޔުމެއް އެމެންބަރަކު މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ފޮނުވަންވާނެއެވެ. އަދި އެ
މެންބަރަކު ބަދަލުވި ޕާޓީގެ ޕާލިމެންޓަރީ ގްރޫޕްގެ ލީޑަރު އެ މެންބަރަކު އެ
27

ޕާޓީއާ ގުޅިއްޖެކަން އަންގައި އެކަން ލިޔުމަކުން މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް
އަންގަންވާނެއެވެ. އަދި އެ މެންބަރަކު ހުރި ޕާޓީއިން ވަކިވެ އެހެން
ޕާޓީއެއްގެ މެންބަރަށް ވީކަން ކަށަވަރު ކޮށްދޭ އިލެކްޝަންސް ކޮމިޝަންގެ
ލިޔުމެއް އެ މެންބަރަކު މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ.
(ރ) ވަކި ޕާޓީއަކަށް ނިސްބަތްނުވެ މަޖިލީހަށް އިންތިޚާބުވީ މެންބަރަކު
މަޖިލީހުގައި ހިމެނޭ ޕާޓީތަކުގެ ތެރެއިން ވަކި ޕާޓީއަކާ ގުޅިއްޖެނަމަ، އެކަން
ކަށަވަރު ކޮށްދޭ އިލެކްޝަންސް ކޮމިޝަންގެ ލިޔުމަކާއި އެ މެންބަރު ގުޅުނު
ޕާޓީގެ ޕާލިމެންޓަރީ ގްރޫޕްގެ ލީޑަރުގެ ލިޔުމަކާއި އެ މެންބަރުގެ ލިޔުމެއް
މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ.
(ބ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތީން މެންބަރަކު ޕާޓީއަކުން ވަކިވާ
ޙާލަތްތަކުގައާއި، ޕާޓީއަކުން ވަކިވެ އެހެން ޕާޓީއަކާއި ގުޅޭ ޙާލަތްތަކުގައި
އެ މާއްދާތަކުގައި ބުނެފައިވާ ލިޔުންތައް މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ލިބުމުން އެ
މެންބަރަކު ޕާޓީއަކުން ވަކިވެއްޖެކަން ނުވަތަ ޕާޓީއަކާ ގުޅިއްޖެކަން
މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގައި މަޖިލީހުގެ ރައީސް ޢިއުލާން ކުރަންވާނެއެވެ.
(ޅ) މި މާއްދާގެ (ނ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތީން މެންބަރަކު ޕާޓީއަކާ ގުޅުމަށްފަހު
މަޖިލީހުގެ ނިޒާމުގެ ތެރޭގައި އެ މެންބަރަކު ގުޅުނު ޕާޓީއެއްގެ ޕާލިމެންޓަރީ
ގްރޫޕްގެ މެންބަރެއްގެ ގޮތުގައި އެ މެންބަރަކު ގުނިގެން ދާނެއެވެ. އެގޮތުން
ކޮމިޓީތަކުގައި ހިމެނޭ ނިސްބަތަށާއި ވާހަކަ ދެއްކުމުގެ ފުރުޞަތާއި
މިނޫންވެސް މަޖިލީހުގެ ނިޒާމުގެ ތެރޭގައި ހިނގާ ހުރިހާ ކަމެއްގައި އެ
މެންބަރަކު ގުޅުނު ޕާޓީއެއްގެ މެންބަރެއްގެ ގޮތުގައި ބަދަލުވެގެން ދާނެއެވެ.
ކޯލިޝަންއެއްގެ 0-09 (ހ) މަޖިލީހުގެ މަސައްކަތްތަކުގައި ޕާޓީތައް ގުޅިގެން ކޯލިޝަން އެއްގެ ގޮތުގައި
ގޮތުގައި
މަސައްކަތް ކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިގެން ވެއެވެ. މިގޮތުގެމަތީން
މަސައްކަތްކުރުން
މަސައްކަތްކުރުމަށް ދެ ޕާޓީއަކުން ނުވަތަ އެއަށްވުރެ ގިނަ ޕާޓީން
އެއްބަސްވެއްޖެނަމަ އެ ޕާޓީތަކުގެ ޕާލިމެންޓަރީ ގްރޫޕްގެ ލީޑަރުން ލިޔެ
28

ސޮއިކޮށްފައިވާ ލިޔުމެއް މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ހުށަހަޅަން ވާނެއެވެ.
(ށ) ކޯލިޝަނުން ވަކިވެއްޖެނަމަ، އެކަން ދެޕާޓީގެ ޕާލިމެންޓްރީ ގްރޫޕްގެ
ލީޑަރުން މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް އަންގަންވާނެއެވެ. އަދި އެކަން އެންމެ
އަވަހަށް ބާއްވާ މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގައި މަޖިލީހުގެ ރައީސް
އިއުލާންކުރަންވާނެއެވެ. މިގޮތަށް އިއުލާންކުރުމަށްފަހު މިގަވާއިދުގެ 09
ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބުނާ ފުރުޞަތުތައް ދިނުމުގެ އިދާރީ އިންތިޒާމް
ހަމަޖެއްސުމަށް މަދުވެގެން 02 ދުވަހުގެ މުއްދަތު މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް
ޕާޓީތަކުން ދޭންވާނެއެވެ.
(ނ) މަޖިލީހުގެ ދާއިމީ ކޮމިޓީތަކަށް ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުން ކަ ނޑައަޅާ މެންބަރުން
އެއް ކޮމިޓީއަކުން އަނެއް ކޮމިޓީއަކަށް ބަދަލުކުރުމުގެ އިޚްތިޔާރު ޕާޓީތަކަށް
ލިބިގެން ވެއެވެ. މިގޮތުން އެއް ކޮމިޓީއަކުން އަނެއް ކޮމިޓީއަކަށް
މެންބަރުން ބަދަލުކުރަން ބޭނުންވާނަމަ އެ މެންބަރަކު ނުވަތަ މެންބަރުން
ހިމެނޭ ޕާޓީގެ ޕާލިމެންޓަރީ ގްރޫޕްގެ ލީޑަރު މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ފޮނުވާ
ލިޔުމަކުން އެކަން އަންގަންވާނެއެވެ. އަދި އެ ލިޔުމުގައި ބަދަލު ގެންނަން
ބޭނުންވާ ގޮތުގެ ތަފްޞީލު ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ. އަދި އެކަން މަޖިލީހުގެ
ޖަލްސާއެއްގައި މަޖިލީހުގެ ރައީސް ޢިއުލާންކުރުމުން އެބަދަލު އެ
ހިނދުންފެށިގެން ގެނެވުނީ ކަމުގައި ބެލެވޭނެއެވެ.
ޕާ ލިމެންޓަރީ 32. (ހ) ޕާލިމެންޓަރީ ލީޑަރަކީ، މަޖިލީހުގައި ހިނގާ ބަހުސްތަކާއި، ރައްޔިތުންގެ
ލީޑަރުން
މަޖިލީހުގެ އެހެނިހެން ކަންކަމުގައި، މަޖިލީހުގައި ތަމްސީލުވާ ޕާޓީތަކުން
އިޚްތިޔާރުކުރާގޮތް ކަ ނޑައަޅައި، އަދި އެގޮތަށް އެ ޕާޓީގެ މެންބަރުން
ޢަމަލުކުރުމަށް ބާރުއަޅައި، މަސައްކަތްކުރާނެ ފަރާތެވެ.
(ށ) ޕާޓީގެ ވިޕުންނަކީ ޕާލިމެންޓަރީ ލީޑަރު ކަ ނޑައަޅާ ގޮތެއްގެމަތިން، އެ ޕާޓީން
ކަ ނޑައަޅާގޮތް ތަންފީޒުކުރުމުގަޔާއި ދެމެހެއްޓުމުގައި، އޭނާއަށް އެހީތެރިވެދޭނެ
އެ ޕާޓީގެ މެންބަރުންނެވެ.
29

(ނ) މަޖިލީހުގެ ރައީސް ނުވަތަ ނައިބު ރައީސް ޕާޓީތަކުގެ އިސްވެރިންނާއެކު
މަޝްވަރާކުރުމަށް ބާއްވާ ބައްދަލުވުންތަކުގަަ އިަ ބައިވެރިވާނީ، މެޖޯރިޓީ
ލީޑަރާއި މައިނޯރިޓީ ލީޑަރާއި ޕާލިމެންޓަރީ ލީޑަރުންނެވެ.
(ރ) ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ބަހުސްކުރުމަށް ކަ ނޑައެޅޭ ވަގުތު ރާވާލެވިގެންދާނީ،
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ކުރިމަތީގައިވާ ކޮންމެ މައްސަލައެއްގައިވެސް އެކި
ޕާޓީތަކުގެ ވިސްނުންހުރިގޮތް ބަޔާންކޮށްދިނުމަށް އެކި ޕާޓީތަކަށް ވަގުތު
ކަ ނޑައެޅޭ ގޮތެއްގެމަތިންނެވެ.
ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް 30. ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ނިސްބަތްނުވާ މެންބަރުންގެ ގޮތުގައި ތިބި މެންބަރުންނަކީވެސް،
ނިސްބަތްނުވާ
ޖުމްލަގޮތެއްގައި، އެމީހުންގެ މައްޗަށް، ޕާޓީގެ އުސޫލުކަމަށް މިގަވާއިދުގައި
މެންބަރުން
ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލުން، އެ ނިސްބަތަށް، ވަޒަންހަމަވާގޮތަށް، ފުރުޞަތު ދެވޭނެ އަދި
ޢަމަލުކުރެވޭނެ ބައެކެވެ.
މެޖޯރިޓީ ލީޑަރާއި 30. މަޖިލީ ހުގައި މެޖޯރިޓީ ލީޑަރަކާއި މައިނޯރިޓީ ލީޑަރެއް ހުންނަންވާނެއެވެ. މެޖޯރިޓީ
މައިނޯރިޓީ ލީޑަރު
ލީޑަރަކީ، މަޖިލީހުގައި ހިމެނޭ ގޮނޑިތަކުގެ ތެރެއިން އެންމެ ގިނަ ގޮނޑި
ކޮންޓްރޯލްކުރާ ޕާޓީ ނުވަތަ ޕާޓީތަކުގެ ފަރާތުން ހުންނަ އެންމެ އިސްމެންބަރެވެ.
މައިނޯރިޓީ ލީޑަރަކީ، މަޖިލީހުގައި އެންމެ ގިނަ ގޮނޑި ކޮންޓްރޯލްކުރާ ޕާޓީ ނުވަތަ
ޕާޓީތައް ފިޔަވައި، ދެން ހުރިއެންމެ ގިނަ ގޮނޑި ކޮންޓްރޯލްކުރާ ޕާޓީގެ ފަރާތުން
ހުންނަ އެންމެ އިސް މެންބަރެވެ.
03. ޖަލްސާތައް
ޖަލްސާތައް 33. (ހ) މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާތައް ބެހިގެންވަނީ ޢާންމު ޖަލްސާތަކަށާއި ޚާއްޞަ
ބެހިގެންވާ ގޮތް
ޖަލްސާތަކަށެވެ. ޢާންމުކޮށް ހުޅުވާލެވިފައިވާ ޖަލްސާތަކަށާއި ސިއްރު
ޖަލްސާތަކަށެވެ.
(ށ) ދައުރުގެ ތެރޭގައި ބާއްވާ ހުރިހާ ޖަލްސާތަކަކީވެސް ޢާންމު ޖަލްސާއެވެ.
ދައުރުން ބޭރުގައި ބާއްވާ ޖަލްސާތަކަކީ ޚާއްޞަ ޖަލްސާއެވެ.
(ނ) މި ގަވާއިދުގެ 34 ވަނަ މާއްދާ ގައި ސިއްރު ޖަލްސާ ކަމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ
30

ޖަލްސާތައް ފިޔަވައި އެހެން ހުރިހާ ޖަލްސާތަކަކީ ޢާންމުކޮށް ހުޅުވާލެވިފައިވާ
ޖަލްސާއެވެ.
(ރ) ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރިސެސް ތެރޭގައި ނުވަތަ ދައުރުން ބޭރު
ޖަލްސާއެއް ނުވަތަ ޖަލްސާތަކެއް ބާއްވަން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
ތިންބައިކުޅަ އެއްބައި މެންބަރުން ސަބަބު ބަޔާންކޮށް ސޮއިކޮށް ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ހުށަހަޅައިފިނަމަ، މިގަވާއިދުގެ އެހެން މާއްދާއެއްގައި
އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކުރެވިފައިވީނަމަވެސް، އެހުށަހެޅުން ހުށަހެޅޭތާ 41
(ސާދަ) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ޖަލްސާތައް ބޭއްވޭނޭގޮތް ހަމަޖައްސައި
އެޖަލްސާތައް ބާއްވަންވާނެއެވެ. މި މާއްދާގެ ބޭނުމަށްޓަކައި، 41 ދުވަސް
ގުނާނީ ބަންދު ދުވަސްތައްވެސް ހިމަނައިގެންނެވެ.
ސިއްރު ޖަލްސާ 34. (ހ) މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއް ސިއްރު ޖަލްސާއަކަށް ބަދަލުކުރެވޭނީ، އަންނަނިވި
ޙާލަތްތަކުން ޙާލަތެއް ދިމާވެއްޖެކަމަށް ފެނިގެން މަޖިލީހުން، އެ ޖަލްސާއެއް
ނުވަތަ އެ ޖަލްސާގެ ބައެއް ސިއްރު ޖަލްސާއެއްގެގޮތުގައި ކުރިއަށްގެންދިޔުމަށް
ފާސްކުރުމުންނެވެ.
-0 ޤައުމީ ރައްކާތެރިކަމާ ޤައުމީ ސަލާމަތާގުޅޭ މަޢުލޫމާތު ހާމަކުރަންޖެހޭ
ޖަލްސާއަކަށްވުން.
-0 މީހެއްގެ އަބުރާއި ރީތިނަމަށް އުނިކަން ލިބިދޭފަދަ ވާހަކައެއް ދެކެވޭ
ޖަލްސާއަކަށްވުން.
-3 މީހަކާމެދު ޢާންމުން ދެކޭގޮތް ބަދަލުވެދާނެފަދަ ނުވަތަ އޭނާ ކުށެއް
ކުރީކަމަށް މީހުންނަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ ފަދަ މަޢުލޫމާތު ބަދަލުކުރެވޭ
ޖަލްސާއަކަށްވުން.
-4 ޤާނޫނު ތަންފީޒުކުރެވޭ އެކިއެކި އިދާރާތަކުގެ މެދުގައި ހިންގޭ އެކިއެކި
އޮޕަރޭޝަންތަކާއި ކުރެވޭ މަސައްކަތްތަކުގެ ތަފްސީލު ހާމަކުރަންޖެހޭ
ޖަލްސާއަކަށްވުން.
31

-1 ވިޔަފާރީގެ މުޢާމަލާތެއްގެ ނުވަތަ މާލީ މުޢާމަލާތެއްގެ ސިއްރު
މަޢުލޫމާތު ހާމަކުރަންޖެހޭ ޖަލްސާއަކަށްވުން.
-6 ޤާނޫނެއްގެ ދަށުން ނުވަތަ ގަވާއިދެއްގެ ދަށުން ސިއްރު މަޢުލޫމާތެއްގެ
ގޮތުގައި ހިފަހައްޓަންޖެހޭ މަޢުލޫމާތެއް ހާމަކުރަންޖެހޭ
ޖަލްސާއަކަށްވުން.
(ށ) މަޖިލީހުގެ ސިއްރު ޖަލްސާއަކަށް ވަދެވޭނީ މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއް
ހިނގަމުންދާއިރު، ޖަލްސާކުރާ މާލަމަށް ވަދެތިބުމުގެ ހުއްދަލިބިގެންވާ
ފަރާތްތައް އެކަންޏެވެ.
(ނ) މަޖިލީހުގެ ސިއްރު ޖަލްސާއެއްގައި ނިންމޭ ނިންމުންތައް މަޖިލީހުގެ ފަރާތުން
ރަސްމީގޮތުން ޢާންމުކުރަންދެން ހިމެނޭނީ، މަޖިލީހުގެ ސިއްރު ކަމުގައެވެ.
ސިއްރު ޖަލްސާއެއްގައި ނިންމޭ ނިންމުންތައް ރަސްމީގޮތުން ފާޅުކުރެވުނު
ކަމުގައިވިއަސް، އެފަދަ ޖަލްސާއެއްގައި ދެކެވޭ ވާހަކަތައް ހިމެނޭނީ ދައުލަތުގެ
ސިއްރު ކަމުގައެވެ.
(ރ) މި މާއްދާގެ (ނ) ގެ ބޭނުމަށްޓަކައި، ސިއްރު ޖަލްސާއެއްގެ މަޢުލޫމާތު
މަޖިލީހުގެ ފަރާތުން ރަސްމީކޮށް ހާމަކުރުން ކަމުގައިވާނީ، އަމީންޢާންމުގެ
އަނގަބަހުން، ނުވަތަ އޭނާ ސޮއިކޮށް ނެރޭ ބަޔާނަކުން، އެ ޖަލްސާއަކާ
ބެހޭގޮތުން ހާމަކުރާ މިންވަރަށް ހާމަކުރުމެވެ.
ޢާންމު ޖަލްސާތައް 31. މި ގަވާއިދުގައި އެހެންގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާހާހިނދަކު، ނުވަތަ އެހެންގޮަ ތަަކަށް
މަޖިލީހުން ކަ ނޑަނާޅާހާހިނދަކު، މަޖިލީހުގެ ދައުރުގެތެރޭގައި ހިނގާ ޢާންމު
ޖަލްސާތައް، ހަފްތާއަކު މަދުވެގެން ތިން ދުވަހު ބާއްވަންވާނެއެވެ.
ޖަލްސާގެ ވަގުތު 36. (ހ) މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއް ފެށުމާއި ނިންމުމާދެމެދު މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާގެ ވަގުތު
ހަމަޖެހިފައިވާނީ އަންނަނިވި ތާވަލުގައިއެވާ ގޮތަށެވެ.
9022 ން 02032 އަށް ޖަލްސާ
02032 ން 00022 އަށް ހުސްވަގުތު
32

00022 ން 00032 އަށް ޖަލްސާ
00032 ން 03022 އަށް ހުސްވަގުތު
03022 ން 04032 އަށް ޖަލްސާ
(ށ) މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގެ ވަގުތު އިތުރުކުރަން ޖެހޭފަދަ ޚާއްޞަ ހާލަތެއް
މެދުވެރިވެއްޖެކަމަށް މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ފެނިއްޖެނަމަ، އެ ޖަލްސާގެ ވަގުތު
އިތުރުކުރުމަށް މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅައި ވޯޓަށް އަހާ މަޖިލީހުން ނިންމާގޮތަކަށް
އަމަލުކުރުމަށް މި މާއްދާގެ (ހ) ހުރަހެއް ނާޅައެވެ.
(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައިއެވާ ތާވަލުގައި ބަޔާންކުރާ ހުސްވަގުތުކޮޅެއްގެ ވަގުތު
ޖެހޭއިރު، މެންބަރަކު ވާހަކަދައްކަން ހުރެއްޖެނަމަ، އެ މެންބަރެއްގެ ވާހަކަ
ކުރިއަށްގެންދިޔުމަށް ފުރުޞަތު ދޭނީ، ހުސް ވަގުތުކޮޅު ނިމުމުންނެވެ.
މެންބަރެއްގެ ވާހަކަ އެވަގުތު ވަނީ ނިމުމަކާ ހަމައަށް ގޮސްފައިކަމަށް ބުނެ،
ހުސްވަގުތުކޮޅަށްފަހު ވާހަކަ ކުރިއަށްގެންދިޔުމަށް މެންބަރު
އިޢުތިރާޟުކުރާނަމަ، އޭނާ ދައްކަމުންދިޔަ ވާހަކަ ނިންމުމަށް، ފުރުޞަތު
ދިނުމަށްފަހު، އޭނާގެ ވާހަކަ ނިމުމުން ހުސްވަގުތުކޮޅު ދެވިދާނެއެވެ.
ޤާނޫނީ ޢަދަދު 30. (ހ) ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގެ ޤާނޫނީ ޢަދަދަކީ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ
ފަންސަވީސް އިން ސައްތައެވެ.
(ށ) ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އެއްވެސް ޖަލްސާއެއް ފަށަންވާނީ މި މާއްދާގެ (ހ)
ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޤާނޫނީ ޢަދަދު ހަމަވާނަމައެވެ.
(ނ) މި މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
ޖަލްސާއެއް ބޭއްވުމަށް ބޭނުންވާ ޤާނޫނީ ޢަދަދު އެ ޖަލްސާއެއް ފަށާއިރު
ހަމަނުވާނަމަ، ކޯރަމް ރަނގަބީލް ޖަހަންވާނެއެވެ. އެ ރަނގަބީލް ޖެހުމަށްފަހު،
1 މިނެޓް ވާއިރުވެސް، މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ބޭނުންވާ
ޢަދަދަށް މެންބަރުން ހަމަނުވާނަމަ، އެ ޖަލްސާ އެހެން ވަގުތަކަށް މަޖިލީހުގެ
ރައީސަށް ފަސްކުރެވިދާނެއެވެ. ނުވަތަ ޖަލްސާ އެދުވަހު ނުބާއްވާ ގޮތަށްވެސް
33

މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ނިންމިދާނެއެވެ.
(ރ) ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން އެއްވެސް ކަމެއް ފާސްކުރުމަށް ވޯޓަށް އަހަންވާނީ، މި
މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޤާނޫނީ ޢަދަދު ހަމަތޯ ރިޔާސަތުން
ބަލައި، އެ ޢަދަދު ހަމަކަމަށްވާނަމައެވެ.
(ބ) މިމާއްދާގެ (ހ) ގައި އެހެން ބަޔާންކޮށްފައިވީނަމަވެސް ރައްޔިތުން އެމައްޗަށް
ޢަމަލުކުރުން ލާޒިމް އެއްވެސް ކަމެއް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން
ފާސްކުރުމަށްޓަކައި ވޯޓަށް އަހަންވާނީ މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ
ދެބައިކުޅަ އެއްބަޔަށްވުރެ ގިނަ މެންބަރުން އެ ވޯޓެއް ނަގާ ޖަލްސާގައި
ހާޒިރުވެތިބޭ ވަގުތެއްގައެވެ.
(ޅ) ޤާނޫނީ ޢަދަދު ހަމަނުވުމުގެ ސަބަބުން މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއް ނުބޭއްވިގެން އެ
ޖަލްސާ ފަސްކޮށްފިނަމަ، ނުވަތަ ޖަލްސާ ނުބާއްވާގޮތަށް
ހަމަޖައްސައިފިކަމަށްވާނަމަ، އެ ޖަލްސާއަށް ހާޒިރުވި މެންބަރުންނާއި،
ހާޒިރުނުވާ މެންބަރުންގެ ނަން މަޖިލީހުގެ އެދުވަހުގެ ޖަލްސާގެ ޔައުމިއްޔާގައި
ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.
ރައްޔިތުން 38. ރައްޔިތުން އެމައްޗަށް ޢަމަލުކުރުން ލާޒިމުކުރާ އެއްވެސްކަމެއް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން
އެމައްޗަށް
ފާސްކުރުމަށްޓަކައި ވޯޓަށް އަހަންވާނީ އެ މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ
ޢަމަލުކުރަންޖެހޭ
ދެބައިކުޅައެއްބަޔަށްވުރެ ގިނަ މެންބަރުން އެ ވޯޓެއް ނަގާ ޖަލްސާއެއްގައި ހާޒިރުވެތިބޭ
ކަންކަން
ވަގުތެއްގައި ކަމަށް ޤާނޫނުއަސާސީގެ 80 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި
ބަޔާންކޮށްފައިވާހިނދު، "ރައްޔިތުން އެމައްޗަށް ޢަމަލުކުރުން ލާޒިމުކުރާ އެއްވެސް
"
ކަމެއްކަމަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މި ގަވާއިދުގެ މަޤްޞަދަށްޓަކައި ބުނެފައިއެވަނީ
އަންނަނިވި ކަންކަމަށެވެ.
(ހ) ރައްޔިތުން ވަކިގޮތަކަށް ތަބާވުން ލާޒިމުކުރާ ޤާނޫނެއް ފާސްކުރުމަށް.
(ށ) ރައްޔިތުން ވަކިގޮތަކަށް ޢަމަލުކުރުމަށް ނުވަތަ ނުކުރުމަށް ބާރުއަޅާ ޤާނޫނެއް
ފާސްކުރުމަށް.
34

(ނ) ރައްޔިތުންގެ އަތުން ފައިސާއެއް ޚަރަދުކުރަންޖެހޭކަމެއް ހިމެނޭ ޤާނޫނެއް
ފާސްކުރުމަށް.
(ރ) ރައްޔިތުންގެ އަތުން ޓެކުހެއް ނެގޭ ޤާނޫނެއް ފާސްކުރުމަށް.
(ބ) ވަކިކަމެއް ކުރުމުން ނުވަތަ ނުކުރުމުން ރައްޔިތަކު ކުށްވެރިވުން ހިމެނޭ
ޤާނޫނެއް ފާސްކުރުމަށް.
(ޅ) ރައްޔިތަކު އުފުލަންޖެހޭ ޝަޚްޞީ ޒިންމާއެއް ހިމެނޭ ޤާނޫނެއް ފާސްކުރުމަށް.
ޖަލްސާތައް ފެށުމާއި 39. (ހ) މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއް ފަށަންވާނީ، ގަޑިޖެހުމާއެކު "بسم هلا الرحمن الرحيم،
ނިންމުން الحمد هل والصالة والسالم على رسول هلا وعلى آله وصحبه ومن
وااله" މި ޢިބާރާތުން މަޖިލީހުގެ ރައީސް ކިޔާ ޙަމްދު ޞަލަވާތުންނެވެ.
މިގޮތުގެމަތިން ޙަމްދު ޞަލަވާތް ކިޔުމަށްފަހު "މަޖިލިސް ފެށުނީ" މިހެން
މަޖިލީހުގެ ރައީސް އިޢުލާނުކުރަންވާނެއެވެ.
(ށ) މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއް ނިންމަންވާނީ، "والحمد هل رب العالمين މި
ޢިބާރާތުން މަޖިލީހުގެ ރައީސް ޙަމްދުކުރުމަށް ފަހުގައެވެ. މިގޮތުގެމަތިން
ޙަމްދުކުރުމަށްފަހު، "މަޖިލިސް ނިމުނީ" މިހެން މަޖިލީހުގެ ރައީސް
އިޢުލާނުކުރަން ވާނެއެވެ.
(ނ) މި މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ޙަމްދު ޞަލަވާތް މަޖިލީހުގެ ރައީސް ކިޔަވާނީ،
މެންބަރުންނަށް އަޑުއިވޭވަރަށެވެ.
ޖަލްސާއެއް ނިމުން 42. (ހ) މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއް ހިނގަމުންދާކަމަށް މި ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ
ގަޑީގެތެރޭގައި، އެ ގަޑި ހަމަވުމުގެކުރިން މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއް
ނިންމާލަންވާނީ، އަންނަނިވި ޙާލަތްތަކުގެ ތެރެއިން ޙާލަތެއް ދިމާވުމުންނެވެ.
-1 ޖަލްސާގެ އެޖެންޑާ ނިމުމުން.
-2 ޖަލްސާއަށް ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ ޢަދަދު ޤާނޫނީ ޢަދަދަށްވުރެ
މަދުވުމުން.
-3 ދިމާވާ ކަމެއްގެ ސަބަބުން ޖަލްސާ ކުރިއަށް ގެންދެވެން ނެތްކަމަށް
35

ރިޔާސަތަށް ފެނުމުން.
-4 ޖަލްސާ ކުރިއަށްގެންދެވޭ މިންވަރަށްވުރެ ބޮޑަށް މަޖިލީހުގެ ނިޒާމު
ގެއްލިއްޖެކަމަށް މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ފެނުން.
(ށ) މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއް ނިމުމުން ، މަޖިލީހުގެ ރައީސް، މަޖިލިސްކުރާ މާލަމުން
ނުކުންނާނެއެވެ. މަޖިލީހުގެ ރައީސް މަޖިލިސްކުރާ މާލަމުން ނުކުންނަންދެން
މެންބަރުން އެ މެންބަރެއްގެ ގޮނޑީގައި މަޑުކުރަންވާނެއެވެ.
ރަނގަބީލުޖެހުން 40. (ހ) މަޖިލީހުން އެހެން ގޮތަކަށް ކަ ނޑަނާޅާހާހިނދަކު، މަޖިލީހުގެ ކޮންމެ
ޖަލްސާއަކާ ވިދިގެން، އަންނަނިވި ވަގުތުތަކުގައި، ރަނގަބީލެއް ޖަހާނެއެވެ.
-1 ޖަލްސާ ފެށުމަށް ކަ ނޑައެޅިފައި ވާ ގަޑިޖެހުމުގެ 1 މިނެޓު ކުރިން؛
-2 ޖަލްސާގެ ހުސްވަގުތުކޮޅުގެ ވަގުތު ހަމަވުމުގެ 1 މިނެޓު ކުރިން؛
-3 އެއްވެސް މައްސަލައެއްގައި ވޯޓެއް ނެގުމުގެ 1 މިނެޓު ކުރިން؛
-4 ޖަލްސާއެއް ހިނގަމުންދަނިކޮށް، ޖަލްސާއަށް ހާޒިރުވެ ތިބި
މެންބަރުންގެ ޢަދަދު ޤާނޫނީ ޢަދަދަށްވުރެ މަދުވެގެން އެ ޖަލްސާއެއް
މެދުކަ ނޑާލައި، މެންބަރުން ހަމަވޭތޯ ބަލަން ފެށުމުގެކުރިން.
-5 އެއްވެސް މައްސަލައެއްގައި ވާހަކަ ދެއްކުމަށް މެންބަރުންނަށް ދެވޭ
ފުރުސަތުގައި ކަ ނޑައަޅާފައިވާ ވަގުތު ހަމަވުމުގެ 0 މިނިޓަށް
ވެއްޖެކަން ރިޔާސަތުން އެންގުމުގެ ގޮތުން ރަނގަބީލެއް
ޖަހަންވާނެއެވެ. އަދި އެއަށްފަހު ވަގުތު ހަމަވެއްޖެކަން
އަންގައިދިނުމުގެ ގޮތުން ރަނގަބީލު ޖެހުމާއެކު މައިކުގެ އަޑު އިދާރީ
މޭޒުން ކަ ނޑާލަންވާނެއެވެ.
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ)4(ގެ ދަށުން، މެންބަރެއްގެ ވާހަކަ ހުއްޓާލުމަށް
މަޖިލީހުގެ ރައީސް މެންބަރަކަށް އަންގައިފިނަމަ، އެ މެންބަރަކު
ބޭނުންކުރަމުންދިޔަ މައިކުގެ އަޑު އިދާރީ މޭޒުން ކަ ނޑާލަންވާނެއެވެ.
(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ)1(ގައި ބަޔާންކުރާ ހާލަތް ފިޔަވައި މި މާއްދާގައި
36

ބަޔާންކުރާ ކޮންމެ ޙާލަތެއްގައި ރަނގަބީލު ޖެހުމުން، އެވަގުތަކު މަޖިލިސްކުރާ
މާލަމުން ބޭރުގައި ތިބި މެންބަރުން، މަޖިލިސްކުރާ މާލަމަށް ވަދެ، ކޮންމެ
މެންބަރަކުވެސް އެ މެންބަރެއްގެ ގޮނޑީގައި އިށީންނަންވާނެއެވެ.
ޖަލްސާތަކުގެ 40. (ހ) މަޖިލީހުގެ ކޮންމެ ޖަލްސާއެއްގައިވެސް އެޖެންޑާއެއް އޮންނަންވާނެއެވެ. އަދި އެ
އެޖެންޑާ
އެޖެންޑާއަށް މަޖިލީހުގެ ރައީސާއި މެންބަރުން އިޙްތިރާމްކުރަންވާނެއެވެ. އެ
އެޖެންޑާ ކަ ނޑައަޅާނީ، މަޖިލީހުގެ ރައީސެވެ.
(ށ) ޖަލްސާގެ އެޖެންޑާގައި ހިމަނާނީ އެ ޖަލްސާއެއްގައި ނިންމުމަށް އެދި، ނުވަތަ
ކުރުމަށް އެދި ހުށަހަޅާ ކަންކަމެވެ. އަދި އެކަންކަން ސާފުކޮށް އެނގޭނެ
މިންވަރަށް، އަދި އެކަންކަން ނިންމުމަށް ނުވަތަ ކުރުމަށް އެދޭ ތަރުތީބުވެސް
އެޖެންޑާގައި އެނގެން އޮންނަންވާނެއެވެ.
(ނ) ކޮންމެ ޖަލްސާއެއްގެވެސް އެޖެންޑާ، އެ ޖަލްސާއަކަށް ހާޒިރުވެ ތިބި
މެންބަރުންނަށް ފެންނަން އޮންނަންވާނެއެވެ.
ޖަލްސާއިން 43. ޖަލްސާއެއް ހިނގަމުންދަނިކޮށް، މެންބަރަކު މަޖިލިސްކުރާ މާލަމުން ބޭރަށް
ނުކުތުމާއި ވަނުން
ދާންވެއްޖެނަމަ، ކޮޅަށް ތެދުވެ، ރިޔާސަތަށް އިޙްތިރާމް އަދާކުރުމަށްފަހު ބޭރަށް
ދެވިދާނެއެވެ. ހަމަ އެފަދައިން، ޖަލްސާއެއް ހިނގަމުންދަނިކޮށް، މަޖިލިސްކުރާ މާލަމަށް
ވަންނަ މެންބަރުވެސް، ރިޔާސަތަށް އިޙްތިރާމް އަދާކުރުމަށްފަހު، ވަދެވިދާނެއެވެ.
މަޖިލީހުގެ 44. މި ގަވާއިދުގެ ޖަދުވަލު 0 ގައި އެވަނީ މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގައި ކުރުން ހުއްދަ ނޫން
ޖަލްސާއެއްގައި
ކަންކަމެވެ.
ކުރުން ހުއްދަނޫން
ކަންކަން
04. މަޖިލީހުގެ ބަހުސް
ފުރުޞަތަށް އެދުން 41. (ހ) މަޖިލީހުގައި ހި ނގަމުންދާ ބަހުސެއްގައި މެންބަރަކު ބައިވެރިވެ ވާހަކަދައްކަން
ބޭނުންވާކަމަށްވާނަމަ، މައިކް ސިސްޓަމް މެދުވެރިކޮށް، އެކަމަށް އެދޭނީއެވެ.
ވާހަކަދެއްކުމަށް އެދޭ މެންބަރުންގެ ތަރުތީބު، މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް
ސްކްރީނަކުން ފެންނަން ހުންނަގޮތް، ވީވަރަކުން މަޖިލީ ހުގެ ރައީސް
37

ހަމަޖައްސައިދޭންވާނެއެވެ.
(ށ) ވާހަކަދެއްކުމަށް ބޭނުންވާ މެންބަރު ވާހަކަދައްކާނީ އެ މެންބަރެއްގެ މައިކް
ސިސްޓަމް ބޭނުންކޮށްގެން، ކޮޅަށް ތެދުވެހުރެގެންނެވެ. ކޮޅަށްތެދުވެހުރެ
ވާހަކަދެއްކުމަށް އުޛުރުވެރިވާ މެންބަރަކު މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ ހުއްދައާއެކު،
އިށީންދެ އިނދެގެން ވާހަކަދެއްކުމަކީ ހުއްދަކަމެކެވެ.
ވާހަކަދެއްކުމުގެ 46. މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގައި ވާހަކަދެއްކުމުގައި، ކޮންމެ މެންބަރަކުވެސް އަންނަނިވި
އަދަބު
އުސޫލުތަކަށް ތަބާވާންވާނެއެވެ.
(ހ) މެންބަރަކު ވާހަކަދައްކަމުންދާ ވަގުތު އޭނާއާއި މަޖިލީހުގެ ރައީސާދެމެދު
އެއްވެސް ހުރަހެއް ނުހުރުމާއި، މެންބަރަކުވެސް އެދެމެދުން ހުރަސް ނުކުރުން.
(ށ) ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލައެއްގެ މައްޗަށް މެންބަރުންގެ ވާހަކަ ބިނާކުރުން.
(ނ) އިސްލާމްދީނުގެ އަސްލުތަކާ ޚިލާފުނުވެ، ދިވެހިރާއްޖޭގައި ބަސްމޮށެ އުޅުމުގެ
އަދަބުތަކަށް ޙުރުމަތްތެރިކޮށް ހިތައިގެން، މަޖިލީހާއި މަޖިލީހުގެ އެއްވެސް
މެންބަރެއްގެ ޢިއްޒަތާއި ކަރާމަތަށް އުނިކަމެއް ނާންނާނޭ ގޮތުގެމަތިން،
ޖަލްސާގެ ރިޔާސަތާ މުޚާޠަބުކޮށް، ވާހަކަދެއްކުން.
(ރ) މެންބަރެއްގެ ނަންގަންނަން ޖެހިއްޖެނަމަ ނަންގަންނަންވާނީ،
އިޙްތިރާމާއެކުގައި، "އެ މެންބަރެއްގެ ދާއިރާއާ ހަވާލާދީ، އެ ދާއިރާގެ
"
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، އެހެން ބުނުމަށްފަހު، ދެން އެ މެންބަރެއްގެ ނަން
ކިޔާ އުސޫލުންނެވެ.
ޖަވާބުދާރީވުމަށާއި 40. (ހ) މަޖިލީހުގައި ބަހުސްކުރެވޭ މައްސަލައަކާމެދު ފުރަތަމަ ފުރުޞަތުގައި
ފަހުބަހަށް
ވާހަކަދައްކާ ނިމުމުން، އެ މައްސަލައެއް ހުށަހެޅި ފަރާތުން ޖަވާބުދާރީވުމަށް
ފުރުޞަތުދިނުން
ގިނަވެގެން 02 މިނިޓުގެ ފުރުޞަތެއް، އަދި އެ މައްސަލައިގެ ބަހުސް
ނިމުމުން، އެންމެފަހު ބަސް ބުނުމަށް ގިނަވެގެން 1 މިނިޓުގެ ފުރުޞަތު
މަޖިލީހުގެ ރައީސް ދޭންވާނެއެވެ.
(ށ) މައްސަލަ ހުށަހެޅި މެންބަރަށް އެންމެ ފަހުބަސް ބުނުމުގެ ފުރުޞަތު
38

ދިނުމާއެކު ، އެ މައްސަލައިގެ ބަހުސް ނިމުނީއެވެ.
(ނ) މައްސަލައެއްގެ ބަހުސްގެ ވަގުތު ނިމުނީކަމަށް މަޖިލީހުގެ ރައީސް
އެންގުމަށްފަހު، ނިޒާމާބެހޭ މައްސަލައެއް ހުށަހެޅުމުގެ ގޮތުން މެނުވީ އިތުރު
ވާހަކައެއް ދެއްކުމުގެ ފުރުޞަތެއް ނޯންނާނެއެވެ.
ވާހަކަދައްކަމުން 48. މެންބަރަކު ވާހަކަދައްކަމުން ދަނިކޮށް އަންނަނިވިފަދަ ކަމެއް ދިމާވެއްޖެނަމަ، އެ
ދަނިކޮށް
މެންބަރަކު ދައްކަމުންދިޔަ ވާހަކަ ހުއްޓާލައި، އިށީންނަންވާނެއެވެ.
އިށީންނަންޖެހުން
(ހ) މި ގަވާއިދުގެ 49 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މެންބަރެއްގެ ވާހަކަ ހުއްޓާލުމަށް
މަޖިލީހުގެ ރައީސް އެންގުން.
(ށ) އެހެން މެންބަރަކު ނިޒާމާބެހޭ މައްސަލައެއް ނެގުން.
(ނ) މަޖިލީހުގެ ރައީސް ގޮނޑިން ތެދުވުން.
މެންބަރަކު 49. (ހ) މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގައި މެންބަރަކު ދައްކަމުންދާ ވާހަކައެއް، އަންނަނިވި
ދައްކަމުންގެންދާ
ސަބަބުތަކުގެ ތެރެއިން ސަބަބަކާހުރެ، ހުއްޓާލުމަށް މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް
ވާހަކައެއް
އެންގިދާނެއެވެ.
ހުއްޓާލުމަށް
އެންގުން
-0 އިސްލާމްދީނުގެ އަސްލަކާ ޚިލާފުވާ ގޮތަށް ދައްކާ ވާހަކައަކަށްވުން؛
-0 މަޖިލީހުގައި ވާހަކަދެއްކުމުގެ އަދަބުތައް ކަމަށް މި ގަވާއިދުގައި
ބަޔާންކުރާ ކަމަކާ ތަޢާރުޟުވާ ގޮތަށް ދައްކާ ވާހަކައަކަށްވުން؛
-3 އެޖެންޑާގައި ހިމެނިގެންވާ ކަމަކާ ގުޅުމެއް ނެތް ގޮތަށް ދައްކާ
ވާހަކައަކަށްވުން.
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން، މެންބަރެއްގެ ވާހަކަ ހުއްޓާލުމަށް މަޖިލީހުގެ
ރައީސް އަންގާނަމަ، އެވާހަކައެއް ހުއްޓާލުމަށް އަންގާ ސަބަބު، މި ގަވާއިދާ
ޙަވާލާދީ، މަޖިލީހުގެ ރައީސް ސާފުކޮށް ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.
(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން، މެންބަރެއްގެ ވާހަކަ ހުއްޓާލުމަށް މަޖިލީހުގެ
39

ރައީސް އަންގައިފިނަމަ، އެ މެންބަރަކު އިށީންނަންވާނެއެވެ.
(ރ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން، މެންބަރެއްގެ ވާހަކަ ހުއްޓާލުމަށް
މަޖިލީހުގެ ރައީސް މެންބަރަކަށް އަންގައިފިނަމަ، އެ މެންބަރަކު
ބޭނުންކުރަމުންދިޔަ މައިކުގެ އަޑު އިދާރީ މޭޒުން ކަ ނޑާލަންވާނެއެވެ.
01. ނިޒާމީ މައްސަލަ
ނިޒާމީ މައްސަ ލަ 12. (ހ) މަޖިލީހުގެ މެންބަރަކު މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގެ ތެރޭގައި ވާހަކަ ދެއްކުމުގައި،
މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގައި ކޮށްގެންނުވާނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަމެއް ކޮށްފިނަމަ
ނުވަތަ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދާ ޚިލާފުވެއްޖެނަމަ، އެކަން އެ މެންބަރަކަށް
މަޖިލީހުގެ ރައީސް އަންގަންވާނެއެވެ. އެކަން އެންގުމާއެކު އެމީހަކު
ކުރަމުންދިޔަކަމެއް ހުއްޓާލަންވާނެއެވެ.
(ށ) މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގައި މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދާ ޚިލާފު ޢަމަލެއް މަޖިލީހުގެ
ރައީސް ނުވަތަ މެންބަރަކު ކޮށްފިކަމަށް މެންބަރަކަށް ފެނިއްޖެނަމަ، ނިޒާމީ
މައްސަލައެއްގެގޮތުގައި އެކަން މަޖިލީހުގެ ސަމާލުކަމަށް އެ މެންބަރަކު
ގެންނަންވާނެއެވެ. މަޖިލީހުގެ ސަމާލުކަމަށް އެކަން ގެނައުމަށް ހަދާނެގޮތަކީ،
އަތް އުފުލާލުމަށްފަހު "ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް ނިޒާމީ މައްސަލައެއް" މިހެން
ހަރުއަޑުން ބުނުމެވެ.
(ނ) ނިޒާމީ މައްސަލައެއް ދިމާވެއްޖެކަން މަޖިލީހުގެ ސަމާލުކަމަށް މެންބަރަކު
ގެނެސްފިކަމަށްވާނަމަ، މަޖިލީހުގެ ރައީސް އެ ނިޒާމީ މައްސަލަ ނެގި މެންބަރު
އެކަމެއް ބަޔާންކޮށްދިނުމަށް ފުރުޞަތު ދީ، އެކަމަކާމެދު، އެވަގުތު، ގޮތެއް
ނިންމަންވާނެއެވެ. އެގޮތުން ނިންމާ ނިންމުމެއްގައި، އެ މައްސަލަ މެންބަރަކަށް
ނިސްބަތްވާނަމަ، އެ ނިސްބަތްވީ މެންބަރު، ނިޒާމާ ޚިލާފުނުވާކަމަށް މަޖިލީހުގެ
ރައީސް ނިންމައިފިކަމަށްވާނަމަ، އެ މެންބަރަކު ކުރަމުންދިޔަ ކަމެއް ކުރިއަށް
ގެންދެވިދާނެއެވެ. އެނޫން ޙާލަތެއްގައި އޭރު ކުރަމުންދިޔަ ކަންތައް ދެން
އިތުރަށް ކޮށްގެންނުވާނެއެވެ.
40

(ރ) މި މާއްދާގެ (ނ) ގައި އެހެން އޮތްނަމަވެސް، ޖަލްސާއެއްގައި ނިޒާމީ
މައްސަލަ ތަކުރާރުކޮށް މެންބަރުން ނަގަނީ، އަންނަނިވި ކަންކަމާ ގުޅޭގޮތުން
ނުވަތަ އެއިން ޙާލަތެއްގައިކަމަށް މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ފެނިއްޖެނަމަ، ނިޒާމީ
މައްސަލަ ނެގުމުން އެކަމަށް، ސަބަބު ބަޔާންކޮށް، ސަމާލުކަން ނުދިނުމުގެ
އިޚްތިޔާރު މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
-0 ސުވާލުކުރުމަށް.
-0 މެންބަރަކު ދައްކަމުންދާ ވާހަކައަކަށް ރައްދުދިނުމަށް.
-3 ޖަލްސާގެ މަސައްކަތް ހުއްޓުވުމަކަށް ގެނައުމަށް.
-4 މަޖިލީހުން ބޭރުގައި ހިނގާފައިވާ ކަމެއް ސަމާ ލުކަމަށް ގެނައުމަށް.
-1 އިދާރީ މަޢުލޫމާތެއް ސާފުކުރުމަށް.
-6 ގޮތެއް ކަ ނޑައަޅާ ނިމިފައިވާ ނިޒާމީ މައްސަލައެއް ތަކުރާރުކުރުމަށް.
-0 މަޖިލީހުގެ ރައީސް ވާހަކަދައްކަމުން ދަނިކޮށް.
-8 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 84 ވަނަ މާއްދާގައި
ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް
ރިޔާސީ ބަޔާން އިއްވާ ޖަލްސާ ހިނގަމުންދާ ވަގުތު.
-9 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 004 ވަނަ މާއްދާގައި
ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއާއި
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ނައިބު މަޤާމުގެ ހުވައިކުރުމުގެ ޖަލްސާއެއް
ހިނގަމުންދާ ވަގުތު.
-10 ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 01 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި
ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިން ރިޔާސީ ބަޔާނަށް ދޭ ޖަވާބު މަޖިލީހަށް
އިއްވާ ވަގުތު.
-11 ވޯޓަށް އެހުމަށް ރަނގަބީލު ޖަހާފައިވަނިކޮށް އަދި ނަތީޖާ އިޢުލާނުކޮށް
41

ނުނިމެނީސް އެ ދެމެދު.
06. ސުލޫކީ ކަންކަން
ބައެއް ނިޒާމީ 10. (ހ) މަޖިލީހުގެ ރައީސް މަޖިލީހަށް ކަމެއް ހުށަހަޅަމުންދާ ވަގުތު ނުވަތަ މަޖިލީހާ
އުސޫލު
ވާހަކަދައްކަމުންދާ ވަގުތު އެއްވެސް މެންބަރަކު މަޖިލިސް ދޫކޮށް ގޮސްގެން
ނުވާނެއެވެ. މަޖިލީހުގެ މެންބަރަކު ވާހަކަދައްކަމުންދާ ދަ ނޑިވަޅެއްގައި
މަޖިލީހުގެ ރައީސާ އެ މެންބަރަކާ ދެމެދު ހުރަސްވާގޮތަށް މެންބަރަކު
ހިނގައިގެން ނުވާނެއެވެ.
(ށ) ވޯޓެއް ނެގެމުންދާ ދަ ނޑިވަޅު ނުވަތަ މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއް ހިނގަމުންދާ
ދަ ނޑިވަޅު މަޖިލީހުގެ އަމީންޢާންމުގެ މޭޒުގެ ކައިރިއަށް އެއްވެސް މެންބަރަކު
ގޮސްގެން ނުވާނެއެވެ.
(ނ) ދައްކަމުންދާ ވާހަކައަކާ ގުޅިގެން އިތުރު މަޢުލޫމާތު ދިނުމަށްޓަކައި އިތުރު
ވަސީލަތެއްގެ ބޭނުން ހިފާކަމަށްވާނަމަ، އެކަމެއް އެއީ، ކުރަން އެންމެރަނގަޅު
ކަމެއް ނޫންކަމަށް މެންބަރަކަށް ފެނިގެން އެކަމަށް އިޢުތިރާޒުކޮށްފި
ކަމަށްވާނަމަ، ބަހުސްކުރުމެއްނެތި ނަގާ ވޯޓަކުން އެކަން މަޖިލީހަށް
ނިންމިދާނެއެވެ.
(ރ) މަޖިލީހުގެ ރައީސް ވާހަކަދައްކަމުންދާ ދަ ނޑިވަޅެއްގައި މެންބަރުން ކޮޅަށް
ތެދުވެ އުޅުމާއި މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއަށް އުނދަގޫވެދާނެ ފަދަ ގޮތަކަށް
ވާހަކަދައްކާ ހަދައިގެންނުވާނެއެވެ.
(ބ) މެންބަރަކު ވާހަކަދައްކަމުންދާ ދަ ނޑިވަޅެއްގައި އެ މެންބަރަކާ ރިޔާސަތާ
ދޭތެރެއިން ހުރަސްކުރުމާއި އެ މެންބަރަކަށް އުނދަގޫކުރުމާއި އެ މެންބަރަކު
ވާހަކަދެއްކުން ކުރިއަށްގެންދިޔުމަށް ހުރަސްއެޅޭ ފަދަ ކަމެއް، ނިޒާމީ
މައްސަލައެއް ނެގުމުގެ ގޮތުން ނޫން ގޮތެއްގައި ކޮށްގެންނުވާނެވެ.
(ޅ) މަޖިލީހުގައި ހިނގަމުންދާ މައްސަލައެއްގައި، މެންބަރެއްގެ ސީދާ ޒާތީ
މަޞްލަޙަތެއް އޮތް ނުވަތަ ސީދާ މާލީ މަޞްލަޙަތެއް އޮތް މެންބަރަކު ނުވަތަ
42

އަދާކުރާ ވަޒީފާއަކާ ނުވަތަ މަޤާމަކާގުޅޭ މަޞްލަޙަތެއް އޮތް މީހަކު، އެ
މައްސަލައިގައި ވޯޓު ދީގެންނުވާނެއެވެ.
މެންބަރެއްގެ 10. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރެއްގެ ޒާތީ މަސްލަޙަތު ޙިމާޔަތްކުރުންކަމުގައި ބެލެވެނީ
މަސްލަޙަތު
މެންބަރަކު ކުރާ ޢަމަލެއްގެ ސަބަބުން ނުވަތަ މަޖިލީހުގެ މަސައްކަތާ ގުޅޭގޮތުން
ޙިމާޔަތްކުރުން
އިޚްތިޔާރުކުރާ ގޮތެއްގެ ސަބަބުން ސީދާގޮތުން ނުވަތަ ނުސީދާގޮތުން އަންނަނިވި
ކަމުގައި ބެލެވޭނެ
ޙާ ތްތައް ކަންކަމުންކުރެ ކަމަކަށް މަގުފަހިވާ ކަމަށްވާނަމައެވެ.
ލަ
(ހ) ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރެއްގެ މިލްކިއްޔާތުގައި ހުރި މުދަލެއްގެ އަގު
މަތިވުމަށް ނުވަތަ އެގޮތުގައި އެ އަގު ދެމެހެއްޓުމަށް.
(ށ) ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރެއްގެ މާލީ ޒިންމާއެއްކަމުގައިވާ ޒިންމާއެއް
ނެތިދިޔުމަށް ނުވަތަ އެ ޒިންމާގެ ނިސްބަތް ކުޑަވެގެން ދިޔުމަށް.
(ނ) ތިމާއަށް ކުރިންނެތް މާލީ ޙައްޤެއް ތިމާއަށް އަލަށް ލިބިދިނުމަށް.
(ރ) ތިމާއަށް ލިބޭ އާމްދަނީއެއް އިތުރުވެގެންދިޔުމަށް.
(ބ) ޖަމްޢިއްޔާއެއް، ޖަމާޢަތެއް، ޓްރޭޑް ޔޫނިއަނެއް، ޕާޓްނަރޝިޕެއް ނުވަތަ
އެނޫންވެސް އެފަދަ މަސައްކަތެއް ހިނގަމުންދާ ތަނެއްގެ އިސްވެރިޔަކަށް ވުމަށް
ނުވަތަ ނުފޫޒު ފޯރުވޭފަދަ މަޤާމަކަށް ޢައްޔަންވުމަށް.
މެންބަރެއްގެ 13. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރަކު އޭނާގެ އަމިއްލަ މަސްލަޙަތު ޙިމާޔަތްކުރަން
މަސްލަޙަތު
މަސައްކަތްކުރަނީކަމުގައި އަންނަނިވި ޙާލަތްތަކުގައެއް ނުބެލެވޭނެއެވެ.
ޙިމާޔަތްކުރުން
ކަމުގައި ނުބެލެވޭނެ
ޙާލަތްތައް
(ހ) ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރެއްގެ މުސާރަ ނުވަތަ ޢިނާޔަތެއް
ކަ ނޑައެޅުމުގެ ބަހުސްގައި ބައިވެރިވެ ވާހަކަ ދެއްކުމާއި، އެ މުސާރައެއް
ނުވަތަ ޢިނާޔަތެއް ލިބިގަތުމަށް ފަހިވާގޮތަށް ވޯޓުދިނުން.
(ށ) ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރަކު، އެ ޢަމަލުކުރި ގޮތަކީ އޭގެ ސަބަބުން ވަކި
މީހަކަށް ފައިދާވުމަށްވުރެ ބޮޑަށް ގިނަ ރައްޔިތުންތަކަކަށް އޭގެ ފައިދާ
43

ލިބޭކަމަކަށް ވުން.
(ނ) ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރަކަށް ފައިދާއެއްވުމާ އެކުއެކީގައި، އެ
ގިންތީގައި ތިބި ގިނަ ރައްޔިތުންތަކަކަށް އޭގެފައިދާ ލިބޭކަމަކަށްވުން.
މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ 14. (ހ) މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއް ދެމިއޮތްހާ ހިނދަކު، މަޖިލީހުގެ ރައީސް
އަމުރަށް މެންބަރު ން
ޤާނޫނުއަސާސީއާއި މި ގަވާއިދާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން ކުރާ ކޮންމެ
ކިޔަމަންވުން
އަމުރަކަށް މެންބަރުން ފުރިހަމައަށް ކިޔަމަންވާންވާނެއެވެ.
(ށ) މި ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން މަޖިލީހުގެ ރައީސް ކުރާ އަމުރަކަށް މެންބަރަކު
ކިޔަމަންނުވެއްޖެނަމަ، ކިޔަމަންވުމަށް، އެ މެންބަރަކަ ށަްަ މަޖިލީހުގެ ރައީސް
ނަސޭޙަތްތެރިވާންވާނެއެވެ. މިކަމަށް މަޖިލީހުގެ ރައީސް ބޭނުންކުރާނެ
"
ޢިބާރާތަކީ (އެ މެންބަރެއްގެ ދާއިރާގެ ނަން އިއްވުމަށްފަހު) ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ގަވާއިދަށް ޙުރުމަތްތެރިކޮށް ހިއްތެވުމަށް ނަސޭޙަތްތެރިވަން".
(ނ) މި މާއްދާގެ (ށ) ގައިވާ ފަދައިން ނަސޭޙަތްތެރިވުމުންވެސް މެންބަރަކު
ކިޔަމަންނުވެއްޖެނަމަ، މަޖިލީހުގެ ރައީސް އޭނާއަށް އިންޒާރުކުރަންވާނެއެވެ.
މިކަމަށް މަޖިލީހުގެ ރައީސް ބޭނުންކުރާނެ ޢިބާރާތަކީ ")އެ މެންބަރެއްގެ
ދާއިރާގެ ނަން އިއްވުމަށްފަހު(ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ގަވާއިދަށް
ޙުރުމަތްތެރިކޮށް ހިއްތެވުމަށް އަދިވެސް އެއްފަހަރު ދަންނަވަން. ދެން ޖެހޭނީ
ނަން އިއްވަން".
(ރ) މި މާއްދާގެ (ނ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން، އިންޒާރުކުރުމުންވެސް، އެ މެންބަރަކު
ކިޔަމަންނުވެއްޖެނަމަ، މަޖިލިސް ދޫކޮށްފައި ދިޔުމަށް އެ މެންބަރަކަށް
އެންގުމުގެ އިޚްތިޔާރު މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
(ބ) މަޖިލިސް ދޫކޮށްދިޔުމަށް މެންބަރަކަށް އެންގުމަށް މަޖިލީހުގެ ރައީސް
ބޭނުންކުރާނެ އިބާރާތަކީ "އަޅުގަ ނޑު މިއިއްވަނީ)މަޖިލީހުގައި އެ މެންބަރެއް
ހިމެނިގެންވާ ދާއިރާގެ ނަން އިއްވާފައި(، ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު)މެންބަރުގެ
"
ނަން އިއްވާފައި(ގެ ނަން.
44

(ޅ) މި މާއްދާގެ (ބ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން މަޖިލީހުގެ ރައީސް މެންބަރެއްގެ ނަން
އިއްވައިފިނަމަ، އެ މެންބަރަކަށް، އެޖަލްސާގެ ބާކީ އޮތް ބައިގައި ބައިވެރިއެއް
ނުވެވޭނެއެވެ. އަދި އެ މެންބަރަކު ވަގުތުން ޖަލްސާ ދޫކޮށް ދާންވާނެއެވެ.
(ކ) މި މާއްދާގެ (ބ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން، މަޖިލީހުގެ ރައީސް، މެންބަރެއްގެ ނަން
އިއްވުމުން، އެ މެންބަރަކު ޖަލްސާ ދޫކޮށް ދިޔުމަށް އިންކާރުކޮށްފިނަމަ،
މަޖިލީހުގެ ކަރާމަތަށް އުނިކަމެއް ނާންނާނެ ގޮތެއްގެމަތިން އެ މެންބަރަކު
މަޖިލިސްކުރާ މާލަމުން ނެރުމުގެ ބާރު، މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
(އ) މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއް ކުރިއަށްގެންދެވެން ނެތް މިންވަރަށް މަޖިލީހުގެ ނިޒާމު
ގެއްލިއްޖެކަމަށްވާނަމަ، މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާ އެހެން ވަގުތަކަށް ފަސްކުރުމުގެ
ބާރު މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
މެންބަރުންގެ 11. (ހ) މެންބަރުންގެ ޢަމަލުތައް އަބަދުވެސް ބަހައްޓަންވާނީ މަޖިލީހުގެ ޤަދަރާއި
ސުލޫކީ ހަމަތައް ޝަރަފާއި ކަރާމާތާއި އަބުރު ދެމެހެއްޓޭ ގޮތެއްގެމަތިންނެވެ. މަޖިލީހުގެ
ގަވާއިދުގެ ރޫޙަށް މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން އަބަދުވެސް އިޙްތިރާމްކުރަންވާނެއެވެ.
(ށ) މަޖިލީހުގައި އަދާކުރާ މަޤާމުގެ ހައިސިއްޔަތުން ނުޙައްޤު ފައިދާއެއް ނުވަތަ
މާލީ މަސްލަޙަތެއް ނުވަތަ އުޖޫރައެއް އެއްވެސް ފަރާތަކުން ހޯދައިގެން
ނުވާނެއެވެ.
(ނ) ޢާންމު ކޮމިޓީން ކަ ނޑައަޅާ އުސޫލުތަކެއްގެ މަތިން މެނުވީ، ހަދިޔާ
ޤަބޫލުކޮށްގެންނުވާނެއެވެ.
(ރ) ޢާންމު ކޮމިޓީން ކަ ނޑައަޅާ އުސޫލުތަކެއްގެ މަތިން މެނުވީ، އަގުލިބޭގޮތަށް
ތަނެއްގައި ވާހަކަދައްކައި، ނޫސްމަޖައްލާއަށް ލިޔެ އެފަދަ އެއްވެސް ޙަރަކާތެއް
ހިންގައިގެން ނުވާނެއެވެ.
(ބ) މެންބަރަކު މަޖިލީހުގެ މަސައްކަތެއްކުރުވުމަށް، މަޖިލީހުން އުޖޫރައެއްދޭގޮތަށް
ޢައްޔަންކުރާ މުވައްޒަފުންނަކީ، އޭނާގެ މަޤާމުގެ ވާޖިބުތައް އަދާކުރެވޭ
މީހަކުކަމުގައި ނުވާނަމަ، އޭނާ އެ މަޤާމުގައި، މުސާރަ ދޭންޖެހޭގޮތަށް
45

ބަހައްޓައިގެންނުވާނެއެވެ.
(ޅ) ޢާންމު ކޮމިޓީން ކަ ނޑައަޅާ އުސޫލުތަކެއްގެ މަތިން މެނުވީ، މެންބަރަކު
ކައިވެނިކޮށްގެން އުޅޭމީހާ ނުވަތަ މެންބަރުގެ ފަރާތުގެ ޢާއިލާގެ
ދެބެންގެދެދަރިއަށްވުރެ ގާތް މީހަކު، އޭނާގެ މުސާރަލިބޭ ވަޒީފާއެއްގައި
މަޖިލީހުގައި ބަހައްޓައިގެން ނުވާނެއެވެ.
(ކ) މެންބަރަކު މުވައްޒަފަކަށް ވަޒީ ފާ ދިނުމުގައި އެއްވެސް އުސޫލެއްގެ މައްޗަށް
ބިނާކޮށް ތަފާތެއްކޮށް ތަޢައްސުބެއް ގެންގުޅެގެންނުވާނެއެވެ.
(އ) އެއްވެސް ޖިނާޢީ ޙުކުމެއް މެންބަރެއްގެ މައްޗަށް އަތުވެއްޖެކަމަށްވާނަމަ، އެ
ޙުކުމެއްގެ މުއްދަތުގައި މަޖިލީހަށް ހާޒިރުވުމައި މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާތަކުގައި
ވޯޓުދިނުމުގެ ޙައްޤު އޭނާ ދޫކޮށްލަންވާނެއެވެ.
(ވ) ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރަސްމީ ލިޔުމެއްކަން ދޭހަވާގޮތަށް އެއްޗެއްގައި
ސޮއިކުރުމުގެ ނުވަތަ ނިޝާނެއް ބޭނުންކުރުމުގެ ޙައްޤު، މެންބަރަކު
އެހެންއެއްވެސް ފަރާތަކަށް ދީގެންނުވާނެއެވެ.
(މ) ސިއްރު މަޢުލޫމާތު މެންބަރަކަށް ލިބުމުގެ ކުރިން ނުވަތަ ހޯދުމުގެ ކުރިން
އަންނަނިވި އަހުދުވެ، އެ އަހުދުގެ ލިޔުމުގައި ސޮއިކޮށް މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް
ރައްދުކުރަންވާނެއެވެ.
"ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން އަދާކުރާ ވާޖިބު
އަދާކުރުމުގައި ސިއްރު މަޢުލޫމާތުގެ ގޮތުގައި އަހުރެންނަށް ލިބޭ މަޢުލޫމާތު
ނުވަތަ ފެންނަ މަޢުލޫމާތު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދު ހުއްދަކުރާ
ގޮތެއްގެމަތިން މެނުވީ، އެހެންއެއްވެސް ފަރާތަކަށް ދޫނުކުރުމަށް އަހުރެން
"
އަހުދުވަމެވެ.
މެންބަރުންގެ މުދަލާ 16. (ހ) ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ މުދަލާއި ފައިސާގެ ބަޔާން
ފައިސާގެ ބަޔާން
ތައްޔާރުކުރަންވާނީ، 0 (އެކެއް) އަހަރުދުވަހުގެ މުއްދަތަކަށެވެ. މުދަލާއި
ހުށަހެޅުން
ފައިސާގެ ބަޔާނުގެ ބޭނުމަށްޓަކައި 0 (އެކެއް) އަހަރުގެ މުއްދަތުކަމުގައި
46

ބެލެވޭނީ، ހިނގަމުންދާ އަހަރުގެ މެއި 08 އިން ފެށިގެން ވިދިގެން އަންނަ
އަހަރުގެ މެއިމަހުގެ 00 ވަނަ ދުވަހަށެވެ.
(ށ) މާލީ ބަޔާން ކޮންމެ މީލާދީ އަހަރެއްގެ އޮކްޓޯބަރު 30 ވަނަ ދުވަހުގެ
މެންދުރުފަހު 4022 ގެ ކުރިން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އަމީން ޢާންމުއަށް
ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ.
(ނ) ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރެއްގެ އަހަރީ ހިސާބު ހުށަހަޅަންވާނީ،
އެމެންބަރެއްގެ މެންބަރުކަމުގެ ހުވައިކުރާ ތާރީޚުން ފެށިގެން، 0 (އެކެއް)
އަހަރު ދުވަސް ފުރިހަމަ ވުމުންނެވެ. 0 (އެކެއް) އަހަރު ދުވަސް ފުރިހަމަވުމުގެ
ކުރިން މެންބަރަކު ވަކި ވެއްޖެނަމަ، އެމެންބަރަކު އަހަރީ ހިސާބު ހުށަހަޅާކަށް
ނުޖެހޭނެއެ ވެ.
00. އަމުރުގެ ލިޔުމަށް ޖަވާބުދާރީވުން
ޝަރުއީ އަމުރަށް 10. މަޖިލީހުގެ މެންބަރަކަށް ނުވަތަ އޮފިސަރަކަށް ނުވަތަ މުވައްޒަފަކަށް މަޖިލީހުގެ ރަސްމީ
ކިޔަމަންވުން
މަސައްކަތަކާ ގުޅޭގޮތުން އެއްވެސް މަޢުލޫމާތެއް ހޯދުމަށް ނުވަތަ ލިޔުމެއް ހުށަހެޅުމަށް
ޝަރުޢީ ކޯޓަކުން ނުވަތަ އިދާރީ މުއައްސަސާއަކުން އަމުރުކޮށްފިކަމަށްވާނަމަ، އެ
މެންބަރަކު ނުވަތަ އެ އޮފިސަރަކު ނުވަތަ އެ މުވައްޒަފަަަ ކު މި ގަވާއިދުގައިވާ
ގޮތުގެމަތިން، އަދި މަޖިލީހުގެ އިމްތިޔާޒުތަކާއި ޙައްޤުތަކާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން، އެ
އިދާރީ ނުވަތަ ޝަރުޢީ އަމުރާ އެއްގޮތަށް ޢަމަލުކުރަންވާނެއެވެ.
އަމުރާމެދު 18. (ހ) މި ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން މެންބަރަކަށް ނުވަތަ އޮފިސަރަކަށް ނުވަތަ
ޢަމަލުކުރާނެގޮތް
މުވައްޒަފަކަށް އިދާރީ ނުވަތަ ޝަރުޢީ އަމުރެއް ރައްދުކުރެވިއްޖެ ކަމަށްވާނަމަ،
އެ މެންބަރަކު ނުވަތަ އޮފިސަރަކު ނުވަތަ މުވައްޒަފަކު ވީހާވެސް އަވަހަކަށް،
އެކަން، ލިޔުމުން މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް އަންގަންވާނެއެވެ.
(ށ) އެ އަމުރު ރައްދުވި މެންބަރަށް ނުވަތަ އޮފިސަރަށް ނުވަތަ މުވައްޒަފަށް، އެ
އަމުރު ރައްދުކޮށްފައިވަނީ ކަ ނޑައެޅިފައިވާ އުސޫލުތަކާ އެއްގޮތްވާ
ގޮތުގެމަތިން، އަދި ޤާނޫނާއި ގަވާއިދުގެ ތެރޭގައިތޯ އިމްތިޔާޒް ކޮމިޓީން
47

ކަ ނޑައަޅަންވާނެއެވެ. އަދި އެ އަމުރުގެ ސަބަބުން މަޖިލީހުގެ ޙައްޤަކަށް
ނުވަތަ އިމްތިޔާޒަކަށް އުނިކަން އާދޭތޯވެސް ކަ ނޑައަޅަންވާނެއެވެ.
(ނ) މަޖިލީހުގެ މެންބަރަކަށް ނުވަތަ އޮފިސަރަކަށް ނުވަތަ މުވައްޒަފަކަށް އިދާރީ
ނުވަތަ ޝަރުޢީގޮތުން އަމުރުކޮށްފައިވަނީ، ޤާނޫނާއި ގަވާއިދުގެތެރޭގައި އަދި
މަޖިލީހުގެ އިމްތިޔާޒުތަކަށް އުނިކަމެއް ނާންނާނެ ގޮތުގެމަތިންކަން، އިމްތިޔާޒް
ކޮމިޓީން ކަ ނޑައެޅުމާއެކު އެކަން މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް އަންގަންވާނެއެވެ.
ތަބާވުމުގެ ދާއިރާ 19. ސަރުކާރުން ހިންގިކަމެއް މަޖިލީހުން ބެލުމުގެގޮތުން ބޭއްވި ބައްދަލުވުމެއްގެ ޔައުމިއްޔާ
ނުވަތަ މަޖިލީހަށް ހެކިބަސް ދިން މީހަކާބެހޭ މަޢުލޫމާތު އެއްވެސް ގޮތަކުން އެއްވެސް
އަމުރެއްގެ ދަށުން ހާމަކުރުމަކީ ނުވަތަ ދޫކުރުމަކީ މި ގަވާއިދު ހުއްދަކުރާ ކަމެއް
ނޫނެވެ. އެނޫން ކަންކަމުގަ އި ޤާނޫނާއި ގަވާއިދުގެ ދާއިރާގެ ތެރޭގައި މަޖިލީހުގެ
އިމްތިޔާޒަށް އުނިކަމެއް ނާންނާނެ ގޮތުގެމަތިން، ކުރެވޭ ޞައްޙަ އަމުރުތަކަށް މަޖިލީހުގެ
މެންބަރުންނާއި އޮފިސަރުންނާއި މުވައްޒަފުން ތަބާވާންވާނެއެވެ.
ޙައްޤަކަށް އުނިކަން 62. އިދާރީ ނުވަތަ ޝަރުޢީ އަމުރަށް ތަބާވުމާ ގުޅޭގޮތުން، މި ގަވާއިދުގައިވާ އެއްވެސް
އައީކަމަށް
އުސޫލެއް ނުވަތަ މާއްދާއެއްގެ ސަބަބުން، މަޖިލީހުގެ މެންބަރަކަށް ނުވަތަ އޮފިސަރަކަށް
ނުބެލުންަް
ނުވަތަ މުވައްޒަފަކަށް ނުވަތަ މުޅި މަޖިލީހަށް ލިބިދެވޭ ޙައްޤަކަށް ނުވަތަ އިމްތިޔާޒަކަށް
އުނިކަމެއް އަތުވެދާނެކަމަށް ނުވަތަ އެ އިމްތިޔާޒާގުޅިގެން ޝަރުޠެއް ކަ ނޑައެޅެނީކަމަށް
ނުވަތަ އެ އިމްތިޔާޒެއް ނުވަތަ ޙައްޤެއް ދޫކޮށްލެވެނީކަމަށް ދޭހަވާފަދަ ގޮތަކަށް، އެއިން
އެއްވެސް މާއްދާއެއް ނުވަތަ އުސޫލެއް ތަރުޖަމާކުރެވިގެން ނުވާނެއެވެ. މަޖިލީހުގެ
މެންބަރަކަށް ނުވަތަ މުޅި މަޖިލީހަށް ނުވަތަ މަޖިލީހުގެ އޮފިސަރަކަށް ނުވަތަ މަޖިލީހުގެ
މުވައްޒަފަކަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޝަރުޢީ ކޯޓެއްގައި އެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރެއްގެ ނުވަތަ
އޮފިސަރެއްގެ ނުވަތަ މުވައްޒަފެއްގެ ޙައްޤު، އެކަށައެޅުމަށް ލިބިދޭ ފުރުޞަތަށް،
އެއްވެސް ހަނިކަމެއް، މި ގަވާއިދުގައި އިދާރީ ނުވަތަ ޝަރުޢީ އަމުރަށް ތަބާވުމާ
ގުޅޭގޮތުން ހުރި އުސޫލުތަކަކުން ނުވަތަ މާއްދާތަކަކުން ނާންނާނެއެވެ.
08. ވަޒީރުންނާ ސުވާލުކުރުން
ވަޒީރުންނާ 60. މި ގަވާއިދުގެ 60 ވަނަ މާއްދާއިން ފެށިގެން 68 ވަނަ މާއްދާގެ ނިޔަލަށް އެވާ
48

ސުވާލުކުރުމުގެ މާއްދާތަކުގައި އެވަނީ ، ޤާނޫނު އަސާސީގެ 98 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން، މަޖިލީހުގެ
ވަގުތު
ޖަލްސާއެއްގެ އެޖެންޑާގައި ހިމެނިގެން، މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގައި ވަޒީރަކާ
ސުވާލުކުރުމުގައި ޢަމަލު ކުރެވޭނެ އުސޫލުތަކެވެ.
ސުވާލުކުރުމަށް 60. (ހ) މެންބަރަކަށް ވަޒީރަކާ ސުވާލުކުރެވޭނީ، އެ ވަޒީރަކާ ކުރަން ބޭނުންވާ
ނޯޓިސް ދިނުން
ސުވާލުގެ ނޯޓިސް މަޖިލީހުގެ ރައީސް މެދުވެރިކޮށް، އެ ވަޒީރަކަށް ލިޔުމުން
ފޮނުވައި، 04 ދުވަހުގެ މުއްދަތު އެ ނޯޓިހުގެ ތާރީޚުން ފެށިގެން ދިނުމަށްފަހު،
މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގައެވެ. މި އަކުރުގައި ބަޔާންވެގެންވާ 04 ދުވަހުގެ
މުއްދަތު ގުނުމުގައި، ރަސްމީ ބަންދު ދުވަސްތައްވެސް ހިމެނިގެންވެއެވެ.
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ސުވާލުގެ ނޯޓިސް ދިނުމުގައި، މެންބަރަކު
ވަޒީރަކާ ކުރަންބޭނުންވާ ކޮންމެ ސުވާލަކަށް ދޭނީ ވަކި ނޯޓިހެކެވެ.
ސުވާލެއްކަމަށް ބެލޭނީ 1 ފޮޅުވަތަށްވުރެ ދިގުނުވާނެގޮތަށް އަދި ބައިތަކަށް
ބައިކުރެވިފައިނުވާގޮތަށް ކުރާ އެއްސުވާލެވެ. ނުވަތަ މައިގަ ނޑު އެއް ސުވާލާއި
އެ ސުވާލާ ގުޅިފައިވާ އިތުރު ދެ ސުވާލަށްވުރެ ގިނަނޫން ސުވާލުގެ މައްޗަށް
ހިމެނޭ، އަދި ޖުމްލަ 1 ފޮޅުވަތަށްވުރެ ދިގުނުވާނެ ގޮތުގެމަތިން، ކުރެވޭ
ސުވާލެވެ.
(ނ) މެންބަރަކު ވަޒީރަ ކާ ކުރަން ބޭނުން ސުވާލުގެ ނޯޓިސް މަޖިލީހުގެ އިދާރާއަށް
ލިބުމުން، އެސުވާލެއް ފޮނުވަންޖެހޭ ވަޒީރަށް މަޖިލީހުގެ އިދާރާއިން އެ
ސުވާލެއް ލިޔުމުން ފޮނުވަންވާނެއެވެ. ސުވާލުގެ ނޯޓިހުގެ ތާރީޚަކަށްވާނީ
މަޖިލީހުގެ އިދާރާއިން އެ ނޯޓިހެއް ފޮނުވި ތާރީޚެވެ. އަދި ސުވާލުގެ ނޯޓިހުގެ
މުއްދަތު ގުނާނީ އެ ތާރީޚުން ފެށިގެންނެވެ.
ސުވާލުގެ ނޯޓިހުގައި 63. މި ގަވާއިދުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ދޭ ސުވާލުގެ ނޯޓިހުގައި އަންނަނިވި ކަންކަން
ހިމެނެންޖެހޭ
ހިމަނަންވާނެއެވެ.
ކަންކަން
(ހ) ސުވާލު ވެވޭ ވަޒީރުގެ ފުރިހަމަ ނަމާއި ރަސްމީ މަޤާމު؛
(ށ) ކުރަން ބޭނުންވާ ސުވާލު ނުވަތަ ސުވާލުތަކުގެ ފުރިހަމަ ޢިބާރާތް ؛
49

(ނ) ސުވާލުކުރާ މެންބަރު، މަޖިލީހުގައި ހިމެނޭ ހައިސިއްޔަތާއި، އެ މެންބަރެއްގެ
ނަމާއި ސޮއި؛
(ރ) ތާރީޚް.
ވަޒީރުން ސުވާލަށް 64. (ހ) މި ގަވާއިދުގައި އެހެންގޮތަކަށް ބުނެފައިނުވާހާ ހިނދަކު، ވަޒީރަކާ ކުރެވޭ
ޖަވާބު ދިނުން
ސުވާލަށް ޖަވާބު ދިނުން އެޖެންޑާކޮށްފައިވާ ޖަލްސާއަށް، އެ ވަޒީރަކު
ހާޒިރުވެ، އެ ޖަލްސާގައި، މަޖިލީހުގެ ރައީސް ދޭ ފުރުޞަތުގައި، އެ ސުވާލަށް
ޖަވާބު ދޭންވާނެއެވެ.
(ށ) އެ ވަޒީރަކާ ކުރެވިފައިވަނީ އެއްސުވާލުނަމަ، އެ ސުވާލުގެ ޖަވާބު
އެއްވެސްގޮތަކުން 1 މިނިޓަށްވުރެ ދިގުވެގެން ނުވާނެއެވެ. އަދި އެ ވަޒީރަކާ
ކުރެވިފައިވަނީ މައިގަ ނޑު އެއް ސުވާލާއި، އެ ސުވާލާގުޅުންހުރި އިތުރު ދެ
ސުވާލުކަމުގައިވާނަމަ، މައިގަ ނޑު ސުވާލުގެ ޖަވާބު 1 މިނިޓަށްވުރެ ދިގުވެގެން
ނުވާނެއެވެ. އަދި އިތުރު ސުވާލުގެ ތެރެއިން ސުވާލެއްގެ ޖަވާބު 0
މިނިޓަށްވުރެ ދިގުވެގެން ނުވާނެއެވެ. ޖަވާބުދޭނީ، ވީހާވެސް ކުރުކޮށް،
ސުވާލުގެ މައިނުކުތާއަށް ސީދާ މުޚާޠަބުވާގޮތަށެވެ.
ޖަވާބުދިނުން 61. މި ގަވާއިދުގައި އެހެންގޮތަކަށް ބުނެފައިނުވާހާ ހިނދަކު، ވަޒީރަކާ ކުރެވޭ ސުވާލަށް އެ
ލާޒިމުވާ ޙާލަތްތައް
ވަޒީރަކު ޖަވާބުދިނުން ލާޒިމުވާނީ، އެ ސުވާލަކީ އަންނަނިވި ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ކަމެއް
ނުހިމެނޭ ސުވާލަކަށްވާނަމައެވެ.
(ހ) ވަޒީރުގެ ލަފައަކަށް ނުވަތަ ކަމެއް ދިމާވެއްޖެނަމަ އޭނާ ކަންކުރާނެގޮތުގެ
އަންދާޒާއަކަށް އަހާފައިވުން؛
(ށ) ސުވާލުކުރާ މެންބަރުގެ ޒާތީ މަޞްލަޙަތެއް އެކުލެވިގެންވުން؛
(ނ) ޢާންމުކޮށް ޝާއިޢުކޮށްފައިވާ މަޢުލޫމާތެއް ހޯދުމަށް އެދިފައިވުން؛
(ރ) ޝަރުޢީ ކޯޓެއްގައި ހިނގަމުންދާ މައްސަލައެއްގެ މަޢުލޫމާތަށް އެދިފައިވުން؛
(ބ) އެކުވެރި ޤައުމަކަށް އިޙްތިރާމް ކުޑަވާ ބާވަތުގެ ސުވާލަކަށްވުން؛
(ޅ) އަންނަނިވި ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ކަމެއް ހާމަކުރަންޖެހޭ ސުވާލަކަށްވުން.
50

-0 ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގައި ކުރެވޭ މަޝްވަރާތަކުގެ ތެރެއިން
ޢާންމުކޮށްފައިނުވާ ވާހަކަތަކާއި ލިޔުންތައް ހާމަކުރަންޖެހޭ ފަދަ ކަމެއް؛
-0 ހާމަކުރުމުގެ ވަގުތު އައުމުގެކުރިން ހާމަކޮށްފިނަމަ، އެކަމުން
ނުރަނގަޅު އަސަރެއް ފޯރަފާނެފަދަ ކަމެއް؛
-3 ސިއްރު މަޢުލޫމާތުގެ ގޮތުގައި އެ ވަޒީރެއްގެ ސަމާލުކަމަށް އަންނަ
ދައުލަތާ ގުޅުންހުރި އަދި އެ މަޢުލޫމާތެއް ހާމަކޮށްފިނަމަ ދައުލަތުގެ
އަމިއްލަ ވެރިކަމުގެ ބާރަށާއި، ޤައުމީ ސަލާމަތަށް އުނިކަން އަތުވެދާނެ
ފަދަ ކަމެއް؛
-4 ޤާނޫނެއްގެ ދަށުން ހާމަކުރުން ހުއްދަނޫން މަޢުލޫމާތެއް ހާމަކުރަންޖެހޭ
ފަދަ ކަމެއް.
އިތުރު 66. (ހ) މި ގަވާއިދުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެމަތިން، ނޯޓިސް ފޮނުވައި ކުރާ
ސުވާލުކުރުން
ސުވާލަކަށް ވަޒީރަކު ދޭ ޖަވާބަކާ ގުޅިގެން، ނުވަތަ އޭނާއާ ކުރެވުނު ސުވާލަކާ
ގުޅިގެން، ނޯޓިސް ދިނުމެއްނެތި، އަނގަބަހުން، އިތުރު ސުވާލު ކުރުމުގެ
ފުރުޞަތު އެ ސުވާލުކުރި މެންބަރަށާއި އެހެން މެންބަރުންނަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
މިގޮތުން ފުރަތަމަ ފުރުޞަތު އަބަދުވެސްދޭނީ، ސުވާލުކުރި މެންބަރު އިތުރު
ސުވާލެއް އޮތްނަމަ އެ ސުވާލެއް ކުރުމަށެވެ. އަދިއެއަށްފަހު
އިތުރުމެންބަރުންނަށް އިތުރު ފުރުސަތު ހުޅުވާލާނީއެވެ.
(ށ) ވަޒީރަކު ދޭ ޖަވާބަކާ ގުޅިގެން، މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން އޭނާއާ އިތުރު
ސުވާލު ކުރުމާއި، ޖަވާބުދިނުމުގެ ވަގުތު ކުރިއަށްގެންދާނީ، ގިނަވެގެން 01
މިނިޓު ވަންދެނެވެ. އެ 01 މިނިޓު ގުނަން ފަށާނީ، ނޯޓިސް ފޮނުވައި، ކުރި
ސުވާލަށް ވަޒީރު ދޭ ޖަވާބު ދީ ނިމޭ ހިސާބުންނެވެ.
ވަޒީރަކު ދޭ 60. މި ގަވާއިދުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެމަތިން، މެންބަރަކު ވަޒީރަކާ ކުރާ
ޖަވާބާމެދު
ސުވާލަކަށް އެ ވަޒީރަކު ދޭ ޖަވާބަކާމެދު މަޖިލީހުގައި ބަހުސްކުރެވޭނީ، ނުވަތަ އިތުރު
ބަހުސްކުރުން
އެއްވެސް ފިޔަވަޅެއްއެޅޭނީ، ވަކި މައްސަލައެއްގެ ގޮތުގައި ގަވާއިދުން އެކަން މަޖިލީހަށް
51

ހުށަހެޅިގެންނެވެ.
ލިޔުމުން ޖަވާބު 68. (ހ) ވަޒީރަކާ ކުރާ ސުވާލަކީ، މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއަކަށް ހާޒިރުނުވެ، މަޖިލިސް
ހޯދުން
މެދުވެރިކޮށް، ލިޔުމުން ހޯދަންބޭނުންވާ ޖަވާބެއްކަމުގައިވާނަމަ، މި މާއްދާއަށް
ޙަވާލާދީ ސުވާލު މަޖިލީހުގެ އިދާރާ މެދުވެރިކޮށް ފޮނުވުމުން، އެ ސުވާލުގެ
ޖަވާބު ވަޒީރު ލިޔުމުން ދޭންވާނެއެވެ. އެ ސުވާލުގެ ޖަވާބު ދޭ ވަޒީރު، އޭނާގެ
ޖަވާބު ފޮނުވާނީ މަޖިލީހުގެ ރައީސް މެދުވެރިކޮށެވެ.
(ށ) ލިޔުމުން ޖަވާބުދޭހިނދުގައިވެސް، ޖަވާބުދިނުމާގުޅޭގޮތުން މި ގަވާއިދުގެ 64
ވަނަ މާއްދާއާއި 61 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލުތައް، އެކަމާގުޅޭ
ނިސްބަތުން، ލިޔުމުން ޖަވާބުދިނުމުގައިވެސް، ހިނގާނެއެވެ.
(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ވަޒީރު ދޭ ޖަވާބު ސުވާލުކުރި މެންބަރަށް
ރައްދުކުރާ ދުވަހުގެ މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާގެ ޔައުމިއްޔާގައި، އެ ޖަވާބު
އުނިއިތުރެއް ގެނައުމަކާ ނުލައި ޝާއިޢުކުރަންވާނެއެވެ.
09. މިނިވަން މުއައްސަސާތައް ޖަވާބުދާރީކުރުވުން
މިނިވަން 69. (ހ) މިނިވަން މުއައްސަސާތަކާއި މުސްތަޤިއްލު މަޤާމުތަކުގައި ތިބޭ ފަރާތްތައް،
މުއައްސަސާތައް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ޖަވާބުދާރީ ކުރުވާނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ދާއިމީ
ޖަވާބުދާރީކުރުވުން
ކޮމިޓީތަކުގެ ތެރެއިން އެ މުއައްސަސާއެއްގެ ދާއިރާއަކާ ގުޅުންހުރި ކޮމިޓީއެއް
މެދުވެރިކޮށެވެ.
(ށ) ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ދާއިމީ ކޮމިޓީތަކަށް މިނިވަން މުއައްސަސާތަކާއި
މުސްތަޤިއްލު މަޤާމުތަކުގައި ތިބޭ މީހުންނާއި، އެމީހުންގެ ފަރާތުން
މަސައްކަތްކުރަން ތިބޭ މީހުންނާއި، އެތަންތާނގެ މުވައްޒަފުން ހާޒިރުކޮށް، އެ
ކޮމިޓީއަށް ބޭނުންވާ މަޢުލޫމާތު ހޯދައި، އެ ކޮމިޓީއަކަށް ބޭނުންވާ ސުވާލު
ކުރެވިދާނެއެވެ.
(ނ) މިނިވަން މުއައްސަސާތަކާއި މުސްތަޤިއްލު މަޤާމުތަކުގައި ތިބޭ މީހުންނާއި
ސުވާލުކުރަން ބޭނުންވާ މެންބަރުންނަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ދާއިމީ
52

ކޮމިޓީތަކުގެ ތެރެއިން އެ މުއައްސަސާއެއްގެ ދާއިރާއާ ގުޅުންހުރި ކޮމިޓީއެއް
މެދުވެރިކޮށް ސުވާލުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިގެންވެއެވެ.
(ރ) ވަޒީރުން ފިޔަވައި އެހެންއެއްވެސް ފަރާތެއް، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
މާލަމުގައި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގައި ސުވާލުކުރުމަށް ހާޒިރެއް
ނުކުރެވޭނެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ދާއިމީ ކޮމިޓީތަކުގެ
ތެރެއިން، އެ މުއައްސަސާއަކާ ގުޅުންހުރި ކޮމިޓީއަކަށް ހާޒިރުކޮށް އެފަރާތްތަކާ
ސުވާލުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ކޮންމެ މެންބަރަކަށްވެސް
ލިބިގެންވެއެވެ.
(ބ) މިނިވަން މުއައްސަސާތަކާއި މުސްތަޤިއްލު މަޤާމުތަކުގައި ތިބޭމީހުންނާ
ސުވާލުކުރުމުގައި، ވަޒީރުންނާ ސުވާލުކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން ހުރި އުސޫލުތައް،
އެކަމާގުޅޭ ނިސްބަތަށް، ކޮމިޓީތަކުގައި ސުވާލުކުރުމުގައިވެސް ހިނގާނެއެވެ.
02. ބިލާގުޅޭ ޢާންމު އުސޫލު
ބިލު އޮންނަންވީ 02. މަޖިލީހަށް ތަޢާރުފުކުރެވޭ ނުވަތަ ހުށަހެޅޭ ކޮންމެ ބިލެއްވެސް، ޢާންމު އުސޫލެއްގެ
ގޮތް
ގޮތުން، އަދި ވީވަރަކުން، އަންނަނިވި މިންގަ ނޑުތަކަށް ތަބާވާންވާނެއެވެ.
(ހ) ބިލުގެ ސުރުޚީއެއް އޮތުން.
(ށ) ކޮންކަމަކާގުޅޭ، ކޮން ބޭނުމަކަށް އެކުލަވާލާފައިވާ ބިލެއްކަން ބަޔާންކޮށް
ތަޢާރުފެއް ހިމެނުން.
(ނ) މާއްދާތަކަކަށް ބަހައި، ނަންބަރު ޖަހާފައި އޮތުން.
(ރ) ކޮންމެ މާއްދާއެއްގައިވެސް އެ މާއްދާއެއްގެ އަރިމަތީ ސުރުޚީއެއް އޮތުން.
(ބ) ޢަމަލުކުރަން ފަށާނެ ތާރީޚެއް އޮތުން.
(ޅ) ބިލުގައި ބޭނުންކޮށްފައިވާ މުހިންމު ބަސްތަކާއި ލަފްޒުތަކުގެ މާނަ އޮތުން.
(ކ) އެ ބިލު ޤާނޫނަކަށްވެއްޖެނަމަ، އެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ގަވާއިދު
ހަދަންޖެހޭކަމަށްވާނަމަ، ގަވާއިދު ހަދަންޖެހޭނެ ދާއިރާތައް ކަ ނޑައެޅުމާއި،
53

ގަވާއިދު ހަދައި ހިންގާނެ ފަރާތަކާއި، ގަވާއިދު ހަދައި ނިންމަންޖެހޭނެ ތާރީޚެއް
ކަ ނޑައެޅުން.
(އ) އެއްވެސް ޖަދުވަލެއް ހިމެނޭނަމަ، އެކަން ފާހަގަކުރުމާއި، އެ ޖަދުވަލުތަކަކީ
ޤާނޫނުގެ ބައެއްކަން ކަ ނޑައެޅުން.
(ވ) ބިލާ ގުޅިގެން އެއްވެސް ޤާނޫނެއް ނުވަތަ ޤާނޫނެއްގެ މާއްދާއެއް
އުވާލަންޖެހޭނަމަ، އެކަން ފާހަގަކުރުން.)ޢަމަލުކުރަމުންދާ ޤާނޫނެއް އެކުގައި
އުވާލުންކަމަށް ނުހިމެނޭ ދަ ނޑިވަޅުތަކުގައި، ޤާނޫނަކުން އުވާލަންޖެހޭ ބައިތައް
ވަކިން އަކުރުންއަކުރަށް އެނގޭނެ ލިޔުމެއް ބިލާއެކުގައި ހިމެނުން(. އެ
ޤާނޫނަކުން އުނިކުރުމަށް ހުށަހަޅާ ބައި، އަ ކު ރު ން އަ ކު ރަ ށް
ތަ ކު ރާ ރު ކު ރެވި ފައި އޮ ތު ން.
(މ) ބިލު ހުށަހެޅި ސަބަބު ބަޔާންކުރުން.
00. ބިލު ތަޢާރަފުކުރުން
ތަޢާރަފުކުރުން 00. (ހ) މަޖިލީހަށް ބިލު ހުށަހަޅާނީ ސަރުކާރުންނާއި މެންބަރުންނެވެ. ސަރުކާރުން
ހުށަހަޅާ ބިލު މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅާނީ، ސަރުކާރު ނިސްބަތްވާ ޕާޓީގެ
ޕާލިމެންޓަރީ ގްރޫޕް ލީޑަރު ނުވަތަ އޭނާ ކަ ނޑައަޅާ މެންބަރެކެވެ. މެންބަރުން
ހުށަހަޅާ ބިލު ހުށަހަޅާނީ އެ މެންބަރަކު އަމިއްލައަށެވެ.
(ށ) ޓެކުހެއް ނެގުމަށް ނުވަތަ ޓެކުހެއް އުނިކުރުމަށް ހުށަހަޅާ ބިލުތައް ހުށަހަޅާނީ
ސަރުކާރުންނެވެ.
ބިލުގެ 00. (ހ) ސަރުކާރުގެ ބިލެއްނަމަވެސް ނުވަތަ އަމިއްލަ މެންބަރެއްގެ ބިލެއްނަމަވެސް،
ސްޕޮންސަރުން
މަޖިލީހަށް ބިލު ތަޢާރުފުކުރާ މެންބަރަކީ، އެ ބިލުގެ ސްޕޮންސަރއެވެ.
މަޖިލީހަށް ބިލެއް ތަޢާރުފުކުރެވެނީ، އެ މެންބަރުގެ ޙަޤީޤީ ރުހުމާއެކުގައިކަން
ސާބިތުކުރުމަށްޓަކައި މަޖިލީހަށް ބިލެއް ތަޢާރުފުކުރެވޭނީ، އެ ބިލުގައި އެ ބިލު
ހުށަހަޅާ މެންބަރުގެ ނަމާއި ސޮއިކުރުމަށްފަހު ހުށަހެޅުމުންނެވެ.
(ށ) މަޖިލީހަށް ސަރުކާރުން ނުވަތަ މެންބަރަކު ތަޢާރުފުކުރާ ބިލަކަށް ތާއީދުކުރާ
54

މެންބަރަކު ހުރުން ލާޒިމެއް ނޫނެވެ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ބިލަށް މެންބަރަކު
ތާއީދުކުރާނަމަ އެކަން، ކުރެވިދާނެއެވެ. އެގޮތުން އެ ބިލަށް ތާއީދުކުރާ
މެންބަރުންނަކީ ބިލުގެ ކޯ ސްޕޮންސަރއިންނެވެ.
ދަފްތަރުގައި 03. މަޖިލީހަށް ބިލެއް ތަޢާރުފުވުމުން އެ ބިލުގެ މައިގަ ނޑު ތަފްސީލުތައް، ބިލުގެ
ޝާއިޢުކުރުން
ސުރުޚީއާއި ސުމާރު ނަންބަރާއެކު، މަޖިލީހުގެ އެދުވަހުގެ ދަފްތަރުގައި
ޝާއިޢުކުރަންވާނެއެވެ. މަޖިލީހަށް ބިލެއް ތަޢާރުފުވެއްޖެކަމަށް ބަލާނީ، އެ ބިލުގެ
ފުރަތަމަ ކިޔުން ކިޔުމުގެގޮތުން، އެ ބިލުގެ ސުރުޚީ މަޖިލީހުގެ ރައީސް މަޖިލީހަށް
އިއްވުމުންނެވެ.
ސުމާރު ނަންބަރު 04. (ހ) ބިލަށް ސުމާރު ނަންބަރުދޭނީ ސުމާރު ނަންބަރު ތަރުތީބުން މަޖިލީހުގެ
އަމީންޢާންމެވެ.
(ށ) ބިލަށް ސުމާރު ނަންބަރު ދިނުމަށްފަހު، ބިލުގެ ކޮޕީ ޗާޕުކޮށް، ބިލު
ފޮނުވަންޖެހޭ ކޮމިޓީއަށާއި މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް އެ ބިލުގެ ކޮޕީ
އަމީންޢާންމު ފޮނުވަންވާނެއެވެ.
(ނ) ކޮމިޓީއަށް ބިލެއް ލިބުމުން، ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތުގެ އެޖެންޑާގައި އެ ބިލެއް
ހިމަނާނީ ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު ކަ ނޑައަޅާ ގޮތެއްގެމަތިންނެވެ.
00. ތިން ކިޔުން
ބިލުގެ ކިޔުން 01. (ހ) ބިލެއްގައި ހިމެނިގެންވަނީ 3 ކިޔުމެވެ.
-0 ފުރަތަމަ ކިޔުމަކީ ބިލު ތަޢާރުފުކުރުމުގެ ގޮތުން، ބިލުގެ ސުރުޚީ
މަޖިލީހަށް އިއްވާ އިއްވުމެވެ.
-0 ދެވަނަ ކިޔުމަކީ އެ ބިލާމެދު ޢާންމުކޮށް ބަހުސްކުރުމުގެ މަރުޙަލާއާއި
ކޮމިޓީއެއްގެ މަރުޙަލާގައި ބިލު ތަފްޞީލުކޮށް ދިރާސާކޮށް
އިޞްލާޙުކުރެވެމުންދާ މަރުޙަލާއެވެ.
-3 ތިންވަނަ ކިޔުމަކީ ކޮމިޓީއެއްގެ މަރުޙަލާ ނިމިގެން މަޖިލީހުން
ރިޢާޔަތްކޮށްދިނުން އެދި ބިލު ހުށަހެޅުމަށްފަހު، ބިލަށް ވޯޓަށް އެހުމުގެ
55

ކުރިން ބިލާމެދު ކުރެވޭ އެންމެފަހުގެ ބަހުސްގެ މަރުޙަލާއާއި އެ
ބަހުސް ނިމުމުން، ބިލަށް ވޯޓަށް އެހުމުގެކުރިން ބިލުގެ ސުރުޚީ
އިއްވާ މަރުޙަލާއެވެ.
(ށ) ފުރަތަމަ ކިޔުމުގައާއި ތިންވަނަ ކިޔުމުގައި މަޖިލީހަށް އިއްވާނީ ހަމައެކަނި
ބިލުގެ ރަސްމީ ނަން ނުވަތަ ސުރުޚީއެވެ.
ދެވަނަ ކިޔުން 06. ބިލެއްގެ ދެވަނަ ކިޔުން ބެހިގެންވަނީ ދެ މަރުޙަލާއަކަށެވެ. އެއީ، ބިލުގެ އިބްތިދާއީ
ބަހުސްގެ މަރުޙަލާއާއި، ބިލު ކޮމިޓީއަކުން ދިރާސާކުރެވެމުންދާ މަރުޙަލާއެވެ.
އިބްތިދާއީ ބަހުސް 00. (ހ) މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅޭ ކޮންމެ ބިލެއްގެވެސް ފުރަތަމަ ކިޔުން އިއްވައި ބިލު
ތަޢާރުފުކުރުމަށްފަހު، 0 ދުވަހުގެ ނޯޓިސްދިނުމަށްފަހު، އެ ބިލުގެ އިބްތިދާއީ
ބަހުސެއް މަޖިލީހުގެ ރައީސް ބާއްވަންވާނެއެވެ.
(ށ) ބިލެއްގެ އިބްތިދާއީ ބަހުސަކީ، އެ ބިލުގެ މައިގަ ނޑު އަސާސްތަކުގެ މައްޗަށް
މެންބަރުން މަޖިލީހުގައި ބަހުސްކުރާ ކުރުމެވެ. އެ މަރުޙަލާގައި ބިލަށް
އެއްވެސް އިޞްލާޙެއް ހުށަހެޅުމެއް ނޯންނާނެއެވެ. އަދި އެ ބަހުސް
އަމާޒުވާނީ، އެ ބިލުގައި ހިމެނިގެންވާ، ނުވަތަ ހިމެނިގެންވާންވާނެ މައިގަ ނޑު
އުސޫލުތައް ނުވަތަ އެ ދާއިރާތައް ފާހަގަކުރުމުގެ މައްޗަށެވެ. ނުވަތަ
ހިމެނިގެންނުވާ މައިގަ ނޑު އުސޫލުތައް ހިމެނުމުގެ މައްޗަށެވެ. އެފަދަ ބިލަކުން
ޤާނޫނީ ނުވަތަ ޝަރުޢީ ނުވަތަ އިޤްތިޞާދީ ނުވަތަ މާލީ ސިޔާސަތުތަކަށް
ކުރާނެ ހެޔޮ ނުވަތަ ނުރަނގަޅު އަސަރުތަކުގެ މައްޗަށެވެ. ނުވަތަ އެފަދަ
ޤާނޫނެއް އަތުވެއްޖެނަމަ، ބަދަލު އަންނަންޖެހޭނެ ކަންކަމުގެ މައްޗަށެވެ. ނުވަތަ
ކުރަންޖެހޭނެ ޚަރަދުގެ މައްޗަށެވެ.
(ނ) އިބްތިދާއީ ބަހުސްގެ ވަގުތަކީ، ގިނަވެގެން 3 ގަޑިއިރެވެ. އެ ބަހުސް
ނިމުމުން، ބިލު ބަލައިގަންނަން ފެނޭތޯ ވޯޓަކަށް އަހަންވާނެއެވެ. އެ ބިލު
ބަލައިގަންނަން ފާސްނުވެއްޖެނަމަ، އެހިސާބުން އެ ބިލު ބާޠިލުވީއެވެ. އަދި އެ
ދައުރުގައި ދެން އެ ބިލެއް މަޖިލީހަކަށް އަލުން ތަޢާރުފެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ.
56

ކޮމިޓީގެ ދިރާސާ 08. (ހ) ބިލެއް ބަލައިގަތުމަށް ފާސްވުމާއެކު، އެ ބިލަކާގުޅޭ ދާއިމީ ކޮމީޓީއަށް އެ ބިލު
މަރުޙަލާ
ފޮނުވުނީކަމުގައި ބަލަންވާނެއެވެ. އަދި އެހިސާބުން، އެ ކޮމިޓީއެއްގެ
އެޖެންޑާގައި ހިމެނިގެން އެ ބިލު ދިރާސާކޮށް ފުރިހަމަކުރުމުގެ މަސައްކަތް
ކުރިއަށް ގެންދާނީއެވެ.
(ށ) އެ ބިލާއިގުޅޭ ދާއިމީ ކޮމިޓީއަކީ ކޮބައިކަން ކަ ނޑައަޅާނީ މަޖިލީހުގައި
ތަމްސީލުކުރާ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ލީޑަރުންގެ މަޝްވަރާގެ މަތިން މަޖިލީހުގެ
ރައީސެވެ.
ބިލު އަނބުރާ 09. ބިލެއް މަޖިލީހަށް ތަޢާރުފުކުރާ މެންބަރަކު ބޭނުންވެއްޖެ ހިނދެއްގައި، އެ ބިލު މަޖިލީހަށް
ގެންދިޔުން ބަލައިގަތުމަށް ވޯޓަށް އެހުމުގެކުރިން، އެ ބިލެއް އަނބުރާ ގެންދެވިދާނެއެވެ. މަޖިލީހަށް
ބިލެއް ބަލައިގަނެއްޖެނަމަ، އެހިނދުން ފެށިގެން، އެ ބިލު އަނބުރާ ގެންދިޔުމުގެ
ފުރުޞަތު، އެ މެންބަރަކަށް ނޯންނާނެއެވެ. އަދި، އެ ބިލާމެދު ދެން ގޮތެއް
ކަ ނޑައެޅިގެންދާނީ، މި ގަވާއިދުގައިވާ އުސޫލުތަކުގެ މަތިންނެވެ.
03. ބިލަށް އިޞްލާޙު ހުށަހެޅުން
ބިލަށް އިޞްލާޙު 82. ކޮމިޓީއަކުން ބިލަކާމެދު ރިޢާޔަތްކުރުމަށް މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުމުން ހިނގާ ބަހުސްގެ
ހުށަހެޅުން
ވަގުތުގައި އަންނަނިވި އުސޫލުން އިޞްލާޙު ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.
(ހ) ހުށަހެޅިފައިވާ ބިލެއްގައި ހިމެނޭ ވަކި މާއްދާއެއް ނުވަތަ ޢިބާރާތްތަކެއް
އުނިކުރުމަށްފަހު، އޭގެ ބަދަލުގައި އާ މާއްދާއެއް ނުވަތަ ޢިބާރާތްތަކެއް
ހިމެނުމަށް.
(ށ) ހުށަހެޅިފައިވާ ބިލެއްގައިވާ ވަކި މާއްދާއެއް ނުވަތަ ޢިބާރާތްތަކެއް އުނިކުރުމަށް.
(ނ) ހުށަހެޅިފައިވާ ބިލަށް މާއްދާއެއް ނުވަތަ ޢިބާރާތެއް އިތުރުކުރުމަށް.
ހުށަހެޅޭ 80. (ހ) ބިލަކަށް ހުށަހެޅޭ އިޞްލާޙަކީ އެއިޞްލާޙު ހުށަހެޅޭ މާއްދާއާ ގުޅުންހުރި
އިޞްލާޙުތަކުގެ
އިޞްލާޙަކަށް ވާންވާނެއެވެ.
ޝަރުޠު
(ށ) ވަކި މައްސަލައެއްގެ ގޮތުގައި ނަގަންޖެހޭފަދަ މުހިންމު މައްސަލައެއް
57

އިޞްލާޙެއްގެ ގޮތުގައި މާއްދާއަކަށް ނުގެނެވޭނެއެވެ.
(ނ) ހުށަހެޅިފައިވާ ބިލަށް ހުށަހެޅި، މަޖިލީހުން ގޮތެއް ނިންމާފައިވާ އިޞްލާޙެއް
އަލުން ހުށައެއް ނޭޅޭނެއެވެ.
(ރ) ހުށަހެޅިފައިވާ ބިލުގައި ބަޔާންކުރާ ވާހަކަ ނަފީކުރުމުގެ ގޮތުން ނުވަތަ އެއާދިމާ
އިދިކޮޅު ދޭހައެއްކުރުމުގެ ބޭނުމުގައި އިޞްލާޙެަެ އް ހުށައެއްނޭޅޭނެއެވެ.
(ބ) މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގައި ބަހުސްކުރެވެމުންދާ ބިލަކަށް އިޞްލާޙެއް ހުށަހަޅަން
ގަސްދުކުރާ މެންބަރަކު އެ އިޞްލާޙެއް ހުށަހަޅާނީ، އެ މެންބަރު ހުށަހެޅުމަށް
ގަސްދުކުރާ އިޞްލާޙުގެ ލިޔުން މަޖިލީހުގެ ރައީސް އަންގާ ވަގުތެއްގެ ކުރިން
މަޖިލީހުގެ އަމީންޢާންމުއާ ހަވާލުކުރުމަށްފަހުގައެވެ.
(ޅ) ކޮންމެ އިޞްލާޙަކީވެސް އެ އިޞްލާޙަކަށް ވޯޓަށް އެހުމުގެ ކުރީގައި އަނބުރާ
ގެންދެވިދާނެ އިޞްލާޙެކެވެ. ނުވަތަ އެ އިޞްލާޙަކަށް ކޮށްފައިވާ ތާއީދު
އަނބުރާ ގެންދެވިދާނެ އިޞްލާޙެކެވެ. މި މާއްދާގެ ބޭނުމަށްޓަކައި ވޯޓަށް
އެހުމުގެ ކުރިން ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ ވޯޓަށް އެހުމުގެ ކުރިން ޖަހަންޖެހޭ
ރަނގަބީލު ޖެހުމާ ހަމަޔަށެވެ.
އިޞްލާޙަށް ވޯޓަށް 80. އެއްވެސް އިޞްލާޙަކަށް ވޯޓަށް އަހާނީ އެ އިޞްލާޙަކަށް އެހެން މެންބަރެއްގެ ތާއީދު
އެހުން
ލިބިފައިވާނަމައެވެ.
އިޞްލާޙަށް ވޯޓަށް 83. ބިލަކަށް ހުށަހެޅޭ އިޞްލާޙުތަކާމެދު ވޯޓަށް އަހާނީ، އަންނަނިވި ތަރުތީބުންނެވެ.
އަހާނެ ގޮތް
(ހ) ވަކި ޢިބާރާތެއް އުނިކުރުމަށްފަހު އޭގެ ބަދަލުގައި އެހެން ޢިބާރާތެއް
ހިމެނުމާގުޅޭ އިޞްލާޙެއްވާނަމަ، ފުރަތަމަ ވޯޓަށް އަހާނީ އެ އިޞްލާޙު
ގެންނަން ފެނޭތޯއެވެ. އެގޮތަށް ވޯޓަށް އެހުމުން، އެގޮތަށް ފާސްވެއްޖެނަމަ،
އުނިކުރަން ހުށަހެޅި ޢިބާރާތް އުނިކޮށް، އިތުރުކުރަން ހުށަހެޅި ޢިބާރާތް
އިތުރުކުރެވުނީކަމުގައި ބެލޭނެއެވެ. އެގޮތަށް ފާސްނުވެއްޖެނަމަ، އެބިލުގައިވާ
ޢިބާރާތް އުންޏެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ. އަދި އިތުރުކުރަން ބޭނުންވާ ޢިބާރާތް
އިތުރެއްވެސް ނުކުރެވޭނެއެވެ.
58

(ށ) ވަކި ޢިބާރާތެއް އުނިކުރުމާގުޅޭ އިޞްލާޙެއްކަމުގައިވާނަމަ، ދެން ވޯޓަށް އަހާނީ
އެ އިޞްލާޙެއް ގެންނަން ފެނޭތޯއެވެ. އެގޮތަށް ވޯޓަށް އެހުމުން، އެގޮތަށް
ފާސްވެއްޖެނަމަ، އުނިކުރަން ހުށަހެޅި ޢިބާރާތް އުނިކުރެވުނީކަމުގައި
ބެލޭނެއެވެ. އެގޮތަށް ފާސްނުވެއްޖެނަމަ، އުނިކުރަން ހުށަހެޅި ޢިބާރާތެއް
އުންޏެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ.
(ނ) ވަކި ޢިބާރާތެއް ބިލަށް އިތުރުކުރުމާގުޅޭ އިޞްލާޙެއްވާނަމަ، ދެން ވޯޓަށް
އަހާނީ އެ އިޞްލާޙެއް ގެންނަން ފެނޭތޯއެވެ. އެގޮތަށް ވޯޓަށް އެހުމުން،
އެގޮތަށް ފާސްވެއްޖެނަމަ، އިތުރުކުރަން ހުށަހެޅި ޢިބާރާތް
އިތުރުކުރެވުނީކަމުގައި ބެލޭނެއެވެ. އެގޮތަށް ފާސްނުވެއްޖެނަމަ، އި ތު ރު ކު ރަ ން
ހު ށަހެޅި ޢި ބާ ރާ ތެ އް އެމާ އް ދާއަ ކަ ށް އިތުރެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ.
ބިލުގެ އުސޫލު ތައް 84. ބިލަށް އިޞްލާޙު ހުށަހެޅުމާ ގުޅޭގޮތުން މި ބާބުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލުތައް،
ޤަރާރުގެ މައްޗަށް
މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅޭ މައްސަލަތަކާއި ޤަރާރުތަކާއި ކޮމިޓީން ހުށަހަޅާ ރިޕޯޓްތަކާއި އެހެން
ހިނގުން
ކަންކަމުގެ މައްޗަށްވެސް ހިނގާނެއެވެ.
ބިލު މަޖިލީހުގެ 81. (ހ) ސަރުކާރަށް ނުވަތަ މަޖިލީހުގެ ހަމަކޮންމެ މެންބަރަކަށްވެސް މަޖިލީހުން
ނިޒާމުގައި
ފާސްކޮށްދިނުން އެދި ބިލެއް ތަޢާރުފުކޮށްދިނުމަށް އެދި، އެ ބިލުގެ ނަކަލެއް
ދައުރުކުރާނެ ގޮތް
މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ފޮނުވިދާނެއެވެ.
(ށ) ބިލެއް ތަޢާރުފުކުރަން އެދޭ މެންބަރަކު، މަޖިލީހުގެ އަމީންޢާންމަށް ބިލު
ފޮނުވުމުން، އެ ބިލަކީ، މި ގަވާއިދުގައިވާގޮތަށް އެކުލަވާލެވިފައިވާ ބިލެއްކަން
ކަށަވަރުކުރުމަށްފަހު، ގިނަވެގެން 04 ދުވަހުގެތެރޭގައި މަޖިލީހުގެ ރައީސް އެ
ބިލުގެ ފުރަތަމަ ކިޔުން މަޖިލީހަށް އިއްވަންވާނެއެވެ.
(ނ) ބިލެއްގެ ފު ރަތަމަ ކިޔުން އިއްވުމަށްފަހު، މަދުވެގެން 0 ދުވަހުގެ ފުރުޞަތު
ދިނުމަށްފަހު، އެ ބިލުގެ އިބްތިދާއީ ބަހުސް މަޖިލީހުގައި ހިންގާނީއެވެ. އަދި
ބިލު ބަލައިގަންނަން ފެނޭތޯ ވޯޓަށް އަހާނީއެވެ.
(ރ) ބިލު ބަލައިގަންނަން ފެންނަކަމަށް ކަ ނޑައަޅައިފިނަމަ، އެ ބިލު ދެން
59

ދަތުރުކުރާނީ، އެ ބިލާ ގުޅޭ ކޮމިޓީއަށެވެ.
(ބ) ކޮމިޓީއަކަށް ބިލެއް ލިބުމުން، އެ ބިލުގައިވާ ކަމަކާގުޅޭގޮތުން މަޢުލޫތު ހޯދުމަށް
ބޭނުންވެއްޖެކަމަށްވާނަމަ، ކަމާގުޅޭ ސަރުކާރުގެ އިދާރަތަކުން އެ ބިލަށް
ބޭނުންވާ މަޢުލޫމާތު ހޯދިދާނެއެވެ. އަދި ކަމާގުޅޭ މާހިރުން ހާޒިރުކުރުމަށްފަހު،
އެމީހުންގެ ވިސްނުން އެ ބިލާމެދު ހުރިގޮތްވެސް ސާފުކުރެވިދާނެއެވެ. ނުވަތަ
އެ ބިލުން އަސަރު ފޯރާނެހެން ހީވާ ރައްޔިތުންގެ ތެރެއިން ބަޔަކުވެސް
ހާޒިރުކޮށް، އެމީހުންގެ ވިސްނުން އެ ބިލަކާ ދޭތެރޭގައި ހުރިގޮތްވެސް
ކޮމިޓީއަށް ސާފުކުރެވިދާނެއެވެ.
(ޅ) ބިލު ދިރާސާކޮށް ބިލަށް ގެންނަންޖެހޭ އިޞްލާހުތައް ގެނެސް، ބިލު
ފުރިހަމަކުރުމަށްފަހު ރިޕޯޓެއް ތައްޔާރުކޮށް، ކޮމިޓީން ބިލު މަޖިލީހަށް
ފޮނުވާނީއެވެ.
(ކ) މަޖިލިހުން ރިޢާޔަތްކޮށްދިނުން އެދި ކޮމިޓީން ބިލު ފޮނުވުމުން، އެ ބިލުގެ
ބަހުސް މަޖިލީހުގައި ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެއެވެ. އަދި އެބަހުސްގެ މަރުޙަލާގައި،
ބިލަށް އިތުރު އިޞްލާހު މަޖިލީހަށް ގެނެވިދާނެއެވެ.
(އ) މަޖިލީހުގެ ބަހުސް ނިމުމުން މަޖިލީހަށް ބޭނުންކަމަށް މަޖިލީހަށް ފެނިއްޖެ
ހިނދެއްގައި، ބިލު ފާސްކުރުމަށް އެދި ވޯޓަށް އެހިދާނެއެވެ.
(ވ) ފާސްކުރުމަށް އެދި ވޯޓަށް އެހުމުން ބިލު ފާސްވެއްޖެކަމަށްވާނަމަ،
ޤާނޫނުއަސާސީގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ތަޞްދީޤުކުރުމުގެ މަރުޙަލާ
ފެށިގެންދާނެއެވެ.
(މ) ބިލު މަޖިލީހުން ފާސްކުރުމަށް ނުފެނިއްޖެ ހިނދެއްގައި، އެ ބިލު އިތުރަށް
ފުރިހަމަކުރުމަށް، އަނބުރާ ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވުމަށް ވޯޓަށް އަހާނީއެވެ.
(ފ) ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވުމަށްވެސް ފާސްނުވެއްޖެނަމަ، ބިލު އެހިސާބުން ބާޠިލުވީއެވެ.
(ދ) ބިލެއް ބާޠިލުވެއްޖެނަމަ، ހިނގަމުންދާ ދައުރު ނިމުމުން، އެފަދަ ބިލެއް
ހުށަހެޅުމަށް ބޭނުންވާ ފަރާތަށް އަލުން އެފަދަ ބިލެއް ތަޢާރުފުކުރުމުގެ
60

ފުރުޞަތު ލިބިގެންވެއެ ވެ.
ކޮމިޓީ ފިޔަވަހިތައް 86. ބިލެއް ކޮމިޓީން ދިރާސާކުރުމުގައި، މައިގަ ނޑު 4 ފިޔަވައްސަކަށް ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތް
ބެހިގެންވެއެވެ. އެ ހަތަރު ފިޔަވައްސަކީ:
(ހ) ބިލާގުޅޭގޮތުން ސަރުކާރުގެ އިދާރާތަކުން ލިޔުމުން އެބިލާމެދު ފެންނަގޮތް
ހޯދުން.
(ށ) ބިލާ ބެހޭގޮތުން އެކިއެކި ފަރާތްތައް ހާޒިރުކޮށް އެ ފަރާތްތަކަށް ފެންނަގޮތް
ހޯދުން.
(ނ) ބިލަށް ގެންނަންޖެހޭ އިޞްލާޙުތަކާއި ބަދަލުތައް ބިލަށް ގެނައުން.
(ރ) ބިލު އޮންނަންވާނެގޮތަށް އެއްބަސްވުމާއެކު، ރިޕޯޓެއް އެކުލަވާލައި، މަޖިލީހަށް
އެ ބިލު ރިޢާޔަތްކޮށްދިނުން އެދި ފޮނުވުން.
ބިލަށް 80. (ހ) މަޖިލީހުން ރިޢާޔަތްކޮށްދިނުންއެދި ކޮމިޓީއަކުން ބިލެއް ފޮނުވާއިރު، މަޖިލީހުގެ
ރިޢާޔަތްކުރުން
ޢާންމު އުސޫލުތަކަށްވުރެ ތަފާތު އުސޫލަކުން އެ ބިލާމެދު ރިޢާޔަތްކޮށްދިނުމަށް
އެދޭކަމަށްވާނަމަ، އެ ބި ލަ ށް ރިޢާ ޔަ ތް ކު ރަ ން ފެ ށުމު ގެ ކުރި ން
ފާ ސްކޮ ށް ދި ނު ން އެދޭ އު ސޫ ލަކާ އެ ކު އެ ބި ލު ފޮ ނުވި ދާ ނެ އެވެ .
(ށ) މިފަދަ އުސޫލަކާއެކު ކޮމިޓީއަކުން މަޖިލީހަށް ރިޕޯޓެއް ފޮނުވައިފިކަމަށްވާނަމަ،
ފުރަތަމަ ވޯޓަށް އަހާނީ އެ އުސޫލުން އެ ބިލާމެދު ޢަމަލުކުރުމަށް މަޖިލީހަށް
ފެނޭތޯއެވެ. އެ އުސޫލުން ޢަމަލުކުރަން ފެނިއްޖެނަމަ، ކަންކުރާނީ އެ އުސޫލާ
އެއްގޮތަށެވެ. އެ އުސޫލު ފާސްނުވެއްޖެނަމަ، އެ ހުށަހެޅި ރިޕޯޓަކާމެދު
ޢަމަލުކުރާނީ މަޖިލީހުގެ ޢާންމު އުސޫލުންނެވެ.
ބިލަށް 88. (ހ) މަޖިލީހުގައި ބިލަކާމެދު ބަހުސްކުރުމަށް ވަކި ވަގުތެއް ކަ ނޑައެޅިގެންވެއެވެ.
ބަހުސްކުރުމުގެ
އެއީ، ބިލު ތަޢާރުފުކުރުމަށްފަހު، ދެވަނަ ކިޔުމުގެ މަރުޙަލާގައި 3
ވަގުތު
ގަޑިއިރަށްވުރެ ގިނަ ނުވާނެ ގޮތުގެމަތިން ހިނގާ ޢާންމު ބަހުސްގެ ވަގުތާއި،
ބިލު ކޮމިޓީއަކުން ފުރިހަމަކުރުމަށްފަހު ހުށަހެޅުމުން، ޢާންމު ކޮމިޓީން، އެ
ބިލަކާމެދު ބަހުސްކުރުމަށް ކަ ނޑައަޅާ ވަގުތެވެ.
61

(ށ) އެ ވަގުތު ބައިކުރެވިގެންވާނީ، މަޖިލީހުގައި ތަމްސީލުކުރާ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ
ލީޑަރުންގެ މެދުގައި ވާހަކަދެކެވިގެން، މަޖިލީހުގައި ތަމްސީލުވެގެންވާ
ޕާޓީތަކަށާއި ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ނިސްބަތްނުވާ މެންބަރުންނަށްވެސް
ނިސްބަތުން ބަހުސްގައި ބައިވެރިވެވޭ ގޮތަށެވެ.
އިތުރަށް 89. މަޖިލީހުން ރިޢާޔަތްކޮށްދިނުން އެދި ބިލެއް މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުމުން، އެ ބިލަށް
އިސްލާޙުކުރުން
މަޖިލީހުން އިތުރު އިޞްލާޙެއް ގެންނަން ބޭނުންވާނަމަ، ނުވަތަ ބިލުގައި ހިމެނިގެންވާ
މާއްދާއެއް އުނިކުރުމަށް ހުށަހަޅަން ބޭނުންކަމަށްވާނަމަ، އެ ބިލު، އަނބުރާ ކޮމިޓީއަށް
ފޮނުވުމަށް ނުވަތަ އެ އިޞްލާޙެއް މަޖިލީހުގައި ގެނައުމަށް، މަޖިލީހަށް
ކަ ނޑައެޅިދާނެއެވެ. ނަމަވެސް ބިލަށް އެމަރުޙަލާގައި ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލަކީ ލިޔުމުގެ
ކުށެއްނަމަ، ނުވަތަ ބަލަންވީވަރަށް ނުބެލުމުގެ ސަބަބުން އުނިވެފައިވާކަމެއް
ރަނގަޅުކުރުންކަމަށްވާނަމަ، އެ ކަން ކޮމިޓީއަކަށް ފޮނުވުމުގެ ބަދަލުގައި މަޖިލީހުގައި
އެކަމެއް އިޞްލާޙުކޮށް، ރަނގަޅުކުރަންޖެހޭ ކަމެއްވެސް މަޖިލީހުގައި
ރަނގަޅުކުރުމަށްފަހު، އެ ބިލު ތިންވަނަ ކިޔުމަށް ފޮނުވިދާނެއެވެ.
04. ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުކުރުން
ޤާނޫނުއަސާސީއަށް 92. (ހ) ޤާނޫނުއަސާސީއަށް އިޞްލާޙެއް ގެނެވޭނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ބިލު
އިޞްލާޙު ގެނައުން
ހުށަހަޅާ އުސޫލުން މެންބަރަކު ހުށަހަޅާ ބިލަކުންނެވެ. އެފަދަ ބިލެއް މަޖިލީހަށް
ބަލައިގަތުމުގަޔާއި، އެފަދަ ބިލަކާމެދު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ހިނގާނެ
އުސޫލުތަކަކީ އެހެން ބިލަކާމެދުވެސް، ހިނގާނެ އުސޫލުތައްކަމަށް މި
ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލުތަކެވެ.
(ށ) ޤާނޫނުއަސާސީއަށް އިޞްލާޙެއް ގެނައުމަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ބިލެއް
ފާސްވާނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ ހަތަރުބައިކުޅަތިންބައިގެ
އަޣްލަބިއްޔަތުންނެވެ.
(ނ) ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ޤާނޫނުއަސާސީއަށް ގެނައުމަށް ފެންނަ އިޞްލާޙެއް
ހިމެނޭ ބިލެއް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ހަތަރުބައިކުޅަތިންބައިގެ އަޣްލަބިއްޔަތުން
ފާސްކޮށް، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ފޮނުވުމުން، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ
62

ތަޞްދީޤުނުކޮށް އެ ބިލު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް އަނބުރާ ފޮނުވައިފިނަމަ، އެ
ބިލަށް ރައްޔިތުންގެ ރުހުން އޮތްތޯބެލުމަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ކަ ނޑައަޅާ
މުއްދަތެއްގެ ތެރޭގައި ރައްޔިތުންގެ ޚިޔާލު ހޯދުމުގެ ޢާންމު ވޯޓެއް
ޤާނޫނުއަސާސީގެ 002 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އިލެކްޝަންސް ކޮމިޝަނުން
ނަގަންވާނެއެވެ.
(ރ) މި މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން ނަގާ ރައްޔިތުންގެ
ޚިޔާލުހޯދުމުގެ ޢާންމު ވޯޓުގައި، ވޯޓު ދިން މީހުންގެ އަޣްލަބިއްޔަތު އެ ބިލަކަށް
ލިބިއްޖެނަމަ، ރަސްމީ ވޯޓުގެ ނަތީޖާ އިޢުލާނުކުރާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 01
ދުވަހުގެތެރޭގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އެ ބިލު ތަޞްދީޤުކޮށް، ސަރުކާރުގެ
ގެޒެޓުގައި ޝާއިޢުކުރަންވާނެއެވެ.
01. ކޮމިޓީތައް
ކޮމިޓީތަކުގެ 90. މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީތައް ބެހިގެންވަނީ ދެ ބާވަތަކަށެވެ. އެއީ، ދާއިމީ ކޮމިޓީތަކާއި ވަގުތީ
ބާވަތްތައް ކޮމިޓީތަކަށެވެ.
ދާއިމީ ކޮމިޓީ 90. (ހ) ދާއިމީ ކޮމިޓީތަކަކީ، އަބަދުވެސް ދެމިއޮންނަ، އަދި ވަކި މަސްއޫލިއްޔަތުތަކެއް
ހަވާލުކުރެވިގެންވާ ކޮމިޓީތަކެކެވެ.
(ށ) ދާއިމީ ކޮމިޓީތަކުގެ ތެރޭގައި، ދެބާވަތެއްގެ ކޮމިޓީ ހިމެނެއެވެ. އެއީ، މަޖިލީހުގެ
ދާއިރާގެ ކޮމިޓީއާއި ސަރުކާރު އިދާރާތަކާގުޅޭ ކޮމިޓީއެވެ.
(ނ) މަޖިލީހާގުޅޭ ދާއިމީ ކޮމިޓީތަކަކީ އަންނަނިވި 4 ކޮމިޓީއެވެ.
-0 ޢާންމު ކޮމިޓީ
0 ޕެޓިޝަން ކޮމިޓީ
3 އިމްތިޔާޒް ކޮމިޓީ
4 ސުލޫކު ކޮމިޓީ
ސަރުކާރުގެ 93. ސަރުކާރުގެ އިދާރާތަކާގުޅޭ ކޮމިޓީތަކަކީ އަންނަނިވި 9 ކޮމިޓީއެވެ.
އިދާރާތަކާގުޅޭ
63

ކޮމިޓީތައް
(ހ) ގަވާއިދު ކޮމިޓީ
(ށ) މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީ
(ނ) އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީ
(ރ) އިޖްތިމާޢީ ކޮމިޓީ
(ބ) ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީ (ޤާނޫނުއަސާސީގެ 040 ވަނަ މާއްދާގެ
ދަށުން އެކުލަވާލެވޭ ކޮމިޓީ(
(ޅ) މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީ
(ކ) ސަރުކާރުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރާ މިންވަރު ބަލާ ކޮމިޓީ
(އ) ޤައުމީ ތަރައްޤީގެ ކޮމިޓީ
(ވ) ޤައުމީ ސަލާމަތުގެ ކޮމިޓީ
ޢާންމު ކޮމިޓީ 94. ޢާންމު ކޮމިޓީގެ މަސްއޫލިއްޔަތަކީ، އަންނަނިވި ކަންކަން ކުރުމެވެ.
(ހ) މަޖިލީހުގެ ކަންކަން ހިންގުމުގެ އުސޫލުތަކާ ގުޅޭގޮތުން، މުރާޖިޢާކުރަންޖެހޭ
ކަންކަން މުރާޖިޢާކުރުން.
(ށ) މި ގަވާއިދަށް އެއްވެސް އިޞްލާޙެއް ގެންނަންޖެހޭކަމަށްވާނަމަ، އެކަމެއް
ދިރާސާކުރުން.
(ނ) މެންބަރުންގެ މުސާރައާއި ޢިނާޔަތްތަކާ އެފަދަ އެހެނިހެން ކަންކަން
ދިރާސާކުރުން.
(ރ) މެންބަރުންނަށް ދެވޭ ޚިދުމަތްތައް ދިރާސާކުރުން.
(ބ) މިނޫންވެސް، މެންބަރުންގެ އިމްތިޔާޒުގެ ކަންކަން ފިޔަވައި، މެންބަރުންގެ
މަޞްލަޙަތު ހިމެނޭ ކަންކަން ދިރާސާކުރުން.
64

(ޅ) ބިލަކާމެދު ނުވަތަ މައްސަލައަކާމެދު މެންބަރުން ބަހުސްކުރުމުގައި
މެންބަރުންނަށް ވާހަކަދައްކަން ދެވޭ ފުރުޞަތުގެ ދިގުމިން ކަ ނޑައެޅުމުގައި
މަޖިލީ ހުގެ ރައީސަށް ލަފާދިނުން.
(ކ) ބިލެއްގެ ނުވަތަ މައްސަލައެއްގެ މަރުޙަލާތައް ނިންމަމުން ގެންދާނެ ވަގުތު
ކަ ނޑައެޅުމުގައި މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ލަފާދިނުން.
(އ) މި މާއްދާގެ (ހ) އިން (ބ) އަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަމާގުޅޭ ގޮތުން
ކޮމިޓީގެ ރިޕޯޓު ތައްޔާރުކޮށް، މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުން.
(ވ) ޤާނޫނުއަސާސީގެ 99 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅޭ
މައްސަލަތަކާއި ފޮނުވާ ސިޓީތައް ފޮނުވާނެ ކޮމިޓީތައް، ކަ ނޑައެޅުން.
(މ) އަމީންޢާންމުއާއި ސާރޖަންޓް -އެޓް-އާމްސްއާއި އެހެން އިސްމުވައްޒަފުންގެ
މަސައްކަތްތައް ހިނގަމުންގެންދާގޮތާއި އެ މަސައްކަތްތައް
ތަންފީޒުކުރެވެމުންދާގޮތާ ގުޅޭގޮތުން، ސިޔާސަތުތައް އެކަށައަޅައިދީ،
ދައްކައިދޭންޖެހޭ މިސްރާބު ދައްކައިދިނުން.
(ފ) އެމީހުން ތަންފީޒުކުރަންޖެހޭ ސިޔާސަތުތަކަށް ގެނެސްދޭންޖެހޭ ބަދަލުތައް
ގެނެސްދިނުން.
(ދ) ޕާލިމެންޓަރީ ސަރވިސްގައި ހިމެނޭ މުވައްޒަފުންގެ ކަންތައްތަކުގައި މަޖިލީހުގެ
ރައީސަށް ލަފާދިނުން.
(ތ) ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިދާރާގެ ބަޖެޓް އާއި ގުޅޭގޮތުން މަޖިލީހުގެ އިދާރާއަށް
ލަފައާއި އިރުޝާދު ދިނުން.
ޕެޓިޝަން ކޮމިޓީ 91. ޕެޓިޝަން ކޮމިޓީގެ މަސްއޫލިއްޔަތަކީ، މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅޭ ޕެޓިޝަނާ ގުޅޭގޮތުން،
އަންނަނިވި ކަންކަން ކުރުމެވެ.
(ހ) ޕެޓިޝަންގައި ހިމެނިގެންވާ ކަންކަން ބަލައި ދިރާސާކުރުން.
(ށ) ކަމާގުޅޭގޮތުން ހޯދަންޖެހޭ އިތުރު ބަޔާންތަކާއި އިތުރު ހެކިތައް ހޯދުން.
65

(ނ) ޕެޓިޝަންގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަން އިޞްލާޙުކުރުމަށްޓަކައި ކުރެވިދާނެ
ކަންކަން ބަޔާންކުރުން.
(ރ) ޕެޓިޝަންގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ބާވަތުގެ ކަންކަން މުސްތަޤްބަލުގައި ހިނގިޔަ
ނުދިނުމަށްޓަކައި އެޅިދާނެ ފިޔަވަޅުތައް ބަޔާންކުރުން.
(ބ) މި މާއްދާގެ (ހ) އިން (ރ) އަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަމުގެ މައްޗަށް
ކޮމިޓީގެ ރިޕޯޓު ތައްޔާރުކޮށް މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުން.
އިމްތިޔާޒު ކޮމިޓީ 96. އިމްތިޔާޒު ކޮމިޓީގެ މަސްއޫލިއްޔަތަކީ، މަޖިލީހާއި މެންބަރުންގެ އިމްތިޔާޒާ ގުޅޭގޮތުން،
އަންނަނިވި ކަންކަން ކުރުމެވެ.
(ހ) މަޖިލީހުގެ ނުވަތަ މެންބަރަކާ ގުޅޭގޮތުން މަޖިލީހަށް ހުށަހެ ޅޭ އިމްތިޔާޒުގެ
މައްސަލަތައް ދިރާސާކޮށް ބެލުން.
(ށ) މަޖިލީހުގެ ނުވަތަ މެންބަރެއްގެ އިމްތިޔާޒަށް އުނިކަން އަންނާނެ އެއްވެސް
ކަމެއް ހިނގާފައިވޭތޯ ބެލުން.
(ނ) މަޖިލީހުގެ ނުވަތަ މެންބަރެއްގެ އިމްތިޔާޒަށް އުނިކަން އައިސްފައިވާނަމަ،
އުނިކަން އައިސްފައިވާ ކަމާއި، އެކަން ދިމާވިގޮތާއި، އެކަމުގެ ސަބަބު ހޯދައި
ބަޔާންކުރުން.
(ރ) މަޖިލީހުގެ ނުވަތަ މެންބަރެއްގެ އިމްތިޔާޒާގުޅޭ ގޮތުން އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅެއް
ވާނަމަ، އެފިޔަވަޅެއް ބަޔާންކުރުން.
(ބ) މުސްތަޤްބަލުގައި އެފަދަ ކަމެއް ހިނގިޔަ ނުދިނުމަށްޓަކައި އެޅިދާނެ ފިޔަވަޅެއް
އޮތްނަމަ އެފިޔަވަޅެއްވެސް ފާހަގަކުރުން.
(ޅ) މި މާއްދާގެ (ހ) އިން (ބ) އަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަމާގުޅޭ ގޮތުން،
ކޮމިޓީގެ ރިޕޯޓު ތައްޔާރުކޮށް، މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުން.
ސުލޫކު ކޮމިޓީ 90. ސުލޫކު ކޮމިޓީގެ މަސްއޫލިއްޔަތަކީ، މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ ސުލޫކާ ގުޅޭގޮތުން
އަންނަނިވި ކަންކަން ކުރުމެވެ.
66

(ހ) މެންބަރުންގެ ސުލޫކާގުޅޭ ހަމަތައް ތަންފީޒުކުރުމުގައި އަޅަންޖެހޭ އިދާރީ
ފިޔަވަޅުތަކާއި ތަޢާރުފުކުރަންޖެހޭ އިދާރީ އުސޫލުތައް ކަ ނޑައެޅުން.
(ށ) މެންބަރުން ޢަމަލުކުރަންޖެހޭ ސުލޫކީ މިންގަ ނޑާ ޚިލާފަށް، ނުވަތަ ޤާނޫނާއި
ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް މެންބަރަކު ކަމެއް ކޮށްފިކަމުގެ ތުހުމަތު
ކުރެވިއްޖެހިނދެއްގައި، އެކަމެއް ބަލައި ތަޙްޤީޤުކޮށް ގަވާއިދާ ޚިލާފްވި
މެންބަަ ރަަކު ނުވަތަ މެންބަރުންނާއި މެދު އަޅަންވީ އިޞްލާޙީ ފިޔަވަޅުތަކުގެ
ލަފާ މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް އެރުވުން.
(ނ) ސުލޫކީ ހަމަތަކާ އެއްގޮތަށް މެންބަރެއްގެ ނުވަތަ އޮފިސަރެއްގެ ނުވަތަ
މުވައްޒަފެއްގެ ޢަމަލުތައް ބެހެއްޓުމާ ގުޅޭގޮތުން ދޭންޖެހޭ ލަފާ،
މެންބަރުންނަށާއި އޮފިސަރުންނަށާއި މުވައްޒަފުންނަށް ދިނުން.
(ރ) ހަދިޔާ ބަލައިގަތުމާއި ހަދިޔާ ދިނުމާގުޅޭ އުސޫލުތައް ކަ ނޑައެޅުން.
(ބ) މެންބަރުންގެ މާލީ ބަޔާން ހުށަހެޅުމުގެ އުސޫލުތަކާއި ހަމަތައް ކަ ނޑައަޅައި،
ތަންފީޒުކުރުން.
ޚާއްޞަ 98. ސަރުކާރުގެ އިދާރާތަކާގުޅޭ ކޮމިޓީތަކުގެ ތެރެއިން އަންނަނިވި ކޮމިޓީތަކަށް ޚާއްޞަ
މަސްއޫލިއްޔަތު
މަސްއޫލިއްޔަތުތަކެއް ލިބިގެންވެ އެވެ. އެ ކޮމިޓީތަކަކީ، ސަރުކާރުގެ ވަކި އިދާރާއަކަށް އެ
ލިބިގެންވާ
ކޮމިޓީގެ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ދާއިރާ ހަނިވެގެންނުވާ އަދި ސަރުކާރުގެ ހުރިހާ
ކޮމިޓީތައް
އިދާރާތަކަށްވެސް އެ ކޮމިޓީގެ ބާރު ހިނގާނެގޮތަށް މަސްއޫލިއްޔަތު ރޭވިފައިވާ
ކޮމިޓީތަކެވެ.
(ހ) ގަވާއިދު ކޮމިޓީ
(ށ) މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީ
(ނ) ސަރުކާރުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރާ މިންވަރު ބަލާ ކޮމިޓީ
ގަވާއިދު ކޮމިޓީ 99. ގަވާއިދު ކޮމިޓީގެ މަސްއޫލިއްޔަތަކީ، ޢާންމުން ޢަމަލުކުރުމަށްޓަކައި، ސަރުކާރުގެ
އިދާރާތަކުން ތައްޔާރުކުރާ ގަވާއިދުތަކާ ގުޅޭގޮތުން އަންނަނިވި ކަންކަން ކުރުމެވެ.
(ހ) ސަރުކާރުގެ އިދާރާތަކުން ތަޢާރުފުކުރާ ގަވާއިދުތަކާއި އުސޫލުތަކާއި ޢާންމުން
67

ޢަމަލުކުރަންޖެހޭ އެންގުންތައް ތަޢާރުފުކުރަމުން ގެންދަނީ ޤާނޫނުއަސާސީއާއި
ޤާނޫނުގެ ދާއިރާގެ ތެރޭގައި، އެ އިދާރާތަކަށް ލިބިފައިވާ އިޚްތިޔާރުގެ
ތެރޭގައިތޯ ބެލުން.
(ށ) ސަރުކާރުގެ އިދާ ރާއަކުން ހަދާ ގަވާއިދަކުން ޓެކުހަކަށް ބެލެވޭ އެއްޗެއް ނަގާތޯ
ބެލުން.
(ނ) ސަރުކާރުގެ އިދާރާއެއްގެ ގަވާއިދުގައި، ސީދާ ނުވަތަ ނުސީދާގޮތުން، ޝަރުޢީ
ކޯޓުތަކުގެ ބާރު ކަ ނޑުވާލުމަށް މަގުފަހިވާ އުސޫލެއް އޮތްތޯ ބެލުން.
(ރ) ކުރިން ހިނގާނިމިފައިވާ ކަމަކަށް ބާރުލިބިދޭ ގޮތަށް، ސަރުކާރުގެ އިދާރާއެއްގެ
ގަވާއިދުގައި، އުސޫލެއް ކަ ނޑައަޅާފައިވޭތޯ ބެލުން.
(ބ) ޤާނޫނުއަސާސީން ނުވަތަ ޤާނޫނަކުން ލިބިނުދޭ ބާރެއް ސަރުކާރުގެ އިދާރާއެއްގެ
ގަވާއިދުން ލިބިގެންފައިވޭތޯ ބެލުން.
(ޅ) ސަރުކާރުގެ އިދާރާއެއްގެ ގަވާއިދު އޮތްގޮތުން، ނުވަތަ އެ ގަވާއިދުން
ހާސިލުކުރަން އުޅޭ ބޭނުމުގެ ސަބަބުން، އެ ގަވާއިދު އިޞްލާޙުކުރަންޖެހޭތޯ
ބެލުން.
(ކ) އެޓަރނީ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން ކުރާ މަސައްކަތްތައް ބެލުން.
(އ) މި މާއްދާގެ (ހ) އިން (ކ) އަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަމާގުޅޭ ގޮތުން،
ކޮމިޓީގެ ރިޕޯޓު ތައްޔާރުކޮށް، މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުން.
މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީ 022. (ހ) މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ މަސްއޫލިއްޔަތަކީ، ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތާ ގުޅޭގޮތުން
އަންނަނިވި ކަންކަން ކުރުމެވެ.
-0 ސަރުކާރުގެ އިދާރާތަކުން ކުރާ އެކިއެކި ޚަރަދަކީ ޤާނޫނު ހުއްދަކުރާ
ގޮތުގެމަތިން އަދި މަޖިލީހުން ފާސްކޮށްފައިވާ ބަޖެޓާ އެއްގޮތްވާ
ގޮތުގެމަތިން ކުރާ ޚަރަދުތަކެއްތޯ ބެލުން.
-0 މަޖިލީހުން ފާސްކުރާ ފައިސާގެ ޢަދަދުތައް ހޭދަކުރެވިގެން ނުވަތަ
ޚަރަދުކުރެވިގެން ދަނީ އެކަންކަމަށްތޯ ބެލުން.
68

-3 ސަރުކާރުގެ އިދާރާތަކުގެ މާލީ ހިސާބުތައް ދިރާސާކުރުން.
-4 ސަރުކާރު ހިއްސާވާ ކުންފުނިތަކާއި ވިޔަފާރި އިދާރާތަކުގެ މާލީ
ހިސާބުތައް ދިރާސާކުރުން.
-1 ސަރުކާރުގެ މިނިވަން އިދާރާތަކުގެ މާލީ ހިސާބުތައް ދިރާސާކުރުން.
-6 އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލްގެ އެކިއެކި ރިޕޯޓުތައް ދިރާސާކުރުމާއި އަޅަންޖެހޭ
ފިޔަވަޅުތައް ފާހަގަކޮށް، ސަރުކާރުގެ ކަމާބެހޭ އިދާރާތަކަށް އެންގުން.
-0 ހުއްދަކޮށްފައިވާ މިންވަރަށްވުރެ އިތުރަށް ފައިސާ ޚަރަދުކޮށްފައިވާ
ކަމުގައިވާނަމަ، އެގޮތަށް ފައިސާ ޚަރަދުކުރަންޖެހުނު ސަބަބާއި ޙާލަތު
ކޮމިޓީން ބެލުން.
-8 ސަރުކާރަށް ލޯނު ނެގުމާއި ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ގެރެންޓީ ދިނުމުގައި
މަޖިލީހުގެ ފަރާތުން އަދާކުރަންޖެހޭ ދައުރާގުޅިގެން ކުރަންޖެހޭ
ކަންކަން ކުރުން.
-9 މޯލްޑިވްސް މަނިޓަރީ އޮތޯރިޓީއާއި އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން ކުރާ
މަސައްކަތްތައް ބެލުން.
-10 ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ކަ ނޑައަޅަންޖެހޭ މުސާރަތައް ކަ ނޑައެޅުން.
-00 މި ގަވާއިދުގެ ޖަދުވަލު 0 ގައި ބަޔާންވެގެންވާ ސަރުކާރުގެ
އިދާރާތަކުންނާއި، މުސްތަޤިއްލު ކޮމިޝަންތަކުންނާއި އަދި
މުސްތަޤިއްލު މަޤާމުތަކުން އަދާކުރާ ނުވަތަ ހިންގާ ދައުލަތުގެ
އެންމެހައި މާލިއްޔަތާ ގުޅޭ ކަންކަން ބަލައި ދިރާސާކުރުން.
-12 މި މާއްދާގެ 0 ން 00 ށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަމުގެ މައްޗަށް،
ކޮމިޓީގެ ރިޕޯޓު ތައްޔާރުކޮށް މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުން.
(ށ) ކޮމިޓީގެ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ ސަރުކާރު ހިއްސާވާ
ކުންފުނިތަކާއި ވިޔަފާރި އިދާރާތަކުގެ އަހަރު ހިސާބުތައް ބަލާނީ، އަންނަނިވި
މިންގަ ނޑުތަކުގެ އަލީގައެވެ.
69

-0 ކުންފުނިތަކާއި، ވިޔަފާރި އިދާރާތައް ހިނގަމުންދަނީ، ނުވަތަ
ހިންގަނީ، ހަރުދަނާ ވިޔަފާރީގެ އުސޫލުންތޯ ބެލުން.
-0 ކުންފުނިތަކުގެ ނުވަތަ ވިޔަފާރި އިދާރާތަކުގެ ހިންގުން އިތުރަށް
ހަރުދަނާކުރުމަށް، އެއްވެސް މަސައްކަތެއް ކޮށްފައިވޭތޯ ބެލުން.
-3 ކުންފުނިތަކުގެ ނުވަތަ ވިޔަފާރި އިދާރާތަކުގެ މާލީ ޙާލަތު ދަނީ
އަހަރުން އަހަރަށް ހަރުދަނާ ވަމުންތޯ ނުވަތަ ނިކަމެތި ވަމުންތޯ
ބެލުން.
-4 ކުންފުނިތަކުގެ ނުވަތަ ވިޔަފާރި އިދާރާތަކުގެ ބަޖެޓު އެކަށައަޅާފައިވާ
ގޮތަށް ބަލާއިރު، އާދަޔާ ޚިލާފު ބޮޑު އައިޓަމެއް ފާހަގަވޭތޯ ބެލުމާއި،
އެގޮތަށް ފާހަގަވާނަމަ، އެއީ ކޮން ކަމަކަށް އެކަށައަޅާފައިވާ ޚަރަދެއްތޯ
ބެލުން.
-1 ކުންފުނިތަކުގެ ނުވަތަ ވިޔަފާރި އިދާރާތަކުގެ އޮޑިޓްކޮށްފައިވާ އަހަރު
ހިސާބުތައް ބެލުމާއި، އެ އިދާރާތަކުގެ ހިސާބު ބެލެހެއްޓުމާއި،
އެތަންތަން އޮޑިޓްކުރުމުގެ ކަންތައް ހިނގަނީ ހިސާބު ބެލެހެއްޓުމާއި
އޮޑިޓުކުރުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާ އުސޫލާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިންތޯ
ބެލުމާއި، އުސޫލަށް ތަބާނުވާ ކުންފުނިތަކާއި ވިޔަފާރި ތަންތަން
ފާހަގަކުރުން.
-6 ކުންފުނިތަކުން ނުވަތަ ވިޔަފާރި ތަންތަނުން ނަގާފައިވާ ލޯނާއި،
ސަރުކާރުގެ ގަރަންޓީގެ ދަށުން އެތަންތަނުން ނަގާފައިވާ ލޯނުގެ
ނިސްބަތް ބެލުމާއި، އެ ލޯނުގެ މަޤްޞަދު ހާސިލުވަމުންދާ މިންވަރު
ބެލުން.
-0 ކުންފުނިތަކުގެ ނުވަތަ ވިޔަފާރި އިދާރާތަކުގެ ހިއްސާގެ ފައިދާ
އަހަރުން އަހަރަށް ދައްކަމުންގޮސްފައިވާ ގޮތް ބެލުން.
-8 ކުންފުނިތަކުގެ ނުވަތަ ވިޔަފާރި އިދާރާތަކުގެ ތެރެއިން އެކަށީގެންވާ
70

ފައިދާ ނުލިބޭ ތަންތަނުން އިޞްލާޙީ ފިޔަވަޅުތައް އަޅާފައިވޭތޯ
ބެލުމާއި، އެ ފިޔަވަޅުތައް އެޅުމުން ލިބޭ ނަތީޖާތައްވެސް
ދިރާސާކުރުން.
-9 ކުންފުނި ހިންގުމުގައި ކަމާބެހޭ ޤާނޫނާއި ކުންފުނީގެ ހިންގާ
ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން، ބޯޑުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރަމުން ދޭތޯ
ބެލުމާއި ބޯޑުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމަށް އެއްވެސް ހުރަހެއް އޮތްތޯ
ބެލުމާއި، ކުންފުނީގެ މުއާމަލާތްތައް ހިނގަމުންދާނީ، ކުންފުނީގެ
ހިންގާ ގަވާއިދާއި، ބޯޑުގެ ނިންމުންތަކާ އެއްގޮތަށްތޯ ބެލުން.
-02 މި މާއްދާގެ 0 ން 9 ށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަމުގެ މައްޗަށް،
ކޮމިޓީގެ ރިޕޯޓު ތައްޔާރުކޮށް މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުން.
މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 020. (ހ) މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީއަށް ބަޖެޓު ލިބޭތާ 0 ދުވަހުގެތެރޭގައި ބަޖެޓުގެ އަންނަނިވި
ޚާއްޞަ
ކަންކަމާ ބެހޭގޮތުން ޢާންމު ބައްދަލުވުމެއް ބާއްވަންވާނެއެވެ.
މަސްއޫލިއްޔަތު
-0 ސަރުކާރުން ހުށަހަޅާފައިވާ ޢާންމު ބަޖެޓަރީ ސިޔާސަތުތަކާއި މާލީގޮތުން
ނުވަތަ އިޤްތިޞާދީގޮތުން ވާނޭކަމަށް ބަޖެޓު ހުށަހެޅުމުގައި
ޤަބޫލުކޮށްފައިވާ ކަންތައްތައް؛ އަދި
-0 އެ ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައިވާ ޢަދަދުތައް ހިމެނުމުގައި ވަކިގޮތަކަށް
އިޤްތިޞާދީގޮތުން ނުވަތަ މާލީގޮތުން ހިނގާނެކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވާ
ކަންތައްތައް.
(ށ) ބުނެވިދިޔަގޮތަށް ބަޖެޓު ދިރާސާކުރުމުގައި މާލީ ވަޒީރާއި މޯލްޑިވްސް މަނިޓަރީ
އޮތޯރިޓީގެ ގަވަރުނަރާއި އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް އަދިވެސް ކޮމިޓީއަށް މުހިންމުކަމަށް
ފެންނަ އެހެން ފަރާތްތައް ހާޒިރުކޮށް އެ ފަރާތްތަކުން ދެކޭގޮތް ސާފުކުރުމުގެ
އިޚްތިޔާރު ކޮމިޓީއަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
(ނ) އެހެންގޮތަކަށް މި ގަވާއިދުގެ އެހެން މާއްދާއެއްގައި ބަޔާންކޮށްފައިވީނަމަވެސް،
ބުނެވިދިޔަ ގޮތުގެމަތިން ބާއްވާ ކޮމިޓީގެ ބައްދަލުވުންތައް ބާއްވާނީ ޤައުމީ
71

ސަލާމަތުގެ ކަމެއް ހިމެނޭކަމަށްޓަކައި، ހަމައެކަނި އެ ސަބަބަށްޓަކައި، ކޮމިޓީގެ
ބައްދަލުވުންތައް ސިއްރު ބައްދަލުވުންތަކެއްގެ ގޮތުގައި ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށް
ކޮމިޓީން ފާސްނުކުރާހާ ހިނދަކު ހުޅުވާލެވިފައިވާ ކޮމިޓީތަކެއްގެ ގޮތުގައެވެ.
(ރ) މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީން އިތުރަށް ބަލަންޖެހޭ ކަންތައްތަކެއްގެ ގޮތުގައި ކޮންމެ
އަހަރަކު ވަކި އިދާރާއަކަށް ދޫކުރެވިފައިވާ ބަޖެޓު އެ އިދާރާއިން
ބޭނުންކުރަމުންދާ ގޮތުގެ ދިރާސާތައް ކުރުމަށްފަހު ކަމާގުޅޭގޮތުން ފެންނަ ޚިޔާލު
ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.
(ބ) މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީން އުފުލަންޖެހޭ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ތެރޭގައި، އަހަރަކަށް
ހުށަހެޅޭ ބަޖެޓާ ގުޅޭގޮތުން ސަރުކާރުގެ އެކިއެކި އިދާރާތަކާއި ޢާންމު
ޚިޔާލުތަކާއި ޤައުމީ ފެންވަރުގައި މަސައްކަތްކުރާ އެކިއެކި ޖަމްޢިއްޔާތަކާއި
މެންބަރުންގެ ޚިޔާލު ކޮމިޓީއަށް ހޯދަންވާނެއެވެ. ކޮމިޓީން ކުރަމުންދާ
މަސައްކަތާ ބެހޭގޮތުން އެކިއެކި ރިޕޯޓުތައް އެކުލަވާލަންވާނެއެވެ. މަޖިލީހުގައި
ބަޖެޓުގެ ކަންކަން ހިންގަމުންގެންދާ އުސޫލުތައް ދާއިމީގޮތެއްގައި ދިރާސާކުރެވި
އެކަންކަން ހަރުދަނާކޮށް ނަތީޖާ ނެރެވޭ ގޮތެއްގައި އެކަންކަން ކުރިއަށް
ގެންދިޔުމަށް ހުށަހަޅަންޖެހޭ ޚިޔާލު ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ.
(ޅ) މަޖިލީހަށް ބަޖެޓު ހުށަހެޅޭތާ 0 ހަފްތާގެ ތެރޭގައި ދާއިމީ ހަމަކޮންމެ
ކޮމިޓީއަކުންވެސް މާލިއްޔަތު ކޮމޓީއަށް އަންނަނިވި ކަންކަމާ ގުޅޭގޮތުން
ރިޕޯޓެއް ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ.
-0 އެ ކޮމިޓީއެއްގެ މަސްއޫ ލިއްޔަތުގެ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ ކަންކަމާ
ގުޅޭގޮތުން ހުށަހެޅިފައިވާ ބަޖެޓާ ގުޅޭގޮތުން އެ ކޮމިޓީއަށް ފެންނަ
ޚިޔާލުތައް.
-0 އެ ބަޖެޓު ހުށަހެޅިފައިވާ އަހަރުގެ ތެރޭގައި އެ ކޮމިޓީގެ
މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ދާއިރާއާ ގުޅޭގޮތަުު ން ހިނގަމުންދާ ކަންކަމަށް
އިތުރު ޚަރަދު ބޭނުންވާކަމަށްވާނަމަ، ނުވަތަ ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޚަރަދަށް
އިތުރު ބަދަލުގެންނަންޖެހޭނެ ކަމަށްވާނަމަ އެކަން.
72

ސަރުކާރުގެ 020. ސަރުކާރުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރާ މިންވަރު ބަލާ ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތަކީ، އަންނަނިވި
މަސްއޫލިއްޔަތު
ކަންކަން ކުރުމެވެ.
ކޮމިޓީ
(ހ) ސަރުކާރުން ހިންގަމުންގެންދާ ސިޔާސަތުތަކާ އުސޫލުތަކާ ގަވާއިދުތަކާ
ޕްރޮޖެކްޓްތަކާ މަސައްކަތްތަކާ ބެހޭގޮތުން ކަމާގުޅޭ ޤާނޫނުތަކުގައި
ބަޔާންވެގެންވާގޮތަށް އެކަންކަން ހިނގާތޯ ބެލުމަށްޓަކައި މަސައްކަތްކުރުން.
(ށ) ސަރުކާރުގެ ނިޒާމު އިޞްލާޙުކުރުމަށްޓަކައި ކުރާ ކަންތައްތައް ބަލައި،
އެކަންކަމާ ގުޅޭގޮތުން ފެންނަ ލަފާދިނުން.
(ނ) ސަރުކާރުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ސަރުކާރުން އަދާކުރާ މިންވަރު ބަލަމުންދިޔުން.
(ރ) މި އަކުރުގެ (ހ) އިން (ނ) އަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ބާރުތަކާ ގުޅޭގޮތުން
ހިންގަންޖެހޭ ތަޙްޤީޤުތައް ހިންގައި، ކުރަންޖެހޭ ދިރާސާކޮށް ސަރުކާރަށް
އަންގަންޖެހޭ އެންގުންތައް އެންގުން.
(ބ) ސަރުކާރުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ކޮމިޓީން ކުރާ ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި އަންނަނިވި
މަސައްކަތްވެސް ކުރަންވާނެއެވެ.
-0 ސަރުކާރުގެ ކަމާބެހޭ އިދާރާތަކުން އެކުލަވާލާ ޝާއިޢުކުރަމުންދާ އެކިއެކި
ރިޕޯޓުތައް ދިރާސާކުރުމަށްފަހު، އެ ރިޕޯޓުތަކުގައިވާގޮތުން ކުރިއަށް
ގެންދަންޖެހޭނެކަމަށް ކޮމިޓީއަށް ފާހަގަކުރެވޭަަ ކަންތައްތަކުގެ މައްޗަށް
ރިޕޯޓުތައް އެކުލަވާލުން.
-0 އިދާރީގޮތުން ސަރުކާރު ހިންގުމުގަޔާއި، ޤާނޫނުތައް ހެދުމުގެ ދާއިރާގައި
ޢަމަލުކުރުމުގެ އުސޫލުތައް ދިރާސާކުރުމަށްފަހު، ކަމާގުޅޭގޮތުން
ހުށަހަޅަންޖެހޭ އިޞްލާޙީ އެކިއެކި ޚިޔާލު ހުށަހެޅުން.
-3 ސަރުކާރާއި ބޭރު ޤައުމުތަކުގެ ސަރުކާރުތަކާ އޮންނަ ގުޅުން
ދިރާސާކުރުން.
-4 ރާއްޖޭގެ އެކިއެކި ކައުންސިލްތަކާއި ސަރަޙައްދީ އެކިއެކި ހިންގުމުގެ
73

އިންތިޒާމުތަކާ ދެމެދު ހުރި ގުޅުން ދިރާސާކުރުން.
-1 ދިވެހިރާއްޖެ މެންބަރަކަށްވެފައިވާ ބައިނަލްއަޤްވާމީ އެކިއެކި
ޖަމާޢަތްތަކާއެކު ދިވެހިރާއްޖޭން ގެންގުޅޭ ގުޅުން ދިރާސާކުރުން.
(ޅ) އެހެން ކޮމިޓީއަކަށް ޢާންމު އުސޫލެއްގެ ގޮތުން ލިބިފައިވާ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ
ދާއިރާއާ ގުޅުންހުރި ކަމަކާ ގުޅޭގޮތުންވެސް، އެއީ ސަރުކާރުގެ ހިންގުން
ހަރުދަނާކޮށް އިޞްލާހުކުރުމާ ގުޅުންހުރިކަމެއް ކަމުގައިވާނަމަ، އެ ކޮމިޓީގެ
ހުއްދައެއް ހޯދުމަކާ ނުލައި، ސަރުކާރުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރާ މިންވަރު
ބަލާ ކޮމިޓީއަށްވެސް އެކިއެކި ތަޙްޤީޤުތައްކޮށް ދިރާސާތައް ކުރެވިދާނެއެވެ.
އަދި އެފަދަ ދިރާސާތަކުން ފެންނަ ކަންކަން އެކަމެއްގެ މަސްއޫލިއްޔަތާ
ސީދާގުޅޭ ކޮމިޓީއަކާ ހިއްސާ ކުރެވިދާނެއެވެ. މި މާއްދާގައި މިހެން
އޮތްނަމަވެސް ޤާނޫނުއަސާސީގެ 040 ވަަ ނަަ މާއްދާގެ ދަށުން އުފެދިފައިވާ
ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީގެ ދާއިރާގެ މަސަ އްކަތްތަކެއް މިކޮމިޓީއަކުން
ނުބެލޭނެއެވެ.
ޖަދުވަލު 0 ގެ 023. އަންނަނިވި ކޮމިޓީތަކަކީ މި ގަވާއިދުގެ ޖަދުވަލު 0 ގައި އެ ކޮމިޓީތަކާ ގުޅޭގޮތުން
ކޮމިޓީތައް
ބަޔާންކޮށްފައިވާ ސަރުކާރުގެ އިދާރާތަކުން ހިންގާ ކަންކަން ބަލަހައްޓާނެ ކޮމިޓީތަކެވެ. އެ
"
ކޮމިޓީތަކަށް ޖުމްލަގޮތެއްގައި އިޝާރާތްކުރާނީ ސަރުކާރުގެ އިދާރާތަކާއި މިނިވަން
"
މުސްތަޤިއްލު މުއައްސަސާތަކާ ގުޅޭ ކޮމިޓީތައް މިހެންނެވެ.
(ހ) އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީ
(ށ) އިޖްތިމާޢީ ކޮމިޓީ
(ނ) ޤައުމީ ސަލާމަތުގެ ކޮމިޓީ
(ރ) މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކަންތައްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީ
(ބ) ޤައުމީ ތަރައްޤީގެ ކޮމިޓީ
(ޅ) ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާ ބެހޭ ކޮމިޓީ
74

ޖަދުވަލު 0 ގެ 024. ޖަދުވަލު 0 ގައި ހިމެނޭ ކޮމިޓީތަކުން އަދާކުރާނީ އަންނަނިވި މަސްއޫލިއްޔަތުތަކެވެ.
ކޮމިޓީތަކުން
ކުރާނެ ކަންކަން
(ހ) ކޮމިޓީގެ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ ސަރުކާރުގެ އިދާރާތަކުން
ހުށަހަޅާ ބިލުތައް ދިރާސާކޮށް، ފުރިހަމަކޮށް، މަޖިލީހުން ރިޢާޔަތްކޮށްދިނުން
އެދި ހުށަހެޅުން.
(ށ) ކޮމިޓީގެ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ ސަރުކާރުގެ އިދާރާތަކުގެ އަހަރު
ރިޕޯޓުތައް ދިރާސާކޮށް، އިޞްލާޙުކުރަންޖެހޭ ކަންކަން ފާހަގަކޮށް އެ ކަންކަން
އެންގުން.
(ނ) ކޮމިޓީގެ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ ސަރުކާރުގެ އިދާރާތަކުން
ހުށަހަޅާ މައްސަލަތައް ދިރާސާކޮށް، އެކަންކަމުގައި ކުރިއަށް ދެވިދާނެގޮތުގެ
ލަފާދިނުން.
(ރ) ކޮމިޓީގެ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ ސަރުކާރުގެ އިދާރާތަކާ
ބައްދަލުކޮށް، އެ އިދާރާތަކުން ހިންގާ ކަންކަމާ ބެހޭގޮތުން މަޢުލޫމާތު ހޯދައި،
ސުވާލުކޮށް، އެ ދާއިރާތަކުން ކުރަންޖެހޭ ކަންކަން އެ ދާއިރާތަކުން
ކުރަމުންދާގޮތް ބަލައި، އިޞްލާޙުކުރަންޖެހޭ ކަންކަން ބަޔާންކޮށްދިނުން.
ދާއިރާގެ 021. ދާއިމީ ކޮންމެ ކޮމިޓީއަކަށްވެސް، އަންނަނިވި ކަންކަމާ ގުޅިގެން، ސަރުކާރުގެ
މަސްއޫލިއްޔަތު
ފަރާތްތަކުން ޢަމަލުކުރާގޮތް ބަލައި، އެމީހުންގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އުފުލާ މިންވަރު
ވަޒަންކުރުން
ވަޒަންކުރުމުގެ ބާރު ލިބިގެންވެއެވެ.
(ހ) އެކިއެކި ޤާނޫނުތައް ތަންފީޒުކުރެވެމުންދާގޮތާއި ހިނގަމުންދާ ގޮތާއި އޭގެ ނަތީޖާ
ދައްކާގޮތް ދެނެގަނެ ވަޒަންކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން.
(ށ) ވަގުތާއި ޙާލަތަށް ވަޒަންކޮށް ބެލުމަށްފަހު، ހިނގަމުންދާ ޤާނޫނަކަށް
އިޞްލާޙުގެނައުމާ ގުޅޭގޮތުން، ނުވަތަ އެފަދަ ޤާނޫނެއް އުވާލުމާ ގުޅޭގޮތުން
ނުވަތަ އަލަށް ޤާނޫނެއް ތަޢާރުފުކުރުމުގެ ބޭނުމެ އް އޮތްތޯ ބެލުމުގެގޮތުން.
(ނ) ޤާނޫނުތައް އެކުލަވާލުމާއި ޤާނޫނުތައް ތަޢާރުފުކުރުމާއި ހުރި ޤާނޫނުތަކަށް
75

އިޞްލާޙު ގެނައުމާއި އިތުރު ޤާނޫނުތައް ހެދުމާ ގުޅޭގޮތުން.
(ރ) ކޮމިޓީއެއްގެ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ދާއިރާއާ ގުޅިގެން އުފެދި ހިނގަމުން އަންނަ
ޤާނޫނުތައް ޙަޤީޤަތުގައިވެސް ހިނގަނީ މަޖިލީހުގެ ނިޔަތް އެކަމުގައި
އޮތްގޮތަށްތޯ ބެލުމާއި، އެގޮތުން ބަލާއިރު އެއްވެސް ޤާނޫނެއް ކުރިއަށް
ގެންދަންޖެހޭތޯ ނުވަތަ އެއްވެސް ޤާނޫނަކަށް ބަދަލެއް ގެންނަންޖެހޭތޯ ނުވަތަ
އިޞްލާހެއް ގެންނަންޖެހޭތޯ ނުވަތަ އުވާލަންޖެހޭތޯ ނުވަތަ ދާއިރާ
ހަނިކުރަންޖެހޭތޯ ބެލުމާގުޅޭގޮތުން.
(ބ) ކޮމިޓީއެަެ އްގެ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ ކަންކަމާގުޅޭ ޤާނޫނުތަކާއި
އެކިއެކި ޕްރޮގްރާމްތައް ހިންގަމުން ގެންދަނީ އެކަންކުރަން ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ ނިޔަތް އޮތްގޮތަށްތޯ ނުވަތަ އޭގެން ނުކުންނަ ނަތީޖާއަކީ މަޖިލީ ހުގެ
ނިޔަތް އޮތްގޮތަށް ނުކުންނަ ނަތީޖާއެއްތޯ ކަ ނޑައެޅުމާ ގުޅޭގޮތުން.
(ޅ) ކޮމިޓީއެއްގެ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ދާއިރާގެތެރޭގައި ހިމެނޭ އެކިއެކި ރަސްމީ
އިދާރާތައް އިންތިޒާމުކުރެވިފައިވަނީ އަދި ހިނގަމުންދަނީ އަދި އެފަރާތްތަކުން
ހިންގަންޖެހޭ އެކިއެކި ޤާނޫނުތައް ހިންގަމުންގެންދަނީ ނުވަތަ މަޝްރޫޢުތައް
ނުވަތަ ޕްރޮގްރާމްތައް ހިންގަމުންގެންދަނީ މަޖިލީހުގެ ނިޔަތް އެކަމުގައި
އޮތްގޮތަށްތޯ ބަލައި، ކަށަވަރުކުރުމުގެގޮތުން.
(ކ) ޙާލަތާއި ވަގުތަށް ބަލައި، އިތުރު ޤާނޫނުތަކެއް ތަޢާރުފުކުރަންޖެހޭތޯ ނުވަތަ
ކޮމިޓީގެ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ ކަންކަން ރަނގަޅަށް ކުރިއަށް
ގެންދިޔުމަށްޓަކައި އިތުރު ޤާނޫނެއް ބޭނުންވޭތޯ ނުވަތަ ހުރި ޤާނޫނުތަކަށް
އެއްވެސް އިޞްލާޙެއް ގެންނަންޖެހޭތޯ ބެލުމުގެގޮތުން.
(އ) ކޮމިޓީގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ދާއިރާއާ ގުޅޭގޮތުން ކުރިއަށް އޮތްތާނގައި ކަން
ހިނގާފާނެ ގޮތެއްގެ އަންދާޒާތައް އެކުލަވާލުމުގެގޮތުން.
(ވ) ކޮމިޓީއެއްގެ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ ކަމަކާގުޅިގެން، ހިނގަމުންދާ ޓެކްސް ނެގުމުގެ
ސިޔާސަތުތަކުގެ ސަބަބުން، އެކަންކަމަށް ކުރާ އަސަރު ދިރާސާކޮށް
76

ވަޒަންކުރުމަށްފަހު، ފެންނަގޮތް މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުން.
ވަގުތީ ކޮމި ޓީ 026. ވަގުތީ ކޮމިޓީއަކީ، މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅޭ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން، މަޖިލީހުގެ ދާއިމީ
ކޮމިޓީއަކުން ބެލުމުގެ ބަދަލުގައި، އެކަމަށްޓަކައި ހޮވޭ ވަގުތީ ކޮމިޓީއަކުން ބެލުމަށް
މަޖިލީހަށް ފެންނަ ކަންކަން ބެލުމަށް އެކުލަވާލެވޭ ކޮމިޓީއެކެވެ.
ކޮމިޓީތައް 020. (ހ) މަޖިލީހުގެ އެންމެހާ ދާއިމީ ކޮމިޓީތަކާއި ވަގުތީ ކޮމިޓީތަކާއި މަޖިލީހުގެ
ޢައްޔަންކުރު ން
ކޮމިޓީތައް ކަ ނޑައަޅާނީ މަޖިލީހުން ފާސްކުރާ ގޮތެއްގެމަތިންނެވެ. އަދި
މެންބަރަކު ކޮމިޓީއަށް ޢައްޔަންކުރުމަށްފަހު، އެ މެންބަރަކު އެ ކޮމިޓީއަކުން
ވަކިކޮށް އެ މެންބަރުގެ ބަދަލުގައި އެހެން މެންބަރަކު ޢައްޔަންކުރުމުގެ
އިޚްތިޔާރު ނުވަތަ އެ މެންބަރުގެ އިތުރަށް އެހެން މެންބަރަކު، އެ ކޮމިޓީގައި
ހިމެނުމުގެ އިޚްތިޔާރުވެސް މަޖިލީހަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
(ށ) މަޖިލީހުން އެހެންގޮތަކަށް ކަ ނޑަނާޅާހާހިނދަކު، ނުވަތަ މި ގަވާއިދުގައި
އެހެންގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާހާހިނދަކު، ކޮމިޓީގެ މެންބަރުން
ކަ ނޑައެޅުމުގައި މަޖިލީހުގައި އެކިއެކި ޕާޓީތައް ނިސްބަތްވެފައިވާ ގޮތް އެއީ
ހަމައެއްކަމުގައި ބަލައި، ކޮމިޓީ އެކުލަވާލާނީ ހަމަކޮންމެ ކޮމިޓީއެއްގައިވެސް އެ
ހަމަ ތަމްސީލުވާ ގޮތެއްގެ މަތިންނެވެ. މިގޮތަށް ޢަމަލުކު ރުމުގައި، ސިޔާސީ
ޕާޓީތަކަށް ނިސްބަތްނުވާ މެންބަރުންނަށްވެސް އެކަށީގެންވާ ވަޒަންހަމަ
ފުރުޞަތުތަކެއް ދިނުމަށް މަޖިލީހުން މަސައްކަތްކުރަންވާނެއެވެ.
ސިއްރު 028. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ދާއިމީ ކޮމިޓީތަކާއި ވަގުތީ ކޮމިޓީތަކާއި ޚާއްޞަ ކޮމިޓީތައް
ބައްދަލުވުން
ބައްދަލުކުރާހިނދު، އެއިން އެއްވެސް ކޮމިޓީއެއްގެ ބައްދަލުވުމެއް ސިއްރު
ބައްދަލުވުމެއްގެގޮތުގައި ކުރިއަށްގެންދަން ބޭނުންކަމަށްވާނަމަ، މި ގަވާއިދުގެ 34 ވަނަ
މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއް
ސިއްރުކުރުމަށް ހުއްދަކޮށްފައިވާ ސަބަބުތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، އަދި ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއް ސިއްރު ޖަލްސާއެއްގެ ގޮތުގައި ކުރިއަށް ގެންދިޔުމުގައި
ޢަމަލުކުރާނެ އުސޫލުތައް ކަމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލުތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް،
ސިއްރު ބައްދަލުވުމެއްގެގޮތުގައި ކުރިއަށް ގެންދެވިދާނެއެވެ.
77

ކޮމިޓީއަށް 029. ކޮމިޓީގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުު ރުަމަށްޓަކައި އަންނަނިވި ބާރުތައް ކޮމިޓީއަށް
ލިބިގެންވާ ޢާންމު
ލިބިގެންވެއެވެ.
ބާރުތައް
(ހ) ކޮމިޓީން ކަ ނޑައަޅާ ދުވަހާއި ވަގުތުގައި ކޮމިޓީގެ ބައްދަލުވުންތައް ބޭއްވުމާއި،
ރާއްޖޭގެ ސަރަޙައްދުގެ ތެރޭގައި ނުވަތަ ރާއްޖޭން ބޭރުގައި ކޮމިޓީގެ
ބައްދަލުވުންތައް ބޭއްވުމާއި، މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއް ހިނގަމުންދާ
ދުވަހެއްކަމުގައި ވީނަމަވެސް، މަޖިލީހުގެ ޗުއްޓީގެ ވަގުތެއްކަމުގައި ވީނަމަވެސް
ނުވަތަ މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއް ނެތް ދުވަހެއްކަމުގައި ވީނަމަވެސް، ކޮމިޓީތައް
ބޭއްވުން.
(ށ) އަމުރުކޮށްގެން މީހުން ހާޒިރު ކުރުމާއި އެމީހުންގެ ހެކިބަސް ހޯދުން.
(ނ) އެކިއެކި ފޮތްފޮތްތަކާއި ރެކޯޑާއި ލިޔުމާއި ސިޓީއާއި ތަކެތި ކޮމިޓީއަށް
ހުށަހެޅުމަށް އެންގުން.
06. ކޮމިޓީ އެކުލެވިގެންވާ ގޮތް
މެންބަރުން 002. (ހ) ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް ފިޔަވައި މަޖިލީހުގެ ކޮންމެ މެންބަރަކީވެސް،
މަޖިލީހުގެ ކޮންމެވެސް އެއް ކޮމިޓީއެއްގައި މެންބަރުކަން ކުރަންޖެހޭނެ
މީހެކެވެ.
(ށ) މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީތަކަށް މެންބަރުން ހުށަހަޅާނީ އެ މެންބަރުން ނިސްބަތްވާ
ޕާޓީތަކުގެ ޕާލިމެންޓަރީ ގްރޫޕް ލީޑަރެވެ. ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ނިސްބަތްނުވާ
މެންބަރުންގެ މަސްލަޙަތުތައް، ޙިމާޔަތް ކުރާނީ މަޖިލީހުގެ ރައީސެވެ.
(ނ) މެނެަް ބަރުންގެ ސުލޫކާބެހޭ ކޮމިޓީއަށް މެންބަރުން ހަމަޖައްސާނީ މަޖިލީހުގައި
ތަމްސީލުކުރާ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުު ގެަ ލީޑަރުންގެ މަޝްވަރާގެމަތިން، ސިޔާސީ
ޕާޓީތައް ތަމްސީލުކުރާ މެންބަރުންނާއި ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ނިސްބަތްނުވާ
މެންބަރުން ހިމެނޭގޮތަށެވެ.
ކޮމިޓީތަކަށް 000. (ހ) ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް އަލަށް އެކުލަވާލެވުމަށްފަހު ހިނގާ ފުރަތަމަ ދެ
މެންބަރުން
ހަފްތާގެ ތެރޭގައި ދާއިމީ ކޮމިޓީތަކަށް މެންބަރުން އިންތިޚާބުކުރަންވާނެއެވެ.
78

އިންތިޚާބުކުރުން ދާއިމީ ކޮމިޓީތަކަށް މެންބަރުން އިންތިޚާބުކުރުމުގައި ބަލާނީ، މަޖިލީހުގައި
ތަމްސީލުވާ ޕާޓީތަކުން އެކިއެކި ކޮމިޓީގައި ހިމެނުމަށް އެ ޕާޓީގެ އުސޫލުތައް
ނިޔާކުރާ ގޮތުގެމަތިން، މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅާ މެންބަރުންނެވެ. އަދި އެ
ކޮމިޓީތަކުގައި ސިޔާސީ ޕާޓީ ތަކަށް ނިސްބަތްނުވާ މެންބަރުން ހިމެނުމުގެ
މަސްލަޙަތު ޙިމާޔަތްކުރާނީ މެޖޯރިޓީ ލީޑަރާއި މައިނޯރިޓީ ލީޑަރު އެއްބަސްވާ
ގޮތެއްގެމަތިންނެވެ.
(ށ) ދާއިމީ ކޮމިޓީގެ މެންބަރެއްގެ ގޮތުގައި ހުންނަ މީހަކީ އޭނާ އެ ޢައްޔަންކުރި
ޕާޓީއެއްގެ މެންބަރެއްގެ ގޮތުގައި ހުރި މުއްދަތަކަށް އެ ކޮމިޓީގައި، އެ
މަޖިލީހުގެ ޢުމުރު ނިމެންދެން ހުންނާނެ މެންބަރެކެވެ. ވަކި ކޮމިޓީއަކަށް
މެންބަރަކު ޢައްޔަންކޮށްފައިވަނިކޮށް އެ މެންބަރު ޢައްޔަންކުރި ޕާޓީގެ
މެންބަރުކަމުން އޭނާ ވަކިވެއްޖެކަމަށްވާނަމަ، އެ ދާއިމީ ކޮމިޓީގެ
މެންބަރެއްކަމުގައި އޭނާ ހުރިހުރުން ނިމުމަކަށް އަންނާނެއެވެ.
(ނ) އެއްވެސް މެންބަރަކު ގިނަވެގެން ދެ ކޮމިޓީއަށްވުރެ ގިނަ ކޮމިޓީގައި
އެއްވަގުތެއްގައި ޚިދްމަތްކޮށްގެންނުވާނެއެވެ. އަދި ކުޑަ ކޮމިޓީތަކުގައި
މަސައްކަތްކުރުމުގައި، 4 ކުޑަ ކޮމިޓީއަށްވުރެ ގިނަ ކޮމިޓީގައި އެއް
މެންބަރަކު، އެއް ވަގުތެއްގައި މަސައްކަތްކޮށްގެންނުވާނެއެވެ. މި މާއްދާގެ
ބޭނުމަށް ޤާނޫނުއަސާސީގެ 040 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނާ ކޮމިޓީގެ މެންބަރުން
އިސްތިސްނާވެގެން ވެއެވެ.
(ރ) ކޮމިޓީއެއްގެ މެންބަރެއްގެ މަޤާމު ހުސްވެއްޖެކަމަށްވާނަމަ، އެ ހުސްވި
މަޤާމުގައި ހުރި މީހާ އިންތިޚާބުކުރި ޕާޓީގެ ފަރާތުން އެހެން ނަމެއް
ހުށަހަޅައިގެން އެމީހަކު އެ ކޮމިޓީގައި އަލުން ހިމަނަންވާނެއެވެ.
މުވައްޒަފުން 000. ކޮންމެ ކޮމިޓީއެއްގެވެސް އިދާރީ މަސައްކަތްތަކާއި ފަންނީ މަސައްކަތްތައް ކުރުމަށްޓަކައި
ހަމަޖެއްސުން
ގިނަވެގެން 3 މުވައްޒަފުން މަޖިލީހުގެ އިދާ ރާއިން ހަމަޖައްސައިދޭންވާނެއެވެ. އަދި
ކުރަންހުރި މަސައްކަތްތަކާ ގުޅޭގޮތުން ކޮންމެ ކޮމިޓީއަކަށްވެސް، ވަގުތީގޮތުން އިތުރު 1
މުވައްޒަފުން ހަމަޖެއްސުު މުަގެ ފުރުޞަތު އެ ކޮމިޓީއަކަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
79

ބައްދަލުވުން 003. މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީއެއްގެ ކޮންމެ ބައްދަލުވުމެއް ބޭއްވުމުގެ ކުރިން އެ ބައްދަލުވުމެއް
ޢާންމުކުރުން ބޭއްވޭ ތާރީޚާއި ތަނާއި އެދުވަހު ކުރެވޭނެ މަސައްކަތުގެ ތަފްސީލު ކޮމިޓީގެ
މެންބަރުންނަށް އަންގަންވާނެއެވެ. އަދި މިގޮތުން ބާއްވާ ބައްދަލުވުންތަކުގެ ތަފްޞީލު
ދަފްތަރުގައި ހިމަނަންވާނެއެވެ.
މަސައްކަތުގެ ޕްލޭން 004. (ހ) އަލަށް މަޖިލީހެއް އެކުލަވާލެވޭ ހިނދު، ލަސްވެގެން 0 މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި
އެކުލަވާލުން
ދާއިމީ ކޮންމެ ކޮމިޓީއަކުންވެސް އެ ކޮމިޓީއެއްގެ މަސައްކަތާ ގުޅޭގޮތުން
ސަރުކާރުގެ ދާއިރާތަކުން ޒިންމާ އުފުލަމުންދާގޮތް ބަލާނެގޮތުގެ ޕްލޭނެއް
މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ.
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާގޮތުގެމަތިން ޕްލޭން އެކުލަވާލުމުގައި ކޮންމެ
ކޮމިޓީއަކުންވެސް އަންނަނިވި ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތް ކުރަންވާނެއެވެ.
-0 ކޮމިޓީން ކުރަމުންދާ މަސައްކަތަކާ ގުޅޭގޮތުން އެހެން ކޮމިޓީއަކަށްވެސް
އެ މަސްއޫލިއްޔަތާ ގުޅުންހުރި ކަމެއް އުފުލުމުގެ ޒިންމާ
ހަވާލުކުރެވިފައިވާނަމަ، އެ ދެ ކޮމިޓީގެ ދެމެދުގައި ނުވަތަ
މަސްއޫލިއްޔަތު ފުށުއަރާގޮތަށްހުރި އެކިއެކި ކޮމިޓީތައް ގުޅިގެން
މަސައްކަތް ކުރުން.
-0 އެކިއެކި ޤާނޫނުތަކާއި ޕްރޮގްރާމްތަކާއި އެކިއެކި އިދާރާތަކުގެ ނަތީޖާއަށް
ބަލައި، ދިރާސާތައް ކުރާއިރު، އެ މަސްއޫލިއްޔަތާ ގުޅޭގޮތުން އެހެން
ކޮމިޓީއަކަށްވެސް އެއްވެސް މަސްއޫލިއްޔަތެއް ހަވާލުކުރެވިފައިވާނަމަ،
އެގޮތަށް މަސްއޫލިއްޔަތު ހަވާލުކުރެވިފައިވާ ކޮމިޓީތައް ގުޅިގެން އެ
މަސައްކަތްކުރުން.
-3 ސަރުކާރުގެ އެކިއެކި ގަވާއިދުތަކާއި އުސޫލުތަކާއި އެންގުންތަކާއި
އެކިއެކި ކޯޓުތަކުގެ އަމުރުތަކަށް ބަލާއިރު އެއް މާނައަށްވުރެ ގިނަ މާނަ
ދޭހަވާގޮތަށް ނުވަތަ ހަމައެއްނެތި އިޚްތިޔާރުގެ ދާއިރާ ފުޅާވެގެންދާގޮތަށް
ނުވަތަ އެއްވެސް އުސޫލެއް ނެތްގޮތަށް ނުވަތަ ފަރުދުންގެ މައްޗަށް
ފައިސާގެ ބުރަކަން ވެރިވާގޮތަށް ހުރި އެކިއެކި މައްސަލަތައް
80

ދިރާސާކުރުން.
-4 އެ ކޮމިޓީއެއްގެ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ އެންމެހާ ޤާނޫނުތަކާއި
ޕްރޮގްރާމްތަކާއި އިދާރާތަކުގެ މަސައްކަތާއި ނަތީޖާ މަދުވެގެން ކޮންމެ 1
އަހަރަކުން އެއްފަހަރު ފުރިހަމައަށް ދިރާސާކުރެވޭނެގޮތަށް މަސައްކަތް
އެކުލަވާލުން.
-1 ސަރުކާރުން ހިންގާ އެކިއެކި ޕްރޮގްރާމްތައް ހިންގުމުގައި މަޤްޞަދާއި
މަސައްކަތް ފުށުނާރާނެގޮތަކަށް އެކިއެކި ޕްރޮގްރާމްތައް ހިންގޭނެގޮތަށް
ކަންކަން ރޭވިފައިވޭތޯ ކަށަވަރުކުރުން.
(ނ) ދާއިމީ ކޮމިޓީތަކުން މަސައްކަތްކުރިއަށް ގެންދާނެގޮތުގެ ޕްލޭން
އިޢުލާނުކުރުމުން، ގިނަވެގެން 0 ހަފްތާގެ ތެރޭގައި، މަޖިލީހުގެ ރައީސާއި
މަޖިލީހުގައި ތަމްސީލުކުރާ ޕާޓީތަކުގެ ލީޑަރުންނާއި ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް
ނިސްބަތްނުވާ މެންބަރުންނާއި ގުޅިގެން މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުމެއް
ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ. އެއީ، ކޮމިޓީތަކުން ހުށަހަޅާފައިވާ ގޮތަށްވުރެވެސް
ފުރިހަމައަށް އެކަން ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށް، އިތުރު ހުށަހެޅުމެއް މަޖިލީހުގެ
މެންބަރުންގެ ތެރޭގައި އޮތްނަމަ، އެ ހުށަހެޅުމެއް ހުށަހެޅުމަށް
ފުރުޞަތުދިނުމަށެވެ.
ކޮމިޓީތަކުގެ 001. (ހ) މި ގަވާއިދަށް ޢަމަލުކުރަން ފަށާތާ 0 ހަފްތާގެތެރޭގައި މި ގަވާއިދުގައިވާ
އިންތިޤާލީ
ގޮތުގެމަތިން ކޮމިޓީތައް އެކުލަވާލައި ނިންމަންވާނެއެވެ. އަދި މަޖިލިސް
އުސޫލުތައް
އެކުލަވާލުމާވިދިގެން، ކޮމިޓީތަކުން ކުރަންޖެހޭނެކަމަށް ބުނެފައިވާ ކަންކަން މި
ގަވާއިދަށް ޢަމަލުކުރަންފަށާ ތާރީޚުންފެށިގެން 0 މަސް ދުވަހުގެތެރޭގައި ކޮށް
ނިންމަންވާނެއެވެ.
(ށ) މި ގަވާއިދަށް ޢަމަލުކުރަން ފެށުމާއި ހަމައަށް 00 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުންކޮށްފައިވާ މަސައްކަތްތައް މި ގަވާއިދުގެ ދަށުން އުފެދޭ ކޮމިޓީތަކުގެ
މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ގޮތުގައި ހިމެނޭ ބައިތައް، އެކަމަކާ ގުޅޭ ކޮމިޓީއަކަށް
ބަދަލުވީއެވެ.
81

00. ވަގުތީ ކޮމިޓީ
ވަގުތީ ކޮމިޓީ 006. (ހ) މަޖިލީހުން ފާސްކުރާ ފާސްކުރުމަކުން، ވަކިމައްސަލައެއް ދިރާސާކޮށް
ބެލުމަށްޓަކައި ވަގުތީ ކޮމިޓީއެއް އުފެއްދިދާނެއެވެަެ. އެއީ އެ ކޮމިޓީއަށް
ހަވާލުކުރެވޭ މަސައްކަތް މަޖިލީހުގެ ދާއިމީ ކޮމިޓީގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކުގެ
ތެރޭގައި ހިމެނިފައިވީނަމަވެހެވެ.
(ށ) ވަގުތީ ކޮމިޓީތަކުގައި ހިމެނިގެންވާނީ، މެންބަރުންގެ ތެރެއިން، މަޖިލީހުން
ކަ ނޑައަޅާ ޢަދަދަކަށް، މި މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން
ހޮވޭ މެންބަރުންނެވެ. ވަގުތީ ކޮމިޓީތަކުގައި ހިމެނޭނީ މަޖިލީހުގެ ދާއިމީ
ކޮމިޓީއެއްގައި ހިމެނޭ މެންބަރުންނެވެ.
(ނ) ވަގުތީ ކޮމިޓީތަކުގައި ތިބުމަށް އެދޭ މެންބަރުންގެ ޢަދަދާއި މެންބަރުންގެ ނަން
ހުށަހަޅާނީ، މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގައި، މެންބަރުންނެވެ. އެގޮތުން ފުރަތަމަ
ކަ ނޑައަޅާނީ، ކޮމިޓީގައި ހިމެނެންވާނެ މެންބަރުންގެ ޢަދަދެވެ. އެއަށްފަހު، އެ
ޢަދަދަށް އެ ކޮމިޓީގައި ހިމެނެންވާނެ މެންބަރުންގެ ނަމެވެ. މެންބަރުންގެ ނަން
ހުށަހަޅާނީ، އެ ހުށަހަޅާ މެންބަރަކަށް ފެންނަގޮތުގައި އެ ކޮމިޓީގެ މެންބަރުންގެ
ޢަދަދުކަމަށް މަޖިލީހުން ކަ ނޑައަޅާފައިވާ ޢަދަދަށް ތިބެންވާނެ މެންބަރުންގެ
ލިސްޓެއް ހުށަހަޅާ އުސޫލުންނެވެ. މިގޮތުން ނަގާ ކޮމިޓީތަކުގައި މަޖިލީހުގައި
ހިމެނޭ ހުރިހާ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކާއި އަމިއްލަ މެންބަރުން ހިމެނުމަށް
އިސްކަންދޭންވާނެއެވެ.
(ރ) ވަގުތީ ކޮމިޓީ ދެމިއޮންނާނީ، އެކޮމިޓީއަކަށް ހުށަހެޅުނު މައްސަލައެއް ބަލައި،
އެ ކޮމިޓީގެ ރިޕޯޓު މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުމުން، އެ ރިޕޯޓާމެދު މަޖިލީހުން ގޮތެއް
ކަ ނޑައެޅުމާ ހަމައަށެވެ.
(ބ) މަޖިލީހުން އެހެން ގޮތަކަށް ކަ ނޑަނާޅާހާ ހިނދަކު، ދާއިމީ ކޮމިޓީތަކާ
ގުޅޭގޮތުން މިގަވާއިދުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޢާންމު އުސޫލުތައް ވަގުތީ
ކޮމިޓީތަކުގެ މައްޗަށް ހިނގާނެއެވެ. އަދި ވަގުތީ ކޮމިޓީއެއް މަޖިލީހުން
ހޮވާފައިވަނީ، މިގަވާއިދުގެ ދަށުން ކޮމިޓީއަކުން ކުރުމަށް ކަ ނޑައަޅާފައިވާ
82

ކަމެއް ކުރުމަށް ނުވަތަ ބެލުމަށް، ނުވަތަ ދިރާސާކުރުމަށްކަމަށްވާނަމަ، އެކަމަކާ
ގުޅޭގޮތުން މިގަވާއިދުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޢާންމު އުސޫލުތައް އެކޮމިޓީގެ
މަސައްކަތުގެ މައްޗަށް ކަމާގުޅޭ ނިސްބަތަކުން ހިނގާނެއެވެ.
08. މުޅި މަޖިލިސް އެކީގައި ކޮމިޓީއަށް ދިއުން
މަޖިލިސް އެކުގައި 000. (ހ) ބިލެއްގެ 3 ވަނަ ކިޔުމުގެ މަރުޙަލާއަށް ނުވާގޮތުން، މަޖިލީހުން ވަކިކަމެއް
ކޮމިޓީއަށް ދިޔުމުގެ
ނިންމުމުގައި މަޖިލިސް އެކުގައި ކޮމިޓީއަކަށް ބަދަލުވެގެން މަސައްކަތްކުރުމަށް
އުސޫލު
މަޖިލީ ހަށް ކަ ނޑައެޅިދާނެއެވެ.
(ށ) މިމާއްދާގެ (ހ) ގައިވާގޮތަށް މުޅި މަޖިލިސް އެކުގައި ކޮމިޓީއަކަށް
ބަދަލުވެގެންދާ ހާލަތުގައި ކޮމިޓީގެ ރިޔާސަތު ބަލަހައްޓާނީ މަޖިލީހުގެ ރައީސް
ނުވަތަ މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސެވެ.
(ނ) މުޅި މަޖިލިސް އެކުގައި ކޮމިޓީއަކަށް ބަދަލުވާ ކޮންމެ ހިނދެއްގައިވެސް،
ބަހުސްކުރުމެއްނެތި، މަޖިލީހުގެ ރައީސް އެކަން އިޢުލާނުކުރަންވާނެއެވެ.
"މިހާހިސާބުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް އެކުގައި ކޮމިޓީއަކަށް ހިނގައްޖެ"
މިހެން އަންގަންވާނެއެވެ.
(ރ) މުޅި މަޖިލިސް އެކުގައި ކޮމިޓީއަކަށް ގޮސްގެން ނިންމަންޖެހޭ މައްސަލަތައް
އެވަގުތަކަށް އެންމެ އިސްކަންދެވޭ ތަރުތީބަކުން ނިންމަމުން ގެންދިޔުމުގެ
އިޚްތިޔާރު މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
(ބ) މަޖިލިސް އެކުގައި ކޮމިޓީއެއްގެގޮތުގައި މަސައްކަަ ތްަކޮށްގެން ޢާންމު ބަހުސެއް
ފެށުމުގެ ކުރިން އެ މައްސަލަ ފުރިހަމައަށް މަޖިލީހަށް އިއްވަންވާނެއެވެ.
(ޅ) ބަހުސްކޮށް ނިމުމުން ދެން ވަގުތު ދޭންވާނީ އެކަމަށް އިޞްލާޙު ހުށަހެޅުމަށް
ބޭނުންވާ ފަރާތްތަކަށް އިޞްލާޙު ހުށަހެޅުމަށެވެ. އިޞްލާޙު ހުށަހެޅުމަށް
ބޭނުންވާ މެންބަރަކަށް އެކަން ބަޔާންކޮށްދިނުމަށް 1 މިނިޓުގެ ފުރުޞަތެއް
ދޭންވާނެއެވެ. އަދި އޭނާއަށްފަހު އެކަމާ ދެކޮޅު ހަދާ މެންބަރަކަށް 1 މިނިޓުގެ
ފުރުޞަތެއް ދޭންވާނެއެވެ. އެ އިޞްލާޙަށް އިތުރަށް ބަހުސެއްކުރުމަކާ ނުލައި
83

ވޯޓަށް އަހާނީއެވެ.
(ކ) އިޞްލާޙަށް އިޞްލާޙެއް ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތުވެސް މި ފުރުޞަތުގައި
ލިބިގެންވެއެވެ. އެކަން ކުރާނީވެސް އިޞްލާޙު ހުށަހެޅުމަށް އޮންނަ
އުސޫލުންނެވެ.
(އ) މުޅި މަޖިލިސް އެކުގައި ކޮމިޓީއަކަށް ބަދަލުވެގެން އެއްވެސް މައްސަލައެއް
ނިންމާކަމަށްވާނަމަ، އެ ކޮމިޓީގެ ޤާނޫނީ ޢަދަދަކީ 06 އެވެ. އެއްވެސް
ހިނދެއްގައި އެ ކޮމިޓީގެ ޤާނޫނީ ޢަދަދަށް އުނިކަމެއް އަތުވެއްޖެނަމަ،
އެހިސާބުން ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތް ހުއްޓާލައި، މަޖިލީހުގެ ޤާނޫނީ ޢަދަދު
ހަމަކުރުމަށް މަސައްކަތްކުރަންވާނެއެވެ. އެކަށީގެންވާ ފުރުޞަތު ދިނުމަށްފަހު،
މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީގެ ޤާނޫނީ ޢަދަދު ހަމަނުވެއްޖެނަމަ، އެވަގުތު ހާޒިރުވެ ނެތް
މެންބަރުންގެ ނަންތައް ރިޔާސަތުން އިއްވަންވާނެއެވެ.
09. ކޮމިޓީތަކާގުޅޭ ޢާންމު ބައެއް އުސޫލު
މަސައްކަތް 008. މަޖިލީހުން އެކުލަވާލާ ކޮމިޓީތަކަކީ، އެ ކޮމިޓީތަކުގެ މަސައްކަތްތައް މެދުނުކެނޑޭނެ
މެދުނުކެނޑި
ގޮތެއްގެމަތިން، އެކަށީގެންވާ ހަލުވިމިނެއްގައި، ޙަރަކާތްތެރިވަމުންދާ ކޮމިޓީތަކަކަށް
ކުރިއަށް ގެންދިޔުން
ވާންވާނެއެވެ.
ކޮމިޓީ 009. (ހ) ކޮމިޓީއެއްގައި ހިމެނިގެންވާ މެންބަރަކު މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ފޮނުވާ
މެންބަރުކަމުން
ލިޔުމަކުން، އެކޮމިޓީގެ ޚިދުމަތުން އިސްތިޢުފާ ދެވިދާނެއެވެ. އިސްތިޢުފާ
އިސްތިޢުފާދިނުން
ދިންކަމަށް ބަލާނީ، މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް އިސްތިޢުފާގެ ސިޓީ ލިބޭ
ހިސާބުންނެވެ.
(ށ) ކޮމިޓީއެއްގައި ހިމެނޭ މެންބަރަކު އިސްތިޢުފާ ދީގެން ނުވަތަ އެ ކޮމިޓީން އޭނާ
ވަކިކޮށްގެން ހުސްވާ މަޤާމަށް، އެހެން މެންބަރަކު މަޖިލީހުން ހޮވަންވާނެއެވެ.
އެގޮތުން ހޮވޭ މެންބަރަކު އެ ކޮމިޓީގައި ޚިދުމަތްކުރާނީ އެ ކޮމިޓީގެ މުއްދަތުގެ
ބާކީ އޮތް ބަޔަށެވެ.
(ނ) ކޮމިޓީއަކުން އިސްތިޢުފާ ދޭ މެންބަރަކީ، ދާއިމީ ކޮމިޓީއެއްގައި ހިމެނޭ
84

މެންބަރެއް ކަމުގައިވާނަމަ، ދާއިމީ އެހެން ކޮމިޓީއެއްގައި އޭނާ
ހިމެނެންޖެހޭނެއެވެ.
ކޮމިޓީގެ 002. ކޮންމެ ކޮމިޓީއެއްގައިވެސް މު ޤައްރިރަކާއި މުޤައްރިރުގެ ނައިބަކު ހުންނަންވާނެއެވެ. އެ
މުޤައްރިރާއި
ދެމީހުން އިންތިޚާބުކުރާނީ ކޮމިޓީގެ ފުރަތަމަ ބައްދަލުވުމުގައި، އެ ކޮމިޓީގައި ހިމެނޭ
މުޤައްރިރުގެ ނައިބު
މެންބަރުންގެ އަޣްލަބިއްޔަތުންނެވެ. މިގޮތުން އިންތިހާބުކުރާ މުޤައްރިރާއި، މުޤައްރިރުގެ
ނައިބަކީ މަޖިލީހުގައި ހިމެނޭ އެ އް ސިޔާސީ ޕާޓީއަކަށް ނިސްބަތްވާ މެންބަރުން ކަމުގައި
ވެގެން ނުވާނެއެވެ. ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރަށް ހާޒިރުވެވެން ނެތް ޙާލަތެއްގައި އެކޮމިޓީގެ
މުޤައްރިރުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރާނީ މުޤައްރިރުގެ ނައިބެވެ.
މުޤައްރިރުގެ 000. އަންނަނިވި ކަންކަން ކުރުން ، ކޮންމެ ކޮމިޓީއެއްގެވެސް މުޤައްރިރުގެ ޢާންމު
މަސްއޫލިއްޔަތު
މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ތެރޭގައި ހިމެނިގެންވެއެވެ.
(ހ) ކޮމިޓީގެ ބައްދަލުވުންތައް ބޭއްވުން.
(ށ) ކޮމިޓީން ކުރުމަށް ހަވާލުކުރެވޭ މަސައްކަތް އިސްވެ ކުރުމާއި، ކޮމިޓީގެ
މަސައްކަތުގެ މިސްރާބު ކަ ނޑައެޅުމާއި ހިފެހެއްޓުން.
(ނ) ވަގުތު ބޭކާރުވެގެން ނުދާނެގޮތަށް، އަދި ކޮމިޓީއަށް ހަވާލުވެވޭ މަސައްކަތް
ބޭކާރު ދުވަސްތައް ހޭދަނުވެ ނިމެމުންދާނެގޮތަށް މަސައްކަތްކުރުން.
(ރ) ކޮމިޓީއަށް ބޭނުންވާ މަޢުލޫމާތު ކޮމިޓީގެ ސެކްރެޓޭރިއެޓް މެދުވެރިކޮށް ހޯދުން.
(ބ) ކޮމިޓީގެ ސެކްރެޓޭރިއެޓްގެ މަސައްކަތް ވިލަރެސްކުރުން.
(ޅ) ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތަށް ބޭނުންވާ ތަފާސް ހިސާބާއި ލިޔެކިޔުންތައް، ކޮމިޓީގެ
ސެކްރެޓޭރިއެޓް މެދުވެރިކޮށް ހޯދުން.
(ކ) ކޮމިޓީގެ ރިޔާސަތު ބެލެހެއްޓުން.
(އ) ކޮމިޓީ ތަމްސީލުކުރަންޖެހޭ މަޤާމުތަކުގައި ކޮމިޓީ ތަމްސީލުކުރުން.
(ވ) ކޮމިޓީގެ ފަރާތުން މީޑިއާއަށް ހާމަކުރަންޖެހޭ ކަންކަން ހާމަކުރުން.
ބައްދަލުވުން 000. (ހ) ކޮންމެ ކޮމިޓީއަކުންވެސް އެކޮމިޓީގެ މަސައްކަތްތައް ކުރުމަށްޓަކައި ބައްދަލުވުން
85

ބޭއްވުން ބާއްވާނެ ދުވަސްތައް އެ ކޮމިޓީން ކަ ނޑައަޅައި އިޢުލާނުކުރެވިދާނެއެވެ. ދެ
ބައްދަލުވުމުގެ ދެމެދުގައި ގިނަވެގެން 04 ދުވަސް ފާއިތުވެގެންނުވާނެ
ގޮތުގެމަތިންނެވެ.
(ށ) ކޮމިޓީއެއްގައި ބިލެއް އޮތްކަމަށްވާނަމަ، އެ ކޮމިޓީން މަސައްކަތްކުރުމަށް
ކަ ނޑައަޅާފައިވާ ކޮންމެ ދުވަހަކު، މުހިންމު ޢުޒުރެއް ދިމާވެގެންމެނުވީ، އެ
ކޮމިޓީ ބައްދަލުކޮށް އެ މަސައްކަތް ކުރިއަށްގެންދަންވާނެއެވެ.
(ނ) އެ ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތް ކުރުމަށްޓަކައި، އެ ކޮމިޓީގައި އޮތް ބިލެއްގެ
މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށް ނުވަތަ އެ ކޮމިޓީގެ ފާސްކުރަންޖެހިފައިވާ
ޤަރާރެއްގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށް ނުވަތަ އެނޫންވެސް އެ ކޮމިޓީގެ
މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ މަސައްކަތްތައް ކުރުމަށްޓަކައި އިތުރު
ބައްދަލުވުންތައް ބާއްވަންވެއްޖެކަމަށް ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރަށް ފެނިއްޖެ
ހިނދެއްގައި، އެފަދަ ބައްދަލުވުންތައް ބާއްވާނެ ވަގުތާއި ތާރީޚު ކަ ނޑައަޅައި
އެ ކޮމިޓީގެ ބައްދަލުވުންތައް ބޭއްވިދާނެއެވެ.
މެންބަރުން 003. (ހ) ކޮމިޓީއެއްގައި ހިމެނޭ މެންބަރުންގެ ތެރެއިން މަދުވެގެން 3 މެންބަރުން
ބައްދަލުވުމަށް
ގުޅިގެން ހުށަހަޅާ ލިޔުމަކުން ކޮމިޓީގެ ބައްދަލުވުންތައް ބޭއްވުމަށް ކޮމިޓީގެ
އެދުން
މުޤައްރިރު ގާތު އެދެވިދާނެއެވެ. އަދި އެގޮތަށް އެދޭ އެދުމުގައި
އެބައްދަލުވުމެއްގައި ކުރަން ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް ސާފުކޮށް އެނގެން
އޮންނަންވާނެއެވެ. އެގޮތަށް ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުން ހުށަހަޅާނީ އަމީންޢާންމަށެވެ.
(ށ) އަމީންޢާންމަށް ހުށަހެޅުމުން އެކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރަށް ވަގުތުން އެކަން
އަންގަންވާނެއެވެ.
(ނ) އެފަދަ ހުށަހެޅުމެއް ހުށަހަޅާތާ 3 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ކޮމިޓީގެ ބައްދަލުވުމެއް
ނުބާއްވައިފިކަމަށްވާނަމަ، އެ ކޮމިޓީގެ އަޣްލަބިއްޔަތުކަމަށް ބެލެވޭ ޢަދަދަށް
ނިސްބަތްވާ މެންބަރުން ގުޅިގެން އެ ކޮމިޓީގެ ބައެަް ދަލުވުމެއް ބޭއްވުމަށް
ނޯޓިސް ދެވިދާނެއެވެ. އަދި އެ ބައްދަލުވުމެއް ބާއްވަ ން ބޭނުންވާ ދުވަހެއްގައާއި
ވަގުތެއްގައި އެ ކޮމިޓީގެ ބައްދަލުވުމެއް ބޭއްވިދާނެއެވެ.
86

(ރ) އެފަދަ ޚާއްޞަ ބައްދަލުވުމެއް ބޭއްވޭނީ އެ ކޮމިޓީގެ އަޣްލަބިއްޔަތަށް
ނިސްބަތްވާ ޢަދަދުގެ މެންބަރުން އެ ނޯޓިސް ތައްޔާރުކޮށް އަމީންޢާންމަށް
ހުށަހެޅުމުން، އަމީންޢާންމު އެ ކޮމިޓީގެ މެންބަރުންނަށް އަންގައިގެންނެވެ.
ކޮމިޓީގެ 004. (ހ) ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތްތައް ކޮމިޓީން ކުރަންވާނީ ކޮމިޓީގެ ޤާނޫނީ ޢަދަދު އޮތް
ޤާނޫނީ ޢަދަދު ޖަލްސާއެއްގައެވެ.
(ށ) ކޮންމެ ކޮމިޓީއަކުންވެސް އެ ކޮމިޓީގެ ޤާނޫނީ ޢަދަދަށް ނިސްބަތްވާ
މެންބަރުންނަކީ ކޮބައިކަން ކަ ނޑައަޅައި ބަޔާންކުރެވިދާނެއެވެ. ކޮމިޓީއަކުން އެ
ކޮމިޓީގެ ޤާނޫނީ ޢަދަދު ކަ ނޑައަޅާއިރުވެސް ކޮމިޓީގެ ތިންބައިކުޅައެއްބައި
މެންބަރުންނަށްވުަު ރެ ޤާނޫނީ ޢަދަދު ކުޑަކޮށްގެނެއް ނުވާނެއެވެ.
(ނ) ކޮމިޓީގައި ހިނގަމުންދާ މައްސަލައަކާ ގުޅޭގޮތުން ވޯޓެއް ނަގަންޖެހިއްޖެ
ހިނދެއްގައި އެ ވޯޓު އެވަގުތު ނުނަގައި ފަހުގެ ތާރީޚެއް އެ ވޯޓުނެގުމަށް
ފަސްކުރެވިދާނެއެވެ. އެގޮތަށް ފަސްކުރަންވާނީ ކޮމިޓީގައި މެންބަރުން އެދުވަހު
ތިބި ޢަދަދަށް ބަލައި، އެފަދަ ވޯޓެއް ނެގުމުގައި ވީހާވެސް ގިނަ
މެންބަރުންނަށް ބައިވެރިވެވޭގޮތް ހެދުން އެއީ ރަނގަޅުގޮތެއްކަމަށް ކޮމިޓީގެ
މުޤައްރިރަށް ފެނިއްޖެ ހިނދެއްގައެވެ.
ކޮމިޓީއަށް 001. ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރުގެ ހުއްދައެއް ނެތި، ކޮމިޓީގެ ވިދިވިދިގެން ތިން ބައްދަލުވުމަށް
ހާޒިރުނުވުމުގެ
މެންބަރަކު ހާޒިރުނުވެއްޖެނަމަ، އެ މެންބަރަކު އެ ކޮމިޓީން ވަކިކުރުމަށް އެދި، ކޮމިޓީގެ
މައްސަލަ
މުޤައްރިރަށް މަޖިލީހަށް މައްސަލަ ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.
ކޮމިޓީއަށް 006. (ހ) ކޮމިޓީއަކަށް ހާޒިރުވާންޖެހޭ މެންބަރުން ހާޒިރުނުވެގެން، ނުވަތަ އެނޫންވެސް
ހާޒިރުނުވުމުގެ
ސަބަބަކާހުރެ، ކޮމިޓީއެއްގެ މަ ސަަައްކަތް، މި ގަވާއިދުގެ 000 ވަނަ
ސަބަބުން
މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ކުރިއަށްގެންދިޔުމަށް ދަތިވާގޮތެއް ދިމާވެއްޖެ
މަސައްކަތަށް
ތިވުން ޙާލަތެއްގައި، މަޖިލީހުން އެކަން ޙައްލުކޮށްދިނުން އެދި، އެ ކޮމިޓީއެއްގެ
ދަ
މުޤައްރިރު މަޖިލީހަށް އެކަން ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ.
(ށ) މިމާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން މަޖިލީހަށް މައްސަލައެއް ހުށަހެޅިއްޖެނަމަ،
އެވަގުތަކަށް އެންމެ އެކަށީގެންވާ ކަމަށް މަޖިލީހަށް ފެންނަ ގޮތަކަށް،
87

އެމައްސަލަ ހައްލުކުރާނީއެވެ.
ކޮމިޓީތަކުން 000. (ހ) ކޮމިޓީއަކުން ނިންމާ މައްސަލަތައް ނިންމުމުގައި މެންބަރުންގެ އިއްތިފާޤުން
ކަންކަން ނިންމުން
އެކަމެއް ނިންމުމަށް އިސްކަންދޭންވާނެއެވެ. މެންބަރުންގެ އިއްތިފާޤު ނުލިބޭ
ޙާލަތްތަކުގައި ކޮމިޓީން ނިންމާ ނިންމުންތައް ނިންމާނީ ކޮމިޓީގެ ބައްދަލުވުމަށް
ހާޒިރުވެތިބި، އެކޮމިޓީއެއްގެ ވޯޓުދޭ މެންބަރުންގެ އަޣްލަބިއްޔަތުންނެވެ.
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ވޯޓު ދިނުމުގައި ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު
ބައިވެރިވެގެންނުވާނެއެވެ. ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރަށް ވޯޓު ދެވޭނީ،
މައްސަލަަަ އެއްގައި ދެކޮޅަށް ލިބޭ ވޯޓު އެއްވަރުވެއްޖެ ޙާލަތެއްގައެވެ.
(ނ) ކޮމިޓީއެއްގެ އެއްވެސް ބައްދަލުވުމެއްގައި ނަގާ ވޯޓެއްގައި މެންބަރެއްގެ
ފަރާތުން އެހެން މެންބަރަކަށް ވޯޓެއް ނުދެވޭނެއެވެ.
މުއްދަތު 008. މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީއަކަށް ފޮނުވޭ މައްސަލައެއް، އެ ކޮމިޓީއަށް ލިބޭތާ 0 ދުވަހުގެތެރޭގައި،
ކަ ނޑައެޅުން
އެ މައްސަލައެއް އެ ކޮމިޓީން ނިންމާނެ ސުންގަޑިއަކީ ކޮބައިކަން އެ ކޮމިޓީން
ކަ ނޑައަޅައި، މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް އަންގަންވާނެއެވެ. އަދި ކޮމިޓީން މިގޮތަށް އަންގާ
ސުންގަޑިތައް، މަޖިލީހުގެ ރައީސް، މަޖިލީހަށް އިޢުލާނުކުރަންވާނެއެވެ.
ކުޑަ ކޮމިޓީ 009. (ހ) ކޮމިޓީއަކުން ކުރާ މަސައްކަތަކާ ގުޅިގެން އެ ކޮމިޓީއަށް ކުޑަ ކޮމިޓީއެއް
އުފެއްދުން
އުފެއްދިދާނެއެވެ.
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން އުފައްދާ ކުޑަ ކޮމިޓީއަށްވެސް މައި
ކޮމިޓީއަށް ލިބިގެންވާ ހުރިހާ ބާރުތަކެއް ލިބިގެންވާނެއެވެ.
(ނ) ކުޑަ ކޮމިޓީއަކުން ނިންމާ ނިންމުމަކީ، މައި ކޮމިޓީއަށް ހުށަހަޅައި، މައި
ކޮމިޓީން، އެ ނިންމުމާމެދު ގޮތެއް ކަ ނޑައަޅަންޖެހޭ ނިންމުމެކެވެ. މަ އި
ކޮމިޓީން، ކުޑަ ކޮމިޓީގެ ނިންމުން ޤަބޫލުކުރާނަމަ، އެ ނިންމުމަކީ މައި
ކޮމިޓީގެ ނިންމުމެއް ކަމުގައި ބެލެވޭނެއެވެ.
(ރ) ކޮމިޓީއަކުން، ކުޑަ ކޮމިޓީއަކާ ހަވާލުކުރެވޭ ކަމެއް ހަވާލުކުރަންވާނީ، ސާފުކޮށް
އެނގެންއޮތް މަސްއޫލިއްޔަތެއް ކަ ނޑައެޅުމަށްފަހު، އެ މަސްއޫ ލިއްޔަތެއް
88

އަދާކުރުމަށެވެ.
(ބ) ކުޑަ ކޮމިޓީއަކާ ހަވާލުކުރެވޭ މަސްއޫލިއްޔަތެއް އެކޮމިޓީން އަދާކޮށް ނިމުމުން،
އެކުޑަ ކޮމިޓީ އުވުނީއެވެ.
(ޅ) ކުޑަ ކޮމިޓީގެ ގޮތުގައި ބެލެވޭނީ ކޮމިޓީއެއްަް ގެ ފަރާތުން އުފައްދާ ޕެނެލެއް،
ޓާސްކްފޯހެއް ނުވަތަ އެ ކޮމިޓީގެ ތެރެއިން އުފައްދާ އެއްވެސް ކޮމިޓީއެއް
ނުވަތަ މައި ކޮމިޓީއަށްވުރެ ކުޑަ ޔުނިޓަކަށެވެ.
ޤައުމީ ސަލާމަތާގުޅޭ 032. މަޖިލީހަށް ލިޔުމެއް ނުވަތަ ރިކޯޑެއް ފޮނުވުމަށް އެންގޭ އިދާރާއަކުން، ފޮނުވަންޖެހޭ
ލިޔުމެއް ހުށަހެޅުން
ލިޔުމެއް ނުވަތަ ރިކޯޑެއް ފޮނުވުމަކީ ޤައުމީ ސަލާމަތަށް އުނިކަން އަތުވެދާނެ
ކަމެއްކަމަށްވާނަމަ، އެލިޔުން، ނުވަތަ ރިކޯޑު ހުށަހަޅާނީ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާ ބެހޭ
ކޮމިޓީއަށެވެ. އެއީ، ޤައުމީ ސަލާމަތަށް އުނިކަމެއް އަންނާނެ ލިޔުމެއް ނުވަތަ
ރިކޯޑެއްކަމުގައި، ކަ ނޑައަޅާނީ، އެކޮމިޓީންނެވެ.
މީހުންގެ ބަޔާން 030. (ހ) ކޮމިޓީއަށް ހާޒިރުކުރެވޭ މީހެއްގެ ބަޔާން ނެގުމުގައި ނުވަތަ އެމީހުންގެ ކިބައިން
ނެގުން
މަޢުލޫމާތު ސާފުކުރުމުގައި، ކޮމިޓީން ޢަމަލުކުރާނީ އަންނަނިވި
ގޮތުގެމަތިންނެވެ.
-0 ކޮމިޓީއަށް ހާޒިރުކުރެވޭ މީހާ ހާޒިރުކުރުމުގެ ކުރީގައި، އޭނާއާ ކުރަންވީ
ސުވާލުތަކުގެ ބާވަތާއި، ސުވާލުތައް ކުރާނޭ އުސޫލު ކޮމިޓީން
ކަ ނޑައަޅަންވާނެއެވެ.
-0 ކޮމިޓީން ކުރެވެމުންދާ މަ ސަަައްކަތަކާ ގުޅިގެން، ހާޒިރުކުރެވޭ މީހާގެ
ކިބައިން ކުރަންވާ ސުވާލު ކުރަންފަށާނީ، ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރެވެ.
-3 ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު ކުރަން ބޭނުންވާ ސުވާލުތައް ކޮށްނިމުމުން، އެހެން
މެންބަރަކު ސުވާލެއް ކުރުމަށް ބޭނުންތޯ ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު ބަލައި،
ސުވާލުކުރުމަށް ބޭނުންވާ މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތު ދޭންވާނެއެވެ.
-4 ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރާއި ކޮމިޓީގެ މެންބަރުން ސުވާލުކޮށް ނިމުމުން،
ކަމާގުޅޭ އިތުރު މަޢުލޫމާތެއް އެމީހަކު އަމިއްލައަށް ކޮމިޓީއަށް ދޭން
89

އޮތްތޯ، އެމީހެއްގެ ކިބައިން ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު ސާފުކުރަންވާނެއެވެ.
(ށ) ކޮމިޓީއަށް މީހަކު ހާޒިރުކުރުމަށްފަހު، ދެކެވޭ ވާހަކަތައް، އަކުރުން އަކުރަށް
ޔައުމިއްޔާކުރަންވާނެއެވެ.
(ނ) ކޮމިޓީއަށް މީހަކުދޭ ބަޔާނަކާ ބެހޭ މަޢުލޫމާތު ކޮމިޓީގެ މެންބަރަކު ނުވަތަ
އެހެންވެސް މީހަކު މަޖިލީހަށް އެކަމެއް ހުށަހެޅުމުގެ ކުރިން، އެހެން އެއްވެސް
ފަރާތަކަށް ހާމަކޮށްގެންނުވާނެއެވެ.
(ރ) މީހަކު ހާޒިރުކޮށްގެން ކޮމިޓީން ނެގި ބަޔާނެއްގެ މުޅި ލިޔުން ނުވަތަ އޭގެ
ޚުލާޞާއެއް މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުމަށް ކޮމިޓީއަށް ކަނޑައެޅިދާނެއެވެ. ކޮމިޓީއަށް
މީހަކު ހާޒިރުކޮށްގެން ނެގި ބަޔާނެއްގެ ތެރެއިން މަޖިލީހަށް ހުށަނޭޅޭ ބައެއް
ބެލަުު މުގެ ހުއްދަ އެހެން މެންބަރުންނަށް ދެވޭނީ، މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ
އިޒުނައާއެކުގައެވެ.
ހެކިބަސް ދިނުން 030. (ހ) ކަމެއް ހިނގާފައިވާގޮތް ބެލުމަށްޓަކައި، ތަޙްޤީޤެއް ފެށުމުގެ ކުރިން، އެކުރަން
އުޅެނީ ކޮން މަސައްކަތެއްކަން ސާފުކޮށް އެނގޭނެގޮތަށް، ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު
އިޢުލާނުކުރަންވާނެއެވެ. ހެކިބަސްދިނުމަށް އަންނަ މީހަކު އެދިއްޖެކަމަށްވާނަމަ
ކޮމިޓީގެ ގަވާއިދުތަކަކީ އޭނާއަށް ލިބެންވާނެ އެއްޗެކެވެ.
(ށ) ހެކިބަސް ދިނުމަށްޓަކައި ކޮމިޓީއަށް ހާޒިރުވާ މީހާއަށް، އޭނާގެ ވަކީލަކާއެކުގައި
ހާޒިރުވެވިދާނެއެވެ. އަދި ޤާނޫނުއަސާސީން އޭނާއަށް ލިބިދޭ ޙައްޤުތަކަކީ
ކޮބައިކަން އޭނާއަށް އެވަގުތުވެސް އަންގައިދޭންވާނެއެވެ.
(ނ) ކޮމިޓީއަށް ހެކިބަސްދިނުމަށް އަންނަ މީހުން ނުވަތަ އެމީހުންގެ ވަކީލުން
ޢަމަލުކުރަމުންދާ ގޮތަކުން، މަޖިލީހުގެ ޤަދަރަށް ނުވަތަ ޝަރަފަށް އުނިކަން
އަންނަފަދަ ކަމެއް ނުވަތަ ސުލޫކީ މިންގަ ނޑާ ޚިލާފު ޢަމަލެއް
ހިންގައިފިކަމަށްވާނަމަ، އެ ކޮމިޓީއަކުން އޭނާ ނުކުތުމަށް އެންގުމާއި މަޖިލީހުގެ
ޤަދަރަށް އުނިކަން އޭނާ ގެނެސްފިކަމަށް އިޢުލާނުކޮށް، އޭނާއާމެދު ފިޔަވަޅު
އެޅުމަށް ކޮމިޓީއަށް ފުރުޞަތު ލިބިގެންވެއެވެ.
90

(ރ) ކޮމިޓީއަށް މީހަކު ހެކިބަސްދިނުމަށްޓަކައި ހާޒިރުކުރުމުން، އެމީހަކު އެ ދޭ
ހެކިބަހަކީ ވަކި މީހެއްގެ އަބުރު ގެއްލިގެން ހިނގައިދާނެ ނުވަތަ ވަކި
މީހަކާމެދު ދެކޭގޮތަށް ބަދަލުއަތުވެދާނެ ނުވަތަ ވަކި މީހަކު ކުށެއް ކުރީކަމަށް
ދޭހަވެދާނެ ކަހަލަގޮތަކަށް މަޢުލޫމާތު ފެތުރިގެން ހިނގައިދާނެ
ކަމެއްކަމަށްވާނަމަ، ކޮމިޓީގެ ޢާންމު ބައްދަލުވުން ސިއްރު ބައްދަލުވުމަކަށް
ބަދަލުކުރުމުގެ އިޚްތިޔާރު ކޮމިޓީއަށް ލިބިގެންވެއެވެ. އެކަން އެހެންނަމަވެސް
ކުރަންވާނީ ކޮމިޓީގައި އެކަންކުރުމަށް ނަގާ ވޯޓަކުން އެކަން އެގޮތަށް ކުރަން
ފެނިއްޖެކަމަށްވާނަމައެވެ. ކޮމިޓީގެ ސިއްރު ބައްދަލުވުމެއްގައި ހިނގާ
ކަންކަމުގެ މަޢުލޫމާތު ހާމަކުރެވޭނީ ނުވަތަ ޢާންމުންނަށް ދޫކުރެވޭނީ ކޮމިޓީން
އެގޮތަށް ފާސްކޮށްފި ހިނދެއްގައެވެ.
(ބ) ސަރުކާރުގެ ރަސްމީ ހައިސިއްޔަތުން ހެކިބަސް ދިނުމަށް މީހަކު އަންނަ އައުން
ފިޔަވައި، ހެކިބަސް ދިނުމަށް މީހަކު އަންނަކަމަށް ވާނަމަ، އެމީހެއްގެ
ހެކިބަސް ލިޔުމުން ހުށަހަޅާއިރު، އެމީހަކާބެހޭ ޢާންމު މަޢުލޫމާތުވެސް
ތަފްސީލުކޮށް ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ.
(ޅ) ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު ނުވަތަ ކޮމިޓީގެ ފަރާތުން އެކަމަށް ކަ ނޑައަޅާ މެންބަރަކު،
ހެކިބަސް ދޭ މީހާ ތެދުބަހުން ހެކިބަސްދިނުމަށްޓަކައި އޭނާއަށް
ހުވާލައިދެވިދާނެއެވެ.
(ކ) ކޮމިޓީން ކުރާ މަސައްކަތަކާ ގުޅޭގޮތުން މީހަކު ހާޒިރު ކުރުމަށްޓަކައި
ހާޒިރުވުމަށް އަމުރެއް ކުރެވޭނީ ކޮމިޓީގައި ނަގާ ވޯޓަކުން، ކޮމިޓީގެ
އަޣްލަބިއްޔަތުން އެކަން ފާސްކޮށްގެންނެވެ.
ކޮމިޓީތަކުގެ 033. (ހ) ކޮންމެ ކޮމިޓީއަކުންވެސް އެ ކޮމިޓީއެއް ހިންގުމުގައި ޢަމަލުކުރަންވާނެ
ހިންގުމުގެ އުސޫލު
އުސޫލުތަކާއި ގަވާއިދުތައް އެ ކޮމިޓީއަކުން ލިޔެ އިޢުލާނުކުރަންވާނެއެވެ.
(ށ) މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީއެއްގެ އެއްވެސް ގަވާއިދެއް މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދާ
ފުށުއަރައިގެންނުވާނެއެވެ. ކޮންމެ ކޮމިޓީއެއްގެވެސް ގަވާއިދު، އެ ކޮމިޓީއެއް
އުފަންވާ ދުވަހުން ފެށިގެން 32 ދުވަހުގެތެރޭގައި މަޖިލީހުގެ އިދާރާ
91

މެދުވެރިކޮށް ޝާއިޢުކުރަންވާނެއެވެ.
(ނ) ކޮމިޓީއެއްގެ ހިންގުމުގެ އުސޫލުކަމުގައިވާނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދެވެ.
އެއީ، މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދު އެ ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތަށް ހިންގެން އޮތް
ނިސްބަތެއްގެ މައްޗަށެވެ. އަދި އެކޮމިޓީން އެ ކޮމިޓީގެ ގަވާއިދު އަމިއްލައަށް
އިޢުލާނުކޮށްފައި ނުވާހާ ހިނދަކުއެވެ.
(ރ) ކޮންމެ ކުޑަ ކޮމިޓީއަކީ އެ ކުޑަ ކޮމިޓީ އުފެއްދި ކޮމިޓީގެ ބައެކެވެ. އަދި ކުޑަ
ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތް ހިނގާނީ އެ ކުޑަ ކޮމިޓީ އުފެއްދި ކޮމިޓީގެ އިރުޝާދާއި
ބާރުގެ ދަށުން އެ ކޮމިޓީން ކަ ނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލުތަކުގެ މަތިންނެވެ.
(ބ) ކޮންމެ ކޮމިޓީއަކުންވެސް އެ ކޮމިޓީއެއްގެ މަސައްކަތްތަކާއި މަސްއޫލިއްޔަތުގެ
ދާއިރާއާ ގުޅޭގޮތުން އެކިއެކި ދިރާސާތައްކޮށް ތަޙްޤީޤުތައް އެ ކޮމިޓީއަށް
ފެންނަ އެކަށީގެންވާ ގޮތުގެމަތިން ކުރެވިދާނެއެވެ.
(ޅ) ޚަރަދުކުރުމުގެ ޤަރާރު ހުއްދަ ދޭ ނިސްބަތެއްގެ މައްޗަށް އެ ކޮމިޓީގެ
މަސައްކަތާ ގުޅޭގޮތުން ޚަރަދުތައް ކުރެވިދާނެއެވެ.
ކޮމިޓީ ރެކޯޑު 034. އެއްވެސް ކޮމިޓީއަކުން ބައްދަލުވުމެއް ބާއްވައިފިނަމަ، ނުވަތަ އެއްވެސް ތަޙްޤީޤެއް
ހިންގައިފިނަމަ، ނުވަތަ އެއްވެސް ހެކިބަހެއް ހޯދައިފިނަމަ، އަކުރުން އަކުރަށް ކަންހިނގާ
ދިޔަގޮތް އެނގޭނެ ތަފްސީލު ޔައުމިއްޔާއެއް ލިޔެ، ބަލަހައްޓަންވާނެއެވެ. އަދި އެ
ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތުގެ ތަފްސީލު ރެކޯޑެއް ލިޔެ، ބަލަހައްޓަންވާނެއެވެ.
ވޯޓު ދިންގޮތުގެ 031. އެހެންގޮތަކަށް އެ ކޮމިޓީން ކަ ނޑައަޅާފައި ނުވާހާހިނދަކު ކޮމިޓީއެއްގެ ވޯޓު ނަގާ
ތަފްސީލު
މައްސަލައެއްގައި މެންބަރުން ވޯޓުދޭގޮތުގެ ތަފްސީލު ޢާންމުކޮށް އެނގެން ހުންނާނެގޮތަށް
ހަމަޖައްސައިދޭންވާނެއެވެ. ވޯޓަށް އެހި މައްސަލަ ޢާންމުކޮށް އިޢުލާނުކުރުމުގައި ވޯޓަށް
އެހި މައްސަލައިގެ ތަފްސީލާއި ވޯޓަށް އެހި މައްސަލައިގެ ޚުލާސާއަކާއި އެކަމާ ދެކޮޅަށް
ވޯޓުދިން މެންބަރުންނާއި އެކަމާ އެއްކޮޅަށް ވޯޓު ދިން މެންބަރުންނާއި ވޯޓުގައި
ބައިވެރިނުވާ މެންބަރުންގެ ތަފްސީލުތައް ހާމަކުރަންވާނެއެވެ.
ކޮމިޓީ 036. (ހ) އެކިއެކި ޤާނޫނުތަކާ ގުޅޭގޮތުންނާއި ކޮމިޓީން ހިންގަމުންގެންދާ އެކިއެކި އެހެން
ބައްދަލުވުންތައް
92

މީޑިއާއަށް މަސައްކަތްތަކާ ގުޅޭގޮތުން ބާއްވާ ބައްދަލުވުންތައް ޢާންމު އުސޫލެއްގެ ގޮތުން
ހާމަކުރުން
ބަލަން ބޭނުންވާ މީހުންނަށް ވަދެވޭގޮތަށް ހުޅުވާލަންވާނެއެވެ. ފޮޓޯނަގަން
ބޭނުންވާ ނޫސްވެރިންނަށް އެތަނަށްވަދެ ފޮޓޯ ނަގައި، ރޭޑިއޯއާއި ޓެލެވިޜަންގެ
ޚިދްމަތްދޭ ފަރާތްތަކުން އެ ބައްދަލުވުން ރެކޯޑުކުރަން ބޭނުންވާނަމަ، އެ
ފުރު ޞަތު އެ ފަރާތްތަކަށް ދޭންވާނެއެވެ.
(ށ) ޢާންމުންނަށާއި މީޑިއާގެ މީހުންނަށް ނުވަދެވޭގޮތަށް ކޮމިޓީގެ ބައްދަލުވުމެއް
ބާއްވާކަމަށްވާނަމަ، އެކަންކުރަންވާނީ ކޮމިޓީން ވޯޓަށް އަހައި، އެގޮތަށް
ފާސްކޮށްގެންނެވެ. އެގޮތަށް ފާސްކުރެވޭނީވެސް ތިރީގައިވާ
ސަބަބުތަކަށްޓަކައެވެ. އެއީ:
-0 ޤައުމުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކަލެއް ވެދާނެފަދަ މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރެވޭ
ބައްދަލުވުމަކަށްވުން؛ ނުވަތަ
-0 ޤާނޫނު ތަންފީޒުކުރުމުގެ ދާއިރާގައި ހުރި ޢާންމުކުރުން އެކަށީގެންނުވާ
މަޢުލޫމާތު ބަދަލުކުރެވޭ ބައްދަލުވުމަކަށްވުން؛ ނުވަތަ
-3 މީހަކު ފަޟީޙަތްވުމަށް، ނުވަތަ މީހަކާދޭތެރޭ ދެކޭގޮތް މުޖުތަމަޢުގައި
ބަދަލުވުމަށް، ނުވަތަ މީހަކު ކުށެއް ކޮށްފިކަމަށް މީހުންގެ މެދުގައި
ހީވުމަށް ފުރުޞަތު ލިބޭ މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރުމަށް ބޭއްވޭ
ބައްދަލުވުމަކަށްވުން؛ ނުވަތަ
-4 އެ ބައްދަލުވުމުގައި ޢާންމުކޮށް ހުޅުވާލައިގެން ޤާނޫނަކާ ނުވަތަ
މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދަކާ ޚިލާފުވެދާފަދަ ކަމެއް ކުރެވޭ ބައްދަލުވުމަކަށްވުން.
(ނ) އެއްވެސް މައްސަލައެއް ކޮމިޓީން ބަަ ލަަމުންދާކަމުގައިވާނަމަ، އެ މައްސަލައެއް
ބޭއްވުމުގެ އެއްހަފްތާ ކުރިން އެ މައްސަލައެއް އޮންނާނެ ތަނާއި ތާރީޚާއި
ވަގުތު ކޮމީޓީގެ މުޤައްރިރު ޢާންމުކޮށް އިޢުލާނުކުރަންވާނެއެވެ. ކޮމިޓީގެ
މުޤައްރިރު ކޮމިޓީއެއްގެ ބައްދަލުވުން ބޭއްވުމަށް ކަ ނޑައަޅާފައި އޮންނަ
ތާރީޚަށްވުރެ ކުރިންވެސް އެކަށީގެންވާ ސަބަބުތަކެއް ހުރެގެން އެ
މައްސަލަަަ އެއް ބަލަން ފަށަންވެއްޖެކަމަށް ޤަބޫލުކުރެވޭނަމަ އެކަން
93

ކުރެވިދާނެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް، ތާރީޚަށް އައިބަދަލު ޢާންމުކޮށް
އިޢުލާނުކުރަންވާނެއެވެ.
މަޢުލޫމާތުދިނުން 030. ކޮމިޓީގައި ހިނގަމުންދާ މައްސަލައާ ގުޅޭގޮތުން ކޮމިޓީން އެހެންގޮތަކަށް ފާސްކޮށްފައި
ނުވާހާހިނދަކު، މަޢުލޫމާތު ދޭނީ ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރެވެ.
ކޮމި ޓީ އެޖެންޑާ 038. ކޮމިޓީގެ އެޖެންޑާ ކަ ނޑައެޅުމުގެ ބާރު ލިބިގެންވަނީ ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރަށެވެ.
32. ކޮމިޓީގެ ޚަރަދު
ޚަރަދުކުރުން 039. (ހ) އެއްވެސް ކޮމިޓީއަކުން އެ ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތާ ގުޅޭގޮތުން ޚަރަދެއް
ކުރަންޖެހިއްޖެ ކަމަށްވާނަމަ، އެކަމެއް ކުރާނީ އެކަމަށްޓަކައި މަޖިލީހުން
ފާސްކުރާ ޤަރާރަކުންނެވެ. މަޖިލީހަށް އެ ޤަރާރު ހުށަހަޅާނީ ޢާންމު ކޮމިޓީގެ
ހުއްދައާއެކުގައެވެ. ކޮމިޓީއަކުން ޚަރަދު ހިނގާނެކަމަށް ބަލައި، ފާސްކޮށްފައިވާ
ޚަރަދުކުރުމުގެ ޤަރާރެއްގައި ހިމެނިގެންވާ ފައިސާއަށްވުރެ ގިނަ ޢަދަދެއްގެ
ފައިސާ ޚަރަދުކުރެވިއްޖެ ކަމަށްވާނަމަ، މަޖިލީހަށް ސަޕްލިމެންޓަރީ ހުށަހެޅުމެއް
ހުށަހަޅައި، އިތުރު ބަޖެޓު ފާސްކުރެވިދާނެއެވެ. އެގޮތަށް ހުށަހަޅާއިރު،
އަންނަނިވި ކަންކަން ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ.
-0 ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތަށް ބޭނުންވާ އިތުރު ފައިސާގެ ޢަދަދު؛
-0 ފުރަތަމަ ފާސްކުރި ޤަރާރުގައި އެ ފައިސާ ހިމެނިފައިނުވާ ސަބަބު.
(ށ) ކޮމިޓީއަކަށް ޚަރަދުކުރުމަށް ދެވޭ ހުއްދައިގެ ތެރޭގައި ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތްތައް
ހިންގުމަށް ބޭނުންވާ މުވައްޒަފުންނަށް ދޭންޖެހޭ މުސާރައާއި ކޮމިޓީއަށް
ހޯދަންޖެހޭ ތަކެއްޗާއި ކޮމިޓީގެ ޚިދުމަތުގައި މަސައްކަތްކުރާ ފަރާތްތަކަށް
ދޭންޖެހޭ އުޖޫރައާއި ކޮމިޓީން ވަކިކަމެއް ކުރުމަށްޓަކައި ހިނގާ ޚަރަދަށް
ފައިސާ ހިމަނަންވާނެއެވެ. އަދި ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތަށް ބޭނުންވާ ވަސީލަތްތައް
ހޯދުމާއި ކޮމިޓީގެ މުވައްޒަފުންނަށް އެކަށީގެންވާ ގޮތެއްގައި މަސައްކަތްކުރެވޭނެ
ވަސީލަތްތައް ހޯދުމަށް ހިނގާ ޚަރަދުތައް ހިމަނަންވާނެއެވެ.
(ނ) ކޮމިޓީގެ ފަރާތުން ރާއްޖޭގެ ސަރަޙައްދުގެ ތެރޭގަޔާއި ރާއްޖޭންބޭރަށް ކުރާ
94

ދަތުރުތަކުގައި، ނުވަތަ ކޮމިޓީގެ ބޭނުމަށްޓަކައި ކޮމިޓީގެ މެންބަރަކު ނުވަތަ
މުވައްޒަފަކު ކުރާ ދަތުރުތަކުގައި ޚަރަދުކުރުމާބެހޭ އުސޫލު މަޖިލީހުގެ ރައީސް
ކަ ނޑައަޅައި، އިޢުލާނުކުރަންވާނެއެވެ. އަދި އެއްވެސް މެންބަރަކަށް ނުވަތަ
މުވައްޒަފަކަށް ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތަކާ ގުޅޭގޮތުން ކުރާ ދަތުރުތަކުގައި ރާއްޖޭގެ
ސަރަޙައްދުގައި ނުވަތަ ރާއްޖޭން ބޭރު ސަރަޙައްދެއްގައި ޢާންމު ޤާނޫނުތަކުގެ
ދަށުން ދުވަހަކަށް ކަ ނޑައަޅާފައިވާ ޢަދަދަށްވުރެ އިތުރު ފައިސާ
ދީގެންނުވާނެއެވެ.
(ރ) ކޮންމެ މެންބަރަކުވެސް ނުވަތަ މުވައްޒަފަކުވެސް ކޮމިޓީގެ ދަތުރެއްކުރުމަށްފަހު،
ދަތުރު ދިޔަތަނަކާއި، ގަޑިއަކާއި، ދުވަހަކާއި، އެ ދަތުރެއް ނިމުނު ދުވަހަކާއި،
ކޮންމެ ދުވަހަކަށް ކަ ނޑައަޅާފައިވާ ޚަރަދުގެ ތަފްސީލާއި، އެ ދަތުރެއްގައި ކުރި
ކަމަކާއި، ދަތުރުފަތުރަށް ހިނގާދިޔަ ޚަރަދާއި، ރަސްމީ ބޭނުންތަކަށް ކުރެވުނު
ޚަރަދާއި، ކެއިންބުއިމަށް ކުރެވުނު ޚަރަދު ސާފުކޮށް އެނގޭނެގޮތަށް ބަޔާނެއް
ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ.
30. ކޮމިޓީގެ ބައް ދަލުވުންތައް
ކޮމިޓީ 042. ކޮމިޓީގެ ބައްދަލުވުންތައް ބެހިގެން ވަނީ އަންނަނިވި ބާވަތްތަކަށެވެ.
ބައްދަލުވުންތައް
(ހ) ޤާނޫނު ހެދުމާ ގުޅޭގޮތުން:
ކޮމިޓީގައި ދިރާސާކުރެވެމުންދާ ބިލެއްގައި ހިމެނޭ ސިޔާސަތުތަކާއި
އުސޫލުތަކާއި އަދި އެބިލުން ހާސިލުކުރުމަށް އަމާޒުކޮށްފައިވާ މަޤްޞަދުތަކާ
ގުޅޭގޮތުން ކަމާބެހޭ ސަރު ކާރުގެ އިދާރާތަކާއި ޢާންމު ފަރުދުންނާއި ބިލުގެ
މައުޟޫއާގުޅޭ މާހިރުން ހާޒިރުކުރުމަށްފަހު އެމީހުންގެ ވިސްނުން ހުރިގޮތް
ކޮމިޓީއަށް ހޯދިދާނެއެވެ.
ކޮމިޓީއަށް ހާޒިރުކުރެވޭ މީހުންގެ ތެރޭގައި މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނާއި
ސަރުކާރުގެ އިދާރާތަކުގެ ވެރިންނާއި މުވައްޒަފުންނާއި މައްސަލައާ ގުޅޭގޮތުން
ޝައުޤުވެރިވާ ޖަމްޢިއްޔާ ޖަމާޢަތްތަކާއި ސިވިލް ސޮސައިޓީއާއި ކަމުގެ
95

ތަޢުލީމާއި ތަމްރީނު ލިބިފައިވާ މާހިރުންނާއި އެ ބިލުގެ އަސަރުކުރާނެ ފަރުދުން
ހިމެނެއެވެ.
(ށ) މަސްއޫލިއްޔަތު އުފުލާގޮތް ބެލުމަށް ބާއްވާ ބައްދަލުވުން:
މަސްއޫލިއްޔަތު އުފުލާގޮތް ބެލުމަށް ނުވަތަ ސަރުކާރުން ހިންގަމުންގެންދާ
މަޝްރޫޢެއް ޕްރޮގްރާމެއް ނުވަތަ ވަކި ކަމަކާމެދު ޢަމަލުކުރަމުންދާ ގޮތެއް،
ކަމާގުޅޭ ޤާނޫނުގެ އަލީގައި ނުވަތަ ކަމާގުޅޭ ސިޔާސަތުގެ އަލީގައި ބެލުމަށް
ކޮމިޓީއަކުން ބޭނުންވެއްޖެނަމަ، މިބާވަތުގެ ބައްދަލުވުންތައް ބޭއްވިދާނެއެވެ.
މި ބާވަތުގެ ބައްދަލުވުމުގެ ބޭނުމަކީ، ކަމާގުޅޭގޮތުން ސަރުކާރުން
މަސައްކަތްކުރަމުންދަނީ މަޖިލީހުން ފާސްކޮށްފައިވާ ޤާނޫނުގެ ނިޔަތާ
އެއްގޮތަށްތޯ ނުވަތަ ރައްޔިތުންގެ މަސްލަޙަތު އެންމެބޮޑަށް ޙިމާޔަތްކުރެވޭނެ
ގޮތަށްތޯ ކަށަވަރުކުރުމެވެ.
މިފަދަ ބައްދަލުވުންތަކުގެ ތެރެއިން ހާސިލުކުރެވޭ ކަންކަމުގެ ތެރޭގައި ނަތީޖާ
ނެރެވޭގޮތަށް ސަރުކާރުގެ މަސައްކަތްތައް ހިންގުމާއި އިޤްތިޞާދުކޮށްގެން
މަސައްކަތްކުރުމާއި ހާސިލުކުރަން ބޭނުންވާ ނަތީޖާއާއި ހާސިލުކުރަން ބޭނުންވާ
ނިޔަތާ އެއްގޮތަށް ކަންކަން ކުރުވުން ހިމެނެއެވެ.
(ނ) ވަކިކަމެއް ތަޙްޤީޤުކުރުމަށްޓަކައި ބައްދަލުވާ ބައްދަލުވުން:
މި ބާވަތުގެ ބައްދަލުވުމުގައިވެސް ޤާނޫނެއް އެކުލަވާލުމުގައި ނުވަތަ
ސަރުކާރުން މަސްއޫލިއްޔަތު އުފުލާތޯ ބެލުމަށް ބާއްވާ ބައްދަލުވުންތަކާ އެއްގޮތް
ސިފަތަކެއް ހިމެނެއެވެ.
މައިގަ ނޑު ތަފާތަކަށްވާނީ މަޖިލީހުގެ ފަރާތުން ކަމެއް ތަޙުޤީޤުކުރުމަށް އޮންނަ
ނިޔަތަށެވެ. ސަރުކާރުގެ ރަސްމީ އިދާރާއަކުން ނުވަތަ ސަރުކާރުގެ މުވައްޒަފަކު
ޤާނޫނާ ޚިލާފު ޢަމަލެއް ކޮށްފިކަމަށް ތުހުމަތުކުރެވިއްޖެ ޙާލަތްތަކެއްގައި،
އޭނާއާމެދު އުފުލިފައިވާ ތުހުމަތާގުޅިގެން ކަން ހިނގާދިޔަގޮތް ބެލުމަށްޓަކައި
ކޮމިޓީން ބައްދަލުވުން ބޭއްވިދާނެއެވެ.
96

މިފަދަ ބައްދަލުވުންތަކުގެ ނަތީޖާއަކަށް ވަނީ ކަމާގުޅޭގޮތުން ފާހަގަކުރެަެ ވޭ
މައްސަލަތަކަށް ވީހާވެސް އަވަހަށް ޤާނޫނުތައް އެކުލަވާލުމެވެ.
(ރ) ރުހުމާއި މަޝްވަރާ ދިނުމުގެ ގޮތުން ބައްދަލުވުން:
މިއީ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުން ދައުލަތުގެ އެންމެ އިސްވެރިޔާ
ޢައްޔަންކުރަންޖެހޭ މަޤާމުތަކަށް މީހުން ޢައްޔަންކުރުމުގައި މަޖިލީހުގެ ރުހުން
ދިނުމަށް ނުވަތަ މަޝްވަރާއަށް އެދި ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުންތައް ބަލައި،
ދިރާސާކުރުމަށް ބޭއްވޭ ބައްދަލުވު މެވެ.
މިފަދަ ބައްދަލުވުންތަކުގެ މައިގަ ނޑު އަމާޒަކަށްވެފައިވަނީ 0 ކަމެކެވެ. އެއީ:
-0 ހުށަހެޅޭ ފަރާތުން ހަވާލުވުމަށް ތައްޔާރުވަމުންދާ މަޤާމުގެ
މަސައްކަތްތަކާއި އެ އިދާރާއަކާއި އެ ދާއިރާއެއްގެ މަސައްކަތްތަކާ
ބެހޭގޮތުން ހޯދޭ މަޢުލޫމާތުތަކެއް ހޯދުމާއި އެ މަސައްކަތްތަކަށް އެމީހަކު
ކިހާވަރަކަށް ފަރިތަވެ ތައްޔާރުވެފައިވޭތޯ ބެލުމާއި؛
-0 އޭނާގެ ޤާބިލުކަން އެކަމަށް ހުރިވަރު ބެލުން.
ކޮމިޓީތަކަށް 040. މަޖިލީހަށް ތަޢާރުފުކުރެވޭ ކޮންމެ ބިލެއް ނުވަތަ ޤަރާރެއްގެ ދެލިކޮޕީ ނުވަތަ އެހެންވެސް
މައްސަލަ ފޮނުވާގޮތް
މައްސަލައަކާ ގުޅޭ ލިޔުމެއް މަޖިލީހަށް ލިބުމުން އެ މައްސަލައަކާގުޅޭ ދާއިމީ
ކޮމިޓީއަކަށް މަޖިލީހުގެ ރައީސް އެ މައްސަލައެއް ފޮނުވަންވާނެއެވެ. ބުނެވިދިޔަ ގޮތަށް
ޢަމަލުކުރުމުގައި މައްސަލައެއް ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވުމުގައި އަންނަނިވި ގޮތްތަކުންކުރެ
ގޮތަކަށް މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ޢަމަލުކުރެވިދާނެއެވެ.
(ހ) އެ މައްސަލައަކާގުޅޭ އިޚްތިޞާޞް އަސާސީގޮތުން ލިބިފައިވާ ކޮމިޓީއަކަށް އެ
މައްސަލައެއް ފޮނުވުން.
(ށ) އަސާސީގޮތުން އެ މައްސަލައަކާގުޅޭ އިޚްތިޞާޞް އޮތް ކޮމިޓީއަށް އެ
މައްސަލަ ފޮނުވުމާއެކުއެކީގައި އެ މައްސަލައިގެ ބައެއް ބެލުމަށް އެހެން
ކޮމިޓީއަކަށްވެސް ފޮނުވުން.
(ނ) މައްސަލައިގެ އަސާސީ އިޚްތިޞާޞް އޮތް ކޮމިޓީއަކަށް އެ މައްސަލައެއް
97

ފޮނުވުމަށްފަހު އެ ކޮމިޓީން އެ މައްސަލައެއް ބަލައި، އަނބުރާ މަޖިލީހުގެ
ރައީސަށް ފޮނުވުމުން އެހެން ކޮމިޓީއެއްގެ މަޝްވަރާ އެ މައްސަލައަށް ނުވަތަ
އެ މައްސަލައިގެ ބަޔަކަށް ހޯދުން.
(ރ) މައްސަލައެއް ލިބުމުން އެ މައްސަލައިގެ އެކި ބައިތައް އެކި ކޮމިޓީތަކަށް
ފޮނުވުން.
(ބ) އެ މައްސަލަ ބެލުމަށްޓަކައި ވަކިން ވަގުތީ ކޮމިޓީއެއް މަޖިލީހުަު ގެ ހުއްދައާއެކު
އެކުލަވާލާ އެ ކޮމިޓީއަށް އެ މައްސަލައެއް ފޮނުވުން.
(ޅ) މައްސަލައެއް ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވުމުގައި އެ މައްސަލައަކާ ބެހޭގޮތުން ކޮމިޓީއަށް
ފެންނަގޮތެއް މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް އަންގަންޖެހޭ ވަކި މުއްދަތެއް ބަޔާންކުރުން.
30. ޤަރާރު
ޤަރާރުގެ ބާވަތް 040. ޤަރާރު ފާސްކުރަނީ މަޖިލީހުގެ މަސައްކަތް ހިންގާނެ އުސޫލުތައް ބަޔާންކޮށްދިނުމަށާއި،
މަޖިލީހުގެ ހިންގުމުގެ އުސޫލަށް ގެނެވޭ ބަދަލުތައް ފާސްކުރުމަށާއި، މަޖިލީހުގެ
ގަވާއިދަށް ގެނެވޭ ބަދަލުތަކާއި އަދި މަޖިލީހުން ކަމަކާ ދޭތެރޭގައި ދެކޭގޮތް ހަމައެކަނި
ހާމަކުރުމަށްޓަކައެވެ.
ބިލުގެ އުސޫލު 043. މަޖިލީހުގައި ޤަރާރުގެ މައްޗަށްވެ ސް ހިނގާނެ އުސޫލަކީ ޢާންމުގޮތެއްގައި ބިލުގެ މައްޗަށް
ހިންގުން
ހިނގާނެ އުސޫލެވެ. އަދި ޤަރާރާ ބެހޭގޮތުން ޢަމަލުކުރެވޭނީވެސް ބިލާބެހޭގޮތުން
މަޖިލީހުގައި ޢަމަލުކުރާ އުސޫލުންނެވެ.
ޤަރާރާއި ބިލާ ހުރި 044. މަޖިލީހުގެ ކޮންމެ މެންބަރަކަށްވެސް ޤަރާރެއް ހުށަހެޅިދާނެއެ ވެ. ބިލަކާ އަޅާބަލާއިރު
ތަފާތު
ޤަރާރެއްގައި މައިގަ ނޑު 0 ތަފާތު ހުރެއެވެ. އެއީ:
(ހ) ޤަރާރުގައި ބިލާ ޚިލާފަށް ދީބާޖާއެއް އެކުލެވިގެންވުމާއި؛
(ށ) އެ ޤަރާރު ފާސްވުމުން، ބިލު ތަޞްދީޤުކުރުމަށް އޮންނަ އުސޫލުން
ތަޞްދީޤުކުރުމަށް ފޮނުވަންނުޖެހުން.
98

33. ކުއްލި މައްސަލަ
ކުއްލި މައްސަލަ 041. (ހ) ޖަލްސާއެއް ހިނގަމުންދަނިކޮށް، ޖަލްސާއެއްގެ އެޖެންޑާގައިވާ ކަންކަން
ހުއްޓުު މަަކަށް ގެނެސް، ރައްޔިތުންގެ ނުވަތަ ޤައުމުގެ މަޞްލަޙަތު
ހިމެނިގެންވާ މުހިންމު ކަމެއް، ކުއްލި މައްސަލައެއްގެ ގޮތުގައި، ޖަލްސާއަކަށް
ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތު ކޮންމެ މެންބަރަކަށްވެސް ލިބިގެންވެއެވެ.
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ހުށަހެޅޭ ކުއްލި މައްސަލައަކީ، ރައްޔިތުންގެ
ނުވަތަ ޤައުމުގެ މަޞްލަޙަތަށް ސީދާ އަސަރުކުރާފަދަ ބޮޑުކަމެއް ކުއްލިއަކަށް
ދިމާވުމުު ންަ، އެ ކަމެއް ސަރުކާރުގެ ސަމާލުކަމަށް ގެނައުމަށާއި، ސަރުކާރުން
އެކަމާމެދު އަޅާފައިވާ ނުވަތަ އަޅާފައިނުވާ ފިޔަވަޅަކަށް ފާޑުކިޔުމުގެ ގޮތުން،
އަދި، މައްސަލަ ހުށަހެޅުމަށް މިގަވާއިދުގައި އޮންނަ އުސޫލުން
ހުށަހަޅައިފިނަމަ، އެކަމުގެ މުޢާލާތް ކެނޑިދާނެތީ، ނުވަތަ ވަގުތު
ފާއިތުވެދާނެތީ، ހުށަހަޅާ މައްސަލައެކެވެ.
ކުއްލި މައްސަލަ 046. (ހ) ކުއްލި މައްސަލައެއް ހުށަހެޅުމަށް ބޭނުންވާ މެންބަރަކު، އެ މައްސަލައެއް
ހުށަހެޅުމާއި
ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތު، މަޖިލީހުގެ ރައީސް ދިނުމުން، އެ މައްސަލައެއް
ބަހުސްކުރުން
އަނގަބަހުން ހުށަހަޅާނީއެވެ.
(ށ) ކުއްލި މައްސަލައެއް ހުށަހެޅިއްޖެނަމަ އެ މައްސަލައަކާމެދު ބަހުސްކުރުމަށް
ފެނޭތޯ މަޖިލީހުގައި ވޯޓެއް ނަގަންވާނެއެވެ. އެވޯޓު ނަގާނީ ބަހުސަކާ ނުލައެވެ.
މިގޮތުން ނަގާ ވޯޓުގައި މަޖިލީހުގެ އަޣްލަބިއްޔަތު ލިބުނީ، އެ މައްސަލައަކާމެދު
ބަހުސްކުރުމަށް ކަމަށްވާނަމަ، އެ ދުވަހުގެ އެޖެންޑާގައި ހިމަނާފައިވާ
ކަންކަމުގެ ތެރޭން، އާދައިގެމަތިން ހިނގާ ކަންކަން ފިޔަވައި، ޖަލްސާގެ
އެޖެންޑާ ހުއްޓުމަކަށް ގެނެސް، އެ މައްސަލައަކާމެދު ބަހުސް ހުޅުވާލާނީއެވެ.
(ނ) މި މާއްދާގެ (ށ) ގެ ބޭނުމަށްޓަކައި، މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގައި އާދައިގެ
މަތިން ހިނގާ ކަންކަން ކަމުގައި ބުނެފައިއެވަނީ، ޙަމް ދު ޞަލަވާތާއި،
ސުވާލާއި، ޕެޓިޝަނާއި، ވަޒީރަކު ނުވަތަ މެންބަރަކު ހުށަހަޅާ ބަޔާނަށެވެ. އަދި
ޖަލްސާއަކަށް އެޖެންޑާ ކުރެވިފައިވާ މައިގަ ނޑު ކަންކަން ކަމަށް
99

ބުނެފައިއެވަނީ، އާދައިގެ މަތިން ހިނގާ ކަންކަމުގެ ބޭރުން، ސަރުކާރުންނާއި،
މެންބަރުންގެ ފަރާތުން މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުމަށް، އެޖެންޑާކުރެވޭ ކަންކަމަށެވެ.
ކުއްލި މައްސަލައިގެ 040. ކުއްލި މައްސަލައެއްގެ ބަހުސަށް ދެވޭ ވަގުތު، މަޖިލީހުން އެހެން ގޮތަކަށް ކަ ނޑަނާޅާހާ
ބަހުސްގެ ވަގުތު
ހިނދަކު، 0 ގަޑިއިރަށްވުރެ ދިގުވެގެން ނުވާނެއެވެ. މައްސަލަ ހުށަހެޅުމަށް، އެ
މައްސަލަ ހުށަހަޅާ މެންބަރަށް ގިނަވެގެން ދެވޭނީ 0 މިނެޓެވެ. އަދި އެމައްސަލައަކާމެދު
ވާހަކަދެއްކުމަށް ބޭނުންވާ އެހެން ކޮންމެ މެންބަރަކަށް ދެވޭނީ ގިނަވެގެން 3 މިނެޓެވެ.
ކުއްލި 048. ކުއްލި މައްސަލައެއްގައި ވޯޓެއް ނެގުމެއް ނުވަތަ ޤަރާރެއް ފާސްކުރުމެއް ނުވަތަ
މައްސަލައެއްގެ
އެނޫންވެސް ނިންމުންތަކެއް ނިންމުމެއް ނޯންނާނެއެވެ. އެ މައްސަލައިގެ ބަހުސުން
ނަތީޖާ
ދޭހަވާނީ، މެންބަރުންގެ ޚިޔާލު، މައްސަލައިގައި ހުރިގޮތެވެ.
ކުއްލި 049. މައްސަލައެއް ކުއްލި މައްސަލައަކަށްވާނީ އަންނަނިވި ސިފަތައް ފުރިހަމަވުމުންނެވެ.
މައްސަލައެއްގައި
ފުރިހަމަވާންޖެހޭ
ސިފަތައް
(ހ) އެ މައްސަލައިގައި ބަޔާންކުރާކަމެއް ދިމާވީ ކުއްލިއަކަށް ކަމުގައިވުން؛ އަދި
(ށ) ރައްޔިތުންގެ ނުވަތަ ޤައުމުގެ މަޞްލަޙަތަށް ސީދާ އަސަރުކުރާ ކަމަކަށް
އެކަންވުން؛ އަދި
(ނ) އެ މައްސަލައަކީ، އޭގެ ޒާތުގައި، މަޖިލީހުގެ މަސައްކަތް އެކަހެރިކުރުމަށްފަހު
ވާހަކަދައްކަންޖެހޭ ފަދަ މުހިންމުކަމަކަށްވުން؛ އަދި
(ރ) ސީދާގޮތުން ނުވަތަ ނުސީދާގޮތުން ނަމަވެސް ސަރުކާރުން އުފުލަންޖެހޭ
ޒިންމާއަކާ ގުޅުން ހުރި ކަމަކަށްވުން؛ އަދި
(ބ) ޝަރީޢަތުގައި އޮތް މައްސަލައަކާ ގުޅޭ ކަމަކަށްނުވުން؛ އަދި
(ޅ) ކަ ނޑައެޅިގެން އެނގެން އޮތް ވަކި ކަމަކަށްޓަކައި ހުށަހެޅޭ ކަމެއްކަމުގައި
ވުން؛ އަދި
(ކ) ޙަޤީޤަތެއްގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ހުށަހެޅޭ ކަމަކަށްވުން؛ އަދި
100

(އ) ހުށަހެޅިފައިވާ ބިލެއް ނުވަތަ މައްސަލައެއްގައި ހިނގާނެ ބަހުސާގުޅޭ
މަޢުޟޫއަކަށް އޮތް މައްސަލައަކަށް ނުވުން؛ އަދި
(ވ) އެދައުރުގައި މަޖިލީހުގައި ބަހުސްކޮށްފައިވާ މައްސަލައެއް އަލުން އުފަންކުރުމަށް
ހުށަހެޅޭ މައްސަލައަކަށް ނުވުން ؛ އަދި
(މ) ފަހުގެ ވަގުތެއްގައި މަޖިލީހުގައި ވާހަކަދައްކާނެ މައްސަލައަކާ ގުޅޭގޮތުން
ދުރާލާ އެއްޗެއް ބުނުމުގެ ބޭނުމުގައި ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމެއް ކަމުގައި ނުވުން؛
އަ ދި
(ފ) އިމްތިޔާޒުގެ މައްސަލައެއް ހުށަހެޅުން ކަމުގައި ނުވުން.
ކުއްލި މައްސަލަ 012. ކުއްލި މައްސަލަ ހުށަހެޅުމަށް މިގަވާއިދު ހުއްދަނުކުރާ ވަގުތުތަކަކީ:
ހުށަނޭޅޭ ވަގުތު
(ހ) ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް ހުޅުވައިދޭ ޖަލްސާގެ ވަގުތު.
(ށ) ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މަޤާމުން ދުރުކުރުމުގެ މައްސަލައެއް ކުރިއަށްދާ ވަގުތު.
(ނ) ވަޒީރަކާމެދު އިތުބާރުނެތްކަމުގެ ވޯޓެއް ނެގުމުގެ މައްސަލަ ކުރިއަށްދާ ވަގުތު.
(ރ) ބަޖެޓު ޖަލްސާ ހިނގާ ވަގުތު.
ކުއްލި މައްސަލަ 010. ކުއްލި މައްސަލައެއް ހުށަހެޅުމަށް މިގަވާއިދު ހުއްދަކުރަނީ އަންނަނިވި ޝަރުޠުތަކުގެ
ހުށަހެޅުމުގެ
މަތިންނެވެ.
ޝަރު ޠުތައް
(ހ) ޖަލްސާއަކަށް، އެފަދަ އެއްމައްސަލައަށްވުރެ ގިނަ މައްސަލަ ހުށަނޭޅުން.
(ށ) އެފަދަ މައްސަލައެއްގައި މަޝްވަރާކުރެވޭނީ ހަމައެކަނި ހުށަހެޅިފައިވާ
މައްސަލައަށް ކަމުގައިވުން.
(ނ) އެއް މައްސަލައަށްވުރެ ގިނަ މައްސަލައިގެ ނޯޓިސް ލިބިފައިވާނަމަ، އެ
ޖަލްސާއަކަށް ހުށަހެޅޭނެ މައްސަލަ ގުރުއަތުން ނެގުމާއި، ދެން ހުރި މައްސަލަ
ފަހުގެ ޖަލްސާއަކަށް ގެންދިޔުން.
(ރ) ނޯޓިސް ދީގެން ހުށަހަޅަންޖެހޭ ފަދަ މައްސަލައެއް ހިމެނިގެންވާ ބަހުސަކަށް
101

ކުއްލި މައްސަލައިގެ ބަހުސް ނުވުން.
ކުއްލި މައްސަލަ 010. އެހެން ގޮތަކަށް މަޖިލީހުން ކަ ނޑަނާޅާހާ ހިނދަކު، ކުއްލި މައްސަލައެއް ނިންމުމަށް
ނިމުމުން އެޖެންޑާ
މިގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރާ ވަގުތު ހަމަވުމުން، އެ މައްސަލައިގެ ބަހުސް ނިމުމަކަށް
ކުރިއަށް
އައިސް، އެޖެންޑާ ހުއްޓުމަކަށް އައި ހިސާބުން، އެ އެޖެންޑާ ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެއެވެ.
ގެންދިޔުމާއި ވަގުތު
އިތުރުކުރުން އަދި އެ ޖަލްސާއަކަށް އެޖެންޑާ ކުރެވިފައިވާ ކަންކަމަށް، ކަ ނޑައަޅާފައިވާ ވަގުތު، އެ
ޖަލްސާގެ ވަގުތަށް އިތުރުކުރެވިގެންދާނެއެވެ. މިގޮތަށްވެސް ޖަލްސާއެއްގެ ވަގުތު
އިތުރުކުރެވޭނީ ގިނަވެގެން 0 ގަޑިއިރަށެވެ.
34. އިމްތިޔާޒު
އިމްތިޔާޒުގެ 013. (ހ) އިމްތިޔާޒުގެ މައްސަލަތަކުގައި އެންމެބޮޑު އިސްކަމެއް ދޭނީ މުޅި މަޖިލީހުގެ
މައްސަލަ
ޙައްޤަކަށް ނުވަތަ އިމްތިޔާޒަކަށް ޖުމްލަގޮތުގައި އުނިކަ ން އަންނަ ކަންކަމަށެވެ.
މުހިންމުވުން
މަޖިލީހުގެ އިމްތިޔާޒަށް އުނިކަން އަންނަ ކަންކަމުގެ ތެރޭގައި މަޖިލީހުގެ
ރައްކާތެރިކަމާއި މަޖިލީހުގެ ޤަދަރާއި މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާތަކުގެ ޞައްޙަކަން
ހިމެނިގެންވެއެވެ.
(ށ) ދެވަނައަށް އެންމެބޮޑު އިސްކަމެއް ދޭނީ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ ޙައްޤުތަކާއި
އަބުރަށް އަންނަ އުނިކަމަށެވެ. އެއީ، އެ މެންބަރެއްގެ ދާއިރާއެއް
ތަމްސީލުކުރުމުގައި މެންބަރެއްގެ ހައިސިއެަް ޔަތަުު ން އަދާކުރާ ވާޖިބާ
ގުޅޭގޮތުން މެންބަރެއްގެ އަބުރަށް ނުވަތަ ޙައްޤަށް އުނިކަން އަންނަ
ކަންކަމަށެވެ.
މައްސަލަ ހުށަހެޅުން 014. (ހ) މަޖިލީހުގެ ޙައްޤަކަށް ނުވަތަ މަޖިލީހުގެ އިމްތިޔާޒަކަށް އުނިކަމެއް
އަތުވެއްޖެކަމުގެ މައްސަލައެއް ހުށަހެޅުމަށް ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ލީޑަރުންނާއި
ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ނިސްބަތްނުވާ މެންބަރުން އެދިއްޖެހިނދެއްގައި، މަޖިލީހުގެ
ޖަލްސާއެއްގައި ކުރުމަށް ކަ ނޑައަޅާފައިވާ އެހެންހުރިހާ ކަމަކަށްވުރެ އެންމެ
ބޮޑު އިސްކަމެއް ދޭނީ އެކަމެއް ހުށަހެޅުމަށެވެ.
(ށ) މަޖިލީހުގެ މެންބަރަކު މަޖިލީހުގެ އިމްތިޔާޒަށް އުނިކަމެއް އަތުވެއްޖެކަމަށް
102

މައްސަލައެއް ހުށަހަޅަން ބޭނުންވެއްޖެ ކަމުގައިވާނަމަ، މަޖިލިސް ވަކި
ވަގުތަކަށް ނިންމުމަށް އަދި މަޖިލީހުން ކުރިއަށް އޮތް ދެ ދުވަހަށް ކޮންމެހެން
ނިންމުމަށް ހުރި މައްސަލަތަކަށް އުނިކަން ނާންނާނެގޮތަށް އެ އިމްތިޔާޒުގެ
މައްސަލައެއް ހުށަހެޅުމަށް ފުރުޞަތު ދެވިދާނެއެވެ.
ވަގުތު ބެހުން 011. އިމްތިޔާޒުގެ މައްސަލައަކާމެދު ބަހުސްކުރުމަށް ހުޅުވާލެވޭ ވަގުތު އަންނަނިވި މީހުންގެ
މެދުގައި ހަމަހަމައަށް މަޖިލީހުގެ ރައީސް ބަހާލައި، އެ މީސްމީހުންނަށް ހަމަހަމަ
އުސޫލަކުން ވަގުތު ދޭންވާނެއެވެ.
(ހ) މައްސަލަ ހުށަހަޅާ ފަރާތަށް.
(ށ) ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ލީޑަރުންނާއި ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ނިސްބަތްނުވާ
މެންބަރުން ކަ ނޑައަޅާ މެންބަރަކަށް.
ޒާތީ އިމްތިޔާޒު 016. މަޖިލީހުގެ މެންބަރަކަށް ދިމާވާ އިމްތިޔާޒުގެ މައްސަލައެއް ހުށަހެޅިއްޖެ ކަމުގައިވާނަމަ،
އެކަމަށްވެސް، މަޖިލިސް ވަކި ގަޑިއަކަށް ނިންމުމަށް ކަ ނޑައަޅާފައިވާ ކަ ނޑައެޅުމަށް
އިސްކަންދިނުން ނޫން އެހެން ހުރިހާ ކަމެއްގެ މައްޗަށް އެކަމަށް އިސްކަންދެވޭނެއެވެ.
މައްސަލައިގެ 010. (ހ) އިމްތިޔާޒުގެ މައްސަލައެއް ހުށަހަޅަން ބޭނުންވާ މެންބަރު، އެ މައްސަލައިގެ
ނޯޓިސް
ނޯޓިސް، އެ މައްސަލައެއް ހުށަހަޅަން ބޭނުންވާ ޖަލްސާއެއް ފެށުމުގެ 01
ކުރިން، މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ދޭންވާނެއެވެ. އެ ނޯޓިހުގައި އެ މައްސަލައިގެ
ބާވަތާއި، ދާއިރާ ސާފުކޮށް، ކުރުކޮށް ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ. އެ މައްސަލައިގެ
މަޢުލޫމާތު، އެހެން މެންބަރުންނަށާއި، އެހެން ފަރާތްތަކަށް ދޭނީ އެކަމެއް
މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުމަށްފަހުގައެވެ.
(ށ) އިމްތިޔާޒުގެ މައްސަލައަކީ، އެއްވެސް ލިޔުމަކާ ގުޅޭ މައްސަލައެއް ނަމަ،
މައްސަލައިގެ ނޯޓިހާއެކު، އެލިޔުމެއްވެސް ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ.
(ނ) ޖަލްސާއެއް ފެށުމުގެ 01 މިނެޓަށްވާފަހުން ލިބޭ ނޯޓިސް، އެއީ، ވިދިގެން
އަންނަ ދުވަހު އޮންނަ ޖަލްސާއަށް ހުށަހެޅުމަށް ދިން ނޯޓިހެއްކަމުގައި
ބެލެވޭނެއެވެ.
103

(ރ) އިމްތިޔާޒުގެ މައްސަލައެއް ހުށަހެޅުމަށް މިގަވާއިދު ހުއްދަކުރަނީ އަންނަނިވި
ޝަރުޠުތަކުގެ މަތިންނެވެ.
-0 ޖަލްސާއަކަށް، އެފަދަ އެއް މައްސަލައަށްވުރެ ގިނަ މައްސަލަ ހުށަނޭޅުން.
-0 ވޭތުވެދިޔަ 0 ދުވަހުގެތެރޭގައި ހިނގާފައިވާ ކަމަކާ ގުޅޭ މައްސަލައަކަށް
ވުން.
-3 މަޖިލީހުގެ ނުވަތަ މެންބަރުންގެ އިމްތިޔާޒާގުޅޭ މައްސަލައަކަށްވުން.
(ބ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން އިމްތިޔާޒުގެ މައްސަލައެއް ހުށަހެޅުމަށް ބޭނުންވާ
މެންބަރަކަށް އެ މައްސަލައެއް ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތު، މަޖިލީހުގެ ރައީސް
ދިނުމުން، އެ މައްސަލައިގެ ޚުލާޞާ އަނގަބަހުން ހުށަހަޅާނީއެވެ.
(ޅ) އެ މައްސަލައަކީ، މި މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ޝަރުޠުތައް ފުރިހަމަނުވާ
މައްސަލައެއް ކަމުގައި މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ފެނިއްޖެނަމަ، އެމައްސަލައެއް
ހުށަހެޅުމަށް ދިން ނޯޓިސް އިއްވައި، އެ މައްސަލައެއް މަޖިލީހަށް
ހުށަނާޅާނެކަން، ނުވަތަ އެމައްސަލައަކީ، މިގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރާ ޝަރުޠު
ފުރިހަމަނުވާ މައްސަލައެއްކަން ހާމަކުރަންވާނެއެވެ.
(ކ) އިމްތިޔާޒުގެ މައްސަލައެއް ހުށަހެޅިއްޖެނަމަ އެ މައްސަލައަކާމެދު
ބަހުސްކުރުމަށް ފެނޭތޯ މަޖިލީހުގައި ވޯޓެއް ނަގަންވާނެއެވެ. މިގޮތުން ނަގާ
ވޯޓުގައި މަޖިލީހުގެ އަޣްލަބިއްޔަތު ލިބުނީ، އެ މައްސަލައަކާމެދު
ބަހުސްކުރުމަށް ކަމަށްވާނަމަ، އެ މައްސަލައެއް ކުރިއަށްގެންދަންވާނެއެވެ. އެ
މައްސަލައަކާމެދު ބަހުސްކުރުމަށް މަޖިލީހުގެ އަޣްލަބިއްޔަތު
ނުލިބިއްޖެކަމަށްވާނަމަ، އެކަން މަޖިލީހުގެ ރައީސް އިޢުލާނުކުރުމުން،
އެމައްސަލަ އެހާހިސާބުން ނިމުނީއެވެ.
(އ) މި މާއްދާގެ ދަށުން އިމްތިޔާޒުގެ މައްސަލައެއް ހުށަހެޅުމަށް މަޖިލީހުގެ
އަޣްލަބިއްޔަތު ލިބިއްޖެނަމަ، އެ މައްސަލައަކާމެދު ބަހުސްކޮށް، މަޖިލީހަށް
ފެންނަ ގޮތެއް ނިންމަންވާނެއެވެ. ނުވަތަ ހުށަހެޅި ތާއީދު ލިބިގެން، މަޖިލީހުން
104

ކަ ނޑައަޅައިފި ހިނދެއްގައި، އެ މައްސަލަ ބަލައި، ދިރާސާކޮށް، މަޖިލީހަށް
ރިޕޯޓެއް ހުށަހެޅުމަށް، އިމްތިޔާޒު ކޮމިޓީއަށްވެސް އެ މައްސަލައެއް
ފޮނުވިދާނެއެވެ.
31. ވޯޓު ނެގުން
ވޯޓުދިނުން 018. (ހ) މަޖިލީހުގެ ކޮންމެ ޖަލްސާއެއް ހިނގަމުންދާއިރު، މަޖިލީހުގެ ކޮންމެ
މެންބަރަކުވެސް އެކަށީގެންވާ ޢުޒުރެއް ދިމާނުވާހާހިނދަކު، މަޖިލީހަށް ހާޒިރުވެ
އެ ވޯޓުގައި ބައިވެރިވާންވާނެއެވެ. އަދި މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގައި ވޯޓަށް އެހޭ
ކޮންމެ މައްސަލައެއްގައި ވޯޓުދޭންވާނެއެވެ. އެއީ، އޭނާގެ ޒާތީ ނުވަތަ މާލީ
މަސްލަޙަތެއް ވޯޓަށް އަހާ މައްސަލައެއްގައި އޮތްކަމަށް ނުވާހާހިނދަކުއެވެ.
(ށ) އެއްވެސް މެންބަރަކު ދޭންޖެހޭ ވޯޓު އެހެން މެންބަރަކު މެދުވެރިކޮށެއް
ނުދެވޭނެއެވެ.
(ނ) އެއްވެސް މެންބަރަކަށް އެހެން މެންބަރަކު މަޖިލީހަށް ހާޒިރުވެއްޖެކަމަށްވެސް
ފާހަގަކޮށެއް ނުދެވޭނެއެވެ.
މައްސަލައަކަށް 019. މަޖިލީހުގައި ވޯޓަށް އަހަން ޖެހޭ މައްސަލަތަކުގައި ވޯޓަށް އަހާނީ އެމައްސަލައަކަށް
ވޯޓަށް އަހާނެގޮތް
ކަ ނޑައެޅިފައިވާ ވަގުތު ހަމަވުމުން ނުވަތަ އެމައްސަލައެއްގެ ބަހުސް ނިމުމުންނެވެ.
ވޯޓު ނަގާ ވަގުތު 062. މައްސަލައަކާ ގުޅިގެން ވޯޓުނަގާ ވަގުތަކީ ވަކި ވަގުތެއް ކަމުގައި މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް
ކަ ނޑައެޅިދާނެއެވެ. އެގޮތަށް، ވަގުތެއް ކަ ނޑައަޅަންވާނީ، ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލައިގެ
ބާވަތަށާއި، ވާހަކަދައްކަން އެދިފައިވާ މެންބަރުންގެ ޢަދަދަށް ބަލައި، އެ މައްސަލައާމެދު
އެކަށީގެންވާ ގޮތެއްގައި ބަހުސްކުރުމުގެ ފުރުޞަތު މެންބަރުންނަށް ދިނުމަށް ފަހުގައެވެ.
ރަނގަބީލުޖެހުން 060. (ހ) މައްސަލައެއްގައި ވޯޓު ނެގުމުގައި، މިގަވާއިދުގެ 40 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ
3 ވަނަ ނަންބަރުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ރަނގަބީލެއް ޖަހާނެއެވެ. އެރަނގަބީލު
ޖަހާނީ މައްސަލައަކާގުޅިގެން، ކުރިއަށްއޮތް 1 މިނެޓެއްހާއިރުގެ ތެރޭގައި
ވޯޓެއް ނަގަންޖެހޭނެކަމަށް މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ޤަބޫލުކުރެވޭހިނދު، އެ
ޖަލްސާއަށް މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ވަދެ ގޮނޑިތަކުގައި އިށީނުމަށް
105

ވަގުތުދިނުމުގެގޮތުން، މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއަށް ހުއްޓުމެއް ނުވަތަ މަޑުޖެހުމެއް
ނާންނާނެ ގޮތުގެމަތިންނެވެ. ރަނގަބީލު ޖަހާތާ 1 މިނެޓުފަހުން ވޯޓަށް
އެހުމަށް ހުށަހަޅާ މައްސަ ލަ މަޖިލީހުގެ ރައީސް ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ވޯޓަށް އެހުމަށް ހުށަހަޅާ މައްސަލަ
ބަޔާންކުރުމަށްފަހު ވޯޓު ނަގާ ނިމި، ވޯޓުގެ ނަތީޖާ އިޢުލާނުކުރަންދެން،
މަޖިލީހުގެ މާލަމުގައި ތިބި މެންބަރުންގެ ތެރެއިން މެންބަރަކު މަޖިލީހުގެ
މާލަން ދޫކޮށް ގޮސްގެންނުވާނެއެވެ. ނަމަވެސް، މިމާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ
ގޮތުގެމަތިން ރަނގަބީލު ޖެހުމަށްފަހު، ވޯޓުދިނުމަށް މަޖިލީހުގެ ރައީސް
އެންގުމުގެ ކުރިން، ގޮނޑީގައި އިށީނދެއްޖެ ކޮންމެ މެންބަރަކަށް ވޯޓުގައި
ބައިވެރިވެވޭނެއެވެ.
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ 060. މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގައި ނެގޭ ކޮންމެ ވޯޓަކާގުޅޭ މަޢުލޫމާތު، އެ ވޯޓު ނެގޭ
ޔައުމިއްޔާގަ އި
ޖަލްސާއެއްގެ ޔައުމިއްޔާގައި ހިމަނަންވާނެއެވެ. އެގޮތުން، މަޢުލޫމާތު ހިމެނުމުގައި،
ހިމެނުން
މިގަވާއިދުގެ 069 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މަޢުލޫމާތުތައް
ހިމަނަންވާނެ އެވެ. އެއްކޮޅަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންނާއި ދެކޮޅަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ
ނަންތައް އެދުވަހުގެ ޔައުމިއްޔާގައި ހިމަނަންވާނެއެވެ.
ވޯޓުނެގުމަށް 063. މަޖިލީހުގެ ރައީސް، އެއްވެސް ކަމަކަށް ވޯޓަށް އެހުމަށް ބޭނުންވާކަމަށްވާނަމަ، އެ
ފަށާނެގޮތް
މައްސަލައެއް ހުށަހަޅާނީއެވެ. ވަކި ކަމަކާ ގުޅޭގޮތުން ވޯޓަށް އަހާނަމަ، އެކަމެއް
ސާފުކޮށް މެންބަރުންނަށް އެނގޭނެގޮތަށް ބަޔާންކުރުމަށްފަހުގައެވެ.
ވޯޓުނެގުމުގައި 064. (ހ) މަޖިލީހުގައި ވޯޓުނަގާނީ އިލެކްޓްރޯނިކް މެޝިން ބޭނުންކޮށްގެންނެވެ. ވޯޓުލާނީ
ޢަމަލުކުރާނެ
ފެންނަކަމަށް ނުވަތަ ނުފެންނަ ކަމަށެވެ. ނުވަތަ ވަކިކޮޅަކަށް ވޯޓުދޭން
އުސޫލު
ބޭނުންނުވާކަމަށެވެ.
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން އިލެކްޓްރޯނިކް ވޯޓިންގ ސިސްޓަމް
މެދުވެރިކޮށް ނަގާ ވޯޓު ނެގުމުގައި، ޖަލްސާގެ ހާޒިރީއާއި، ހާޒިރުވި ކޮންމެ
މެންބަރެއްގެ ނަމާއި، އެމެންބަރަކު ވޯޓުދިނީ މައްސަލައެއް ފާސްކުރުމަށް
ފެންނަ ކަމަށް ކަމުގައިކަން، ނުވަތަ ނުފެންނަ ކަމަށް ކަމުގައިކަން، ނުވަތަ
106

އެމެންބަރަކު ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާކަން، މެންބަރުންނަށް
ސްކްރީނަކުން ފެންނަން ހުންނަ ގޮތަށް މަޖިލީހުގެ ރައީސް
ހަމަޖައްސަންވާނެއެވެ.
(ނ) ކަނޑައެޅިގެން ފާޅުގައި އެނގެން އޮތް މައްސަލައެއް ދިމާވެއްޖެ ޙާލަތެއްގައި
މެނުވީ، މިމާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން އިލެކްޓްރޯނިކް ވޯޓިންގ
ސިސްޓަމް މެދުވެރިކޮށް ނަގާ ވޯޓަކާމެދު އިތުރު ސުވާލެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ.
ސުވާލުކޮށްފިނަމަ، ދެން އެ މައްސަލައިގައި ވޯޓުނަގާނީ، ވަކިވަކި މެންބަރުންނާ
ސުވާލުކޮށްގެންނެވެ.
ވަކިވަކިން 061. (ހ) ވަކިވަކިން މެންބަރުންނާ ސުވާލުކޮށްގެން ވޯޓު ނެގުމަށް ހުށަހެޅި ތާއީދު
ސުވާލުކޮށްގެން
ލިބިގެން އެގޮތަށް ފާސްވާ މައްސަލަތަކުގައާއި، މި ގަވާއިދުގެ ދަށުން ވަކިވަކި
ވޯޓުނެގުން
މެންބަރުންނާ ސުވާލުކޮށްގެންކަމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޙާލަތުގައި، ނަގަންޖެހޭ
ވޯޓު ނަގާނީ، ކޮންމެ މެންބަރަކާ ސުވާލުކޮށްގެން، އޭނާ ވޯޓު ދޭން ބޭނުންވާ
ގޮތެއް އޮޅުންފިލުވަމުންނެވެ.
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ވޯޓު ނެގުމުގައި، ކޮންމެ މެންބަރެއްގެ
ނަން އިއްވުމުން، އެ މެންބަރަކު ތެދުވެ، އޭނާއަށް ފެންނަ އަންނަނިވި
ގޮތްތަކުންކުރެ ގޮތެއް ހާމަކުރަންވާނެއެވެ.
-0 ފެންނަނަމަ، "ފެނޭ".
-0 ނުފެންނަނަމަ، "ނުފެނޭ".
-3 ވަކިގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާނަމަ، "ވޯޓުނުދެން".
(ނ) މިގޮތަށް ނެގޭ ވޯޓެއްގެ ނަތީޖާއާމެދު އިތުރު ސުވާލެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ.
މަޖިލީހުގެ ރައީސް 066. (ހ) މަޖިލީހުގެ ރައީސް ނުވަތަ މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގެ ރިޔާސަތު ބަލަހައްޓާ
ވޯޓުގައި
މީހަކު މަޖިލީހުން ނިންމާ ނިންމުންތަކުގައި ވޯޓު ދީގެނެއް ނުވާނެއެވެ.
ބައިވެރިވުން
އެހެންނަމަވެސް، ކަމަކާމެދު ނަގާ ވޯޓުގެ ފެންނަ ނުފެންނަ ޢަދަދު
ހަމަހަމަވެއްޖެ ޙާލަތެއްގައި މަޖިލީހުގެ ރައީސް ނުވަތަ ރިޔާސަތު ބަލަހައްޓާ
107

މީހަކު އޭނާއަށް ފެންނަ ކޮޅަކަށް ވޯޓު ދޭންވާނެއެވެ.
(ށ) މަޖިލީހުގެ ތިންބައިކުޅަދެބައިގެ ވޯޓުން ނުވަތަ ހަތަރުބައިކުޅަތިންބައިގެ ވޯޓުން
ނިންމަންޖެހޭކަމެއް ނިންމުމުގަ އި، މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ނުވަތަ ރިޔާސަތު
ބަލަހައްޓާ މީހަކަށް ވޯޓު ދެވިދާނެއެވެ.
ސިއްރު ވޯޓު 060. (ހ) ޤާނޫނުއަސާސީގައި ސިއްރު ވޯޓުނެގުން ލާޒިމްކުރާ ޙާލަތްތައް ފިޔަވައި އެހެން
ނެގުން ޙާލަތްތަކުގައި ނަގާނީ ޢާންމުކޮށް ހުޅުވާލެވިފައިވާ ވޯޓެކެވެ.
(ށ) މަޖިލީހުގައި ސިއްރު ވޯޓު ނަގަންޖެހޭ ޙާލަތްތަކުގައި ސިއްރު ވޯޓު ގުނާނީ
މަޖިލީހުން ހޮވޭ 1 މެންބަރުންގެ ކޮމިޓީއަކުންނެވެ. ވޯޓުގެ ނަތީޖާ އިއްވާނީ
މަޖިލީހުގެ ރައީސެވެ.
ވޯޓުނެގުމަށް 068. މައްސަލައެއްގެ ބަހުސްގެ ވަގުތު ނިމި، އެމައްސަލައަކަށް ވޯޓު ނެގުމާ ދެމެދު، ނުވަތަ
ދަތިނުކުރުން
ވޯޓުލާން ފެށީއްސުރެ ވޯޓުގެ ނަތީޖާ އިއްވުމާދެމެދު، މެންބަރަކު ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުލުމަށް
ބާރުއެޅުން ކަމުގައި، ނުވަތަ ވޯޓުލުމުގައި މެންބަރަކަށް ލިބިގެންވާ ޙައްޤަށް
ހުރަސްއަޅަނީ ކަމުގައި، ނުވަތަ ވޯޓު ނެގުމަށް ރިޔާސަތަށް ދަތިކުރަނީކަމުގައި ، ނުވަ ތަ
ވޯ ޓު ނެ ގު ން ލަ ސްކު ރުވަ ން މަ ސައް ކަ ތް ކު ރަނީ ކަ މު ގައި ބެލެވިދާނެ ކަމެއް އެއްވެސް
މެންބަރަކު ކޮށްގެން ނުވާނެއެވެ.
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ 069. (ހ) ވޯޓު ނަގާ ކޮންމެ މައްސަލައަކާމެދު ވޯޓު ނަގާ ނިމުމުން، ވޯޓުގެ ނަތީޖާ
އިއްވުން
މަޖިލީހުގެ ރައީސް އިޢުލާނުކުރަންވާނެއެވެ.
(ށ) ވޯޓުގެ ނަތީޖާ އިޢުލާނުކުރާއިރު، އަންނަނިވި މަޢުލޫމާތު
އިޢުލާނުކުރަންވާނެއެވެ.
-0 މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ ޢަދަދު؛
-0 ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ ޢަދަދު؛
-3 ފެންނަކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ ޢަދަދު؛
-4 ނުފެންނަކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ ޢަދަދު؛
108

-1 ވަކިގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ ޢަދަދު؛
-6 ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ ޢަދަދު؛
-0 ވޯޓުގެ ނަތީޖާ.
ނައިބު ރައީސް 002. މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސް ރިޔާސަތު ބަލަހައްޓަމުންގެންދާ ޖަލްސާއެއްގައި އޭނާވެސް
ވޯޓު ދިނުން
ވޯޓުދޭނީ، މަޖިލީހުގެ ރައީސް ވޯޓުދިނުމަށް ހުއްދަކުރާ ޙާލަތުގައި އެކަންޏެވެ.
36. ރުހުންދިނުން
ރުހުންދިނުން 000. ވަކިގޮތަކަށް ޢަމަލުކުރުމަށް ޤާނޫނެއްގައި ބަޔާންކޮށްފައިނުވާނަމަ، ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުން ރުހުންދޭންޖެހޭ ކަންކަމުގަޔާއި، ލަފާދޭންޖެހޭ ކަންކަމުގަޔާއި، މަޝްވަރާ
ދޭންޖެހޭ ކަންކަމުގައި ޢަމަލުކުރާނީ އަންނަނިވި ގޮތުގެމަތިންނެވެ.
(ހ) ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރުހުމަށް، ނުވަތަ މަޝްވަރާއަށް، ނުވަތަ ލަފަޔަށް
ބޭނުންވާކަމެއް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ލިޔުމުން މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅާނީއެވެ.
(ށ) ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް އެ ލިޔުން ލިބުމުން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި
އެކަމެއް އިޢުލާނުކުރުމަށްފަހު، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ދާއިމީ ކޮމިޓީތަކުގެ
ތެރެއިން އެ މައްސަލައަކާގުޅޭ ދާއިމީ ކޮމިޓީއަށް އެ މައްސަލައެއް
ފޮނުވާނީއެވެ.
(ނ) ރުހުން ހޯދުމަށް އެދޭކަމަކީ، އެއް ކޮމިޓީއަށްވުރެ ގިނަ ކޮމިޓީއާ
ގުޅޭކަމަކަށްވާނަމަ، އެއް ކޮމިޓީން އެ މައްސަލަ ބަލައިނިމުމުން، އެކަމާގުޅޭ
އެހެން ކޮމިޓީއަށް، އެ މައްސަލަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް
ފޮނުވިދާނެއެަެ ވެ. ނުވަތަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް
ފެނިއްޖެހިނދެއްގައި، އެއް ކޮމިޓީއަށްވުރެ ގިނަ ކޮމިޓީ ގުޅިގެން އެ
މައްސަލައިގައި ގޮތެއް ނިންމުމަށްވެސް ކަ ނޑައެޅިދާނެއެވެ.
(ރ) ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރުހުމަށް އެދި، ނުވަތަ މަޝްވަރާއަށް އެދި، ނުވަތަ
ލަފަޔަށް އެދި ފޮނުވާ ކަމަކާ ގުޅޭގޮތުން، ކޮމިޓީއަށް އަންނަނިވި 0 ގޮތުންކުރެ
ގޮތެއް ނިންމިދާނެއެވެ.
109

-0 ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ރުހުންދިނުން ފެންނަކަމަށް.
-0 ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ރުހުން ދިނުން ނުފެންނަކަމަށް.
(ބ) ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތް ނިމުމުން، އެ ކޮމިޓީން
ތައްޔާރުކުރާ ރިޕޯޓަކާއެކު، އެ މައްސަލަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް
ލިބުމުން، އެ މައްސަލަ އެޖެންޑާކުރެވެން އޮތް އެންމެއަވަސް ޖަލްސާއެއްގެ
އެޖެންޑާގައި އެ މައްސަލައެއް ހިމަނަންވާނެއެވެ.
(ޅ) މިމާއްދާގެ (ބ) ގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ރިޕޯޓާމެދު ބަހުސްކުރުމަށް
މަޖިލީހުގައި ތަމްސީލުކުރާ ކޮންމެ ސިޔާސީ ޕާޓީއެއްގެ އެއް މެންބަރަކަށާއި
ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް ނިސްބަތްނުވާ އެއް މެންބަރަކަށް ޖުމްލަ 32 މިނެޓުގެ
ފުރުސަތެއް ދޭންވާނެއެވެ. އަދި އެއަށްފަހު އެމައްސަލައަކާ ބެހޭގޮތުން ގޮތެއް
ނިންމުމަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ވޯޓަކަށް އަހަންވާނެއެވެ.
(ކ) ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީން ހުށަހަޅާފައިވާ ގޮތް ފާސްވެއްޖެކަމަށްވާނީ
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހާޒިރުވެ ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ
އަޣްލަބިއްޔަތުން އެކަމެއް ފާސްވުމުންނެވެ.
(އ) ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ރުހުންދިނުން ފެންނަކަމަށް ނުވަތަ ނުފެންނަކަމަށް
ބަޔާންކޮށް ލިޔެފައިވާ ކޮމިޓީގެ ރިޕޯޓަކާ ބެހޭގޮތުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި
ވޯޓެއް ނަގަންވާނީ، އެ ރިޕޯޓު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް
ފޮނުވުމަށްފަހު، ސާފު 3 ދުވަހުގެ މުއްދަތު ދިނުމަށްފަހުގައެވެ.
(ވ) ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ރުހުންދޭންޖެހޭ މައްސަލައަކީ، ވަކި މަޤާމަކަށް މީހަކު
ޢައްޔަންކުރުމާގުޅޭ މައްސަލައެއްކަމަށްވާނަމަ، އެ މަޤާމަކަށް އެމީހަކު
ޤާބިލުކަން ނުވަތަ ނޫންކަން، އެމަޤާމަކާގުޅޭ މަޢުލޫމާތު އެމީހަކަށް
ލިބިގެންވާކަން ނުވަތަ ނޫންކަން، އެ ދާއިރާއާ ގުޅޭގޮތުން އެއްވެސް
ތަޖުރިބާއެއް ހުރިކަން ނުވަތަ ނޫންކަން، އެ ދާއި ރާ ކުރަ އެިރުވުމަށްޓަކައި، އެ
ދާއިރާ ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށްޓަކައި އޭނާގެ އޮތް ޢާންމު ތަޞައްވުރާ
ބެހޭގޮތުން، ކޮމި ޓީ ގެ މަ ރުޙަލާ ގައި އޭ ނާއާ ސުވާލުކުރަންވާނެއެވެ. އެއީ،
110

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީން ކަ ނޑައަޅާ އުސޫލުތަކެއްގެމަތިން އެމީހެއްގެ
ޒާތީ މަޢުލޫމާތާއި ޢިލްމީ މަޢުލޫ މާތާއި ފަންނީ މަޢުލޫމާތު ހޯދުމުގެ
އިތުރުންނެވެ.
30. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މަޤާމުން ވަކިކުރުން
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއް 000. (ހ) ޤާނޫނުއަސާސީގެ 022 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން
ޔާ މަޤާމުން
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ނުވަތަ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ނައިބު ގެ މަޤާމުގައި
ވަކިކުރުން
ހުންނަ މީހަކަށް އަންނަނިވި ޙާލަތްތަކުންކުރެ ޙާލަތެއް މެދުވެރިވެއްޖެނަމަ،
އޭނާ މަޤާމުން ވަކިކުރެވިދާނެއެވެ.
-0 އިސްލާމްދީނުގެ އަސްލަކާ ޚިލާފުވުން.
-0 ޤާނޫނުއަސާސީއާ ނުވަތަ ޤާނޫނަކާ ކަ ނޑައެޅިގެން ޚިލާފުވުން.
-3 ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ގެ މަޤާމުގައި ނުވަތަ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ
ނައިބުގެ މަޤާމުގައި ހުރެ ކުރުން އެކަށީގެންނުވާފަދަ ކަމެއް ކުރުން.
-4 ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ މަޤާމުގައި ނުވަތަ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ
ނައިބުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމުގައި ނާޤާބިލުވުން.
(ށ) ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މަޤާމުން ދުރުކުރުމަށްޓަކައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް
ޤަރާރެއް ހުށަހެޅޭނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މަދުވެގެން ތިންބައިކުޅައެއްބައި
މެންބަރުން ސަބަބު ބަޔާންކޮށް ސޮއިކޮށްފައިވާ ލިޔުމަކުންނެވެ.
(ނ) މި މާއްދާގެ (ށ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން މި ލިޔުމުގައިވާ ކަ ންކަމާމެދު މަޖިލީހުގެ
ޖަލްސާއެއްގައި ބަހުސްކުރުމަށްފަހު އެއީ، ކުރިއަށްގެންދަން ފެންނަ
މައްސަލައެއް ކަމުގައި މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއަށް ހާޒިރުވެ ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި
މެންބަރުންގެ އަޣްލަބިއްޔަތުން ކަ ނޑައަޅައިފިކަމަށްވާނަމަ، އެ މައްސަލައެއް
ތަޙްޤީޤުކޮށް ބެލުމަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 00 މެންބަރުންގެ ކޮމިޓީއެއް
ކަ ނޑައަޅައި، އެ ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވަންވާނެއެވެ. އެ ކޮމިޓީ އެކުލެވިގެންވާނީ
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ހިމެނޭ ކޮންމެ ސިޔާސީ ޕާޓީއަކުން މަދުވެގެން އެއް
111

މެންބަރާއި އަދި އަމިއްލަ އެއް މެންބަރުގެ މައްޗަށެވެ.
(ރ) 00 މެންބަރުންގެ ކޮމިޓީއަށް މައްސަލަ ފޮނުވުމުން، އެ މައްސަލައިގައި
ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަމަކީ، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ މަޤާމުގައި ހުންނަ މީހަކު
މަޤާމުން ވަކިކުރުމަށް ޤާނޫނުއަސާސީގެ 022 ވަނަ މާއްދާގައި
ކަ ނޑައަޅާފައިވާ ޙާލަތްތަކަށް ފެތޭ މައްސަލައެއްތޯ ބަލައި، އަދި އެ
މައްސަލައާއިގެން ކުރިއަށްދެވޭފަދަ ހެކި ލިބެންހުރިތޯ ބަލަންވާނެއެވެ.
(ބ) މައްސަލަ ތަޙްޤީޤުކުރުމުގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް އެ ކޮމިޓީއަށް ހާޒިރުވެ
އޭނާގެ ދިފާޢުގައި ވާހަކަދެއްކުމުގެ ޙައްޤުލިބުގެންވެއެވެ.
(ޅ) ކޮމިޓީން މައްސަލަ ތަޙްޤީޤުކޮށް ބެލުމަށްފަހު، މަޖިލީހަށް ރިޕޯޓެއް
ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ. އެ ރިޕޯޓުގައި، އެ މައްސަލައަކީ ކުރިއަށް ގެންދެވިދާނެ
މައްސަލައެއްކަމުގައިވާނަމަ، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ މައްޗަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ
ކޮންމެ ދަޢުވާއެއް ވަކިން ކަ ނޑައަޅާ ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ. އަދި އެއިން
ކޮންމެ ދަޢުވާއެއް ސާބިތުކުރުމަށް ލިބެންހުރި ހެކިކަމަށް ކޮމިޓީއަށް ފެންނަ
ހެކި ބަޔާންކުރަންނެއެވެ. އަދި އެ ދަޢުވާއެއް ކުރިއަށްގެންދިޔުމަށް ބޭނުންވާ
ސަބަބު ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.
(ކ) ކޮމިޓީގެ ތަޙްޤީޤަށްފަހު، އެ މައްސަލައަކީ ކުރިއަށްގެންދެވެންނެތް
މައްސަލައެއްކަ މަށް ކޮމިޓީއަށް ފާހަގަކުރެވޭނަމަ، އެ ކަ މު ގެ ސަ ބަ ބު
ބަ ޔާ ން ކު ރަ ންވާ ނެ އެވެ .
(އ) މައްސަލަ ކުރިއަށްގެންދިޔުމަށް ފެންނަކަމަށް 00 މެންބަރުންގެ ކޮމިޓީން
ކަ ނޑައަޅައި، މައްސަލައިގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ މައްޗަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ
ހަމަ ކޮންމެ ދަޢުވާއެއް ވަކިން ބަޔާންކޮށް، އެ ދަޢުވާއެއްގައި ލިބެންހުރި ހެކި
ބަޔާންކޮށް، އެ ދަޢުވާ ކުރިއަށްގެންދިޔުމަށް ފެންނަ ސަބަބު ބަޔާންކޮށް،
ހުށަހަޅާ ޤަރާރު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ލިބުމުން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
ޖަލްސާއެއްގައި އެކަމާމެދު ބަހުސްކުރަންވާނެއެވެ.
(ވ) ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 00 މެންބަރުންގެ ކޮމިޓީން އެ މައްސަލަ
112

ކުރިއަށްގެންދިޔުމަށް ނުފެންނަކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާނަމަ، އެކަމާމެދުވެސް
މަޖިލީހުގައި ބަހުސްކުރުމަށްފަހު، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ނަގާ ވޯޓަކުން
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއަށް ހާޒިރުވެ ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ
އަޣްލަބިއްޔަތުން މަޖިލީހުގައި އެކަން ކުރިއަށް ނުގެންދިޔުމަށް
ފާސްކުރެވިދާނެއެވެ. އެގޮތުން ނަގާ ވޯޓެއްގައި އެކަމަށް ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއަށް ހާޒިރުވެ ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ
އަޣްލަބިއްޔަތު ނުލިބިއްޖެނަމަ، މައްސަލަ އަނބުރާ 00 މެންބަރުންގެ
ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވާނީއެވެ.
(މ) މި މާއްދާގެ (ވ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން މައްސަލަ އަނބުރާ އެ ކޮމިޓީއަށް
ފޮނުވިއްޖެހިނދެއްގައި، އިތުރު ހެކި ލިބޭތޯ އެ ކޮމިޓީން
މަސައްކަތްކުރުމަށްފަހު، އިތުރު ހެއްކާ ޤަރީނާ ހުރިކަމަށްވާނަމަ، އެކަމަކާއެކު
މައްސަލަ އަލުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ފޮނުވާނީއެވެ.
(ފ) 00 މެންބަރުންގެ ކޮމިޓީން މައްސަލަ ކުރިއަށްގެންދިޔުމަށް ފެންނަކަމަށް
ބަޔާންކޮށް ފޮނުވާ ލިޔުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ލިބުމުން، މަޖިލީހަށްަެ އެ
މައްސަލަ ހުށަހަޅައި، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ މައްޗަށް ދަޢުވާ އުފުލު މަށް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ ތެރެއިން 3 މެންބަރުންގެ ކޮމިޓީއެއް
އެކުލަވާލަންވާނެއެވެ.
(ދ) ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ މައްޗަށް ކުރެވޭ ދަޢުވާއެއްގެ ބަހުސް މަޖިލީހުގައި
ކުރެވޭހިނދު، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހާޒިރުވެ، ޖަވާބުދާރީވުމުގެ ފުރުޞަތު
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ދޭންވާނެއެވެ. އޭނާއަށް ދޭ ފުރުޞަތުގައި އޭނާގެ
ދިފާޢުގައި މަސައްކަތްކުރުމަށް ގިނަވެގެން 3 ވަކީލުން ބޭނުންކުރުމުގެ
ފުރުޞަތު އޭނާއަށް ދޭންވާނެއެވެ.
(ތ) 00 މެންބަރުންގެ ކޮމިޓީން ފޮނުވާ ލިޔުމުގައިވާ ހަމަކޮންމެ ތުހުމަތަކާ
ބެހޭގޮތުން، ހަމަކޮންމެ ދަޢުވާއަކާ ބެހޭގޮތުން ވަކިވަކިން މަޖިލީހުގައި
ބަހުސްކުރަންވާނެއެވެ.
113

(ލ) ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ބަހުސްކުރުމަށްޓަކައި، ކޮންމެ ދަޢުވާއެއްގެ
ބަހުސްގައި ހޭދަކުރާނެ ވަގުތު ކަ ނޑައަޅުމުގައި ޖުމްލަ 0 ގަޑިއިރަށްވުރެ
ގިނަވެގެން ނުވާނެއެވެ.
(ގ) ބަހުސް ނިމުމަށްފަހު، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސިއްރު ޖަލްސާއެއްގައި
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ނިންމުމަށް ފެންނަ ގޮތަކާބެހޭގޮތުން މެންބަރުން
ބަހުސްކުރާނީއެވެ. އެއަށްފަހު، ހުޅުވާލެވިފައިވާ ޖަލްސާއެއްގައި ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހަށް ފެންނަގޮތެއް ބެލުމަށްޓަކައި ވޯޓަށް އަހާނީއެވެ. ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހަށް، 00 މެންބަރުންގެ ކޮމިޓީން ފޮނުވާފައިވާ ލިޔުމުގައިވާ ކޮންމެ
ތުހުމަތަކަށް، އެ ތުހުމަތުކޮށްފައިވާ ގޮތަށް، އެކަމެއް ސާބިތުވޭތޯ ވޯޓަށް
އަހަންވާނެއެވެ. އެއިން އެއްވެސް ކަމެއް ސާބިތުވާނީ މުޅި މަޖިލީހުގެ
ތިންބައިކުޅަ ދެބައިގެ އަޣްލަބިއްޔަތު ލިބިގެންނެވެ.
(ޏ) މިދެންނެވި ގޮތުގެމަތިން އެއިން އެއްވެސް ތުހުމަތެއް
ސާބިތުވެއްޖެކަމުގައިވާނަމަ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 022 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)
ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މަޤާމުން ވަކިވާނެއެވެ. އެގޮތަށް
ފާސްވެއްޖެކަމަށްވާނަމަ، ހުށަހަޅަންޖެހޭ އިތުރު އިސްތިޢުފާއެއްނެތި އެހިސާބުން
ފެށިގެން އެހިނދުން ފެށިގެން އޭނާ މަޤާމުން ވަކިވީއެވެ. އަދި އޭނާ މަޤާމުން
ވަކިކުރެވުނީ ޖިނާޢީ ކުށެއް ކޮށްގެން ކަމުގައިވާނަމަ، އޭނާކުރި ކުށުގެ މައްޗަށް
ޖިނާޢީ ދަޢުވާ އުފުލުމުގެ ޙައްޤު ދައުލަތަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
(ސ) ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ މައްޗަށް ހިނގާނެކަމަށް މި މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ
އުސޫލުތައް ހަމަ އެ މިންވަރަށް އެ ނިސްބަތަށް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ
ނައިބުގެ މައްޗަށްވެސް މި މާއްދާގެ މަޤްޞަދަށްޓަކައި ހިނގާނެއެވެ.
(ޑ) ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މަޤާމުން ވަކިކުރުމުގެ މައްސަލައެއް ހިނގަމުންދާއިރު
ރިޔާސަތު ބަލަހައްޓާނީ މަޖިލީހުގެ ރައީސެވެ.
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއް 003 (ހ) މި ގަވާއިދުގެ 000 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކޮމިޓީގެ
ޔާ މަޤާމުން
ބައްދަލުވުމެއް ކުރިއަށް ގެންދަންވާނީ އެކޮމިޓީގެ މަދުވެގެން 6 މެންބަރުން
ވަކިކުރުމުގެ
114

މައްސަލަ ހާޒިރުވެ ތިބޭ ބައްދަލުވުމެއްގައެވެ. އަދި އެކޮމިޓީގެ އެއްވެސް ނިންމުމެއް
ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީ
ނިންމަންވާނީ އެކޮމިޓީގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަޣްލަބިއްޔަތުންނެވެ.
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) އެހެން އޮތްކަމުގައި ވީނަމަވެސް އެކޮމިޓީގެ ބައްދަލުވުމެއް
ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ނުވަތަ ކޮމިޓީގެ ނިންމުމެއް ނިންމުމަށް ބޭނުންވާ
ޢަދަދަށް، ވިދިވިދިގެން ކޮމިޓީގެ 0 ބައްދަލުވުމަށް މަޤުބޫލު އުޒުރެއްނެތި
މެންބަރުން ހާޒިރުނުވާނަމަ، ކޮމިޓީގެ 3 ވަނަ ބައްދަލުވުމަށް ހާޒިރުވެ ތިބި
މެންބަރުންނާއެކު ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދެވިދާނެއެވެ.
އެހެންނަމަވެސް ކޮމިޓީން ނިންމަންޖެހޭ ކަމެއް އެ ބައްދަލުވުމަށް ހާޒިރުވެތިބި
މެންބަރުންގެ އަޣްލަބިއްޔަތުން ނިންމާއިރުވެސް، މަދުވެގެން ކޮމިޓީގެ 6
މެންބަރުން ތިބެންވާނެއެވެ.
(ނ) މި ގަވާއިދުގެ 000 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކޮމިޓީގެ
ބައްދަލުވުމެއް ބާއްވަންވާނީ މަދުވެގެން 48 ގަޑިއިރުގެ ނޯޓިސް ލިޔުމުން
ދިނުމަށްފަހުގައެވެ. އަދި ކޮމިޓީގެ 0 ބައްދަލުވުމުގެ ދެމެދުގައި 04 ގަޑި
އިރަށްވުރެ ގިނަ ވަގުތު ހޭދަވާނަމަ، ވިދިގެން އޮންނަ ބައްދަލުވުމުގެ
ނޯޓިސްވެސް ހަމަ އެއުސޫލުން ދޭންވާނެއެވެ.
38. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ އިތުބާރުނެތްކަމުގެ ވޯޓުނެގުން
މަޖިލީހުގެ ރައީސް 004. (ހ) މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގައި މަޖިލީހުގެ ރައީސް، މިގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ކަމެއް
ގަވާއިދާ ޚިލާފު ކުރާކަމަށް މެންބަރަކަށް ފެނިއްޖެނަމަ ނިޒާމާބެހޭ ނުކުތާއެއްގެ ގޮތުގައި އެކަން
ޢަމަލެއްކުރުން ފާހަގަކުރުމުގެ ޙައްޤު އެ މެންބަރަކަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
(ށ) މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއަކުން ބޭރުގައި، އެހެންނަމަވެސް، މަޖިލީހުގެ ކަންކަން
ހިންގުމުގައި، މަޖިލީހުގެ ރައީސް މިގަވާއިދާ ޚިލާފު ޢަމަލެއް ކޮށްފިކަމަށް
މެންބަރަކަށް ފެނިއްޖެނަމަ، އެކަން، ލިޔުމަކުން މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް އެންގުމުގެ
ޙައްޤު އެމެންބަރަކަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
(ނ) މިމާއްދާގެ (ހ) އާއި (ށ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ދެ ޙާލަތުގައިވެސް މަޖިލީހުގެ
ރައީސް ކުރި ކަމަކީ، ގަވާއިދާ ޚިލާފު ކަމެއްކަމަށް މެންބަރަކު ޝަކުވާއެއް
115

ކޮށްފިނަމަ، އެކަމަކަށް މަޖިލީ ހުގެ ރައީސް ޖަވާބުދާރީވެ، އެކަން މަޖިލީހުގެ
ރައީސް ކުރި ގޮތް ނުވަތަ ސަބަބު، އެ ޝަކުވާ ހުށަހެޅި މެންބަރަކަށް
އޮޅުންފިލުވައިދޭންވާނެއެވެ.
މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް 001. (ހ) މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ ތެރެއިން 01 މެންބަރުންނަށްވުރެ މަދުނޫން
އިތުބާރުނެތްކަމަށް
މެންބަރުންނަށް، މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ އިތުބާރު ނެތްކަމަށް ފެނިއްޖެނަމަ
ފާސްކުރުން
އެމައްސަލަ މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.
(ށ) މިގޮތުން މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ އިތުބާރުނެތްކަމުގެ މައްސަލައެއް މަޖިލީހަށް
ހުށަހެޅޭނީ، މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ ތެރެއިން 01 މެންބަރުންނަށްވުރެ
މަދުނޫން ޢަދަދެއްގެ މެންބަރުން، ލިޔެ ސޮއިކޮށް، މައްސަލައެއްގެ ގޮތުގައި
މަޖިލީހަށް ފޮނުވުމުންނެވެ. މިގޮތަށް މައްސަލަ ފޮނުވާ ލިޔުމުގައި
އިތުބާރުނެތްކަމަށް ފެންނަ ސަބަބު ބަޔާންކޮށްފައި އޮންނަންވާނެއެވެ.
(ނ) މި މާއްދާގެ (ށ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން މައްސަލައެ އް ލިބުމުން، އެ
މައްސަލައިގެ ލިޔުން ލިބޭތާ ގިނަވެގެން ރަސްމީ ބަންދުނޫން 3 ދުވަހުގެ
ތެރޭގައި، އެމައްސަލައިގެ ނޯޓިސް އަމީންޢާންމު މެންބަރުންނަށާއި މަޖިލީހުގެ
ރައީސަށް ދިނުމަށްފަހު، އެނޯޓިހުގެ ތާރީޚުން ފެށިގެން ރަސްމީ ބަންދުނޫން 02
ދުވަހުގެ މުއްދަތު ދިނުމަށްފަހު ، އެންމެ އަވަހަށް އަންނަ ރަސްމީ ބަންދު ނޫން
ދުވަހަކު ބާއްވާ ޖަލްސާއަށް އެ މައްސަލަ ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ.
(ރ) މި މާއްދާގެ (ނ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން، މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއަށް މައްސަލައެއް
ހުށަހެޅުމަށްފަހު ، އެވަގުތު މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅިފައިވާ އެހެން އެއްވެސް
މައްސަލައަކާމެދު ބަހުސްކުރެވޭނީ ، ނުވަތަ ގޮތެއް ނިންމަންވާނީ، ނުވަތަ އެހެން
މައްސަލައަކާމެދު ބަހުސްކުރަން ފެށޭނީ ނުވަތަ ގޮތެއް ނިންމަންވާނީ، މަޖިލީހުގެ
ރައީސްގެ އިތުބާރުނެތްކަމުގެ މައްސަލައާމެދު ގޮތެއް ނިންމުމަށްފަހުގައެވެ.
(ބ) މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ އިތުބާރުނެތްކަމުގެ މައްސަލައެއް މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅަން
ހަމަޖެހިފައިވާ ނުވަތަ ހުށަހެޅިފައިވާ ޖަލްސާއެއްގެ ރިޔާސަތު ބަލަހައްޓާނީ
މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސެވެ. މިގަވާއިދުގެ 006 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން
116

މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސްގެ އިތުބާރުނެތްކަމުގެ މައްސަލައެއް މަޖިލީހަށް
ހުށަހަޅަން ހަމަޖެހިފައިވާ ނުވަތަ ހުށަހެޅިފައިވާ ޖަލްސާއެއްގެ ރިޔާސަތު
ބަލަހައްޓާނީ މަޖިލީހުގެ ރައީސެވެ. އަދި މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ އިތުބާރު
ނެތްކަމުގެ މައްސަލައެއްގައި، މަޖިލީހުގައި ކުރާ ބަހުސް، އެއްވެސް ޙާލެއްގައި
3 ގަޑިއިރަށްވުރެ ދިގުވެގެން ނުވާނެއެވެ.
(ޅ) މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ އިތުބާރުނެތްކަމުގެ މައްސަލައެއް ހިނގަމުންދާ
ޖަލްސާއެއްގައި، ވާހަކަ ދައްކާނެ މެންބަރުންގެ ޢަދަދާއި މެންބަރަކު
ވާހަކަދައްކަން ލިބޭ ފުރުޞަތުގެ ދިގުމިން ކަ ނޑައަޅާނީ ޢާންމު ކޮމިޓީންނެވެ.
އަދި މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް އޭނާގެ ދިފާޢުގައި ވާހަކަ ދެއްކުމަށް ލިބިދޭ
ފުރުޞަތުގެ ޢަދަދާއި އެ ފުރުޞަތުގެ ދިގުމިން ކަ ނޑައަޅާނީވެސް ޢާންމު
ކޮމިޓީންނެވެ. އޭނާގެ ދިފާޢުގައި ވާހަކަދެއްކުމުގެ ޙައްޤު މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް
ލިބިގެންވެއެވެ.
(ކ) މަޖިލީހުގެ ރައީސް ކަމުގައި ހުރި މީހަކީ، މަޖިލީހުގެ އިތުބާރުނެތް މީހެއްކަމަށް
މަޖިލީހުން ފާސްކޮށްފި ހިނދެއްގައި، މަޖިލީހުގެ ރައީސްކަމުގެ މަޤާމުން އޭނާ
އިސްތިޢުފާ ދޭންވާނެއެވެ.
މަޖިލީހުގެ ނައިބު 006. މަޖިލީހުގެ ރައީސާމެދު އިތުބާރުނެތްކަމުގެ ވޯޓު ނެގުމުގެ މައްސަލައާ ގުޅިގެން މި
ރައީސަށް
ގަވާއިދުގެ 001 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލުތައް، މަޖިލީހުގެ ނައިބު
އިތުބާރުނެތްކަމަށް
ރައީސްގެ މައްޗަށްވެސް ހިނގާނެއެވެ.
ފާސްކުރުން
39. ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރެއްގެ އިތުބާރުނެތްކަމުގެ ވޯޓު ނެގުން
ވަޒީރުންގެ 000. (ހ) ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މަދުވެގެން ދިހަ މެންބަރުން، ސަބަބު ބަޔާންކޮށް،
މަޖިލީހުގެ
ސޮއިކޮށް ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމަކުން ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރެއްގެ އިތުބާރު
މެންބަރެއްގެ
ނެތްކަމުގެ ވޯޓެއް ނެގުމަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.
އިތުބާރުނެތްކަމުގެ
ވޯޓު ނެގުން
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަދަ ހުށަހެޅުމަކާ މެދު ރައްޔިތުންގެ
117

މަޖިލީހުގައި ބަހުސް ފެށުމުގެ 04 ދުވަސް ކުރިން ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގެ އެ
މެންބަރަކަށް އެކަން އަންގަންވާނެއެވެ. އަދި އެބަހުސްގައި އަނގަބަހުންނާއި
ލިޔުމުން އޭނާގެ ދިފާޢުގައި މަސައްކަތްކުރުމުގެ ޙައްޤު އެވަޒީރަކަށް
ލިބިގެންވެއެވެ.
(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަދަ ހުށަހެޅުމަކާމެދު މަޖިލީހުގައި
ބަހުސްކުރެވޭނީ ޖުމްލަ 0 ގަޑިއިރެވެ. މިބަހުސްގައި މެންބަރުން ވާހަކަ
ދެއްކުމަށް ވަގުތު ދެވޭނީ މިގަވާއިދުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގައިވާ
ގޮތުގެމަތިންނެވެ.
(ރ) ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރެއްގެ އިތުބާރުނެތްކަމަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން
ފާސްވެއްޖެކަމަށް ބެލޭނީ، މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަޣްލަބިއްޔަތު އެ
މެންބަރެއްގެ އިތުބާރު ނެތްކަމުގެ ހުށަހެޅުމަށް ލިބިއްޖެނަމައެވެ.
(ބ) ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރެއްގެ އިތުބާރު
ނެތްކަމަށް ފާސްކޮށްފިނަމަ، އެމެންބަރަކު އޭނާގެ މަޤާމުން ވަކިވީއެވެ.
42. ފަނޑިޔާރުންނާއި މިނިވަން މުސްތަޤިއްލު މުއައްސަސާތަކުގެ މެންބަރުންނާއި މިނިވަން
މުސްތަޤިއްލު މަޤާމު ތަކުގައި ތިބޭ މީހުން މަޤާމުން ވަކިކުރުމުގެ މައްސަލަ
ފަނޑިޔާރުންނާއި 008. (ހ) ފަ ނޑިޔާރުންނާއި މިނިވަން މުސްތަޤިއްލު މުއައްސަސާތަކުގެ މެންބަރުންނާއި
މިނިވަން
މިނިވަން މުސްތަޤިއްލު މަޤާމު ތަކުގައި ތިބޭ މީހުން މަޤާމުން ވަކިކުރުމުގެ
މުސްތަޤިއްލު
މުއައްސަސާތަކުގެ މައްސަލަ ޤާނޫނުއަސާސީގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް
މެންބަރުންނާއި
ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.
މިނިވަން
މުސްތަޤިއްލު މަޤާމު
ތަކުގައި ތިބޭ
މީހުން މަޤާމުން
ވަކިކުރުން
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަދަ ހުށަހެޅުމަކާމެދު މަޖިލީހުގައި
118

ބަޙުސްކުރެވޭނީ ޖުމްލަ 0 ގަޑިއިރެވެ. މިބަޙުސްގައި މެންބަރުން ވާހަކަ
ދެއްކުމަށް ވަގުތު ދެވޭނީ މިގަވާއިދުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގައިވާ
ގޮތުގެމަތިންނެވެ.
(ނ) މިނިވަން މުސްތަޤިއްލު މުއައްސަސާތަކުގެ މެންބަރުންނާއި މިނިވަން
މުސްތަޤިއްލު މަޤާމު ތަކުގައި ތިބޭ މީހުން މަޤާމުން ވަކިވެއްޖެކަމަށް ބެލޭނީ،
އެފަރާތްތަކުގެ އިތުބާރު ނެތްކަމަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖި ލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގައި
ހާޒިރުވެ ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަޣްލަބިއްޔަތުން ފާސްވުމުންނެވެ.
(ރ) ފަ ނޑިޔާރަކު މަޤާމުން ވަކިވެއްޖެކަމަށް ބެލޭނީ، ފަ ނޑިޔާރެއްގެ އިތުބާރު
ނެތްކަމަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގައި ހާޒިރުވެ ވޯޓުގައި
ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ ތިންބައިކުޅަ ދެބައިގެ އަޣްލަބިއްޔަތުން
ފާސްވުމުންނެވެ.
(ބ) ފަންޑިޔާރުންނާއި މިނިވަން މުސްތަޤިއްލު މުއައްސަސާތަކުގެ މެންބަރުންނާއި
މިނިވަން މުސްތަޤިއްލު މަޤާމު ތަކުގައި ތިބޭ މީހުންގެ އިތުބާރު ނެތްކަމަށް
ފާސްކޮށްފިނަމަ، އެފަރާތްތައް މަޤާމުން ވަކި ވީއެވެ.
40. ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ހުށަހެޅުން
ދައުލަތުގެ ބަޖެޓް 009. (ހ) ކުރިއަށް އޮންނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓް، ހިނގަމުންދާ އަހަރުގެ
ހުށަހެޅުން
ޑިސެމްބަރު މަހުގެ 0 ވަނަ ދުވަހުގެ ކުރިން މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް
އެންޑް ޓްރެޜަރީ މަޖިލީހުގެ ޢާންމު ޖަލްސާއަކަށް ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ.
(ށ) ދައުލަތުގެ ބަޖެޓް މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅާ ޖަލްސާގައި ބަޖެޓާގުޅޭ ތަފްޞީލު
މަޖިލީހުގެ ރައީސް މެދުވެރިކޮށް މެންބަރުންނަށް ލިބޭނެ އިންތިޒާމު މިނިސްޓަރ
އޮފް ފިނޭންސް އެންޑް ޓްރެޜަރީ ހަމަޖައްސަންވާނެއެވެ.
(ނ) މިމާއްދާގެ (ށ) ގައި ބުނެފައިވާ ގޮތުގެމަތިން މެންބަރުންނަށް ދެވޭ
119

މަޢުލޫމާތުގެ އިތުރަށް މެންބަރަކު ވަކި މަޢުލޫމާތެއް ހޯދަން އެދިއްޖެއް
ހިނދެއްގައި މިމާއްދާގެ (ބ) ގައި ބުނާ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި އެމެންބަރަކަށް
އެމަޢުލޫމާތެއް މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އެންޑް ޓްރެޜަރީ
ފޯރުކޮށްދޭންވާނެއެވެ.
(ރ) ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުމުން، އެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރާނީ މާލިއްޔަތު
ކޮމިޓީއާއި އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ ގުޅިފައިވާ ކޮމިޓީއަކުންނެވެ. މިކޮމިޓީގެ
ނަމަކީ "ބަޖެޓް ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީ" އެވެ.
(ބ) ބަޖެޓުގެ ބަހުސް ކުރިޔަށް ގެންދަންވާނީ ބަޖެޓް ހުށަހަޅާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 0
ދުވަހުގެ މުއްދަތު ދިނުމަށްފަހުގައެވެ.
(ޅ) ބަޖެޓާ މެދު މަޖިލީހުގައި ބަހުސްކޮށް ނިމުމަށްފަހު، ބަޖެޓާބެހޭގޮތުން
ފާޅުކުރެވުނު ޚިޔާލުތައް ބަޖެޓް ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވަންވާނެއެވެ.
(ކ) ބަޖެޓް ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތް ނިންމައި، ހިނގަމުންދާ އަހަރުގެ
ޑިސެމްބަރު މަހުގެ 30 ވަނަ ދުވަހުގެ ކުރިން ބަޖެޓާމެދު މަޖިލީހުން ގޮތެއް
ނިންމުމަށްޓަކައި އަހަރު ނިމުމުގެ 0 ދުވަސްކުރިން ކޮމިޓީގެ ރިޕޯޓް މަޖިލީހަށް
ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ.
40. ޖަލްސާތަކުގެ ޔައުމިއްޔާ
ޖަލްސާތަކުގެ 082. (ހ) މަޖިލީހުގެ ކޮންމެ ޖަލްސާއެއްގެވެސް ޔައުމިއްޔާ ލިޔެ ތައްޔާރުކޮށް،
ޔައުމިއްޔާ ލިޔެ
އެޖަލްސާއެއް ނިމޭތާ ގިނަވެގެން 36 ގަޑިއިރުގެ ތެރޭގައި މަޖިލީހުގެ
ޝާއި ޢުކުރުން
ވެބްސައިޓުގައި ޝާއިޢުކުރަންވާނެއެވެ.
(ށ) ޔައުމިއްޔާ ލިޔެ ތައްޔާރުކުރަންވާނީ، މެންބަރުން ދައްކާ ވާހަކައަށް
އުނިއިތުރެއް ނުގެނެސް، މެންބަރަކު ދައްކާ ވާހަކައެއް، އެ ދެއްކި ގޮތަކަށް،
ޔައުމިއްޔާއިން ފެންނާނެ، އަދި ޖަލްސާގައި ކަންހިނގާދިޔަގޮތް ސާފުކޮށް
އެނގޭނެ ގޮތުގެމަތިންނެވެ.
(ނ) މި މާއްދާގެ (ށ) އެހެން އޮތްނަމަވެސް، މިގަވާއިދުގެ 084 ވަނަ މާއްދާގެ
120

ދަށުން ޔައުމިއްޔާއިން އުނިކުރަންޖެހޭ ކަންކަން އުނިކުު ރުަމަކަށް މިގަވާއިދު
ހުރަހެއްނާޅައެވެ. އަދި، ޖަލްސާތަކުގެ ކަންހިނގިގޮތް ކުރުގޮތަކަށް
އަންގައިދިނުމަށްޓަކައި، އިދާރީ ޚުލާޞާ ތައްޔާރުކުރުމަށާއި، އެފަދަ ޚުލާޞާ
ތައްޔާރުކުރުމުގައި، ޔައުމިއްޔާއެއްގައި ހުންނަންޖެހޭ ތަފްސީލު
ނުހިމެނުމަކަށްވެސް، މިގަވާއިދު ހުރަހެއް ނާޅައެވެ.
ޔައުމިއްޔާއަށް 080. (ހ) މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގެ ޔައުމިއްޔާ މަޖިލީހުގެ ވެބްސައިޓުގައި
އުނިއިތުރު ގެނައުން
ޝާއިޢުކުރުމުން، އެ ޔައުމިއްޔާގައި، އެމެންބަރަކު ދެއްކިކަމަށް ބުނާވާހަކައަށް
އުނިއިތުރެއް ގެންނަން ބޭނުންވާނަމަ، ނުވަތަ ޖަލްސާގައި ކަންހިނގާދިޔަގޮތް
ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތަށް އުނިއިތުރެއް ގެންނަން ބޭނުންވާނަމަ، އެކަން،
އެ ޔައުމިއްޔާ ވެބްސައިޓުގައި ޝާއިޢުކުރާތާ 0 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި މަޖިލީހުގެ
ރައީސަށް އަންގަންވާނެއެވެ. މެންބަރަކު އެދޭގޮތަށް، ޔައުމިއްޔާއަކަށް
އުނިއިތުރެއް ގެނެވޭނީ، އެޔައުމިއްޔާއެއް ނިސްބަތްވާ ޖަލްސާއެއްގެ ވީޑިއޯ
ނުވަތަ އޯޑިއޯ ރެކޯޑިންގ އަޑުއަހައި، ޖަލްސާގައި ކަންހިނގާ ދިޔަގޮތުގެ
ޙަޤީޤަތް ރަނގަޅަށް ބަޔާންކުރުމަށްޓަކައި، އެ އުނިއިތުރު ގެންނަންޖެހޭ ކަމަށް
މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ފެނިއްޖެ ހިނދެއްގައެވެ. މެންބަރަކު ގެންނަން ބޭނުންވާ
އުނިއިތުރެއް ޔައުމިއްޔާއަށް ގެނެވެން ނެތްކަމަށްވާނަމަ، އެކަން ސަބަބު
ބަޔާންކޮށް، އެ މެންބަރަކަށް މަޖިލީހުގެ ރައީސް އަންގަންވާނެއެވެ.
(ށ) މެންބަރަކު ޔައުމިއްޔާއަށް އުނިއިތުރެއް ގެންނަން ހުށަހަޅައިފިނަމަ، އެ
އުނިއިތުރަކާއެކު އަދި އުނިއިތުރެއް ހުށަހަޅާފައިނުވާނަމަ، ޔައުމިއްޔާ
މެންބަރުންނަށް ފޮނުވިއިރު އޮތްގޮތަށް، އެޔައުމިއްޔާގެ ނޯޓިސް މެންބަރުންނަށް
ދީ، މި ގަވާއިދުގެ 080 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެމަތިން މަޖިލީހަށް
ހުށަހަޅައި، ފާސްކުރަންވާނެއެވެ.
ޔައުމިއްޔާ 080. (ހ) މަޖިލީހުގެ ކޮންމެ ޖަލްސާއެއްގެވެސް ޔައުމިއްޔާ، މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅައި،
ފާސްކުރުން
ފާސްކުރަންވާނެއެވެ. މިގޮތުން ޔައުމިއްޔާ ފާސްކުރާނީ ވޯޓަކާ ނުލައެވެ.
(ށ) އެއްވެސް ޔައުމިއްޔާއެއް ފާސްކުރަންއޮތްނަމަ، އެދުވަހުގެ ޖަލްސާގެ މައިގަ ނޑު
121

މަސައްކަތަށް ފެށުމުގެކުރިން، އެ ޔައުމިއްޔާ އެއީ، ކޮން ޖަލްސާއަކަށް
ނިސްބަތްވާ ޔައުމިއްޔާއެއްކަން ހާމަކޮށް، އެއީ މަޖިލީހުގެ ރައީސް ޤަބޫލުކުރާ
ޔައުމިއްޔާއެއް ކަމުގައި މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާގައި އިޢުލާނުކުރަންވާނެއެވެ.
(ނ) މަޖިލީހުގެ ރައީސް މިގޮތަށް އިޢުލާނުކުރުމުން އެއްވެސް މެންބަރަކު އެކަމާ
ދެކޮޅުހަދައި، އެކަމަށް ވޯޓެއް ނަގަންޖެހޭނެކަމަށް ނުބުނާހާ ހިނދަކު އެ
ޔައުމިއްޔާއެއް އެއީ، ފާސްވެ ނިމިފައިވާ ޔައުމިއްޔާއެއްކަމުގައި ބަލަންވާނެއެވެ.
(ރ) މެންބަރަކު އެދުނު އެދުމެއްގެ މަތިން ވޯޓެއް ނަގައިފިކަމަށްވާނަމަ، އަދި އެ
ވޯޓުގެ ނަތީޖާއިން ދައްކާ ގޮތުގައި އެ ޔައުމިއްޔާ ޤަބޫލުކުރަން މަޖިލީހުގެ
ޖަލްސާއަށް ފެންނަކަމަށްވާނަމަ، އެހާހިސާބުން އެއީ ފާސްކުރެވިފައިވާ
ޔައުމިއްޔާއެއްކަމަށް ވާނެއެވެ. އެ ވޯޓުގެ ނަތީޖާ ދެއްކީ މަޖިލީހުގެ ޔައުމިއްޔާ
ފާސްކުރަން ނުފެންނަކަމަށް ކަމުގައިވާނަމަ، އެ ޔައުމިއްޔާއެއް އެމަޖިލީހުގެ
ޖަލްސާގައި އިޞްލާޙު ހުށަހަޅައި، ކުރިއަށްދާން ފެންނަ ގޮތެއްގެ މައްޗަށް ވޯޓު
ނަގަންވާނެއެވެ.
(ބ) މަޖިލީހުން ފާސްކުރާ ޔައުމިއްޔާތައް، ފާސްކުރުމަށްފަހު، އަހަރާއި ދައުރުތައް
ވަކިން އެނގޭނެ ގޮތަށް ފޮތެއްގެ ސިފައިގައި އެކުލަވާލައި، މަޖިލީހުގެ
ލައިބްރަރީ ގައި ބަހައްޓަންވާނެއެވެ.
(ޅ) މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގެ ޔައުމިއްޔާ މަޖިލީހުން ފާސްނުކުރަނީސް، މަޖިލީހުގެ
ވެބްސައިޓުގައި އެ ޔައުމިއްޔާއެއް ހިމެނުމަކަށް މިމާއްދާ ހުރަހެއް ނާޅައެވެ.
ޔައުމިއްޔާގެ ބައެއް 083. މަޖިލީހުގެ ޔައުމިއްޔާއެއްގެ އެއްވެސް ބައެއް، މަޖިލީހުގެ ނުވަތަ މެންބަރެއްގެ
މަޖިލީހުން ބޭރުގައި
އިމްތިޔާޒަށް އުނިކަން އަންނާނެ ގޮތަށް، މަޖިލީހުން ބޭރުގައި ބޭނުންކުރުމަކީ،
ބޭނުންނުކުރުން
ހުއްދަކަމެއް ނޫނެވެ.
ޔައުމިއްޔާއިން 084. އިސްލާމްދީނުގެ އަސްލަކާ ޚިލާފުވާ ގޮތަށް، މެންބަރަކު މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގައި
ބައެއް އުނިކުރުން
ވާހަކައެއް ދައްކައިފިނަމަ ، އެ ޖަ ލް ސާއެ އް ގެ ޔަ އުމި އް ޔާއި ން އެ ދެއްކިވާހަކައެއް
މަޖިލީހުގެ ރައީސް އުނިކުރަންވާނެއެވެ.
122

ޔައުމިއްޔާ ލިޔުމުގެ 081. މި ބާބުގައި ބަޔާންކުރާ ޔައުމިއްޔާ ލިޔެ ތައްޔާރުކުރުމުގެ އިތުރަށް، ކޮންމެ ޖަލްސާއެއްގެ
އިތުރަށް އޯޑިއޯ
އޯޑިއޯ އަދި ވީޑިއޯ ރެކޯޑިންގ، އަމީންޢާންމު މަޖިލީހުގެ އަރުޝީފުގައި ރައްކާކޮށްފައި
އަދި ވީޑިއޯ
ބަހައްޓަންވާނެއެވެ.
ރިކޯޑިންގ
ރައްކާކުރުން
ރައީސްގެ މެސެޖު 086. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ފަރާތުން މަޖިލީހަށް ލިބޭ މެސެޖުތައް ނުވަތަ
ހިމެނުން
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މަޖިލީހަށް ފޮނުވާ މެސެޖުތައް މަޖިލީހުގެ އެދުވަހެއްގެ
ޔައުމިއްޔާގައި ޝާއިޢުކުރަންވާނެއެވެ.
43. ކޮމިޓީތަކުގެ ޔައުމިއްޔާ
ކޮމިޓީތަކުގެ 080. (ހ) މަޖިލީހުގެ ކޮންމެ ކޮމިޓީއެއްގެ ބައްދަލުވުމުގެ ޔައުމިއްޔާ ލިޔެ ތައްޔާރުކޮށް،
ޔައުމިއްޔާ ލިޔުން
ބައްދަލުވުން ނިމޭތާ 1 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި މަޖިލީހުގެ ވެބްސައިޓުގައި
ހަމައެކަނި މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް ފެންނާނެގޮތަށް ޝާއިޢުކުރަންވާނެއެވެ.
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ޔައުމިއްޔާ ލިޔެ ތައްޔާރުކުރާނީ،
މެންބަރުން ދައްކާ ވާހަކައަށް އުނިއިތުރެއް ނުގެނެސް، މެންބަރަކު ދައްކާ
ވާހަކައެއް، އެ ދެއްކި ގޮތަކަށް، ޔައުމިއްޔާއިން ފެންނާނެ ގޮތަށެވެ.
(ނ) މި މާއްދާގެ (ށ) އެހެން އޮތްނަމަވެސް، އެކިއެކި އިދާރީ ބޭނުންތަކަށްޓަކައި،
ޔައުމިއްޔާ ނިސްބަތްވާ ކޮމިޓީގެ ބައްދަލުވުމުގެ އިދާރީ ޚުލާޞާ ލިޔެ
ތައްޔާރުކުރުމަކަށް، ނުވަތަ ބައްދަލުވުމުގެ އެޖެންޑާއާ ނުގުޅޭގޮތުން އަދި
ކޮމިޓީގެ ބައްދަލުވުމުގެ މަޠުލަބަށްޓަކައި ބޭނުންނުހިފޭ ގޮތަށް، މެންބަރުން
ދައްކާ މަޖިލީހުގެ މަސައްކަތާ ނުގުޅޭ ވާހަކަ، ޔަ އުމި އް ޔާއި ން
އު ނި ކު ރުމަ ކަ ށްވެ ސް މިމާ އް ދާ ހު ރަ ހެ އް ނާ ޅަ އެވެ.
ޔައުމިއްޔާއަށް 088. މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީ ބައްދަލުވުމެއްގެ ޔައުމިއްޔާ މަޖިލީހުގެ ވެބްސައިޓުގައި ޝާއިޢުވުމުން،
އުނިއިތުރު
އެ ޔައުމިއްޔާގައި، އެމެންބަރަކު ދެއްކިކަމަށް ބުނާވާހަކައަށް އުނިއިތުރެއް ގެންނަން
ގެނައުން
ބޭނުންވާނަމަ، އެކަން، އެޔައުމިއްޔާ އެމެންބަރަކަށް ލިބޭތާ 04 ގަޑިއިރުގެ ތެރޭގައި އެ
ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރަށް އަންގަންވާނެއެވެ. މެންބަރަކު އެދޭގޮތަށް، ޔައުމިއްޔާއަކަށް
123

އުނިއިތުރެއް ގެނެވޭނީ، އެޔައުމިއްޔާއެއް ނިސްބަތްވާ ކޮމިޓީ ބައްދަލުވުމެއްގެ އޯޑިއޯ
ރެކޯޑިންގ އަޑުއަހައި، އެބައްދަލުވުމުގައި ކަންހިނގާ ދިޔަގޮތުގެ ޙަޤީޤަތް ރަނގަޅަށް
ބަޔާންކުރުމަށްޓަކައި، އެ އުނިއިތުރު ގެންނަންޖެހޭ ކަމަށް މުޤައްރިރަށް ފެނިއްޖެ
ހިނދެއްގައެވެ. މެންބަރަކު ގެންނަން ބޭނުންވާ އުނިއިތުރެއް ޔައުމިއްޔާއަށް ގެނެވެން
ނެތްކަމަށްވާނަމަ، އެކަން ސަބަބު ބަޔާންކޮށް، އެ މެންބަރަކަށް އެ ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު
އަންގަންވާނެއެވެ.
ޔައުމިއްޔާއިން 089. އިސްލާމްދީނުގެ އަސްލަކާ ޚިލާފުވާ ގޮތަށް، މެންބަރަކު މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީއެއްގެ
ބައެއް އުނިކުރުން
ބައްދަލުވުމެއްގައި ދައްކާ ވާހަކަ، އެބައްދަލުވުމެއްގެ ޔައުމިއްޔާއިން އެ ދެއްކިވާހަކައެއް
މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް އުނިކުރެވިދާނެއެވެ.
ޔައުމިއްޔާ ލިޔުމުގެ 092. މި ބާބުގައި ބަޔާންކުރާ ޔައުމިއްޔާ ލިޔެ ތައްޔާރުކުރުމުގެ އިތުރަށް، ކޮންމެ ކޮމިޓީއެއްގެ
އިތުރަށް އޯޑިއޯ
ބައްދަލުވުމެއްގެ އޯޑިއޯ ރެކޯޑިންގ، އަމީންޢާންމު މަޖިލީހުގެ އަރުޝީފުގައި
ރިކޯޑިންގ
ރައްކާކޮށްފައި ބަހައްޓަންވާނެއެވެ.
ރައްކާކުރުން
ރެކޯޑުތައް 090. (ހ) މަޖިލީހުގެ ކޮންަެ މެ ދައުރެއް ނިމުމާއެކު ދެން ފެށޭ ދައުރެއްގައި
އަމީންޢާންމުއާ
ބޭނުންނުކުރާނެކަމަށް ފެންނަ އެންމެހާ ރެކޯޑުތައް މަޖިލީހުގެ އަމީންޢާންމުއާ އެ
ހަވާލުކުރުން
ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު ހަވާލުކުރަންވާނެއެވެ.
(ށ) ހަމައެގޮތަށް މަޖިލީހުގެ ކޮންމެ ދައުރެއް ނިމުމުން، މަޖިލީހުގެ ކޮންމެ
އޮފީހަކުން އެ އޮފީހެއްގެ އެ ދައުރަށްފަހު ދެން ބޭނުންނުވާނެ ރެކޯޑުތައް
މަޖިލީހުގެ އަމީންޢާންމުއާ ހަވާލުކުރަންވާނެއެވެ.
އަރުޝީފުކުރުން 090. މި މާއްދާގެ ދަށުން އަމީންޢާންމުއާ ހަވާލުކުރެވޭ ރެކޯޑުތައް މަޖިލީހުގެ ރަސްމީ
އަރުޝީފުގައި ނުވަތަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ސަރުކާރުން ރަސްމީކޮށް ޤައުމީ
ފެންވަރުގައި އަރުޝީފުކުރުމަށް ކަ ނޑައަޅާފައިވާ ތަނެއް ހުރިކަމަށްވާނަމަ، އެތަނަކާ
ހަވާލުކުރުމުގެ އިޚްތިޔާރު އަމީންޢާންމަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
44. ޝަކުވާ ހުށަހެޅުން
ޝަކުވާ ހުށަހެޅުން 093. (ހ) މަޖިލީހުގެ މެންބަރަކު ނުވަތަ އޮފިސަރަކު ނުވަތަ މުވަޒައްފަކު ޢަމަލުކުރަންޖެހޭ
124

ޤާނޫނެއް ގަވާއިދެއް ނުވަތަ ސުލޫކީ މިންގަ ނޑަކާ ޚިލާފުވެއްޖެކަމުގެ ޝަކުވާ
އެއްވެސް ފަރާތަކުން އުފުލަން ބޭނުންކަމަށްވާނަމަ، އެކަން ލިޔުމުން ސުލޫކު
ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރަށް މުޚާޠަބުކޮށް ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.
(ށ) އެފަދަ ހުށަހެޅުމެއް ޝަކުވާއެއްގެ ގޮތުގައި ހުށަހެޅޭތާ 04 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި
އެ ހުށަހެޅުމުގައިވާ ކަމަކީ ޝަކުވާގެ ގޮތުގައި ބެލިދާނެ ކަމެއްތޯ ކަ ނޑައަޅައި
އެކަމާމެދު ގޮތެއް ނިންމަންވާނެއެވެ.
ޝަކުވާ ބެލުން 094. (ހ) ޝަކުވާއެއްގެ ގޮތުގައި ބެލިދާނެކަމެއް ކަމުގައި ކަ ނޑައަޅާނީ އެ ކޮމިޓީގެ
މުޤައްރިރާ މަޝްވަރާކުރުމަށްފަހު ، ސުލޫކު ކޮމިޓީންނެވެ.
(ށ) ޝަކުވާއެއްކަމުގައި ބެލިދާނެފަދަ މައްސަލައެއް ހުށަހަޅައިފިކަމަށްވާނަމަ އެ
މައްސަލަ ކޮމިޓީގައި އެޖެންޑާކޮށް އަންނަނިވި ގޮތްތަކުން ގޮތެއް ކޮމިޓީން
ނިންމަންވާނެއެވެ. އެކަން ނިންމަންވާނީ ކޮމިޓީގެ މެންބަރުންގެ މެދުގައި ނެގޭ
ވޯޓުގެ އަޣްލަބިއްޔަތުންނެވެ.
-0 އެ ޝަކުވާގައި ހިމެނިގެންވާ ކަމަކީ ކޮންމެހެން އެއާމެދު ފިޔަވަޅެއް
އަޅަންޖެހޭފަދަ ކަމެއްކަމުގައި ނުވާނަމަ ފިޔަވަޅު ނާޅައި ދޫކޮށްލުން.
-0 އެ ޝަކުވާގައި ފިޔަވަޅު އަޅަން ޖެހޭފަދަ ކަމެއް ހިމެނިގެން ނުވާނަމަ
އެ ޝަކުވާ ބާޠިލުކުރުން.
-3 އެ ޝަކުވާގައި ހިމެނިގެންވާ ކަމަކާ ގުޅޭގޮތުން އިދާރީގޮތުން
އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅެއް އޮތްކަމުގައިވާނަމަ، އެ ފިޔަވަޅެއް އެޅުން.
-4 އެޝަކުވާގައި ހިމެނޭކަމެއް އިތުރަށް ތަޙްޤީޤުކުރަންޖެހޭ ކަމަށްވާނަމަ،
އެކަމަށްޓަކައި ކުޑަ ކޮމިޓީއެއް ޢައްޔަންކުރުން.
(ނ) ޝަކުވާ އެއް ބެލުމުގައި ޢަމަލުކުރާނެ އުސޫލުތައް، ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރާއި
މަޖިލީހުގައި ހިމެނޭ ސިޔާސީ ޕާޓީތައް ތަމްސީލުކުރާ މެންބަރުންނާއި ސިޔާސީ
ޕާޓީތަކަށް ނިސްބަތްނުވާ މެންބަރުންގެ މަ ޝްވަރާގެ މަތިން އެކުލަވާލައި،
އެކޮމިޓީން ފާސްކޮށް އިޢުލާނުކުރަންވާނެއެވެ.
125

(ރ) ޝަކުވާއެއް ބެލޭނީ މަޖިލީހުގެ މެންބަރަކު ނުވަތަ އޮފިސަރަކު ނުވަތަ
މުވައްޒަފަކު އޭނާ އަދާކުރަންޖެހޭ ރަސްމީ ޒިންމާއެއް ނުވަތަ ވާޖިބެއް
އަދާކުރުމުގައި ޤާނޫނަކާ ނުވަތަ ގަވާއިދަކާ ނުވަތަ ސުލޫކީ މިންގަ ނޑުގެ
އުސޫލަކާ ޚިލާފުވެފައިވާނަމަ އެ މިންވަރަކަށެވެ. ޤާނޫނަކާ ގަވާއިދަކާ ނުވަތަ
ސުލޫކީ މިންގަ ނޑަކާ ޚިލާފުވެއްޖެކަމަށް ނިންމަންވާނީ ކޮމިޓީގެ މެންބަރުންގެ
އަޣްލަބިއްޔަތަށް ނަގާ ވޯޓަކުންނެވެ.
ޝަކުވާ ބެލުމަށް 091. (ހ) ކުޑަ ކޮމިޓީއެއް ޢައްޔަންކުރުމަށް ކަ ނޑައަޅައިފިކަމަށްވާނަަަ މަ، އެ ޝަކުވާ
ކުޑަ ކޮމިޓީއެއް
ދެން ފޮނުވާނީ އެ ކުޑަ ކޮމިޓީން ބެލުމަށެވެ.
ޢައްޔަންކުރުން
(ށ) ކުޑަ ކޮމިޓީގައި ހިމެނިގެންވާނީ 1 މެންބަރުންނެވެ. އެއީ އަޣްލަބިއްޔަތު އޮތް
ޕާޓީގެ 0 މެންބަރުންނާއި އަޣްލަބިއްޔަތު ނެތް ޕާޓީގެ 0 މެންބަރުންނާއި
ސިޔާސީ ޕާޓީއަކަށް ނިސްބަތްނުވާ 0 މެންބަރެކެވެ.
(ނ) ކުޑަ ކޮމިޓީތަކުން ޝަކުވާ ބެލުމުގައި، ޢަމަލުކުރާނެ ގަވާއިދެއް އެކުލަވާލާ
ޢާންމުކޮށްފައި އޮންނަންވާނެވެ.
ޝަކުވާ ރައްދުވާ 096. (ހ) ޝަކުވާއަކާ ގުޅިގެން ނިންމުމެއް ނިންމުމުގެ މަދުވެގެން 0 ދުވަސްކުރިން
ފަރާތަށް ހެއްކާބެހޭ
އަންނަނިވި ލިޔުންތައް މައްސަލަ ރައްދުވާ ފަރާތަށް ކޮމިޓީން ފޮނުވަންވާނެއެވެ.
މަޢުލޫމާތު ދޫކުރުން
-0 ހުށަހަޅާފައިވާ ޝަކުވާގެ ކޮޕީ
-0 ޚިލާފުވެފައިވާ ކަމަށް ބުނާ މައްސަލައިގެ ތަފްސީލު
-3 ކަމާގުޅޭގޮތުން ލިބެންހުރި ކިތާބީ ހެކި
-4 ކަމާގުޅޭގޮތުން ލިބެންހުރި ޝަފަހީ ހެކި
-1 ކަމާގުޅޭގޮތުން ލިބެންހުރި މާއްދީ ހެކި
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބުނެވިދިޔަ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން އެއްޗެއް ޝަކުވާ
ރައްދުވާ ފަރާތަށް ދިނުމަކީ އެ އެއްޗެއް ކޮމިޓީއަށް ފޯރުކޮށްދިން ފަރާތަށް
126

ގެއްލުމެއް ލިބިދާނެކަމެއް ކަމުގައިވާނަމަ، ނުވަތަ ހެކިބަސް ދިން މީހާއަށް
ނުރަނގަޅު އަސަރެއް ފޯރުވަފާނެކަމެއް ކަމުގައިވާނަމަ، އެ މިންވަރަށް އެ
ހެއްކެއް ޝަކުވާ ރައްދުވާ ފަރާތަށް ދޫނުކޮށް ހިފެހެއްޓުމުގެ އިޚްތިޔާރު
ކޮމިޓީއަށް ލިބިގެންވެއެވެ. ކޮމިޓީން އެ މަސައްކަތްކުރަމުންދާ މުއްދަތުގައި،
ޝަކުވާ ލިބޭ ފަރާތުން ނުވަތަ އޭނާގެ ވަކީލަކު ނަމަވެސް، ކޮމިޓީގެ މެންބަރަކާ
ގުޅައިގެން ނުވާނެއެވެ.
(ނ) މައްސަލައިގެ ޝަކުވާ ރައްދުވާ ފަރާތަށް އަންނަނިވި މަޢުލޫމާތު ލިޔުމުން
ލިބެންވާނެއެވެ.
-0 ޝަކުވާއެއް ކަމުގައި ބެލިދާނެ މައްސަލައެއް ހުށަހެޅިފައިވާކަމަށް،
ކޮމިޓީން ކަ ނޑައެޅުމުން އެކަން.
-0 ކޮމިޓީން އިތުރަށް ދިރާސާކޮށް ތަޙްޤީޤުކުރުމަށްޓަކައި ކުޑަ ކޮމިޓީއެއް
އެކުލަވާލައިފިކަމަށްވާނަމަ އެކަން.
-3 އެ މައްސަލަ ކުޑަ ކޮމިޓީން ބަލަން ފެށުމުން އެކަން.
ޝަކުވާ ނިންމިގޮތް 090. ކޮމިޓީން ނިންމާ ނިންމުމަކަށް ޝަކުވާއެއް ބެލުމަށްފަހު ކޮމިޓީން އެޅުމަށް ނިންމާ
ފިޔަވަޅެއް މައްސަލަ ރައްދުވާ ފަރާތާއި ކޮމިޓީއާ ވާހަކަދައްކައިގެން ގޮތަކަށް
އެއްބަސްވެވިދާނެއެވެ. ނަމަވެސް، އެ އެއްބަސްވުން އޮންނަންވާނީ ލިޔުމުންނެވެ. އަދި
އޭގައި ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރާއި އެމައްސަލަ ރައްދުވާ ފަރާތާއި އޭނާގެ ވަކީލުވެސް
ސޮއިކުރަންވާނެއެވެ.
41. ޕެޓިޝަން
ޕެޓިޝަން 098. (ހ) މެންބަރުން މެދުވެރިކޮށް، މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީތަކަށް ޕެޓިޝަން ހުށަހެޅުމުގެ
ހުށަހެޅުމުގެ
ފުރުޞަތު، ރައްޔިތުންނަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
ފުރުޞަތު
(ށ) މެންބަރަކު، ޕެޓިޝަން ހުށަހަޅަން ބޭނުންނަމަ، އެކަމެއްގެ ނޯޓިސް މަޖިލީހުގެ
ރައީސަށް ދިނުމަށްފަހު، އެ ޕެޓިޝަނެއް ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.
127

ޕެޓިޝަން 099. ޕެޓިޝަން ހުށަހެޅޭނީ، އަންނަނިވި ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ކަމަކާ ގުޅޭގޮތުން ރައްޔިތުން
ހުށަހެޅޭނެ
ދެކޭގޮތް މަޖިލީހުގެ ކަމާބެހޭ ކޮމިޓީގެ ސަމާލުކަމަށް ގެނައުމުގެ ބޭނުމުގައެވެ.
ދާއިރާތައް
(ހ) މަޖިލީހަށް ތަޢާރުފުކުރެވިފައިވާ ނުވަތަ ހުށަހެޅިފައިވާ ބިލަކާ ގުޅޭގޮތުން؛
ނުވަތަ
(ށ) މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލައަކާ ގުޅޭގޮތުން؛ ނުވަތަ
(ނ) ރައްޔިތުންގެ ނުވަތަ ޤައުމުގެ މަޞްލަޙަތު ހިމެނޭ ކަމަކާ ގުޅޭގޮތުން.
(ރ) މި މާއްދާގެ (ނ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ހުށަހަޅާ ޕެޓިޝަނަކީ ތިރީގައި މިވާ
ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ކަމަކަށް ވެގެން ނުވާނެއެވެ.
-0 އެއްވެސް ޝަރުޢީ ކޯޓެއްގައި ހިނގަމުންދާ ޝަރީޢަތެއްގެ ދާއިރާގައި
ހިމެނޭ ކަމެއް؛
-0 ޤާނޫނުގެ ދާއިރާގެ ތެރެއިން ހައްލެއް ހޯދިދާނެ ކަމެއް.
ޕެޓިޝަން 022. (ހ) ކޮންމެ ޕެޓިޝަނެއްވެސް ޢިބާރާތްކުރަންވާނީ، އެކަށީގެންވާ ރިވެތި ޢިބާރާތުން،
ޢިބާރާތްކުރާނެ ގޮތް
ދިވެހި ބަހުގެ އަދަބުތަކާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން، މަޖިލީހަށް މުޚާޠަބުކޮށެވެ.
(ށ) ކޮންމެ ޕެޓިޝަނެއްގައިވެސް، އެ ޕެޓިޝަން ހުށަހަޅާ ފަރާތުގެ ފުރިހަމަ ނަމާއި
އެޑްރެސް އަދި ސޮއި އޮންނަންވާނެއެވެ.
(ނ) ޕެޓިޝަނެއް ހުށަހަޅަނީ އެކަކަށްވުރެ ގިނަ މީހުން ނަމަ، އޭގެ ތެރެއިން
މަދުވެގެން އެކަކު، އެ ޕެޓިޝަނެއްގައި ސޮއިކުރަންވާނެއެވެ. އެ ޕެޓިޝަންގައި
އެއް ގަ ނޑަށްވުރެ ގިނަ ގަ ނޑު ހިމެނޭނަމަ، ޕެޓިޝަންގައި ސޮއިކޮށްފައިވާ
ފަރާތްތަކުގެ ތެރެއިން އެކަކު އެއިން ކޮންމެ ގަ ނޑެއްގައިވެސް
ސޮއިކުރަންވާނެއެވެ.
(ރ) މިމާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަރާތް ނުވަތަ ފަރާތްތަކުގެ އިތުރަށް،
މަޖިލީހަށް އެ ޕެޓިޝަނެއް ހުށަހަޅާ މެންބަރުވެސް އެ ޕެޓިޝަންގައި
ސޮއިކުރަންވާނެއެވެ.
128

(ބ) އެއްވެސް ޕެޓިޝަނަކާއެކު، ސިޓީއެއް ނުވަތަ ބަޔާނެއް ނުވަތަ އެފަދަ
އެހެންވެސް ލިޔުމެއް ހިމަނައިގެންނުވާނެއެވެ.
(ޅ) އެއްވެސް މެންބަރަކަށް އޭނާގެ އަމިއްލަ މަޞްލަޙަތު އޮތް ކަމެއްގެ ނުވަތަ
އޭނާގެ އަމިއްލަ ޕެޓިޝަނެއް ހުށައެއްނޭޅޭނެއެވެ.
(ކ) ކޮންމެ ޕެޓިޝަނެއްގައިވެސް ޕެޓިޝަން ހުށަހަޅާ ފަރާތުން އެދޭ ގޮތް
ހާމަކުރަންވާނެއެވެ.
ޕެޓިޝަނާމެދު 020. އެހެންގޮތަކަށް މަޖިލީހުން ކަ ނޑަނާޅާހާ ހިނދަކު، މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީއަކަަ ށްަ ހުށަހެޅޭ
ޢަމަލުކުރުން
ކޮންމެ ޕެޓިޝަނެއް، އެ ކޮމިޓީއަކުން ބަލައި، ގޮތެއް ކަ ނޑައެޅިދާނެއެވެ. މަޖިލީހުން
އެކަމާމެދު ރިޢާޔަތްކުރަން ފެންނަކަމެއް ހިމެނިގެންވާނަމަ، އެކަމާ ގޮތެއް ކަ ނޑައެޅުމަށް،
މަޖިލީހަށް، އެ ކޮމިޓީގެ ރިޕޯޓަކާއެކު، އެ ޕެޓިޝަނުގައިވާ މައްސަލަ ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.
46. މެންބަރުން ބަންދުކުރުން
މެންބަރުން 020. (ހ) ޖިނާޢީ ކުށެއް ސާބިތުވެގެން، ޝަރުޢީ ޙުކުމެއްގެ ދަށުން މެންބަރަކު
ބަންދުކުރުމާއި
ބަންދުކުރާނަމަ، އެ ޙުކުމްކުރި ފަ ނޑިޔާރަކު މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް 04
ދޫކޮށްލުން
ގަޑިއިރުގެ ތެރޭގައި އެކަން ލިޔުމަކުން އަންގަންވާނެއެވެ.
(ށ) ޖިނާޢީ ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައި ބަންދުކޮށްގެން ނޫނީ، ތަޙްޤީޤު ކުރިއަށްގެންދެވެން
ނެތް ޙާލަތެއްގައި، މެންބަރަކު ބަންދުކުރަންޖެހިއްޖެ ހިނދެއްގައި، ބަންދުކުރާތާ
ގިނަވެގެން 01 މިނެޓް ތެރޭގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ނުވަތަ
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އަމީންޢާންމަށް އަންގަންވާނެއެވެ.
(ނ) ޝަރުޢީ ޙުކުމެއްގެ ދަށުން ނުވަތަ ޖިނާޢީ ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައި، މެންބަރަކު
ބަންދެއްގައި ބެހެއްޓުމަށްފަހު ދޫކޮށްލާނަމަ، އެ މެންބަރަކު ދޫކޮށްލާ
ފަރާތަކުން، ލަސްވެގެން 04 ގަޑިއިރުގެ ތެރޭގައި މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް
އެކަން، ލިޔުމަކުން އަންގަންވާނެއެވެ.
(ރ) ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މަޤާމުން ދުރުކުރުމުގެ މައްސަލައެއް ނުވަތަ ވަޒީރެއްގެ
މައްޗަށް އިތުބާރުނެތްކަމުގެ މައްސަލައެއް ނުވަތަ ފަ ނޑިޔާރުންނާއި މިނިވަން
129

މުސްތަޤިއްލު މުއައްސަސާތަކުގެ މެންބަރުންނާއި މިނިވަން މުސްތަޤިއްލު މަޤާމު
ތަކުގައި ތިބޭ މީހުން މަޤާމުން ވަކިކުރުމުގެ މައްސަލަ އެއް މަޖިލީހަށް
ހުށަހެޅިފައިވާ ވަގުތެއްގައި އެމައްސަލައާމެދު މަޖިލީހުން ގޮތެއް ނިންމުމުގެ
ކުރިން މެންބަރަކު ހައްޔަރެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ.
އިމްތިޔާޒު ކޮމިޓީގެ 023. މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް މިގަވާއިދުގެ 020 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި (ނ) ގެ ދަށުން
ބައްދަލުވުން
މަޢުލޫމާތެއް ލިބިއްޖެނަމަ، ލަސްވެގެން 04 ގަޑިއިރުގެ ތެރޭގައި، އެކަން އިމްތިޔާޒު
ކޮމިޓީއަށް އަންގަންވާނެއެވެ. އެފަދައިން އެންގުމާއެކު، ވީ އެންމެ އަވަސް ފުރުޞަތެއްގެ
ތެރޭގައި އެ މައްސަލަ ބެލުމަށްޓަކައި އެ ކޮމިޓީ ބައްދަލުވާންވާނެއެވެ.
އިމްތިޔާޒު ކޮމިޓީން 024. (ހ) މިގަވާއިދުގެ 023 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އިމްތިޔާޒު ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވޭ
މައްސަލަ ބަ ލައި،
މައްސަލައެއް ބެލުމަށްފަހު، މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް އެކޮމިޓީން ރިޕޯޓެއް
މަޖިލީހަށް
ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ.
ހުށަހެޅުން
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން އިމްތިޔާޒު ކޮމިޓީން މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް
ހުށަހަޅާ ރިޕޯޓު، މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ލިބޭ ތާރީޚުން ފެށިގެން، އެންމެ
ފުރަތަމައަށް ބޭއްވޭ ޖަލްސާއެއްގައި، މަޖިލީހުގެ ރައީސް އެ ރިޕޯޓު މަޖިލީހަށް
ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ.
(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން އިމްތިޔާޒު ކޮމިޓީން މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް
ހުށަހަޅާ ރިޕޯޓުގައި، އެ މައްސަލަ ނިސްބަތްވާ މެންބަރު ބަންދުކޮށްފައި ހުރީ،
އެކަށީގެންވާ ސަބަބުތަކެއް ނުވަތަ ހެކިތަކެއްގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ނޫން
ކަމުގައި، ނުވަތަ ސިޔާސީ މަޤްޞަދެއްގައި ކަމުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާނަމަ،
އޭނާ ބަންދުން ދޫކުރުމަށް މަޖިލީހުގެ ރައީސް، އެ މެންބަރަކު ބަންދުކުރި
އިދާރާއަަ ށްަ އަންގަންވާނެއެވެ.
(ރ) މަޖިލީހުގެ ރައީސް މެންބަރަކު ބަންދުން ދޫކުރުމަށް، މި މާއްދާގެ (ނ) ގައިވާ
ގޮތުގެމަތިން އަންގާތާ 04 ގަޑިއިރުގެ ތެރޭގައި، އެ މެންބަރަކު ބަންދުން
ދޫކޮށްނުލައިފިކަމަށްވާނަމަ، އެކަން، މައްސަލައެއްގެ ގޮތުގައި އެންމެ އަވަހަށް
ބޭއްވޭ މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއަކަށް ހުށަހަޅައި، އެކަމާމެދު މަޖިލީހުން ގޮތެއް
130

ނިންމައިދިނުން އެދި މަޖިލީހުގެ ރައީސް ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ. މިކަމުގައި،
މަޖިލީހުގެ ރައީސް ދެން ޢަމަލުކުރާނީ، މަޖިލީހުން ނިންމާ ގޮތެއްގެމަތިންނެވެ.
ޖަލްސާއަށް 021. މެންބަރަކު ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައި ހައްޔަރުކުރެވިފައި ހުންނަ މުއްދަތުގައި ބާއްވާ
ހާޒިރުވުމުގެ ޙައްޤު
މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާތަކަށާއި، އޭނާ ހިމެނޭ ކޮމިޓީތަކުގެ ބައްދަލުވުންތަކަށް ހާޒިރުވުމުގެ
ޙައްޤު، އޭނާއަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
40. އެހެނިހެން ކަންކަން
މަޖިލީހުގެ 026. މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއް ހިނގަމުންދާ ވަގުތެއްގައި، ނުވަތަ މަޖިލިސް ޗުއްޓީގައި އޮތް
ދަތުރުތައްކުރުން
ވަގުތެއްގައި ނުވަތަ ދެ ޖަލްސާގެ ދެމެދުގައި ހިނގާ ވަގުތެއްގައި، މަޖިލީހުގެ
ބޭނުމަށްޓަކަަ އިަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރަަަ ޙައްދުގެ ތެރޭގައި ނުވަތަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ސަރަޙައްދުން ބޭރަށް، މެންބަރަކު ނުވަތަ މެންބަރުންތަކެއް ދަތުރުކުރުމުގެ ހުއްދަ،
މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ދެވިދާނެއެވެ. އަދި މަޖިލީހުގެ ކަމާބެހޭ އެކައުންޓަކުން އެކަމަށް
ޚަރަދުކުރުމަށް ކަ ނޑައެޅިދާނެއެވެ.
ބައިނަލްއަޤްވާމީ 020. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ބައިނަލްއަޤްވާމީ ޖަމްޢިއްޔާތަކާއި ޤާނޫނުހަދާ މަޖިލިސްތަކާއި
ޖަމްޢިއްޔާތަކާއި
އެމަޖިލިސްތަކުގައި ގާއިމްކުރެވިފައިވާ ފްރެންޑްޝިޕް ގްރޫޕްތަކާއި ގުޅުން ގާއިމްކޮށް
ޤާނޫނުހަދާ
ދަމަހައްޓަންވާނެއެވެ.
މަޖިލިސްތަކާ ގުޅުން
ގާއިމްކުރުން
މެންބަރުން 028. (ހ) ޤާނޫނުއަސާސީގެ 00 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން، މަޖިލީހުގެ މެންބަރުކަމަށް
ހުވާކުރުމުގެ
އިންތިޚާބުވާ މެންބަރުން، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 80 ވަނަ މާއްދާގައިވާ
އިންތިޒާމު
ގޮތުގެމަތިން ކުރަންޖެހޭ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުކަމުގެ ޤާނޫނީ ހުވާކުރުމުގެ
ހަމަޖެއްސުން
އިންތިޒާމު، ވީ އެންމެ އަވަސް ފުރުޞަތެއްގެ ތެރޭގައި މަޖިލީހުގެ ރައީސް
ހަމަޖައްސަންވާނެއެވެ.
(ށ) ޤާނޫނުއަސާސީގެ 08 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން، މަޖިލީހުގެ މެންބަރުކަމަށް
އިންތިޚާބުވާ މެންބަރަކު، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 80 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެމަތިން
ކުރަންޖެހޭ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުކަމުގެ ޤާނޫނީ ހުވާކުރުމުގެ އިންތިޒާމު
131

މަޖިލީހުގެ ރަ އީސް ހަމަޖައްސަންވާނެއެވެ.
މެންބަރުން 029. މިގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން މަޖިލީހުގެ ރައީސް ހުއްދަދީފައި ނުވާހާހިނދަކު،
މަޖިލީހުގެ
މެންބަރުން މަޖިލީހުގެ މަސައްކަތަށާއި މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާތަކަށް ހާޒިރުވުމަކީ،
މަސައްކަތަށް
ކުރަންޖެހޭނެ ކަމެކެވެ.
ހާޒިރުވުން
މަޖިލީހުގެ ކަމަކާ 002. މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގައި، ނުވަތަ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީއެއްގެ ބައްދަލުވުމެއްގައި،
ގުޅިގެން
އިސްލާމްދީނުގެ އަސްލަކާ ޚިލާފުނުވާ ގޮތުގެމަތިން، މެންބަރަކު ދައްކާ ވާހަކައަކާ
ޝަރީޢަތަށް
ގުޅިގެން، ނުވަތަ ރިޔާސަތުން ޢަމަލު ކުރާ ގޮތަކާ ގުޅިގެން، ނުވަތަ މަޖިލީހުން ނިންމާ
މައްސަލައެއް
ހުށަނޭޅުން ކަމަކާމެދު، ޝަރުޢީ ކޯޓަކަށް ނުވަތަ ޤާނޫނީ ބާރުލިބިގެންވާ އެހެން އެއްވެސް
ފަރާތަކަށްވެސް، އެއްވެސް ދަޢުވާއެއް ނުވަތަ މައްސަލައެއް ހުށަހެޅުމަކީ، އެއްވެސް
މެންބަރަކު ކުރުމަށް، މިގަވާއިދު ހުއްދަކުރާ ކަމެއްނޫނެަެ ވެ.
މަޖިލީހުގެ ރެކޯޑު 000. (ހ) މަޖިލީހުގެ ރެކޯޑުތައް ޢާންމުކޮށް މީހުންނަށް ލިބޭނެ އިންތިޒާމު ހަމަޖައްސާނީ
ޢާންމުކުރުން
އަންނަނިވި އުސޫލުގެ މަތިންނެވެ.
-0 އެ ރެކޯޑަކީ މަޖިލީހުގެ ފަރާތުން ނުވަތަ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީއަކުން ނުވަތަ
މަޖިލީހުގެ ކުޑަ ކޮމިޓީއަކުން ޢާންމުކޮށް ދޫކޮށްފައިވާ ރެކޯޑަކަށްވާނަމަ،
އެ ރެކޯޑަކަށް އެދޭހިނދު، އެ ރެކޯޑެއް ދޫކޮށްދިނުން.
-0 ދިރިހުރި މީހަކާ ބެހޭގޮތުން މައްސަލައެއް ބެލުމަށްފަހު ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ
ރެކޯޑެއްކަމުގައިވާނަމަ، ނުވަތަ މުވައްޒަފުންނާ ބެހޭގޮތުން
ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ އިދާރީ ރެކޯޑެއްކަމުގައިވާނަމަ، ނުވަތަ މަޖިލީހުގައި
އަޑުއެހުމެއް ބާއްވާފައިވާ މައްސަލައެއްގެ ރެކޯޑެއްކަމުގައިވާނަމަ، އެ
ރެކޯޑެއް އުފެދުނުފަހުން މަދުވެގެން ވިހި އަހަރުވެފައިވުން.
-3 މަޖިލީހުގެ ރެކޯޑެއް ޢާންމުކޮށް ދޫކުރުމަށްޓަކައި ވަކި ވަގުތެއް ނުވަތަ
ވަކި ތާވަލެއް ނުވަތަ ވަކި ޝަރުތެއް ކަ ނޑައަޅައި، މަޖިލީހުން
ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ ރެކޯޑެއްކަމުގައިވާނަމަ، އެ ވަގުތެއް އައުމުން ނުވަތަ
އެ ތާވަލަކާ އެއްގޮތަށް ދޫކުރުން ނުވަތަ އެ ޝަރުތެއް ފުރިހަމަވުމުން
132

ދޫކުރުން.
-4 އެނޫން އެއްވެސް ރެކޯޑެއްކަމުގައިވާނަމަ، އެ ރެކޯޑެއް އުފެދުނުފަހުން
02 އަހަރު ވެފައިވުން.
(ށ) މަޖިލީހުގެ ވަކި ރެކޯޑެއް ޢާންމުކޮށް މީހަކަށް ދޫކޮށްފިކަމަށްވާނަމަ، އެކަމުގެ
ސަބަބުން ޤައުމުގެ ޢާންމު މަސްލަޙަތަށް ނުރައްކަލެއް ނުވަތަ އުނިކަމެއް
އަތުވެދާނެކަމުގައި ނުވަތަ މަޖިލީހުގެ އިމްތިޔާޒުތަކާއި ޙައްޤުތަކަށް އުނިކަމެއް
އަތުވެދާނެކަމަށް މަޖިލީހުގެ އަމީންޢާންމަށް ފެނިއްޖެހިނދެއްގައި އެފަދަ
ރެކޯޑެއް ދޫނުކުރުމުގެ އިޚްތިޔާރު އަމީންޢާންމަށް ލިބިގެންވެއެވެ. އެފަދަ
ނިންމުމެއް އަމީންޢާންމު ނިންމައިފިކަމަށްވާނަމަ، އެ ނިންމުމެއްގެ ތަފްސީލު
ޢާންމު ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރަށް ލިޔުމުން އަންގަންވާނެއެވެ. އަމީންޢާންމުގެ
އެފަދަ ކޮންމެ ނިންމުމަކީ މަޖިލީހުގެ ކަމާބެހޭ ކޮމިޓީން ނުވަތަ މަޖިލީހުގެ
ނިންމުމެއްކަމަށްވާނަމަ، މަޖިލީހަށް ބަދަލުކުރެވިދާނެ ނިންމުމެކެވެ.
(ނ) މަޖިލީހުގެ އެއްވެސް ރެކޯޑެއް ޢާންމުކޮށް ދޫކުރުމާބެހޭގޮތުން މި މާއްދާގައި
ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލުތައް ޤާނޫނެއްގެ ދަށުން ދޫކުރުން މަނާކުރެވިފައިވާ
ރެކޯޑުތަކުގެ މައްޗަށާއި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ރަސްމީ ލިޔުމަކުން ނޫނީ
ދޫނުކުރެވޭކަމަށް ކަ ނޑައަޅާފައިވާ ރެކޯޑުތަކުގެ މައްޗަކަށް ނުހިނގާނެއެވެ.
(ރ) މި މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލުތައް ހިންގާނެގޮތުގެ އިތުރު ގަވާއިދުތައް
ކަ ނޑައަޅާ ހިންގުމުގެ އިޚްތިޔާރު ޢާންމު ކޮމިޓީއަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
(ބ) މި މާއްދާގައި ރެކޯޑުކަމަށް ބުނެފައިއެވަނީ މަޖިލީހުގެ ރަސްމީ ނުވަތަ ދާއިމީ
ރެކޯޑަށެވެ. އަދި އޭގެތެރޭަަ ގައި އަންނަނިވި ރެކޯޑު ހިމެނެއެވެ.
-0 ކޮމިޓީއެއްގެ ރެކޯޑުކަމަށްވާނަމަ، އެ ކޮމިޓީން ހިންގާފައިވާ ޤާނޫނު
ހެދުމާގުޅޭ ނުވަތަ ސަރުކާރުން މަސްއޫލިއްޔަތު އުފުލާފައިވާ މިންވަރު
ބެލުމަށް ކޮށްފައިވާ މަސައްކަތުގެ ރެކޯޑު.
-0 ވަކި ކަމެއް ތަޙްޤީޤުކުރުމަށް ކޮމިޓީން ކޮށްފައިވާ މަސައްކަތުގެ ރެކޯޑު.
133

-3 މުވައްޒަފެއްގެ ރެކޯޑު ކަމުގައިވާނަމަ، ރަސްމީ ހައިސިއްޔަތުން އޭނާ
ކޮށްފައިވާ މަސައްކަތުގެ ރެކޯޑު.
ސަލާން ބުނުން 000. (ހ) ދިމާވާ ސަބަބަކާހުރެ މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއަކަށް ނުވަތަ ކޮމިޓީއެއްގެ
ބައްދަލުވުމަކަށް މެންބަރަކަށް ހާޒިރުވެވެން ނެތްނަމަ، އެކަން، އެޖަލްސާއެއް
ނުވަތަ ބައްދަލުވުމެއް ފެށުމުގެ ކުރިން މަޖިލީހުގެ އިދާރާއަށް އަންގަންވާނެއެވެ.
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއަކަށް ނުވަތަ
ކޮމިޓީއެއްގެ ބައްދަލުވުމަކަށް ސަލާންބުނާ މެންބަރަކު، އެޖަލްސާގެ ނުވަތަ
އެކޮމިޓީގެ ޔައުމިއްޔާގެ ހާޒިރީގައި ފާހަގަކުރާނީ ސަލާމުގައި ހުރި މެންބަރެއްގެ
ގޮތުގައެވެ.
(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން މަޖިލީހުގެ އިދާރާއަށް ނާންގައި، ނުވަތަ
މިގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ޗުއްޓީ ނުނަގައި، މެންބަރަކު މަޖިލީހުގެ
ޖަލްސާއަކަށް ނުވަތަ ކޮމިޓީއެއްގެ ބައްދަލުވު މަކަށް ހާޒިރުނުވާނަމަ، ކަމާގުޅޭ
ޔައުމިއްޔާގެ ހާޒިރީގައި އެމެންބަރަކު ފާހަގަކުރާނީ ހާޒިރުނުވާ މެންބަރެއްގެ
ގޮތުގައެވެ.
ޗުއްޓީ ނެގުން 003. (ހ) މަޖިލީހުގެ ދައުރެއް ހިނގަމުންދާ ވަގުތެއްގައި، މެންބަރަކު އަމިއްލަ ކަމަކު
ވަކި މުއްދަތަކަށް މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާތަކަށް ނުވަތަ ކޮމިޓީގެ ބައްދަލުވުންތަކަށް
ނާދެވޭނެ ގޮތަށް، މާލޭން ބޭރަށް ދާން ބޭނުންކަމަށްވާނަމަ، އެ މުއްދަތަށް
ޗުއްޓީއެއް ނެގުމަށް އެދި މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ. މެންބަރަކު
ޗުއްޓީއަކަށް އެދިއްޖެނަމަ، މަޖިލީހުގެ މަސައްކަތް ހުއްޓުމަކަށް ނާންނާނެ
ގޮތުގެމަތިން، މަޖިލީހުގެ ރައީސް ޗުއްޓީ ދޭންވާނެއެވެ.
(ށ) ސިއްޙީ ޢުަު ޒުރަކާހެދި މެނުވީ، މީލާދީ ކަލަންޑަރުން މަހަކު 0 ޖަލްސާއަށް
ހާޒިރުނުވެވޭ ގޮތަށް މެންބަރަކަށް ޗުއްޓީއެއް ނުދެވޭނެއެވެ.
(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ޗުއްޓީ ދެވޭ މެންބަރެއްގެ ނަން
މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގެ ނުވަތަ ކޮމިޓީއެއްގެ ބައްދަލުވުމެއްގެ ޔައުމިއްޔާގެ
134

ހާޒިރީގައި ފާހަގަކުރާނީ، ޗުއްޓީގައި ހުރި މެންބަރެއްގެ ގޮތުގައެވެ.
(ރ) މަޖިލީހުން ކުރާނެ އެހެން މަސައްކަތެއް ނެތްހިނދެއްގައި، ކަ ނޑައެޅޭ ވަކި
މުއްދަތަކަށް ޗުއްޓީ ދިނުމުގެ އިޚްތިޔާރު މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
(ބ) ވަކިކަހަލަ ކަމެއްގެ ނުރައްކަލެއް މަޖިލީހަށް ކުރިމަތިވެދާނެކަމުގެ ބިރު
އުފެދިއްޖެ ހިނދެއްގައި، އެކަމަކުން ރައްކާތެރިވުމަށް އަޅާ ފިޔަވަޅެއްގެ
ގޮތުގައި، އެ މުއްދަތަށް، މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާތައް ނުބޭއްވުމުގެ އިޚްތިޔާރު
މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
(ޅ) މަޖިލިސް ބައްދަލުކުރުމަށް ކަ ނޑައަޅާފައިވާ ދުވަހެއްގައި، މަޖިލީހަށް
ކުރިމަތިވެދާނެ ނުރައްކަލަކުން ރައްކާތެރިވުމަށް އަޅާ ފިޔަވަޅެއްގެ ގޮތުގައި،
މަޖިލިސް ބައްދަލުކުރުމަށް ކަ ނޑައަޅާފައިވާ ދުވަސް ކުރިއަށް ޖެއްސުމުގެ
ނުވަތަ އެހެން ދުވަހަކަށް ފަސްކުރުމުގެ އިޚްތިޔާރު މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް
ލިބިގެންވެއެވެ.
ޖަދުވަލުތައް 004. މި ގަވާއިދުގައިވާ ޖަދުވަލުތަކަކީ، މިގަވާއިދުގެ ބޭނުންތަކަށްޓަކައި، މިގަވާއިދުގެ ބައެއް
ކަމުގައި ބެލެވޭނެއެވެ.
ގަވާއިދަށް 001. (ހ) މި ގަވާއިދަށް އެއްވެސް އިޞްލާޙެއް ނުވަތަ ބަދަލެއް ގެނެވޭނީ، އެ
އިޞްލާޙު ގެނައުން
އިޞްލާޙެއް ގެނައުމަށް ނުވަތަ ބަދަލެއް ގެނައުމަށް މަޖިލީހުން
ފާސްކުރުމުންނެވެ.
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ފަދަ އިޞްލާޙެއް ނުވަތަ ބަދަލެއް މިގަވާއިދަށް
ގެންނަން ފެނޭތޯ ބެލުމަށް މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅާނީ، މެންބަރަކު ނުވަތަ މަޖިލީހުގެ
ރައީސް ހުށަހަޅާ މައްސަލައެއްގެ ގޮތުގައެވެ.
ގަވާއިދުގައި 006. (ހ) މިގަވާއިދުގައި ބަޔާންކޮށްފައިނުވާ ކަމެއް ދިމާވެއްޖެނަމަ، ފުރަތަމަ ބަލާނީ
ނެތްކަމެއް ދިމާވުން
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ނިންމުންތަކުންނާއި، ޢަމަލުކުރަމުން އައިސްފައިވާ
އުސޫލުތަކުން، އެކަމަށް އެއްވެސް ހައްލެއް ފެނޭތޯއެވެ. އެއިން ކަމަކުން،
އެފަދަ ހައްލެއް ނުފެނިއްޖެނަމަ، ދެން ބަލާނީ، ފުރިހަމަ ރިޔާސީ ނިޒާމް
135

ޤާއިމްކުރެވިފައިވާ ޤައުމުތަކުގެ ޤާނޫނު ހަދާ މަޖިލިސްތަކުގައި އެފަދަ
ޙާލަތްތަކުގައި ޢަމަލުކުރާ ޢާންމު އުސޫލަށެވެ.
(ށ) މި މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ނިންމާ ނިންމުން މިގަވާއިދުގެ ބައެއް ކަމުގައި،
އެހިނދުން ފެށިގެން ބެލެވޭނެއެވެ.
މާނަ 000. މިގަވާއިދުގައި އެހެންގޮތަކަށް ބުނެފައިނުވާހާ ހިނދަކު-:
"އެޑްރެސް" ކަމަށް ބުނެފައިއެވަނީ، މެންބަރަކު ދިރިއުޅޭ އެޑްރެސް ކަމުގައި، މަޖިލީހަށް
އަންގާފައިވާ ނުވަތަ އަންގާ އެޑްރެހެވެ.
"ރިޔާސަތު ބަލަހައްޓާނެ މީހުން" ކަމަށް ބުނެފައިއެވަނީ މަޖިލީހުގެ ރައީސާއި ނައިބު
ރައީސް ނުހިމެނޭގޮތުން، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 80 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އެކަމަށް
ކަ ނޑައަޅާ ފަރާތްތަކަށެވެ.
"ކަންކަން" ކަމަށް ބުނެފައިއެވަނީ، މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅޭ ބިލާއި މައްސަލައާއި، މަޖިލީހުން
ގޮތެއް ނިންމަންޖެހޭ ގޮތަށް މަޖިލީހުގެ ސަމާލުކަމަށް ގެނައުމަށްޓަކައި މަޖިލީހަށް
ހުށަހެޅި އެންމެހާ ކަމެއް ހިމެނޭ ގޮތަށެވެ.
"ކޮމިޓީ" ކަމަށް ބުނެފައިއެވަނީ، މިގަވާއިދުގައި ޢިބާރާތެއް ބޭނުންކޮށްފައިވާ ގޮތުން
ކަ ނޑައެޅިގެން އެހެންގޮތަކަށް ދޭހަނުވާހާ ހިނދަކު، މަޖިލީހުގެ ދާއިރާގެ ކޮމިޓީތަކާއި
ސަރުކާރުގެ އިދާރާތަކާގުޅޭ ކޮމިޓީތަކާއި ވަގުތީ ކޮމިޓީތައް ހިމެނޭގޮތުންނެވެ.
"ކޮމިޓީ ބައްދަލުވުން" ކަމަށް ބުނެފައިއެވަނީ، މިގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން މަޖިލީހުން
ކަ ނޑައަޅާ ކޮމިޓީތަކުގެ ޤާނޫނީ ބައްދަލުވުންތަކަށެވެ.
"ގަވާއިދު" ނުވަތަ "މިގަވާއިދު" ނުވަތަ "މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދު" ކަމަށް ބުނެފައިއެވަނީ،
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދަށެވެ.
"އެކުވެރި ޤައުމެއް" ކަމަށް ބުނެފައިއެވަނީ، ދިވެހިރާއްޖެއިން ޑިޕްލޮމެޓިކް ގުޅުން
އުފައްދާފައިވާ ޤައުމަކަށެވެ.
"އަމީންޢާންމު" ކަމަށް ބުނެފައިއެވަނީ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އަމީންޢާންމަށެވެ.
ނުވަތަ އޭނާ ކުރާ ކަންތައްތައް ކުރުމަށް ހަމަޖައްސާ މީހުންނެވެ.
136

"ވަޒީރު" ނުވަތަ "ވަޒީރަކު" ކަމަށް ބުނެފައިއެވަނީ، ވަޒީރުންގެ މަޖިލީ ހުގެ
މެންބަރުންނާއި އެމަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ކަމުގައި ނުހިމެނޭ ވަޒީރުން ހިމެނޭ ގޮތުންނެވެ.
"މެންބަރުން" ކަމަށް ބުނެފައިއެވަނީ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށެވެ. އެއް
މެންބަރަކަށް ނިސްބަތްވާގޮތަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަމުގައި ޖަމްޢު މާނަވެސް
ދޭހަވާގޮތަށެވެ. އަދި ޖަމްޢުކޮށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަމުގައި މުފްރަދު މާނަވެސް ހިމެނޭ
ގޮތަށެވެ.
"މެޖޯރިޓީ ލީޑަރު" ކަމަށް ބުނެފައިއެވަނީ، މަޖިލީހުގައި ހިމެނޭ ޕާޓީތަކުގެ ތެރެއިން
އަޣްލަބިއްޔަތު އޮތް ޕާޓީ ނުވަތަ އަޣްލަބިއްޔަތާ އެއްނިސްބަތަށް އުފައްދަވާފައިވާ
ޕާޓީތަކުގެ މެންބަރުންގެ ގްރޫޕް ތަމްސީލުކުރާ މެންބަރަށެވެ.
"މައިނޯރިޓީ ލީޑަރު" ކަމަށް ބުނެފައިއެވަނީ، މަޖިލީހުގައި އަޣްލަބިއްޔަތު ނެތް ޕާޓީ
ނުވަތަ މަޖިލީހުގައި އަޣްލަބިއްޔަތު ނެތް ޕާޓީތަކުގެ ގްރޫޕްގެ މެންބަރުން ތަމްސީލުކުރާ
މެންބަރަށެވެ.
"މަޖިލީހުގެ ރައީސް" ކަމަށް ބުނެފައިއެވަނީ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 80 ވަނަ މާއްދާގައި
ބަޔާންވެގެންވާ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސަށެވެ.
"މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސް" ކަމަށް ބުނެފައިއެވަނީ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 80 ވަނަ
މާއްދާގައި ބަޔާންވެގެންވާ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސަށެވެ.
"މަޖިލީހުގެ އިދާރާ" ކަމަށް ބުނެފައިއެވަނީ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިދާރާއަށާއި، އެ
މަޖިލީހުގެ އިދާރީ މަސައްކަތްތައް ކުރުމަށް އެކުލަވާލެވޭ އެންމެހާ މުއައްސަސާތަކަށް
ވަކިވަކިންނާއި ޖުމްލަކޮށެވެ.
"މަޖިލީހުގެ މަސައްކަތް" ކަމަށް ބުނެފައިއެވަނީ، މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާތަކާއި މަޖިލީހުގެ
ކޮމިޓީތަކުގައި ކުރެވޭ މަސައްކަތް ހިމެނޭގޮތުންނެވެ.
"މަޖިލީހުގެ ގެ" ކަމަށް ބުނެފައިއެވަނީ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގެއަށެވެ. މި
މާނަކުރުމުގައި، މަޖިލީހުގެ ގޭގެ މައި އިމާރާތާއި، މަޖިލީހުގެ ގޭގެ ގޯތި ތެރެއާއި، ގޯތި
ތެރޭގައިވާ އެންމެހާ ތަންތަނާއި ތަކެތި ހިމެނޭނެއެވެ.
"މަޖިލިސް" ކަމަށް ބުނެފައިއެވަނީ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 02 ވަނަ މާއްދާގައި
ބަޔާންކޮށްފައިވާ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށެވެ.
137

"މަޖިލިސް ހުޅުވައިދޭ ޖަލްސާ" ކަމަށް ބުނެފައިއެވަނީ، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ކޮންމެ
އަހަރަކު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް ހުޅުވައިދޭ ޖަލްސާއަށެވެ.
"މަޖިލިސްކުރާ މާލަން" ކަމަށް ބުނެފައިއެވަނީ، މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާތައް ބޭއްވުމަށް،
މަޖިލީހުގެ ގޭގައި، މެންބަރުންގެ އިށީނުމުގެ ތަރުތީބު ވަކި ގޮތަކަށް ހަމަޖައްސާފައިވާ
މާލަމަށެވެ.
"ފަރާތް" ކަމަށް ބުނެފައިއެވަނީ، ސަރުކާރުން ހުށަހަޅާ ބިލުތަކާއި މައްސަލަތަކާ
ގުޅޭގޮތުން މަޖިލީހަށް ކަންކަން އޮޅުން ފިލުވައިދިނުމަށާއި، މަޖިލީހުން ކުރާ
ސުވާލުތަކަށް ޖަވާބު ދިނުމަށް ސަރުކާރުން ހަމަޖައްސައި، މަޖިލީހަށް އަންގާ ވަޒީރަށެވެ.
"ޤާނޫނުއަސާސީ" ކަމަށް ބުނެފައިއެވަނީ، އެއިރަކު ޢަމަލުކު ރަމުންދާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީއަށެވެ.
"ސަރުކާރުގެ އިދާރާ" ކަމަށް ބުނެފައިއެވަނީ، ސަރުކާރުގެ މިނިސްޓްރީތަކާއި
އެތަންތަނުގެ ދަށުގައިވާ އެންމެހާ ތަންތަން ހިމެނޭގޮތުންނެވެ.
"ސުލޫކު ކޮމިޓީ" ކަމަށް މި ގަވާއިދުގައި ބުނެފައިއެވަނީ މި ގަވާއިދުގެ 90 ވަނަ
މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކޮމިޓީއަށެވެ.
"ސްޕޮންސަރ" ކަމަށް ބުނެފައިއެވަނީ، މަޖިލީހަށް ބިލެއް ތަޢާރުފުކުރާ މީހާއަށެވެ.
"ކޯ ސްޕޮންސަރ" ކަމަށް ބުނެފައިއެވަނީ، އެ ބިލަށް ތާއީދުކުރާ މީހާއަށެވެ.
"ޖަލްސާ" ކަމަށް ބުނެފައިއެވަނީ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޤާނޫނީ ޖަލްސާއަކަށެވެ.
"މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާގެ ރެކޯޑު" ކަމަށް ބުނެފައިއެވަނީ، އަކުރުން އަކުރަށް އެދުވަހުގެ
ޖަލްސާގައި ހިނގަމުންދިޔަ ކަމެއް އުނިނުވާނެގޮތުގެމަތިން ތަފްޞީލުކޮށް ލިޔެފައިވާ
ޔައުމިއްޔާއަށެވެ. މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގައި ދެއްކުން އެކަށީގެންނުވާ ވާހަކަ
ހުރެއްޖެކަމަށްވާނަމަ، އެ ވާހަކަ ޔައުމިއްޔާއިން އުނިކުރެވޭނީ މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ
ހުއްދަ ލިބިގެންނެވެ.
"ރެކޯޑު" ކަމަށް ބުނެފައިއެވަނީ، މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްކަމުގައި ވީނަމަވެސް، އަދި
ކޮމިޓީގެ ބައްދަލުވުމެއްކަމުގައި ވީނަމަވެސް، އެ ޖަލްސާއެއްގައި ނުވަތަ ކޮމިޓީއެއްގައި
ކަންހިނގާދިޔަގޮތް އަންގައިދޭ ތަފްސީލު ޔައުމިއްޔާއަށެވެ.
"މިނިވަން މުއައްސަސާތައް" ކަމަށް ބުނެފައިއެވަނީ، ޤާނޫނުއަސާސީން ނުވަތަ ޤާނޫނުން
138

މިނިވަން މުސްތަޤިއްލު މުއައްސަސާއެއްގެގޮތުގައި އުފައްދާފައިވާ ނުވަތަ ކަ ނޑައަޅާފައިވާ
މުއައްސަސާތަކަށެވެ.
"މުސްތަޤިއްލު މަޤާމުތައް" ކަމަށް ބުނެފައިއެވަނީ، ޤާނޫނުއަސާސީން ނުވަތަ ޤާނޫނުން
މިނިވަން މުސްތަޤިއްލު މަޤާމެއްގެގޮތުގައި އުފައްދާފައިވާ ނުވަތަ ކަ ނޑައަޅާފައިވާ
މަޤާމުތަކަށެވެ.
"މުއްދަތު" ކަމަށް މިގަވާއިދުގައި ބުނެފައިއެވާ މުއްދަތުތައް ގުނުމުގައި މަޖިލީހުގެ
ދައުރުން ބޭރުގެ ދުވަސްތައް ނުހިމެނޭނެއެވެ.
"ސަރުކާރު ނިސްބަތްވާ ޕާޓީ" ކަމަށް ބުނެފައިއެވަނީ، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ނިސްބަތްވާ
ޕާޓީއަށެވެ. ނުވަތަ މަޖިލީހުގައި ހިމެނޭ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ތެރެއިން، ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގައި ސަރުކާރު ތަމްސީ ލުކުރުމަށްޓަކައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ކަ ނޑައަޅާ ޕާޓީއަށް
ނުވަތަ ޕާޓީތަކަށެވެ.
ބޭރު ޤައުމެއްގެ 008. ފުރަމާނަ ދަތުރުފުޅެއްގައި ދިވެހިރާއްޖެއަށް ޒިޔާރަތްކުރައްވާ ބޭރު ޤައުމެއްގެ ދައުލަތުގެ
ދައުލަތުގެ އެންމެ އެންމެ އިސްވެރިއަކު ނުވަތަ ސަރުކާރުގެ އެންމެ އިސްވެރިއަކު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި
އިސްވެރިއަކު ނުވަތަ
ތަޤުރީރުކުރެއްވުމުގެ ކަންތައްތައް ކުރިއަށް ގެންދާނީ، ތިރީގައި މިވާގޮތުގެ މަތިންނެވެ.
ސަރުކާރުގެ އެންމެ
އިސްވެރިއަކު
ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގައި
ތަޤުރީރުކުރެއްވުން
(ހ) ބޭރު ޤައުމެއްގެ ދައުލަތުގެ އެންމެ އިސްވެރިއަކު ނުވަތަ ސަރުކާރުގެ އެންމެ
އިސްވެރިއަކު، ރާއްޖެއަށް ކުރައްވާ ފުރަމާނަ ޒިޔާރަތެއްގައި ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގައި ތަޤުރީރުކުރެއްވުމަށް މަޖިލީހަށް ވަޑައިގެންދެއްވުމަށް
ދަޢުވަތުއަރުވާނީ، ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ލީޑަރުންގެ މަޝްވަރާއާއެކު މަޖިލީހުގެ
ރައީސް މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމެއް ފާސްކުރުމަށްފަހުގައެވެ.
(ށ) ބޭރު ޤައުމެއްގެ ދައުލަތުގެ އެންމެ އިސްވެރިއަކު ނުވަތަ ސަރުކާރުގެ އެންމެ
އިސްވެރިއަކު ތަޤުރީރުކުރެއްވުމަށް ބާއްވާ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާ
ބާއްވާނެ ތާރީޚަކާއި، ބާއްވާނެ ގަޑިއާއި، މަރުޙަބާ ދެންނެވުމުގެ ކަންތައްތަކާއި،
139

އެ ޖަލްސާއަށް ދަޢުވަތުދޭނެ ފަރާތްތަކާއި، އެހެނިހެން އިންތިޒާމުތައް
ކަ ނޑައަޅައި ކުރިއަށް ގެންދާނީ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ލީޑަރުންގެ މަޝްވަރާއާއެކު
މަޖިލީހުގެ ރައީސްއެވެ.
ރައްޔިތުންގެ 009. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ބާރު ހިނގާ އެއްވެސް ތަނެއްގައި އެއްވެސް މީހަކު
މަޖިލީހުގައި
އިސްލާމްދީނުގެ އަސްލަކާ ޚިލާފު ވާހަކައެއް ދައްކައިގެން ނުވާނެއެވެ.
އިސްލާމްދީނުގެ
އަސްލަކާ ޚިލާފު
ވާހަ ކައެއް
ނުދައްކާނެކަން
ކަށަވަރުކުރުން
140

ޖަދުވަލު 0
މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއްގައި ކުރުން ހުއްދަނޫން ކަންކަން
44(ވަނަ މާއްދާއާގުޅޭ)
0. ޖަލްސާ އަޑުއަހަން އައިސް ތިބޭ މީހުން މަޖިލީހުގެ ބަހުސްގައި ބައިވެރިކުރެވެނީކަމަށް ބެލެވޭފަދަ ގޮތަކަށް
މަޖިލީހުގައި ވާހަކަދެއްކުން ނުވަތަ އެފަދަ ޢަމަލެއް ހިންގުން.
0. މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއް ހިނގަމުންދާއިރު މަޖިލީހުގެ ޙުރުމަތްކެނޑޭފަދަ ގޮތަކަށް ނޫސް ނުވަތަ މަޖައްލާފަދަ
ތަކެތި ކިޔަން އިނުން.
3. މެންބަރަކު ވާހަކަދައްކަމުން ގެންދާއިރު އޭނާއަށް އުނދަގޫވެދާފަދަ އެއްވެސް ކަމެއްކުރުން.
4. މެންބަރަކު ވާހަކަދައްކަމުން ގެންދަނިކޮށް އެމެންބަރަކާއި ރިޔާސަތާ ދެމެދުން ހުރަސްކުރުން.
1. ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލައަކާމެދު އިޢުތިރާޟުކުރާކަން ނުވަތަ ނުރުހުންފާޅުކުރާކަން މަޖިލީހަށް
ދެއްކުމުގެގޮތުން އެއްވެސް ލިޔުމެއް ވީދާލުން ނުވަތަ އެއްލައިލުން.
6. ފެން ބުއިން ފިޔަވައި، އެއްވެސް އެއްޗެއް ކެއުމާއި ބުއިން.
0. މެންބަރަކު ލައިގެން ހުންނަ ހެދުމުގައި ވަކި ޖަމާޢަތަކަށް ނުވަތަ ވަކި ކަމަކަށް ނިސްބަތްވާ ބެޖެއް ނުވަތަ
ނިޝާނެއް ޖެހުމާއި، އެހެން މެންބަރުންނަށް ފެންނަ ގޮތަށް އެފަދަ އެއްޗެއް ގެންގުޅުން.
8. މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއް ހިނގަމުންދަނިކޮށް މަޖިލީހުގެ ގޭގެ ތެރޭގައި ތިބެ މަޖިލީހަށް އަޑުއިވޭ ވަރަށް
އަޑުގަދަކޮށް ވާހަކަދައްކައި ހީހެދުން.
9. މަޖިލީހުގެ ރައީސް ވާހަކަދައްކަނިކޮށް ޖަލްސާއިން ބޭރަށް ނުކުތުން.
02. ސެކްރެޓޭރިއަޓު މެދުވެރިނުކޮށް، ޢާންމުކޮށް އެއްވެސް ބާވަތެއްގެ ލިޔުމެއް މެންބަރުންނަށް ބެހުން.
00. މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއް ހިނގަމުންދާ ވަގުތެއްގައި، ރިޔާސަތުގެ މޭޒުކައިރިއަށް އެއްވެސް މެންބަރަކު އައުން.
)ރިޔާސަތަށް ރައްދުކުރަން ބޭނުންވާ މެސެޖެއްވާނަމަ، އަމީންޢާންމު މެދުވެރިކޮށް، ލިޔުމުން، އެމެސެޖެއް
ރައްދުކޮށްދެވިދާނެއެވެ.(
00. މެންބަރަކު ވާހަކައެއް ދެއްކުމަށްފަހު، ވާހަކަދައްކާ ނިމުމާއެކުއެކީގައި، މަޖިލިސް ދޫކޮށްދިއުން.
141

03. ކެސެޓްރެކޯޑަރ، ނުވަތަ ޓޭޕްރެކޯޑަރ، ނުވަތަ ކެމެރާ، ނުވަތަ މަންޒަރު ނުވަތަ އަޑު ރިކޯޑުކުރެވިދާނެ
އެނޫންވެސް އެއްޗެހި މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއަށް ގެނައުން.)މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ ހުއްދަ ލިބިގެން، މަޖިލީހުގެ
ބޭނުމަށާއި ރަސްމީ އެކިއެކި ޚާއްޞަ ބޭނުމަށް މިފަދަ ތަކެތި މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއަށް ވެއްދުމަކަށް މިމާއްދާ
ހުރަހެއްނާޅައެވެ.(
04. މޯބައިލްފޯނު މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާތަކަށާއި މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީތަކަށް ވެއްދުމަކީ ހުއްދަކަމެކެވެ. ނަމަވެސް،
ޖަލްސާގެ ވަގުތާއި ކޮމިޓީގެ ވަގުތުގައި މޯބައިލް ފޯނުން ފޯނުކުރުމުގެ ފަންކްޝަން ބޭނުންކުރުމަކީ
މަނާކަމެކެވެ. އަދި ފޯނުގެ ކެމެރާ ބޭނުންކޮށްގެން ފޮޓޯއާއި ވީޑިއޯ ނެގުމަކީ މަނާކަމެކެވެ. ފޯނުކުރުމުގެ
ފަންކްޝަން ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ ފޯނުކުރުމާއި ފޯނަށް ޖަވާބުދިނުމަށެވެ.
142

0
ޖަދުވަލު
ސަރުކާރުގެ އިދާރާތަކާ ގުޅޭ ކޮމިޓީތަކާއި އެކޮމިޓީތަކަށް ސަރުކާރުގެ އިދާރާތައް ބަހާފައިވާގޮތް
023(ވަނަ މާއްދާ އާގުޅޭ)
މިނިވަން ސަލާމަތީ
ޤައުމީ ތަރައްޤީގެ ޤައުމީ ސަލާމަތުގެ
އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީ މުއައްސަސާތަކުގެ ޚިދުމަތްތަކާ ބެހޭަެ އިޖްތިމާޢީ ކޮމިޓީ
ކޮމިޓI ކޮމިޓީ
ކަންތައްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީ ކޮމިޓީ
 މިނިސްޓްރީ އޮފް  ޤާނޫނުއަސާސީގެ  މިނިސްޓްރީ އޮފް  މޯލްޑިވްސް  މިނިސްޓްރީ އޮފް  މިނިސްޓްރީ އޮފް
ފިނޭންސް އެންޑް ހަތްވަނަ ބާބުގައި އެޑިއުކޭޝަން ނޭޝަނަލް ފޮރިން އެފެއާޒް ހިއުމަން ރިސޯސަސް،
ޓްރެޜަރީ
ބަޔާންވެގެންވާ ޑިފެންސް ފޯސް ޔޫތް އެންޑް
 މިނިސްޓްރީ އޮފް
- މޯލްޑިވްސް  މިނިސްޓްރީ އޮފް
މުސްތަޤިއްލު ސްޕޯޓްސް
ކަސްޓަމްސް ސަރވިސް ޓްރާންސްޕޯޓް 
މޯލްޑިވްސް ހޯމް އެފެއާޒް
ކޮމިޝަންތަކާއި
- ޑިޕާޓްމަންޓް އޮފް އެންޑް
ޕޮލިސް)މޯލްޑިވްސް  މިނިސްޓްރީ އޮފް
މުސްތަޤިއްލު
އިންލަންޑް ރެވެނިއު ކޮމިއުނިކޭޝަން
ސަރވިސް ޕޮލިސް އިސްލާމިކް
މަޤާމުތައް
- ޕަބްލިކް
 މިނިސްޓްރީ އޮފް ސަރވިސް އެފެއަ ރޒް
އެންޓަރޕްރައިސަސް
 ޤާނޫނަކުން ހައުސިންގ، ނުހިމެނޭ ގޮތަށް(
މޮނިޓަރިންގ އެންޑް
އިވެ އޭޝަން ބޯޑް އުފައްދާ އެންޑް  ވަޒީފާއާ ބެހޭ
ލު
 މިނިސްޓްރީ އޮފް
އެނޫންވެސް އިންފްރާސްޓްރަކް ޓްރައިބިއުނަލް
 މިނިސްޓްރީ އޮފް ޗަ ޑިފެންސް އެންޑް
މިނިވަން ރ
އިކޮނޮމިކް ނޭޝަނަލް
މުއައްސަސާތަކާއި  މިނިސްޓްރީ އޮފް
ޑިވެލޮޕްމަންޓް  މިނިސްޓްރީ އޮފް
ސެކިއުރިޓީ
މުސްތަޤިއްލު ހެލްތް
އެންވަޔަރަންމަން
)މޯލްޑިވްސް
މަޤާމުތައް
 މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓް އެންޑް
ނެޝަނަލް 
މިނިސްޓްރީ އޮފް
ޓޫރިޒަމް، އާޓްސް
އެނަރޖީ
ޑިފެންސް ފޯސް
އެންޑް ކަލްޗަރ ޖެންޑަރ، ފެމެލީ
 ސް، ނުހިމެނޭގޮތަށް(
- މޯލްޑިވްސް ޓޫރިޒަމް މީގެ އިތުރަށްވެ އެންޑް ހިއުމަން
ޕްރޮމޯޝަން ބޯޑް ޤައުމީ ތަރައްޤީގެ ރައިޓްސް
މަސައްކަތެއް
 މިނިސްޓްރީ އޮފް ރާވައި ހިންގާ
ފިޝަރީޒް އެންޑް ނުވަތަ ރާވައި
އެގްރިކަލްޗަރ ހިންގަންޖެހޭ
- މެރީން ރިސަރޗް ކޮންމެ އިދާރާއެއް،
ސެންޓަރ އެމަސައްކަތެއްގެ
ނިސްބަތުން
 ކެޕިޓަލް މާރކެޓް
ޑިވެލޮޕްމަންޓް އޮތޯރިޓީ
143